NEDEN BURADALAR?

GELİŞ

TED CHIANG

GELİŞ

TED CHIANG

nonokl Edebiyat

nonokl Edebiyat

HAYATININ HİKÂYELERİ VE DİĞER ÖYKÜLER

TED CHIANG

"Böylesine etkili bir filme (Geliş) dönüşen her öykünün sonunda dikkatimi kitaba, özgün kaynağa çeviririm. Ted Chiang yalın, aman vermeden ve ışık saçarak yazıyor." Colson Whitehead

"Ted Chiang öylesine orijinal ki insanın ağzı açık kalıyor." Junot Diaz

"Ted Chiang tam bir hazine. Kaleminden ne dökülse bir elmas gibi parlıyor." Cory Doctorow

"Geçmişte ve gelecekte gerçekleşen her olayın kaydını tutan bir vakayınamenin, Çağlar Kitabı'nın önünde duran bir kadın düşünün. Her ne kadar yazılanlar ışığın etkisiyle zamanla silinse de hâlâ devasa bir cilt bu. Kadın elinde bir büyüteçle insan cildi inceliğindeki sayfaları çevirmeye başlıyor; ta ki hayatının hikâyesini buluncaya dek..
Geleceği bilenler onun hakkında konuşmazlar.
Çağlar Kitabı'nı okuyanlar bunu asla itiraf etmezler."

Ted Chiang

ISBN: 978-605-5159-53-5
9 786055 159535
@monokledebiyat ₺21
Monokl Edebiyat

MonoKL Edebiyat

Yapıtın Özgün Adı: *The Stories of Your Life and Others*

© Monokl Yayınları, 2016

Bu yapıtın hakları Janklow & Nesbit Agency aracılığıyla alınmıştır.

Sertifika Numarası: 22834

ISBN: 978-605-5159-53-5

İkinci Basım: Ocak 2020
Çeviri: M. İhsan Tatari
Düzelti: Ayşegül Ergül Aslan
Son Okuma: Setenay Karaçay
Kapak Tasarımı: Sancar Dalman
Baskı Hazırlık: MonoKL
Dağıtım: Kırmızı Kedi

Baskı: Optimum Basım
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1
Küçükçekmece - İstanbul
Tel: 0212 463 71 25
Sertifika Numarası: 41707

MonoKL Yayınları
Uğur Mumcu Mah. Serçe Sok. No:33 D:3
Kartal - İstanbul
e-posta: editor@monokl.net
www.monokl.net
www.monoklkitap.com

HAYATININ HİKÂYELERİ VE DİĞER ÖYKÜLER

Ted Chiang

Çeviren:
M. İhsan TATARİ

Ted Chiang 1967 yılında Çinli bir ailenin çocuğu olarak Amerika'da doğdu. Sadece 15 öykü yayımlamasına rağmen bilim kurgunun yaşayan efsanesi olarak nitelendirilmektedir. Az ve öz yazdığı öykülerle bilim kurgu türünün en önemli ödüllerine layık görülmüştür: Bu ödüller arasında Nebula, John W. Campbell, Theodore Sturgeon Memorial ve Hugo ödülleri de bulunmaktadır.

Ted Chiang'ın "*Hayatının Hikayesi*" adlı öyküsü 2016 yılında *Arrival* (Geliş) adıyla filme uyarlandı ve Denis Villeneuve'ün yönettiği film dünya çapında büyük yankı uyandırdı.

Monokl Ted Chiang'ın yapıtlarını yayımlamayı sürdürecektir.

İÇİNDEKİLER

Babil Kulesi	9
Anlamak	38
Sıfıra Bölünme	82
Hayatının Hikâyesi	101
Yetmiş İki Harf	156
İnsan Biliminin Evrimi	208
Cehennem, Tanrı'nın Yokluğudur	211
Gördüğünüzü Beğenmek:	241
Bir Belgesel	241
Hikâye Notları	281
Teşekkürler	287

BABİL KULESİ

10.000 kelime
İlk kez Aralık 1990'da, *Omni*'de yayımlanmıştır

Kule Şinar düzlüklerine boylu boyunca serilmiş olsaydı, bir ucundan öteki ucuna yolculuk etmek iki gün sürerdi. Dibinden zirvesine tırmanmaksa bir buçuk ay... o da sırtınızda bir yük yoksa. Ama çok az kişi kuleye eli boş tırmanır, çoğunun hızı peşleri sıra çektikleri tuğla arabaları tarafından kesilirdi. Bir tuğlanın arabaya yüklenmesiyle kulenin bir parçası olacağı yere indirilmesi arasında dört aylık bir zaman dilimi geçerdi.

***

Hillalum tüm hayatı boyunca Elam'da yaşamıştı ve Babil'i sadece memleketinin bakırlarını satın alan yer olarak biliyordu. Bakır külçeleri tekneler vasıtasıyla Karun Nehri üzerinden önce Basra Körfezi'ne, oradan da Fırat Nehri'ne taşınıyordu. Hillalum ve diğer madencilerse kara yoluyla seyahat ediyor, yaban eşeklerinden kurulu bir ticaret kervanına eşlik ediyorlardı.

Tozlu patikaları takip ederek önce bir platoyu, sonra düzlükleri, ardından kanallarla ve hendeklerle bölünen yeşil arazileri geride bıraktılar.

Daha önce hiçbiri kuleyi görmemişti. Oraya varmalarına hâlâ fersahlar varken görüş alanlarına girdi: havanın sıcaklığıyla dalgalanan, Babil'in kuruyup kabuklaşmış çamurlarından yükselen, keten ipliği kadar ince bir çizgi. Grup yaklaştıkça o kabuklar büyüyerek kudretli şehir surları hâlini aldı, ama onların gördüğü tek şey kuleydi. Bakışlarını tekrar nehir düzlüğünün seviyesine indirdiklerinde kulenin, şehrin dışına bıraktığı emareleri gördüler; Fırat, tuğlalar için gereken kili elde etmek adına kazılan geniş ve çökük bir nehir yatağının dibinde akıyordu artık. Şehrin güneyine baktıklarında uzun zaman önce sönmüş, sıra sıra tuğla ocakları çarptı gözlerine.

Şehir kapılarına yaklaştıkları sırada kule, Hillalum'un o güne dek hayal ettiği her şeyden daha heybetli bir görünüme büründü; bir tapınak genişliğindeki tek bir sütundan ibaret olmasına rağmen o kadar yükseğe uzanıyordu ki zirvesi ufalıp görünmez oluyordu. Hepsi de başlarını geriye yatırmış, gözlerini güneşe karşı kısmış bir vaziyette yürüyordu.

Hillalum'un arkadaşı Nanni onu dirseğiyle dürttü. "Buna mı tırmanacağız? Hem de zirveye kadar?" diye sordu adam, huşuyla.

"Kazmak için *yukarı* çıkmak. Bu çok... tuhaf."

Madenciler, başka bir kervan şehirden ayrılmaktayken batı surlarının ortasındaki kapıya vardılar. Onlar surların sağladığı dar gölgelere sığınırken ustabaşıları Beli de kapı kulelerinin tepesindeki muhafızlara seslendi. "Bizler Elam diyarından çağrılan madencileriz."

Muhafızlar bunu duyduklarına memnun oldular. "Gök kubbeyi kazacak olan kişiler siz misiniz?" diye seslendi içlerinden biri.

"Evet, biziz."

***

Tüm şehir kutlama yapıyordu. Festival sekiz gün önce, son tuğlalar da yukarı gönderildiğinde başlamıştı ve iki gün daha sürecekti. Şehirliler gece gündüz yiyor, içiyor ve dans ediyordu.

Tuğla örücülerin yanı sıra araba çekiciler, yani kuleye tırmanıp durmaktan bacakları boğum boğum kas yapmış adamlar da vardı. Her sabah yeni bir ekip yola çıkıyor, tırmanışları dört gün boyunca sürüyor, yüklerini bir sonraki arabacı grubuna aktarıyor ve beşinci gün boş arabalarla şehre geri dönüyorlardı. Buna benzer ekiplerden oluşan bir zincir kulenin ta en tepesine dek uzanıyorsa da yalnızca en alttakiler kutlamalara şehirlilerle birlikte katılıyordu. Kulede yaşayanların tüm sütun boyunca uzanan bir kutlama yapmasına yetecek kadar et ve şarap çok daha önceden yukarıya yollanmıştı.

Akşamleyin Hillalum ve Elamlı diğer madenciler üzeri yiyeceklerle donatılmış, uzun bir masanın önündeki kil taburelere oturdular. Şehir merkezinde buna benzer bir sürü masa vardı. Madenciler arabacılarla konuşup kule hakkında sorular sordular.

"Söylendiğine göre zirvede çalışan tuğlacılardan biri tuğlalarından tekini bile aşağı düşürdüğü takdirde ağlayıp sızlayarak saçını başını yoluyormuş, çünkü o tuğlanın yenisini getirtmek aylar sürüyormuş. Ama bir adam düşüp öldüğünde bunu hiç kimse umursamıyormuş. Bu doğru mu?" diye sordu Nanni.

Lugatum adlı çenebaz bir arabacı başını iki yana salladı. "Ah, hayır. Bu sadece bir söylenti. Kuleye devamlı surette bir tuğla kervanı inip çıkar, zirveye her gün binlerce tuğla ulaşır. Tuğlalardan birini kaybetmek bir tuğlacı için hiçbir şey ifade etmez." Lugatum eğilerek onlara biraz daha yaklaştı. "Ama bir adamın hayatından daha fazla değer verdikleri bir şey vardır; bir mala."

"Mala mı? Neden?"

"Eğer bir tuğlacı malasını düşürürse yenisi getirilene kadar çalışamaz. Yemeğini aylarca kazanamaz, o yüzden de borca girer. Bir malanın kaybı pek çok gözyaşı akıtır. Ama olur da bir adam kuleden düşer fakat malası yukarıda kalırsa diğer işçiler içten içe sevinirler. Düşen adamın yanındaki kişi fazladan malaya el koyup borçlanmadan çalışmaya devam eder."

Dehşete kapılan Hillalum, telaşlı bir an boyunca yanlarında kaç tane kazma getirdiklerini hatırlamaya çalıştı. Derken işin aslını kavradı. "Bu doğru olamaz. Neden yanlarına yedek bir mala almasınlar ki? Yukarı çıkan onca tuğlanın yanında onların ağırlığının lafı bile olmaz. Ayrıca bir adamı yitirmenin ciddi bir zaman kaybı anlamına geleceği muhakkak. Tabii yanlarında tuğla örme konusunda yetenekli olan fazladan birileri yoksa. Öyle biri olmadığı takdirde başka bir tuğlacı yukarı tırmanana dek beklemek zorunda kalırlar."

Tüm arabacılar gür bir kahkaha attı. "Anlaşılan bu adamı kandıramayacağız," dedi Lugatum, keyifle. Sonra da Hillalum'a döndü. "Eee, tırmanmaya ziyafet bittikten sonra mı başlayacaksınız?"

Hillalum bira kâsesinden bir yudum aldı. "Evet. Duyduğuma göre batı illerinden gelen bir madenci grubu da bize katılacakmış, fakat onları henüz görmedim. Kim olduklarını biliyor musun?"

"Evet, Mısır denen bir ülkeden geliyorlar, ama sizin gibi demir madenciliği yapmıyorlar. Onlar taş çıkarıyorlar."

"Elam'da bizim de taş ocaklarımız vardır," dedi Nanni, ağız dolusu domuz etinin arasından.

"Onlarınki gibi değil. Mısırlılar granit kesiyorlar."

"Granit mi?" Elam'da kireç taşı ve su mermeri ocakları işletilse de hiç granit madeni yoktu. "Emin misin?"

"Mısır'a giden tüccarlar orada taş binalara, kireç taşından ve kocaman granit bloklarından yapılma zigguratlara ve tapınaklara rastladıklarını söylüyorlar. Ayrıca yine granitten yapılma, devasa heykeller de varmış."

"İyi de granitle çalışmak çok zordur."

Lugatum omuzlarını silkti. "Onlar için değil. Kraliyet mimarları, böyle bir beceriye sahip olan taş işçilerinin gök kubbeye ulaştığınızda işe yarayabileceğini düşünüyor."

Hillalum başını olumlu anlamda salladı. Bu doğru olabilirdi. Neye ihtiyaç duyabileceklerini kim bilebilirdi ki? "Onları gördün mü?"

"Hayır, henüz gelmediler, ama birkaç gün içinde burada olmaları bekleniyor. Gerçi kutlamalar sona ermeden varamayabilirler; o takdirde siz Elamlılar kuleye yalnız başınıza çıkacaksınız demektir."

"Siz de bize eşlik edeceksiniz, değil mi?"

"Evet ama sadece ilk dört gün boyunca. Ondan sonra geri dönmemiz gerekiyor. Sizse yolunuza devam edecek kadar şanslısınız."

"Neden şanslı olduğumuzu düşünüyorsun?"

"Zirveye tırmanmaya can atıyorum. Bir keresinde daha yüksek-lerde çalışan ekiplerden biriyle araba çekmiş ve on iki günlük mesafeye çıkmıştım, fakat ondan daha yukarısını hiç görmedim. Siz daha da yükseğe çıkacaksınız." Lugatum kederli bir biçimde gülümsedi. "Sizi kıskanıyorum, zira gök kubbeye dokunacaksınız."

Gök kubbeye dokunmak. Onu kazmalarla delmek. Hillalum bu fikir karşısında rahatsızlığa kapıldı. "Kıskanılacak bir şey yok—" diye başladı söze.

"Aynen," diye lafını kesti Nanni. "İşimiz bittiğinde tüm insanlık gök kubbeye dokunabilecek."

***

Hillalum ertesi sabah kuleyi görmeye gitti ve heybetli yapının etrafını kuşatan devasa avlunun tam ortasında durdu. Alanın bir kö-

şesinde, orada tek başına durduğu takdirde son derece etkileyici görünebilecek bir tapınak mevcuttu ancak kulenin büyüklüğünün yanında onun farkına bile varılmıyordu.

Kulenin kuşkuya yer bırakmayan sağlamlığını hissedebiliyordu. Kulağına çalınan rivayetlere bakılırsa hiçbir zigguratın sahip olmadığı kadar dayanıklı bir şekilde inşa edilmişti; o tür yapıların sadece ön yüzü fırınlanmış tuğladan, geri kalanıysa güneşte kurutulmuş balçık tuğlalardan yapılırdı. Kule ise baştan aşağı fırınlanmış tuğladandı; yerlerine şamota batırılan katranlı harçla oturtulmuş, en az kendileri kadar sağlam bir bağ oluşturmuşlardı.

Kulenin kaidesi sıradan bir zigguratın ilk iki platformunu andırıyordu. Bir kenarı yaklaşık iki yüz, yüksekliğiyse kırk arşın olan, kare şeklindeki ilk platformun güney tarafında üç katlı bir merdiven bulunuyordu. Onun üstündeyse başka bir kat, yalnızca merkezdeki merdiven vasıtasıyla erişilebilen daha küçük bir platform yer almaktaydı. Kulenin kendisiyse bu ikinci platformun üzerinden başlıyordu.

Bir kenarı altmış arşındı ve tüm gökyüzünün yükünü taşıyan, kare şeklindeki bir sütun misali yükseliyordu. Etrafında hafifçe meyil yapan, çevresini bir kamçının sapındaki deri şeritler gibi saran bir rampa vardı. Hayır; tekrar yukarı bakan Hillalum bir değil, iki rampa olduğunu ve iç içe geçtiklerini gördü. Az da olsa gölge sağlamak için her ikisinin de dış kenarlarına ince ve geniş sütunlar dikilmişti. Bakışlarını kule boyunca yukarıya doğru kaldıran Hillalum dönüşümlü olarak bir rampa, bir tuğla şeklinde değişen şeritler gördü; ta ki iyice küçülüp birbirlerinden ayırt edilemez hâle gelene kadar... Buna rağmen kule gitgide yükseliyor, gözün alabildiğinden daha uzaklara erişiyordu. Gözlerini kırpıştırıp kısan adam bir baş dönmesine kapıldı, geriye doğru birkaç adım tökezledi, sonra da ürpererek arkasını döndü.

Çocukluğunda kendisine anlatılan bir hikâyeyi, Büyük Tufan'la ilgili olan öyküyü anımsadı. Bir zamanlar insanların dünyanın dört bir köşesine nasıl da yayıldığından, o güne dek hiç elde etmedikleri kadar çok araziye sahip olduklarından bahsederdi. Dünya'nın kıyılarına dek yelken açmış, okyanusların kenarlardan dökülerek çok aşağılardaki Boşluk'un karanlık sularına karıştığını görmüşlerdi. Böylelikle gezegenin boyutlarını kavramış, ne kadar küçük

olduğunu fark etmiş ve sınırlarının ötesinde yatanları, Yahve'nin yarattıklarının geri kalanını da görmeyi arzulamışlardı. Sonra da bakışlarını göğe dikip Yahve'nin ikametgâhını, gökyüzünün sularını barındıran haznelerinin üstündeki yerleri merak etmişlerdi. Böylece yüzlerce yıl önce kulenin, gökyüzüne çıkan sütunun, insanların Yahve'nin çalışmalarını, Yahve'nin de onlarınkileri görmek için inip çıkabileceği bir merdivenin yapımına başlamışlardı.

Hillalum, Yahve'yi daha iyi tanımak için dur durak bilmeden ama neşeyle çalışan binlerce kişiye dair bu öyküyü her zaman ilham verici bulmuştu. Babilliler madenci aramak için Elam'a geldiğinde de çok heyecanlanmıştı. Yine de şu anda kulenin dibinde dururken hisleri kendisine başkaldırıyor, hiçbir şeyin bu kadar yükseğe çıkmaması gerektiği konusunda diretiyordu. Kuleye baktığında kendini ayakları toprağa basmıyormuş gibi hissediyordu.

Böyle bir şeye tırmanmalı mıydı?

***

Tırmanışlarının ilk sabahında ikinci platformun üstü bir ucundan diğerine dek sıra sıra iki tekerlekli, kocaman arabalarla kaplanmıştı. Çoğu sadece çeşit çeşit yiyecekle yüklüydü: arpa, buğday, mercimek, soğan, hurma, salatalık, somun ekmek ve kurutulmuş balıkla dolu çuvallar. Su, hurma şarabı, bira, keçi sütü ve palmiye yağıyla dolu koca koca bir sürü testi de vardı. Diğer arabalarsa pazarlarda satılabilecek türden mallarla doluydu: bakır kaplar, hasır sepetler, keten topları, tahta tabureler ve masalar. Bunların yanı sıra semirilmiş bir öküz ile keçi de mevcuttu; iki yanlarını göremesinler ve tırmanış esnasında korkmasınlar diye başlarına rahipler tarafından birer başlık geçirilmişti. Zirveye vardıklarında kurban edileceklerdi.

Bir de madencilerin kazma kürekleriyle ve küçük bir ocak inşa etmek için gereken malzemelerle dolu arabalar vardı elbette. Ustabaşıları bazılarının odun ve saz demetleriyle yüklenmesini emretmişti.

Lugatum bir arabanın yanında durmuş, odunları yerinde tutan halatları kontrol ediyordu. Hillalum onun yanına gitti. "Nereden geliyor bu odunlar? Elam'dan ayrıldığımızdan beri tek bir orman bile görmedim."

"Kuzeyde, kulenin inşasına başlandığı zamanlarda dikilen ağaçlardan oluşan bir orman var. Kesilen tomruklar Fırat Nehri yoluyla bize gönderiliyor."

"Koskoca bir orman mı *diktiniz* yani?"

"Mimarlar kuleye başladıklarında ovalarda tuğla ocaklarını beslemeye yetecek kadar odun bulamayacaklarını biliyorlarmış, onlar da bir orman diktirmişler. Tek işleri onları sulamak ve içlerinden biri kesildiğinde yenisini ekmek olan bir ekip var."

Hillalum şaşkına dönmüştü. "Peki ihtiyacınız olan tüm odunu karşılamaya yetiyor mu?"

"Çoğunu evet. Kuzeydeki orman ağaçlarından pek çoğunu da kesip nehir yoluyla buraya getirdik." Arabanın tekerleklerini gözden geçirdi, ardından yanında taşıdığı bir şişenin tıpasını açtı ve aks ile teker arasına biraz yağ damlattı.

Nanni, altlarında uzanan Babil sokaklarına bakarak yanlarına geldi. "Daha önce bir şehre tepeden bakabilecek kadar yükseğe çıkmamıştım hiç."

"Ben de öyle," dedi Hillalum.

Lugatum ise sadece gülmekle yetindi. "Hadi yola koyulalım artık. Tüm arabalar hazır."

Çok geçmeden tüm adamlar ikili gruplara ayrılıp bir arabanın başına geçti ve tutamaklarının etrafına sarılmış çekme halatlarının arasında durdu. Madencilerin arasına normal arabacılar da karıştı ki diğerlerine ayak uydurabilsinler. Lugatum ve bir diğer arabacı, Hillalum ile Nanni'nin hemen arkasındaki arabanın başındaydı.

"Unutmayın," dedi Lugatum, "önünüzdeki arabayla aranızda on arşın kalsın. Köşeleri dönerken tüm çekme işini sağ taraftaki kişi yapacak ve her saat başı yer değiştireceksiniz."

Arabacılar araçlarını rampadan yukarıya çekmeye başladı. Hillalum ile Nanni eğilip halatlarını birer omuzlarına attı, sonra da birlikte doğrulup arabanın ön kısmını havaya kaldırdılar.

"Şimdi, ÇEKİN!" diye bağırdı Lugatum.

İyice öne eğilip halatlara asılmalarıyla birlikte tekerlekler dönmeye başladı. Bir kez harekete geçtikten sonra çekmek yeterince kolaylaşıyordu. Platformun etrafından döndüler, rampaya vardılar ve bir kez daha halatlara iyice yüklenmek zorunda kaldılar.

"Bu şimdi hafif bir araba mı oluyor?" diye homurdandı Hillalum.

Rampa, öyle bir şey gerektiği takdirde, sadece bir adamın arabaların yanından yürüyerek geçebileceği kadar genişti. Tuğla döşeli yüzeyinde yüzyıllardır kulenin zirvesine inip çıkan araba tekerleklerinin bıraktığı iki derin oyuk vardı. Başlarının üzerinde ortada buluşana dek üst üste binecek şekilde dizilmiş, kare şeklindeki geniş tuğlalardan oluşan kemerler bulunuyordu. Sağlarındaki sütunlar rampanın bir tür tünel gibi görünmesine yetecek kadar genişti. Yan taraftan dışarı bakmadığınız takdirde kendinizi bir kulenin içinde sanabilirdiniz.

"Madencilik yaparken şarkı söyler misiniz?" diye sordu Lugatum.

"Taş yumuşaksa evet," dedi Nanni.

"O hâlde bize o şarkılardan birini söyleyiverin."

Bu istek diğer madencilere de iletildi ve çok geçmeden tüm ekip şarkı söylemeye koyuldu.

***

Gölgeler kısalırken gitgide daha da yukarıya çıktılar. Güneşten korundukları ve etraflarında açık havadan başka bir şey olmadığı için ortam yer seviyesindeki bir şehrin ara sokaklarına nazaran çok daha serindi. Öyle yerlerde öğle sıcağı karşıdan karşıya geçmekte olan bir kertenkeleyi bile öldürebilirdi. Madenciler yan taraftan dışarı baktıklarında Fırat'ın koyu renkli sularını, fersahlarca uzanan yeşil arazileri ve onları keserek güneş ışığını yansıtan kanalları görebiliyorlardı. Babil şehri birbirine geçmiş sokaklardan ve caddelerden oluşan girift bir şekle benziyor, evlerin alçı badanaları göz kamaştırıyordu; ne kadar yukarıya çıkarlarsa şehir o kadar az seçiliyor, sanki kulenin temeline doğru çekiyormuş gibi görünüyordu.

Hillalum bir kez daha sağ taraftaki, kenara daha yakın olan halatı çektiği sırada bir alt kattaki rampadan gelen bazı bağırışlar duydu. Durup kenardan aşağı bakmayı düşünse de yürüyüş hızını kesmek istemedi, zaten alt rampayı net bir şekilde görebilmesi de mümkün değildi. "Orada neler oluyor?" diye seslendi arkasındaki Lugatum'a.

"Madenci dostlarınızdan biri yüksekten korkuyor. İlk defa yukarı tırmananlar arasında zaman zaman öyle birileri çıkar. Yere

sarılır, daha yukarıya çıkamazlar. Gerçi çok az kişi bu duyguya bu kadar çabuk kapılır."

Hillalum adamın ne demek istediğini anladı. "Biz madenciler de benzer bir korkuya aşinayızdır. Bazıları diri diri gömülme korkusuyla madenlere giremezler."

"Sahiden mi?" diye sordu Lugatum. "Bak bunu daha önce hiç duymamıştım. Siz kendinizi bu kadar yüksekteyken nasıl hissediyorsunuz peki?"

"Ben hiçbir şey hissetmiyorum." Ama Nanni'ye attığı bir bakış her ikisinin de gerçeği anlaması için yeterliydi.

"Gerginliği avuçlarında hissediyorsun, değil mi?" diye fısıldadı Nanni.

Hillalum ellerini halatın kaba dokusuna sürttü ve başını olumlu anlamda salladı.

"Kısa bir süre önce aynı şeyi ben de hissettim. Kenara yakınken."

"Belki biz de birer başlık takmalıyız. Öküzle keçi gibi," diye mırıldandı Hillalum, şakayla.

"Daha da yukarı tırmandığımızda aynı korkuya biz de kapılacak mıyız dersin?"

Hillalum buna bir müddet kafa yordu. Yoldaşlarından birinin bu kadar çabuk korkması hayra alamet değildi.

Kapıldığı düşüncelerden silkinip kurtuldu; kuleye binlerce kişi tırmanmıştı ve madencilerden birinin korkusunun hepsine bulaşacağını düşünmek aptallık olurdu. "Buna alışkın değiliz, hepsi bu. Yüksekliğe adapte olmak için önümüzde aylar var. Kulenin zirvesine ulaştığımızda keşke daha uzun olsaydı diyeceğiz."

"Hiç de bile," dedi Nanni. "Bu arabayı biraz daha çekmek isteyeceğimi hiç sanmıyorum." İkisi de kahkahalarla güldü.

***

Akşamleyin arpa, soğan ve mercimekten oluşan bir yemek yiyip kulenin gövdesine oyulmuş dar koridorlarda uyudular. Ertesi sabah uyandıklarında madencilerin bacakları o kadar çok ağrıyordu ki güçlükle yürüyebiliyorlardı. Arabacılar onların bu hâline gülüp kaslarını ovmaları için bir merhem verdiler, sonra da işlerini kolaylaştırmak adına arabaların yükünü yeniden pay ettiler.

Artık ne zaman kenardan aşağı baksa Hillalum'un dizlerinin bağı çözülüyordu. Bu irtifadayken devamlı bir rüzgâr esiyor, onlar tırmanmayı sürdürdükçe güçleneceğe benziyordu. Hillalum birilerinin dikkatsiz davranarak kuleden savrulup savrulmadığını merak etti. Ve düşüp düşmediğini... Yere çakılmadan önce dua edecek kadar bile vakit bulabilirdiniz. Bu düşünce karşısında ürperdi.

Madencilerin bacaklarındaki ağrı dışında ikinci günün de ilkinden bir farkı yoktu. Artık çok daha uzağı görebiliyorlardı ve manzaranın enginliği nefes kesiciydi; tarlaların ötesindeki çölleri seçebiliyorlardı, kervanlarsa karınca sıralarından birazcık daha büyük gözüküyordu. Diğer madencilerden hiçbiri yola devam edemeyecek kadar korkmadı ve tırmanışları gün boyunca olaysız sürdü.

Bacaklarının durumu üçüncü gün de düzelmedi ve Hillalum kendisini topal bir ihtiyar gibi hissetmeye başladı. Ancak dördüncü günden sonra kendilerini daha iyi hissetmeye ve asıl yüklerini yeniden çekmeye başladılar. Tırmanışlarını akşama kadar, arabalarını yokuş aşağı istikamette hızla çeken ikinci bir ekiple karşılaşana dek sürdürdüler. Yukarı ve aşağı yöndeki rampalar birbirlerine temas etmeksizin kıvrılıp duruyor olsalar da kulenin gövdesinden geçen koridorlarda kesişiyorlardı. İki rampada bir araya gelen ekipler karşıdan karşıya geçerek arabalarını değiş tokuş ettiler.

Madencileri diğer ekibin arabacılarıyla tanıştırdılar ve o geceyi hep birlikte yemek yiyip sohbet ederek geçirdiler. Ertesi sabah ilk ekip Babil'e dönmek üzere boş arabaları hazırladı ve Lugatum, Hillalum ile Nanni'ye veda etti.

"Arabanıza iyi bakın. O, bu kulenin tepesine herkesten daha fazla çıktı."

"Onu da mı kıskanıyorsun?" diye sordu Nanni.

"Hayır, çünkü zirveye her varışında tüm yolu gerisin geri inmek zorunda kaldı. Ben buna dayanamazdım."

***

İkinci ekip günün sonunda durduğunda Hillalum ile Nanni'nin arkasındaki arabayı çeken adamlardan biri onlara bir şey göstermek için ikilinin yanına geldi. Adı Kudda'ydı.

"Daha önce gün batımını hiç bu kadar yüksekten görmemişsinizdir. Gelin, bakın." Arabacı kenara kadar gidip yere oturdu ve bacaklarını aşağı sarkıttı. İkilinin tereddüt ettiğini fark etti. "Gelin. İsterseniz yere yatıp o şekilde de seyredebilirsiniz."

Hillalum korkak bir çocuk gibi görünmek istemiyordu ama kendisini binlerce fersah yüksekliğindeki bir uçurumun kıyısına oturmaya da bir türlü ikna edemiyordu. Böylece yüzüstü yatıp sadece başı dışarıda kalacak şekilde uzandı. Nanni de aynı şeyi yaptı.

"Güneş batmaya başladığında kulenin kenarlarına bakın."

Hillalum aşağıya doğru şöyle bir göz attıysa da bakışlarını çabucak ufka kaldırdı. "Gün batımının buradaki farkı nedir?"

"Düşünün. Güneş batıdaki dağların zirvelerinin ardına battığında Şinar düzlükleri karanlığa gömülür. Ama buradayken dağların zirvelerinden daha yukarıdayız, o yüzden güneşi hâlâ görebiliyoruz. Geceye kavuşmamız için güneşin daha fazla batması gerekiyor."

Adamın ne demek istediğini anladığında Hillalum'un ağzı bir karış açık kaldı. "Dağların gölgeleri gecenin başlangıcına işaret eder. Hava burada yeryüzündekine nazaran daha geç kararıyor."

Kudda başıyla onayladı. "Gecenin ilerleyip kuleye tırmandığını, yerden göğe doğru yükseldiğini izleyebilirsiniz. Çok hızlı hareket eder, ama yine de görebilirsiniz."

Adam bir müddet güneşin ufuktaki kızıl küresini izledi, ardından bakışlarını aşağıya çevirip bir parmağıyla işaret etti. "İşte!"

Hillalum ile Nanni aşağıya baktı. Muazzam sütunun dibindeki ufacık Babil gölgeler içindeydi. Derken karanlık yukarıya doğru açılan bir örtü misali kuleye tırmanmaya başladı. O kadar yavaş hareket ediyordu ki Hillalum her geçen saniyeyi sayabilecekmiş gibi hissetti; fakat yaklaştıkça hızlanmaya başladı, o daha gözlerini bile kırpamadan yanlarından çabucak geçip gitti ve onları alaca karanlıkta bıraktı.

Hillalum, karanlığın kulenin geri kalanını hızla tırmandığını görebilmek için yattığı yerde yuvarlanıp bakışlarını tam zamanında yukarıya çevirdi. Çok uzaklardaki güneş dünyanın kıyısından aşağıya battıkça gökyüzü de giderek loşlaştı.

"Oldukça etkileyici bir manzara, değil mi?" diye sordu Kudda.

Hillalum tek kelime bile etmedi. Gecenin gerçekte ne olduğunu hayatında ilk defa anlamıştı: dünyanın gökyüzüne düşen gölgesi.

***

Tırmanarak geçen iki günün daha ardından Hillalum yükseğe alışır oldu. Neredeyse bir fersah kadar yukarıda olmalarına rağmen artık rampanın kıyısında durup aşağıya bakmaya cesaret edebiliyordu. Kenardaki sütunlardan birine tutunup dikkatle eğilerek yukarıya bir bakış attı ve kulenin artık pürüzsüz bir sütun gibi görünmediğini fark etti.

"Ne kadar yukarıya çıkarsak kule de o kadar genişliyormuş gibi görünüyor. Bu nasıl mümkün olabilir?" diye sordu Kudda'ya.

"Daha yakından bak. Kenarlardan çıkıntı yapan ahşap balkonlar var. Serviden yapıldılar ve keten halatlarla sabitlendiler."

Hillalum gözlerini kıstı. "Balkon mu? Ne işe yarıyorlar?"

"Üzerilerine toprak serili, böylece insanlar oralarda sebze yetiştirebiliyorlar. Bu yükseklikteyken su oldukça kısıtlı, o nedenle genelde soğan ekiyorlar. Daha yukarıda, yani yağmurun bol olduğu kısımlardaysa fasulyeler göreceksin."

"Yukarıda yağmur varsa nasıl oluyor da buraya kadar inmiyor?" diye sordu Nanni.

Kudda bu soru karşısında şaşırmış gibi göründü. "Buraya inene kadar kuruyup buharlaşıyor da ondan."

"Ah, elbette." Nanni omuzlarını silkti.

Ertesi günün sonlarına doğru balkonların bulunduğu kata vardılar. Soğanlarla dolu, düz platformlardan ibarettiler ve kulenin üst kısımlarına, tam da bir sonraki balkon sırasının başladığı yere bağlanmış halatlarla destekleniyorlardı. Her katta kulenin içlerine doğru uzanan birkaç dar oda bulunuyor, buralarda arabacıların aileleri yaşıyordu. Eşikte oturup tunikleri yamayan ya da bahçelerde soğan eken kadınlara rastlamak mümkündü. Çocuklarsa rampalarda birbirlerini kovalıyor, arabaların arasına dalıyor veya balkonların kıyısında korkusuzca koşturuyordu. Kule sakinleri, madencilerin ayırdına kolaylıkla vardı ve onlara gülümseyerek el salladı.

Akşam yemeği vakti geldiğinde arabaları taşımayı bırakıp yiyecekleri ve diğer malzemeleri buradaki insanlar kullanabilsin diye yere indirdiler. Arabacılar ailelerini selamlayıp madencileri akşam yemeğinde kendilerine katılmaya davet ettiler. Hillalum ile Nanni, Kudda'nın ailesine konuk oldu ve kurutulmuş balık, ekmek, hurma şarabı ve meyveden oluşan güzel bir yemeğin tadını çıkardılar.

Hillalum kulenin bu bölümünün aşağı ve yukarı yönlü rampaların arasında uzanan, bir tür küçük kasaba hâline geldiğini gördü. Kutlama törenlerinin gerçekleştirildiği bir tapınak, ihtilafları çözen hâkimler ve stokları kervanlar tarafından yenilenen dükkânlar vardı. Kervan kasabanın vazgeçilmez bir parçasıydı elbette; her ikisi de bir diğeri olmaksızın varlığını sürdüremezdi. Yine de her kervan özünde bir yolculuk, bir yerden başlayıp başka bir yerde sona eren bir şeydi. Bu kasaba da hiçbir zaman kalıcı bir yer olarak tasarlanmamıştı; yüzyıllarca süren bir yolculuğun bir parçasıydı sadece.

"Babil'i ziyaret ettiniz mi hiç?" diye sordu Hillalum yemekten sonra, Kudda ile ailesine.

"Hayır, neden edelim ki?" diye yanıtladı adamın eşi Alitum. "Yol çok uzun ve burada ihtiyacımız olan her şeye sahibiz."

"Yeryüzünde yürümeyi hiç arzulamıyor musunuz peki?"

Kudda omuz silkti. "Bizler cennete giden yolda yaşıyoruz; yapmamız gereken tek iş onu daha da ileri götürmek. Kuleyi terk ettiğimizde yukarıya çıkan rampayı takip edeceğiz, aşağıya ineni değil."

***

Madenciler zirveye doğru olan yolculuklarını sürdürürken, rampanın kenarlarından baktıklarında kulenin üst kısmının da alt kısmının da aynı göründüğü bir an geldi çattı. Kulenin gövdesi aşağıdaki düzlüğe değmeden çok önce iyice küçülüp kayboluyormuş gibi görünüyordu. Aynı şekilde, henüz zirveyi de seçemiyorlardı. Görebildikleri tek şey kulenin bir bölümüydü. Devamlılık hissi kaybolduğundan her iki yöne bakmak da korkutucuydu; artık toprağın bir parçası değillerdi. Kule ne yeryüzüne ne de gökyüzüne bağlanmaksızın, havada öylece süzülen bir iplik de olabilirdi pekâlâ.

Tırmanışlarının bu safhasında Hillalum'un çaresizliğe kapıldığı, kendisini dünyadan kopmuş ve uzaklaşmış gibi hissettiği anlar oluyordu; sanki dünya onu inançsızlığı nedeniyle reddetmiş, cennetse kabul etmeye yanaşmıyormuş gibiydi. Yahve'nin bir işaret vermesini, kullarına bu girişimi onayladığını göstermesini isterdi; aksi takdirde ruha çok az memnuniyet sağlayan bu yerde nasıl kalabilirlerdi ki?

Bu irtifada yaşayan kule sakinlerinin hiçbiri bu durumdan rahatsızlık duymuyordu; madencileri her zaman sıcak bir şekilde karşılıyor ve onlara gök kubbedeki görevleri için iyi şanslar diliyorlardı. Bulutların nemli pusları arasında yaşıyor, hem üstlerinde hem de altlarında kopan fırtınalara şahit oluyor ve havadan ekin biçiyor ama insanoğlunun burada bulunmasının uygunsuz bir şey olabileceğinden hiç korkmuyorlardı. Ortada herhangi bir ilahi güvence veya teşvik olmamasına rağmen yaptıklarının doğruluğundan bir an için bile şüphe duymuyorlardı.

Haftalar geçtikçe hem ay hem de güneş giderek daha fazla yaklaşmaya başladı. Ayın o gümüşi ışıltısı kulenin güney tarafını kaplıyor, sanki Yahve'nin onları dikkatle izleyen bir gözüymüşçesine parlıyordu. Çok geçmeden, yanlarından geçmekte olan ayla tamı tamına aynı hizaya geldiler; gök cisimlerinin ilk katına ulaşmışlardı. Ayın çukurlu yüzeyi karşısında gözlerini kısıp, herhangi bir yardıma tenezzül etmeksizin gerçekleştirdiği azametli devinimden ötürü hayrete düştüler.

Ardından güneşe yaklaştılar. Yaz mevsimiydi ve Babil'e neredeyse tepeden bakan güneş kulenin tam dibinden geçiyormuş gibi görünüyordu. Bu kısımlarda ne yaşayan bir aile vardı ne de bir balkon; zira sıcaklık arpaları durdukları yerde pişirecek kadar yüksekti. Zift burada yumuşayıp akacağı için tuğlaların arasındaki harç kilden yapılmış, havanın ısısı tarafından bizzat fırınlanmıştı. Yol kenarındaki sütunlar yolcuları günün sıcağından korumak için iyice genişletilmiş, neredeyse kesintisiz bir duvar hâline getirilmiş ve yalnızca ıslık çalan rüzgâr ile altın sarısı güneş hüzmelerine geçit veren bir tünel misali rampayı kaplamaları sağlanmıştı.

Arabacı ekiplerinin arasında bu noktaya dek düzenli olarak boşluk bırakılmıştı, fakat artık bir düzenleme gerekiyordu. Her sabah giderek daha erken kalkıyor, arabaları çekerken mümkün olduğunca uzun bir süre karanlıkta kalmaya gayret ediyorlardı. Güneşle aynı seviyeye geldiklerinde yalnızca geceleri tırmanır oldular. Gündüzleriyse uyumaya çalışıyor, sıcak esintilerin altında çırılçıplak ve terden sırılsıklam olmuş bir vaziyette yatıyorlardı. Madenciler uyumayı başarabilseler bile tekrar uyanamadan önce pişip öleceklerinden korkuyorlardı. Lakin arabacılar bu yolu defalarca katetmiş ve şimdiye dek tek bir kişi bile yitirmemişlerdi.

Sonunda güneş seviyesinin de üstüne çıktılar ve bazı şeyler önceki hâline geri döndü.

Gün ışığı artık *alttan* yansıyor ve bu durum doğaya son derece aykırı görünüyordu. Balkonların kalaslarından bazıları güneş ışığı aralarından geçebilsin diye çıkarılmış, yürüme yollarındaki toprak yerinde bırakılmıştı. Bitkiler yanlara ve aşağıya doğru büyüyor, gün ışığını yakalamak için eğiliyorlardı.

Derken yıldızların, dört bir yanlarına dağılan alevli küçük kürelerin seviyesine yaklaştılar. Hillalum onların daha yoğun bir şekilde dağılmasını beklemişse de yerden bakıldığında görünmeyen en küçük yıldızların arasında bile çok az mesafe vardı. Hepsi aynı yükseklikte değildi ve yukarıya doğru birkaç fersah boyunca serpiliyorlardı. Ne kadar uzakta olduklarını kestirmek güçtü; fakat arada sırada içlerinden biri iyice yaklaşıyor, şaşırtıcı süratlerini gözler önüne seriyordu. Hillalum gökyüzündeki tüm cisimlerin dünyanın bir ucundan diğerine bir günlük zaman dilimi içerisinde gidebilmek için benzer bir hızla hareket ettiğini fark etti.

Gündüzleri gökyüzü yerden bakıldığında gözüktüğünden çok daha açık bir maviye bürünüyor, gök kubbeye yaklaştıklarına işaret ediyordu. Semayı inceleyen Hillalum yıldızların gündüz vakti de görülebildiğini fark ederek şaşırdı. Yeryüzündeyken güneş ışınları böyle bir şeye imkân vermese de bu irtifadayken oldukça belirgindiler.

Bir gün Nanni çabucak yanına gelip, "Yıldızlardan biri kuleye çarpmış!" dedi.

"Ne?!" Beyninden vurulmuşa dönen Hillalum panikle etrafına bakındı.

"Hayır, şimdi değil. Uzun zaman önce. Üzerinden neredeyse yüz yıl geçmiş. Kule sakinlerinden biri bir hikâye anlatıyor, dedesi oradaymış."

Koridorlara girdiklerinde birkaç madencinin pörsümüş bir ihtiyarın etrafında oturduğunu gördüler. "—buranın birkaç fersah yukarısındaki tuğlalara saplanmış. Bıraktığı çizikleri hâlâ görebilirsiniz; devasa bir suçiçeği izi gibidir."

"Yıldıza ne olmuş?"

"Yanıp cızırdamış. Bakılamayacak kadar parlakmış. Onu saplandığı yerden kurtarmayı, böylece yoluna devam etmesini sağ-

lamayı düşünenler olmuş; fakat yanına yaklaşamayacakları kadar sıcakmış ve kimse onu söndürmeye cesaret edememiş. Haftalar sonra soğuyup yamru yumru, kara bir gök-metal kütlesine dönüşmüş. Kollarınızı etrafına dolayabileceğiniz kadar büyükmüş."

"Demek o kadar büyükmüş ha?" diye sordu Nanni, huşu dolu bir sesle. Bazen yıldızlar kendiliğinden dünyaya düştüklerinde küçük gök-metal parçaları buldukları olurdu. En kaliteli tunçtan bile daha sert bir maddeydi bu. Kalıba dökmek için eritilemiyordu, o nedenle iyice ısıtıp kıpkırmızı kesildiğinde çekiçlerle şekil veriyor, ondan muskalar yapıyorlardı.

"Aynen öyle. Daha önce hiç kimse dünyada bu kadar büyük bir gök-metal parçası bulunduğu duymamış. Ondan yapılabilecek aletleri hayal edebiliyor musunuz?"

"Gök-metali çekiçleri vasıtasıyla aletlere dönüştürmeye çalışmamışlar, değil mi?" diye sordu Hillalum korkuyla.

"Ah, hayır. İnsanlar ona dokunmaya korkmuş. Kuledeki herkes aşağı inip Yaradılış'ın işleyişini bozdukları için Yahve'den gelecek cezayı beklemeye koyulmuş. Aylarca beklemişler, ama hiçbir işaret gelmemiş. En nihayetinde geri dönüp yıldızı saplandığı yerden çıkarmışlar. Hâlâ altımızdaki şehrin tapınağında durur."

Ortama sessizlik çöktü. "Kuleyle ilgili anlatılan hikâyeler arasında bunu hiç duymamıştım," dedi sonunda madencilerden biri.

"Bu eskiden ağza alınmaması gereken bir şey, bir tür günahtı."

***

Kulenin üst katlarına tırmandıkça semanın rengi iyice açıldı; ta ki Hillalum bir sabah uyanıp yolun kenarında durana ve hayretle bağırana dek... Daha önceleri soluk bir gökyüzü olarak görülen şey artık başlarının üzerinde uzanan, beyaz bir tavandan ibaretti. Gök kubbeye, onun ayırdına varabilecek, tüm semayı kaplayan masif bir kabuk olarak görecek kadar yaklaşmışlardı. Tüm madenciler fısıldayarak konuşup aptal aptal yukarı bakarken kule sakinleri onların bu hâline kahkahalarla güldü.

Tırmanmaya devam ettikçe gerçekte *ne kadar* yaklaştıklarını görüp hayrete kapıldılar. Kubbenin yüzeyinin boşluğu onları aldatmış ve sanki başlarının hemen üstünde duruyormuşçasına,

ansızın ortaya çıkına dek onu tespit edilemez kılmıştı. Artık göğe değil, dört bir yana bitmek tükenmek bilmez bir şekilde uzanan, özelliksiz bir düzlüğe doğru tırmanıyorlardı.

Bu manzara karşısında Hillalum'un tüm duyuları allak bullak oldu. Bazen kubbeye baktığında tüm dünya bir şekilde tepetaklak olmuş gibi hissediyor, ayağı kaydığı takdirde *yukarıya* doğru düşecekmiş gibi geliyordu. Başının üstünde beliren gök kubbe bunaltıcı bir *ağırlığa* sahipti; en az yerküre kadar ağır bir katmandan oluşmasına rağmen kendisini taşıyan herhangi bir destekten yoksundu ve bu durum Hillalum'un madenlerde asla yaşamadığı bir korkuya kapılmasına, tavanın üzerine çökeceğini düşünmesine neden oluyordu.

Bazen de gök kubbeyi akıl almaz yüksekliklere çıkan bir uçurumun dikey yüzeyi, altındaki yeryüzünü de onun bir eşi gibi görüyor ve kuleyi her ikisinin arasında uzanan gergin bir kablo gibi algılıyordu. En kötüsüyse aşağı ve yukarı kavramını tamamen yitirdiği, bedeninin hangi yöne çekildiğini kestiremediği anlardı. Yükseklik korkusuna benziyordu, ama ondan çok daha kötüydü. Huzursuz uykuları sırasında sıklıkla uyanıyor, kendisini kan ter içinde kalmış ve parmakları kasılmış hâlde buluyor, tuğla kaplı zemine sıkı sıkı tutunmaya çalışıyordu.

Nanni ile öteki madencilerin çoğunun da gözleri kızarmıştı ama hiçbiri uykularını neyin rahatsız ettiğinden bahsetmiyordu. Ustabaşıları Beli'nin öngörüsünün aksine tırmanışları hızlanmak yerine giderek yavaşladı; gök kubbenin görüntüsü onları cesaretlendirmiyor, huzursuz ediyordu. Bu yolu düzenli olarak kateden arabacılar onlara karşı tahammülsüz davranmaya başladı. Hillalum ne tür insanların bu şartlar altında yaşayabileceğini, nasıl olup da akıllarını başlarına toplayabildiklerini merak etti. Buna alışmışlar mıydı? Tepelerinde masif bir gökyüzüyle doğan çocuklar, ayaklarının altında toprağı hissettiğinde çığlık atar mıydı?

Belki de insanların böyle bir yerde yaşamaması gerekiyordu. Doğaları gökyüzüne bu kadar yaklaşmalarına karşı geldiğine göre yeryüzünde kalmalıydılar belki.

Kulenin zirvesine vardıklarında yönünü şaşırmışlık hissi azaldı. Belki de bağışıklık kazanmaya başlıyorlardı. Madenciler orada, zirveyi oluşturan kare şeklindeki platformun üzerinde dururken

insanoğlunun görüp görebileceği en muhteşem manzaraya baktılar; denizlerden ve topraktan oluşan bir duvar halısı çok altlarında, gözün alabileceği her yöne doğru sislerle örtülü bir vaziyette uzanıyordu. Hemen tepelerindeyse dünyanın çatısının ta kendisi, gökyüzünün nihai üst sınırı asılı duruyor ve mümkün olan en yüksek gözlem noktasında durduklarını garanti ediyordu. Yaradılış'ın tek seferde idrak edilebilecek en geniş manzarası karşılarındaydı.

Rahiplerin önderliğinde Yahve'ye dua ettiler, bu kadar çok şeye şahit olmalarına izin verildiği için şükranlarını sundular ve daha fazlasını görmeyi arzuladıkları için af dilediler.

***

Ve tuğlalar zirveye döşendi. Zift parçalarını eritmek için ısıtılan kazanlardan yükselen zengin, çiğ katran kokusunu alabiliyordunuz. Madencilerin son dört aydır aldığı en dünyevi rayihaydı bu ve rüzgâr tarafından alınıp götürülmeden önce onu şöyle bir koklayabilmek için burun deliklerini çaresizce genişletiyorlardı. Bir zamanlar dünyanın çatlaklarından akan yapışkan sıvı şimdi burada, zirvede, tuğlaları yerlerine sabitlemek için sertleşiyor ve yerküre gökyüzüne doğru uzanan bir uzuv büyütüyordu.

Üzerileri ziftle lekeli tuğla örücüler harcı karıştırıyor ve ağır tuğlaları şaşmaz bir biçimde, ustaca yerleştiriyorlardı. Bu adamlar kendilerini gök kubbenin baş döndürücü görüntüsüne kaptırmama konusunda diğerlerinden çok daha dikkatli davranmak zorundaydı, zira kulenin dikey düzleminin bir parmak bile kaymaması gerekiyordu. Nihayet vazifelerinin sonuna yaklaşmaktaydılar ve dört aylık tırmanışlarının ardından madenciler de kendi işlerine koyulabilecekti.

Çok geçmeden Mısırlılar da çıkageldi. Koyu tenli, ince yapılı kimselerdi ve çenelerinde sakal namına pek bir şey yoktu. Peşleri sıra dolerit çekiçlerle, bronz aletlerle ve tahta takozlarla dolu arabalar çekiyorlardı. Ustabaşıları olan Senmut, Beli ile kafa kafaya vererek gök kubbeyi nasıl deleceklerini müzakere etmeye koyuldu. Tıpkı Elamlılar gibi, Mısırlılar da yanlarında getirdikleri malzemeleri kullanarak kazı işlemi sırasında körelecek bronz aletlerini yeniden şekillendirebilmek için bir tav ocağı inşa ettiler.

Gök kubbeyle aralarında bir kol boyu kadar mesafe kaldı; zıplayıp ona dokunduğunuzda pürüzsüz ve serin bir his bırakıyordu elinizde. İnce taneli, beyaz granitten yapılmıştı sanki; el değmemiş ve son derece özelliksizdi. Zaten sorun da burada yatıyordu.

Yahve çok uzun bir zaman önce Büyük Tufan'ı üzerilerine salmış, onları hem alttan hem de üstten sulara boğmuştu; Boşluk'un suları yeryüzündeki kaynaklardan yukarıya püskürmüş, gökyüzünün sularıysa kubbedeki bent kapaklarının arasından aşağıya dökülmüştü. Artık gök kubbeyi yakından görebiliyorlardı, ancak ortada herhangi bir kapak yoktu. Gözlerini kısarak dört bir yana bakmalarına rağmen ne granit düzlüğü kesen bir açıklık ne bir pencere ne de bir çizgi seçebiliyorlardı.

Anlaşılan kuleleri gök kubbedeki su haznelerinin arasındaki bir noktaya denk gelmişti, ki bu oldukça talihli bir durumdu elbette. Eğer görünürde bir bent kapağı olsaydı onu açma ve arkasındaki hazneyi boşaltma riskine girmeleri gerekebilirdi. Bu da Şinar'a yağmur yağacağı anlamına gelirdi. Mevsim normallerinin dışında ve kış yağışlarından bile daha şiddetli bir yağmur... Öyle bir şey tüm Fırat Nehri boyunca sel olaylarına neden olurdu. Yağış, muhtemelen hazne boşaldıktan sonra dururdu ama Yahve'nin onları cezalandırmak adına kule yıkılana ve Babil çamura dönüşene kadar yağmuru devam ettirme ihtimali her zaman vardı.

Görünürde bir kapak olmasa bile bu risk geçerliliğini hâlâ koruyordu. Belki de kapak çizgileri ölümlü gözler tarafından görülemiyor ve haznelerden birinin tam altında duruyorlardı. Ya da haznele devasa boyutlarda olabilirdi. O takdirde en yakın bent kapaklarının fersahlarca ileride bulunması, dolayısıyla yine de bir haznenin altında duruyor olmaları mümkündü.

Duruma nasıl yaklaşmaları gerektiği konusunda düşünülecek çok şey vardı.

"Yahve kuleyi sularla yıkmayacaktır," dedi Qurdusa adlı bir tuğla örücüsü. "Eğer kule kutsal şeylere karşı bir saygısızlık olsaydı onu çoktan yok ederdi. Yine de bunca yüzyıldır onu inşa etmemize rağmen Yahve'nin memnuniyetsizliğine dair tek bir emare bile görmedik. Haznele biz onları delmeden önce kurutacaktır."

"Eğer Yahve bu girişimimize böylesine bir lütufla baksaydı, gök kubbeye çıkan bir merdiven çoktan burada hazır bulunurdu," diye

karşı çıktı Elamlılardan Eluti. "Yahve bize ne yardım edecek ne de engel olacaktır; eğer hazneyi delersek üzerimize akın eden sularla yüzleşmemiz gerekecek."

Hillalum böyle bir anda şüphelerini kendine saklayamıyordu. "Peki ya sular sonsuzsa?" diye sordu. "Yahve bizi cezalandırmayabilir ama kendi hükmümüzü kendimizin vermesini de sağlayabilir."

"Elamlı," dedi Qurdusa, "kuleye henüz yeni gelmiş olsan da işin doğrusunu biliyor olman lazım. Bizler Yahve'ye duyduğumuz aşkla çalışıyoruz, tüm hayatımız boyunca da öyle yaptık. Nesiller önceki atalarımız da öyle... Yani bu kadar sert bir şekilde yargılamamamız gereken, erdemli kimseler."

"Niyetimizin tertemiz olduğu doğru, ama bu bilgece olduğu anlamına gelmez. Yaratıldığımız topraktan uzakta yaşamayı seçerek sahiden de doğru olanı mı yaptık? Yahve seçimimizin münasip olduğunu hiçbir zaman söylemedi. Şimdiyse üstümüzde su olduğunu bilmemize rağmen cennete zorla girmek üzereyiz. Yanlış bir yola sapmışsak Yahve'nin bizi hatalarımıza karşı koruyacağından nasıl emin olabiliriz ki?"

"Hillalum dikkatli davranmamız gerektiğini öğütlüyor ve ona katılıyorum," dedi Beli. "Dünyanın ikinci bir Büyük Tufan'la karşı karşıya kalmayacağından emin olmalıyız. Ya da Şinar'ı tehlikeli yağmurlara maruz bırakmayacağımızdan... Mısırlı Senmut'la uzun uzadıya görüştüm ve bana krallarının mezarlarını mühürlemekte kullandıkları bazı teknikler gösterdi. Kazmaya başladığımızda bu metotların bize koruma sağlayacağına inanıyorum."

***

Rahipler pek çok kutsal kelimenin telaffuz edildiği ve bir sürü tütsünün yakıldığı bir ayinle öküz ile keçiyi kurban etti. Ardından madenciler işe koyuldu.

Buraya varmadan önce bile gök kubbeyi ilkel kazma ve çekiçlerle kazmanın işe yaramayacağını biliyorlardı. Yatay olarak tünel açtıkları takdirde granit boyunca günde iki parmaktan fazla yol alamazlardı. Dikey olarak ilerlediklerindeyse bu çok çok daha yavaş olurdu. O yüzden ateşle ısıtma yöntemi uyguladılar.

Getirdikleri odunları kullanarak gök kubbenin altındaki bir noktada ateş yaktılar ve onu bir gün boyunca durmadan beslediler. Taş, alevlerin ısısı karşısında çatlayıp parçalandı. Madenciler ateşin sönmesine müsaade ettikten sonra taşın üstüne su döküp çatlakları artırdılar, sonra da onu büyük parçalar hâlinde kırıp kulenin zirvesine sertçe düşmesini sağladılar. Bu şekilde, ateşin yandığı her gün boyunca bir arşın kadar yol katedebildiler.

Tüneli yukarıya doğru dimdik kazmak yerine, ona tıpkı bir merdiven boşluğu gibi hafif bir açı verdiler ki kuleden başlayıp tünelle birleşen, basamaklı bir rampa inşa edebilsinler. Ateşle ısıtma yöntemi sayesinde duvarlar ve zemin pürüzsüz kaldı. Kayıp düşmelerine engel olmak için tahtadan bir merdiven yaptılar, tünelin sonundaki ateşi desteklemek için de fırınlanmış tuğlalardan yapılmış bir platform kullandılar.

Tüneli gök kubbenin içine doğru on arşın kadar ilerlettikten sonra eğimini sonlandırıp onu bir oda oluşturacak şekilde genişlettiler. Madenciler ateşin gevşettiği tüm taşları dışarıya çıkardıktan sonra çalışma sırası Mısırlılara geçti. Onlar ateş kullanmıyorlardı. Yalnızca dolerit çekiçlerini ve güllelerini kullanarak sürmeli bir granit kapı oymaya başladılar.

Önce duvarlardan birinden kocaman bir granit bloğu kesebilmek için taşı yonttular. Hillalum ile diğer madenciler onlara yardım etmeye çalışsalar da bu işi çok zor buldular; taşı zımparalayarak aşındıramıyordunuz, sadece gücünüze dayanan çekiç darbeleriyle ufalamanız gerekiyordu. Üstelik gereğinden hafif ya da güçlü darbeler işe yaramıyordu.

Bloğun hazır hâle gelmesi birkaç hafta sürdü. Bir adamdan daha uzun, hatta daha bile genişti. Onu zeminden ayırabilmek için kaidesinin etrafına oyuklar açıp, balyozlarının yardımıyla içlerine kurutulmuş keresteden yapılma takozlar sıkıştırdılar. Ardından bunların içine daha ince takozlar çakıp ikiye ayrılmalarını sağladılar, sonra da tahtanın şişmesini sağlamak için çatlaklara su doldurdular. Çatlaklardan biri birkaç saat içinde taşa kadar ilerledi ve böylece blok serbest kalmış oldu.

Madenciler odanın sağ arka tarafına yukarıya doğru meyleden, dar bir koridor açtılar. Sonra da girişin önüne, zemine doğru alçalan bir arşınlık bir kanal daha kazdılar. Böylece girişin hemen

önündeki zeminden başlayan ve sol tarafta sona eren pürüzsüz, devamlı bir rampa elde etmiş oldular. Mısırlılar granit bloğunu bu rampaya yerleştirdi, ardından onu hep birlikte itip çekerek zar zor sığdığı yan koridora taşıdılar. Sonra da sol duvarın dibine yerleştirdikleri bir balçık tuğla yığınıyla tıpkı bir rampanın üstüne yatırılmış bir sütun misali bloğu desteklediler.

Sürgülü taş sulara engel olacağından artık güvenle tünel açmaya devam edebilirlerdi. Bir hazneye denk gelip onu deldikleri ve gökyüzünün suları tünele dolmaya başladığı takdirde tuğlaları teker teker kırabilir, taşın kayarak yerdeki girintiyi kapatmasını ve eşiği tamamen tıkamasını sağlayabilirlerdi. Sular çok büyük bir kuvvetle akın edip tüm adamları sürükleyerek uzaklaştırsa bile balçık tuğlalar zamanla çözünür ve taş yine de kayardı. Suların durdurulmasıyla birlikte madenciler de o hazneden kaçınarak başka bir yöne doğru yeni bir tünel kazabilirdi.

Elamlılar kazıya devam edebilmek için ateşle ısıtma tekniğine bir kez daha başvurdular ve işe odanın uzak köşesinden başladılar. Gök kubbenin içindeki hava dolaşımına yardımcı olmak için ahşaptan yapılma, uzun çerçevelere öküz derisi geçirdiler ve bunları kulenin zirvesindeki tünel girişinin her iki yanına eğimli bir biçimde yerleştirdiler. Böylelikle gök kubbenin altında esen sabit rüzgârları tünele doğru yönlendirmiş oldular; hava akımı ateşi harlıyor, alevler söndükten sonra da ortamı temizliyordu. Bu sayede madenciler duman solumak zorunda kalmadan kazmaya devam edebiliyorlardı.

Mısırlılar sürgülü taşı yerine yerleştirdikten sonra çalışmayı bırakmadılar. Madenciler kazmalarını tünelin sonundaki duvara doğru savururken onlar da masif kayayı keserek taş merdivenler yapmaya ve ahşap basamakları bunlarla değiştirmeye başladılar. Bunu tahta takozlar vasıtasıyla yapıyorlardı, eğimli zeminden çıkardıkları bloklar da basamakları yerinde tutuyordu.

***

Madenciler bu şekilde çalışmaya devam ederek tüneli gittikçe genişlettiler. Açtıkları yol bir dikiş ipliği misali düzenli olarak bir yukarı bir aşağı kaymasına rağmen sürekli yükseliyor, bu sayede dosdoğru

yukarı çıkıyorlardı. Sürgülü kapıları olan odalar inşa etmeye devam ettiler ve bir hazneyi deldikleri takdirde sadece en üst kısımların sular altında kalacağını garanti altına aldılar. Gök kubbenin yüzeyine kanallar açıp yürüme yolları ile platformlar sarkıttılar ve buralardan başlayarak kuleden uzaklaşan ve iyice derinlerde yeniden ana tünelle kesişen yan tüneller kazmaya koyuldular. Rüzgârı bu yan yollara saptırarak tünelin derinliklerinin dumandan arınmasını da sağladılar.

Çalışmaları yıllarca devam etti. Araba ekipleri artık tuğla değil, ateşle ısıtma yöntemine devam edebilmeleri için odun ve su getiriyordu. İnsanlar gök kubbenin yüzeyinin hemen içinde yer alan o tünellere yerleşmeye geldiler ve asma platformlarda aşağıya doğru eğilen bitkilerden yetiştirdiler. Madenciler orada, cennetin sınırında yaşadılar; bazıları evlenip çoluk çocuğa karıştı. Çok azı bir daha toprağa ayak bastı.

***

Yüzünün etrafına nemli bir kumaş parçası saran Hillalum ahşap basamakları kullanarak taş zemine indi; tünelin sonundaki ateşi beslemek için biraz daha odun getirmişti. Alevler birkaç saat daha yanmaya devam edecekti, o yüzden daha aşağıdaki, dumanla dolu olmayan tünellerde bekleyebilirdi.

O anda uzaklardan bir yerden bir parçalanma sesi, dağ gibi kayaların yerlerinden koptuğunu anlatan bir gürültü geldi, sonra da giderek artan bir gümbürtü duyuldu. Ardından tünelin içi hızla akan bir su akıntısıyla doldu.

Hillalum korkudan bir anlığına donakaldı. Şok edici derecede soğuk olan su bacaklarına çarpıp onu devirdi. Soluk soluğa kalmış bir hâlde ayağa kalktı, akıntıya karşı eğildi ve basamakları sıkı sıkıya kavradı.

Bir hazneyi delmişlerdi.

En yakınındaki sürgülü kapı kapanmadan önce aşağıya inmesi gerekiyordu. Bacakları merdivenden aşağıya atlamaya can atsa da, Hillalum ayaklarının üzerine inemeyeceğini biliyordu ve bu azgın sular tarafından sürüklenmek muhtemelen sağa sola sertçe çarpıp ölmesine neden olurdu. O nedenle basamakları cesaret edebildiği kadar hızlı bir şekilde tek tek indi.

Birkaç kez ayağı kaydı ve her seferinde on kadar basamaktan düştü; taş merdivenler sırtının derisini soysa da acı hissetmedi. Tüm bu süre zarfında tünelin yıkılıp üzerine çökeceğine veya gök kubbenin ikiye ayrılıp açılacağına, ayaklarının altında birdenbire gökyüzünün belireceğine ve semavi bir yağmurla birlikte aşağıya düşeceğine kesin gözüyle bakıyordu. Yahve'nin cezası gelip çatmıştı: İkinci Büyük Tufan...

Sürgülü taşa varabilmek için daha ne kadar gitmesi gerekiyordu? Tünel sonsuza dek uzanıyormuş gibi görünüyor, sular giderek hızlanıyordu. Basamakları neredeyse koşarak inmekteydi.

Ansızın ayağı takıldı ve sığ sulara devrildi. Yuvarlanarak basamakların son kısmını hızla geride bıraktı ve sürgülü taşın bulunduğu odaya düştü. Su burada dizlerinin üstüne dek çıkıyordu.

Ayağa kalktığında karşısında iki madenci arkadaşını, Damqiya ve Ahuni'yi buldu. Adamlar da tam o esnada onu fark ettiler; şimdiden çıkışı tıkamış olan taşın önünde duruyorlardı.

"Hayır!" diye bağırdı Hillalum.

"Çıkışı kapattılar!" diye çığlık attı Damqiya. "Bizi beklemediler!"

"Peşinden gelen başka birileri var mı?" diye sordu Ahuni, ümitsiz bir sesle. "Belki de bloğu hareket ettirebiliriz."

"Kimse yok," diye yanıtladı Hillalum. "Taşı diğer taraftan itemezler mi?"

"Bizi duyamazlar." Ahuni bir çekiçle granite vursa da, çıkan ses suyun gürültüsü karşısında yok olup gitti.

Hillalum küçük odada etrafına bakındı ve ancak ondan sonra Mısırlılardan birinin yüzüstü bir vaziyette suda süzüldüğünü fark edebildi.

"Merdivenlerden düşüp öldü," diye bağırdı Damqiya.

"Yapabileceğimiz hiçbir şey yok mu?"

Ahuni bakışlarını yukarı kaldırdı. "Yahve, canımızı bağışla."

Üçü birlikte yükselen suların arasında durup çaresizlik içinde dua etti. Ama Hillalum bunun boşuna olduğunu biliyordu; eceli nihayet gelip çatmıştı. Yahve insanlardan ne bir kule inşa etmelerini ne de gök kubbeyi delmelerini istemişti; insanlar bu kararı kendi başlarına vermişti ve şimdi tüm diğer dünya işlerinde olduğu gibi bu girişimleri yüzünden öleceklerdi. Haklı olmak onları eylemlerinin sonuçlarından kurtaramazdı.

Su seviyesi göğüs hizalarına dek yükseldi. "Hadi yukarı çıkalım," diye bağırdı Hillalum.

Sular arkalarında giderek yükselirken akıntıya karşı güçlükle ilerleyip tünele tırmandılar. İçeriyi aydınlatan az sayıdaki meşale sönmüştü, o nedenle karanlıkta yürüyor, kendilerinin bile duyamadığı dualar mırıldanıyorlardı. Tünelin tepesindeki tahta basamaklar yerlerinden çıkmış, içeriyi daha da sıkışık hâle getirmişti. Onların üstüne tırmanıp öteki tarafa geçtiler, pürüzsüz taş eğime vardılar ve suların kendilerini daha yukarıya taşıması için beklemeye başladılar.

Beklerken tek kelime bile etmediler, duaları tükenmişti. Hillalum, günahkârları yutmak için gökyüzünün derin sularını içen kudretli Yahve'nin karanlık gırtlak boşluğunda durduğunu hayal etti.

Sular yükselip üç madenciyi yukarı kaldırdı; ta ki Hillalum ellerini uzatıp tavana dokunabilene dek... Suların boşaldığı devasa çatlak hemen yanı başındaydı. İçeride çok az hava boşluğu kalmıştı. "Oda suyla dolduğunda cennete doğru yüzebiliriz!" diye bağırdı.

Arkadaşlarının onu duyup duymadığını bilmiyordu. Sular tavana eriştiği sırada son bir kez nefes aldı, sonra da çatlağa doğru yüzdü. Eğer ölürse cennete daha önce hiç kimsenin olmadığı kadar yakın bir yerde olacaktı.

Çatlak arşınlarca uzanıyordu. Hillalum içeri girer girmez taş katmanları parmaklarının arasından kaydı ve çırptığı kolları hiçbir şeye temas etmedi. Bir anlığına bir akıntı tarafından taşındığını hissetse de sonrasında bundan emin olamadı. Zifirî karanlıktayken, gök kubbeye ilk yaklaştıklarında hissettiği o baş dönmesine bir kez daha kapıldı; yönünü tayin edemiyor, nerenin yukarısı nerenin aşağısı olduğunu bile anlamıyordu. Kollarını ve bacaklarını çırpmaya devam etse de hareket edip edemediğinden bile emin değildi.

Belki de çaresizce olduğu yerde yüzüyor ya da akıntı tarafından şiddetli bir şekilde geri itiliyordu; hissettiği tek şey tüm uzuvlarını uyuşturan bir soğuktu. Hiç ışık görmüyordu. Bu haznedeki suyun ulaşılabilecek bir yüzeyi yok muydu yoksa?

Derken bir kez daha taşa tosladı. Elleri duvarın yüzeyinde bir çatlak tespit etti. Başladığı yere geri mi dönmüştü? Çatlağın içine

doğru çekildi; akıntıya karşı koyacak gücü yoktu. Bir tünele çıktı ve her iki yanındaki duvarlara çarpa çarpa sürüklenmeye başladı. İçinde bulunduğu yer sanki çok uzun bir maden boşluğuymuşçasına, akıl almaz derecede derindi. Ciğerleri patlayacak gibi oldu, ama geçidin sonuna hâlâ ulaşamamıştı. Sonunda nefesini daha fazla tutamaz hâle geldi ve dudaklarının arasından hava kabarcıkları kaçmaya başladı. Boğuluyor, etrafındaki karanlık ciğerlerine işliyordu.

Sonra duvarlar birdenbire ondan uzaklaşmaya başladı. Hızlı bir su akıntısı tarafından taşınıyordu; üzerinde hava olduğunu hissedebiliyordu! Derken hiçbir şey hissetmez oldu.

***

Uyandığında yüzünün ıslak taşlara temas ettiğini duyumsadı. Hiçbir şey göremiyor, ama ellerinin yakınında su olduğunu hissedebiliyordu. Yattığı yerde yuvarlanıp inledi; bütün uzuvları ağrıyordu, çırılçıplaktı ve derisinin büyük bir kısmı ya soyulmuş ya da ıslanmaktan kırış kırış olmuştu. Ama nefes alabiliyordu.

Aradan bir müddet geçtikten sonra nihayet ayağa kalkabildi. Üzerindeki sular ayak bileklerinden aşağı hızlı bir biçimde aktı. Bir yöne doğru yürüdüğünde suyun derinleştiğini fark etti. Aksi istikamete adım attı ve bu kez kuru taşa bastı. Ayağının altında bıraktığı hisse bakılırsa kil taşıydı bu.

Etraf zifirî karanlıktı, tıpkı meşalesiz bir maden gibi... Derileri sıyrılmış parmaklarının ucuyla zemini yoklaya yoklaya, bir duvarla karşılaşana dek ilerledi. Yavaşça, sanki kör bir yaratıkmışçasına bir ileri bir geri emekledi. Suyun kaynağını buldu; zemindeki geniş bir açıklıktan çıkıyordu. Hatırladı! Haznenin içinden bu delik sayesinde çıkmıştı.

Saatler gibi gelen bir süre boyunca emekledi; eğer bu bir mağaraysa gerçekten de muazzam boyutlardaydı.

Zeminin yükselerek bir yokuş hâlini aldığı bir yer buldu. Yukarıya doğru çıkan bir geçit miydi acaba bu? Belki de hâlâ cennete gidebilirdi.

Hillalum aradan ne kadar zaman geçtiğini bilmeksizin emeklemeye devam etti. Geldiği yere geri dönemeyeceğini bildiği için

geçtiği yerleri aklında tutmaya çalışmakla uğraşmadı. Elinden geldiğince yukarıya doğru çıkan tünelleri, mecbur kaldığında da aşağı yöne gidenleri izledi. Mümkün olabileceğini düşündüğünden daha fazla su yutmuş olsa da susamaya başladığını hissetti... ve acıkmaya.

En nihayetinde ışıkla karşılaştı ve koşa koşa dışarıya çıktı.

Işığın parlaklığı karşısında gözlerini iyice kıstı, dizlerinin üstüne çöktü ve yumruklarıyla yüzünü örttü. Bu Yahve'nin parıltısı mıydı? Bunu görmeye dayanabilir miydi? Bir müddet sonra gözlerini açmayı başarabildi ve karşısında bir çöl buldu. Bir mağaradan çıkıp bir dağın eteklerine, kayalarla ve ufka kadar uzanan kumla kaplı bir yere varmıştı.

Cennet, dünyadan farksız bir yer miydi acaba? Yahve böyle bir yerde mi yaşıyordu? Yoksa bu da O'nun yarattığı başka bir diyar, Hillalum'un dünyasının üstündeki başka bir yerdi de Yahve çok daha yukarılarda mı ikamet ediyordu?

Arkasında uzanan dağların zirvelerine yakın bir noktada bir güneş vardı. Doğuyor muydu, yoksa batıyor muydu? Burada gece gündüz var mıydı ki?

Hillalum gözlerini kısıp bakışlarıyla kumluk araziyi taradı. Ufukta hareket eden bir çizgi vardı. Bir kervan olabilir miydi bu?

O tarafa doğru koşup kurumuş boğazı elverdiğince, nefes nefese kalıncaya dek bağırmaya başladı. Kervanın sonundaki bir silüet onu gördü ve diğerlerini durdurdu. Hillalum koşmaya devam etti.

Onu gören kişi bir ruha değil, adama benziyordu ve bir çöl-gezgini gibi giyinmişti. Su tulumunu hazırlamıştı bile. Hillalum soluğu kesilmiş bir hâlde, becerebildiği kadar içti.

Sonunda adama dönüp, "Burası neresi?" diye sormayı başardı.

"Eşkıyaların saldırısına mı uğradın? Uruk'a gidiyoruz."

Hillalum ona bakakaldı. "Yalan söylüyorsun!" diye bağırdı. Adam geri çekilip karşısında güneşten deliye dönmüş biri varmış gibi baktı ona. Hillalum kervandakilerden birinin neler olup bittiğini anlamak için onlara doğru yaklaştığını gördü. "Uruk, Şinar topraklarındadır!"

"Evet, öyle. Sen de Şinar'a gitmiyor muydun zaten?" Diğer adam asasını hazır etmiş bir şekilde yanlarında dikildi.

"Ben— Ben—" Hillalum sustu. "Babil'i bilir misiniz?"

"Ah, oraya mı gidiyorsun? Babil, Uruk'un kuzeyindedir. Uruk'tan oraya yolculuk etmek kolaydır."

"Kule. Onu duydunuz mu?"

"Elbette, cennet sütunu. Dediklerine bakılırsa birileri onun zirvesinden gök kubbenin içine bir tünel kazıyormuş."

Hillalum kumlara yığıldı.

"İyi misin?" İki kervan sürücüsü önce kendi aralarında mırıldandı, sonra da diğerlerine danışmaya gitti. Hillalum onlara bakmıyordu.

Şinar'daydı. Yeryüzüne geri dönmüştü. Cennetin haznelerinin üstüne tırmanmış ve yeryüzüne geri dönmüştü. Daha yukarıya çıkmasına engel olmak için onu buraya Yahve mi getirmişti? Yine de hiçbir işaret görmemiş, Yahve'nin onu fark ettiğine dair herhangi bir emareye rastlamamıştı. Onu buraya getirdiğine dair hiçbir mucize tecrübe etmemişti. Anlayabildiği kadarıyla yaptığı tek şey kubbeyi yüzerek aşmak ve alttaki mağaraya ulaşmak olmuştu.

Her nasılsa gök kubbe bir şekilde dünyanın altında uzanıyordu. Aralarında fersahlarca mesafe olmasına rağmen sanki birbirlerinin üstüne serilmiş gibiydiler. Bu nasıl olabilirdi? Aralarında böylesine bir mesafe olan iki yer birbirine nasıl temas ederdi? Düşünmeye çalıştıkça başı ağrıyordu.

Derken anladı: Bir *silindir mühür*. Üzerinde oymalar bulunan bir silindir, yumuşak kilden yapılma bir tabletin üstünde yuvarlandığında peşi sıra izler bırakarak bir resim oluştururdu. İki figür, silindirin üzerinde yan yana dursa bile tabletin iki farklı ucunda ortaya çıkabilirdi. Tüm dünya buna benzer bir silindirden oluşuyordu işte. İnsanlar cennet ile yeryüzünün bir tabletin iki ucunda yer aldığını, aralarında da gökyüzü ile yıldızların bulunduğunu farz ediyordu; ancak dünya fantastik bir biçimde, cennet ile yeryüzünün birbirine temas edebileceği bir rulo şeklindeydi.

Yahve'nin kuleyi niçin yıkmadığı, kendilerine çizilen sınırları aşmak isteyen insanları neden cezalandırmadığı artık çok açıktı; çünkü çıkacakları en uzun yolculuk bile onları başladıkları yere geri döndürecekti. Yüzlerce yıl süren çalışmaları onlara Yaradılış hakkında zaten bildiklerinin dışında bir şey öğretmeyecekti. Yine de çabaları sayesinde dünyanın nasıl bir ustalıkla yaratıldığını görmüş, Yahve'nin eserinin tahayyül edilemez sanatsallığına göz

ucuyla şahit olmuşlardı. Bu yapı hem O'nun eserine işaret ediyor hem de onu gizliyordu.

Böylece insanoğlu da yerini öğrenmiş oluyordu.

Hillalum ayağa kalktı ve kervan sürücülerine bakındı. Hissettiği huşu nedeniyle bacakları sarsak bir vaziyetteydi. Babil'e geri dönecekti. Belki Lugatum'u tekrar görürdü. Kuledekilere haber gönderecekti. Onlara dünyanın şeklini anlatacaktı.

SON

ANLAMAK

14.000 kelime
İlk kez Ağustos 1991'de, *Asimov's* dergisinde yayımlanmıştır

Bir buz tabakası. Yüzümde pürüzlü bir his bırakıyor ama soğuk değil. Tutunabileceğim hiçbir yeri yok; eldivenlerim kayıp duruyor. Yukarıda koşturan insanları görebiliyorum, fakat bir şey yapamıyorlar. Buzu yumruklamaya çalışsam da kollarım ağır çekimde hareket ediyor. Ciğerlerim patlamış olmalı, başım dönüyor, kendimi çözünüyormuş gibi hissediyorum...

Çığlık çığlığa uyanıyorum. Kalbim bir kaya matkabı gibi atıyor. Tanrım. Battaniyemle yorganımı üzerimden atıp yatağımın kenarına oturuyorum.

Daha evvel bunu hatırlayamıyordum. Önceleri sadece buza düştüğüm anı anımsıyordum; doktor, zihnimin geri kalan olayları bastırdığını söylemişti. Ama artık hatırlıyorum ve bu şimdiye dek gördüğüm en kötü kâbustu. Ellerimle yorganı sıkı sıkı kavrıyor, titrediğimi hissediyorum. Sakinleşmeye, daha yavaş nefes almaya çalışıyorum ama hıçkırıklarım ağzımdan kaçmaya devam ediyor. O kadar gerçekçiydi ki *ölmenin* nasıl bir şey olduğunu hissedebiliyordum.

Yaklaşık bir saat boyunca suyun altında kalmıştım; beni dışarıya çıkarmayı başardıklarında bir bitkiden pek de bir farkım yokmuş. İyileştim mi? Hastane, yeni ilacını beyni benimki kadar hasara uğramış birinin üzerinde daha önce hiç kullanmamıştı. İşe yaradı mı?

***

Arka arkaya aynı kâbusu görüyorum. Üçüncü seferin sonunda tekrar uyuyamayacağımı artık anlıyorum. Şafaktan önceki son saatleri endişelenerek geçiriyorum. Netice bu mu? Kafayı mı üşütüyorum?

Yarın hastanedeki yardımcı hekimle haftalık kontrolüm var. Umarım bana verebileceği bazı cevaplar vardır.

***

Arabayla Boston şehir merkezine gidiyorum ve yarım saatlik bir bekleyişin ardından Dr. Hooper beni kabul ediyor. Bir muayene odasına, sarı bir perdenin arkasındaki sedyeye oturuyorum. Duvardan bel yüksekliğinde, yatay bir düz ekran çıkıntı yapıyor. Benim göremeyeceğim bir şekilde ayarlanmış. Doktor klavyesiyle birkaç kelime yazarak muhtemelen dosyamı çağırıyor, sonra da beni muayene etmeye başlıyor. O, bir kalem fenerle göz bebeklerimi kontrol ederken ben de kâbuslarımdan bahsediyorum.

"Kazadan önce de böyle kâbuslar görür müydün Leon?" Küçük çekicini çıkararak dirseklerime, dizlerime ve bileklerime hafifçe vuruyor.

"Hayır. İlacın bir tür yan etkisi mi bu?"

"Hayır, bir yan etki değil. K hormonu terapisi, zarar gören pek çok nöronunu yeniden oluşturduğu için beyninin bu muazzam değişime adapte olması gerekiyor. Kâbuslar yalnızca buna delalet ediyor muhtemelen."

"Kalıcı bir şey mi?"

"Sanmıyorum," diyor. "Beynin tüm o nöral yollara sahip olmaya yeniden alıştığında iyi olacaksın. Şimdi işaret parmağınla önce burnuna, sonra da bu parmağıma dokun."

Bana söyleneni yapıyorum. Ardından başparmağımı hızlı bir şekilde diğer parmaklarıma değdirmemi istiyor. Sonra da sanki alkol muayenesindeymişim gibi düz bir çizgide yürümem gerekiyor. Bu da bitince sıra küçük sınavlara geliyor.

"Bana sıradan bir ayakkabının kısımlarını söyle."

"Taban, topuk, bağcıklar. Iı, bağcıkların girdiği deliklere göz denir. Bir de dil var, bağcıkların hemen altında..."

"Tamam. Şu rakamı tekrar et: üç dokuz bir yedi dört—"

"—altı iki."

Dr. Hooper bunu beklemiyordu. "Ne?"

"Üç dokuz bir yedi dört altı iki. Beni ilk kez muayene ettiğinizde de bu rakamları kullanmıştınız, hâlâ hastanede yatılı tedavi gördüğüm zamanlarda. Sanırım hastalarınızı test ederken bunu çok sık kullanıyorsunuz."

"Onları ezberlememeliydin; bunun bir anlık bellek testi olması gerekiyordu."

"Kasten ezberlemedim. Sadece hatırladım, hepsi bu."

"Seni ikinci kez muayene ettiğimde kullandığım rakamları da hatırlıyor musun peki?"

Bir anlığına duraksıyorum. "Dört sıfır sekiz bir beş dokuz iki."

Doktor şaşırıyor. "Çoğu insan sadece bir kez duyduğu bu kadar çok sayıyı hatırlayamaz. Anımsatıcı hileler kullanır mısın?"

Başını iki yana sallıyorum. "Hayır. Telefon numaralarını bile her zaman telesekreterde saklarım."

Terminalinin başına geçip sayısal tuş takımına birkaç kez tıklıyor. "Bir de şunu dene bakalım." On dört haneli bir rakam okuyor, ben de bunu ona tekrarlıyorum. "Tersten de söyleyebilir misin dersin?" Rakamları sondan başa doğru söylüyorum. Doktor kaşlarını çatıp dosyama bir şeyler yazmaya koyuluyor.

***

Psikiyatri kliniğindeki muayene odalarından birinde, terminallerden birinin önünde oturuyorum; Dr. Hooper'ın bir zekâ testi yapabileceği en yakın yer burası. Duvarlardan birinde küçük bir ayna var, muhtemelen arkasında gizli bir kamera bulunuyor. Kayda alınıyor olmam ihtimaline karşı gülümseyip o tarafa kısaca el sallıyorum. ATM'lerdeki gizli kameralara da hep öyle yaparım.

Dr. Hooper elinde test sonuçlarımın çıktısıyla içeri giriyor. "Eh, Leon... oldukça iyiydin. Her iki testte de yüzde doksan dokuz başarı gösterdin."

Ağzım bir karış açık kalıyor. "Dalga geçiyorsunuz."

"Hayır, geçmiyorum." Buna inanmakta kendisi de zorlanıyor. "Rakamlar kaç soruya doğru yanıt verdiğini göstermiyor, bu da genel nüfusa oranla—"

"Ne anlama geldiğini biliyorum," diyorum dalgın bir biçimde. "Lisedeyken bizi test ettiklerinde yüzde on yedilik dilimin içinde kalmıştım." Yüzde doksan dokuz. İçimde bununla ilgili bir işaret bulmaya çalışıyorum. Kendimi nasıl hissetmem gerekiyor?

Hâlen çıktılara bakmakta olan doktor bir masanın üstüne oturuyor. "Üniversiteye hiç gitmedin, değil mi?"

Dikkatimi ona çeviriyorum. "Gittim ama mezun olmadan önce ayrıldım. Eğitimle ilgili düşüncelerim profesörlerinkiyle uyuşmuyordu."

"Anlıyorum." Muhtemelen bunun sınıfta kaldığım anlamına

geldiğini düşünüyordu. "Eh, çok büyük bir gelişme gösterdiğin gayet açık. Bunun küçük bir kısmı sen olgunlaştıkça kendiliğinden gerçekleşmiş olabilir, fakat büyük bir çoğunluğu K hormonu tedavisinin sonucu olsa gerek."

"İşte yan etki diye buna derim ben."

"Eh, yerinde olsam çok heyecanlanmazdım. Test sonuçları gerçek dünyadaki olaylarla nasıl başa çıkabileceğini göstermiyor."

Dr. Hooper'ın bana bakmadığı bir anda gözlerimi deviriyorum. Burada inanılmaz bir şey gerçekleşiyor ve adamın sunabildiği tek şey doğruculuk.

"Bununla ilgili birkaç test daha yapmak istiyorum," diyor. "Yarın da gelebilir misin?"

***

Telefon çaldığı sırada bir holografı rötuşlamakla uğraşıyorum. Telefonu açmak ile işime devam etmek arasında gidip geliyorum, ardından gönülsüzce de olsa, aramayı cevaplamayı seçiyorum. Normalde çalışırken telesekreteri açarım ama insanların yeniden işimin başına döndüğümü bilmesine ihtiyacım var. Hastanedeyken çok iş kaçırdım; serbest çalışmanın zararlarından biri. Telefona dokunup, "Greco Holografik. Ben Leon Greco," diyorum.

"Hey, Leon. Benim, Jerry."

"Selam Jerry. Nasıl gidiyor?" Bir yandan konuşurken diğer yandan da çalışmayı sürdürüyorum. Ekranda iç içe geçmiş bir çift helezon dişlisi var. Ortaklaşa hareket için klişe bir metafor, ama müşterimin reklamı için istediği şey bu.

"Bu gece sinemaya gitmeye ne dersin? Sue ve Tori ile birlikte *Metal Gözler*'i izlemeye gideceğiz."

"Bu gece mi? Ah, gelemem. Bu gece Hanning Tiyatrosu'nda tek kişilik bir oyunun son gösterisi var." Dişlilerin yüzeyi yıpranmış ve yağlı gözüküyor. Faremin imlecini kullanarak her yüzeyi seçiyorum, sonra da uygulanacak parametreleri giriyorum.

"Neymiş o?"

"Adı *Simplektik*. Şiirsel bir monolog." Şimdi de dişlilerin birleştiği kısımlardaki gölgelerden bazılarını gidermek için ışıklandırmayı ayarlıyorum. "Gelmek ister misiniz?"

"Shakespeare tarzı bir monolog mu?"

Çok fazla. Bu tarz bir ışıklandırma dış hatları çok parlak gösteriyor. Yansıyan ışığın yoğunluğunun üst limitini belirliyorum. "Hayır, bu bir bilinç-akışı oyunu ve dört farklı vezin arasında değişip duruyor; beşli ölçü onlardan sadece biri. Tüm eleştirmenler buna bir *tour de force*[1] diyor."

"Şiire bu kadar yatkın olduğunu bilmezdim doğrusu."

Tüm rakamları bir kez daha kontrol ettikten sonra girişim örüntülerini yeniden hesaplamayı bilgisayara bırakıyorum. "Normalde değilimdir fakat bu gösteri gerçekten de ilginç görünüyor. Sen ne diyorsun?"

"Teşekkürler ama sanırım biz şansımızı filmden yana kullanacağız."

"Tamam, iyi eğlenceler. Haftaya buluşabiliriz belki." Vedalaşıp telefonu kapatıyor ve hesaplamanın sona ermesini beklemeye koyuluyorum.

Aniden az önce neler yaşandığının ayırdına varıyorum. Daha önce telefonla konuşurken asla ciddi bir düzenleme yapamazdım. Ama bu kez zihnimi aynı anda iki işte kullanmakta hiç zorluk çekmemiştim.

Sürprizlerin sonu hiç gelmeyecek mi? Kâbuslar sona erip yeniden rahatlayabildiğimde fark ettiğim ilk şey okuma ve anlama hızımdaki artış olmuştu. Hep okumaya niyetlendiğim ama bir türlü vakit ayıramadığım kitaplarımı bitirebiliyordum; hatta daha zor anlaşılır, daha teknik olanları bile. Üniversiteyken, ilgi duyduğum her şeye çalışamayacağım gerçeğini kabullenmiştim. Ama artık bunu yapabileceğimi keşfetmek beni heyecanlandırıyor; geçen gün bir kucak dolusu kitap satın aldığımda oldukça neşeliydim.

Şimdi de aynı anda iki farklı şeye konsantre olabileceğimi fark ediyorum; gerçekleşebileceğini hiç düşünmediğim bir şey bu. Ayağa kalkıp sanki favori beyzbol takımım arka arkaya üç devre kazanıp beni şaşırtmış gibi avazım çıktığı kadar bağırıyorum. Çünkü kendimi aynen öyle hissediyorum.

***

1 (Fr.) Yetenek gösterisi (ç.n).

Dosyamı baş nörolog Dr. Shea devraldı, muhtemelen övgüleri kendisi toplamak istiyor. Onu çok az tanıyorum, ama adam sanki yıllardır onun hastasıymışım gibi davranıyor.

Konuşmak için beni ofisine davet ediyor. Parmaklarını birbirine geçirip dirseklerini masasına dayıyor. "Zekândaki artış hakkında ne düşünüyorsun?" diye soruyor.

Ne aptalca bir soru. "Gayet memnunum."

"Güzel," diyor Dr. Shea. "Şimdiye dek K hormonu terapisinin herhangi bir olumsuz etkisiyle karşılaşmadık. Kaza sırasında aldığın beyin hasarı için daha fazla tedavi görmene artık gerek yok."

Başımı olumlu anlamda sallıyorum.

"Bununla birlikte, hormonun zekâ üzerindeki etkileri hakkında daha fazla şey öğrenebilmek için bir çalışma yürütüyoruz. Eğer kabul edersen sana biraz daha hormon zerk etmek ve sonuçları gözlemlemek istiyoruz."

Adamın dedikleri aniden dikkatimi çekiyor; nihayet dinlemeye değer bir şey. "Bunu seve seve yaparım."

"Söz konusu çalışmanın tedavi etmeye değil, sadece araştırmaya yönelik olduğunu anlaman gerek. Bundan zekâ seviyende daha fazla artış elde ederek faydalanabilirsin, fakat sağlığın için tıbbi bir gereklilik değil."

"Anlıyorum. Sanırım bir rıza formu imzalamam gerekecek."

"Evet. Araştırmaya katıldığın için sana bir miktar ödeme de teklif edebiliriz." Bir rakam söylüyor, ama onu doğru dürüst dinlemiyorum bile.

"Sorun değil." Bu işin nereye varabileceğini, benim için ne anlama gelebileceğini hayal ediyorum ve vücudumu bir ürperti alıyor.

"Ek olarak senden bir gizlilik sözleşmesi imzalamanı da isteyeceğiz. Bu ilacın son derece heyecan verici olduğu çok açık, fakat zamanından önce bir açıklama yapılmasını arzulamıyoruz."

"Elbette Dr. Shea. Daha önce ekstra doz alan olmuş muydu?"

"Bittabi; bir kobay olmayacaksın. Şimdiye dek hiç kimsede zararlı bir yan etkinin görülmediği konusunda seni temin ederim."

"Ne tür etkiler tecrübe edildi peki?"

"Kafana bazı fikirler sokmamamız en iyisi; sana bahsedeceğim semptomları yaşadığını hayal edebilirsin."

Shea en-iyisini-doktor-bilir rutinini oldukça rahat uyguluyor.

Onu biraz daha sıkıştırıyorum. "Bana en azından zekâlarında ne kadar artış olduğunu söyleyebilir misiniz?"

"Her bireyinki farklılık gösteriyor. Beklentilerini başkalarına ne olduğuna dayandırmamalısın."

Öfkemi saklıyorum. "Peki, doktor."

***

Madem Shea bana K hormonu hakkında daha fazla şey anlatmak istemiyor, o zaman ben de kendim öğrenirim. Evimdeki terminalden datanete bağlanıyorum. FDA'nın[2] halka açık veri bankasına ulaşıyor ve güncel DYİ'leri, yani insanlar üzerinde kullanılmaya başlanmadan önce onay alınması gereken Deneysel Yeni İlaç başvurularını dikkatle okumaya koyuluyorum.

K hormonu başvurusu, merkezî sinir sistemindeki nöronları yenilenmeye teşvik eden sentetik hormonları araştıran Sorensen Eczacılık adlı bir firmaya ait. Oksijen yetersizliği çeken köpeklerin üzerinde uygulanan ilaç testlerinin sonuçlarına hızlıca göz atıyorum. Sonra da maymunların. Tüm hayvanlar tamamen iyileşmiş. Toksit seviyesi düşük. Uzun vadede herhangi bir olumsuz etkiye rastlanmamış.

Kortikal örnek sonuçları oldukça etkileyici. Beyin hasarına uğramış hayvanlar kaybettiklerinin yerine normalden çok daha fazla dendrite sahip nöronlar üretiyorlar, fakat sağlıklı hastalarda herhangi bir değişim gerçekleşmiyor. Araştırmalardan elde edilen sonuç: K hormonu sadece zarar görmüş nöronları değiştiriyor, sağlıklı olanları değil. Beyin hasarı yaşamış hayvanlarda oluşan yeni dendritler zararsız görünüyor; tomografi taramaları beyin metabolizmasında herhangi bir farklılık saptamadığı gibi, hayvanların zekâ testlerindeki performansları da değişmiyor.

Sorensen araştırmacıları klinik insan deneyleri için yaptıkları başvuruda ilacı öncelikli olarak sağlıklı denekler, ondan sonra farklı tiplerdeki hastalar üzerinde deneyeceklerinin altını çizmiş: felçliler, Alzheimer hastaları ve (benim gibi) kalıcı olarak bitkisel hayata girmiş kimseler. Bu deneylerin ilerleme raporlarına ulaşamıyorum; o kayıtları inceleme izni sadece iştirakçi doktorlarda var.

2 Gıda ve İlaç Dairesi (Food and Drug Administration). Amerikan Sağlık Bakanlığı'na bağlı, medikal bir kuruluş (ç.n).

Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar insan zekâsındaki artışa ışık tutmuyor. Zekâ üzerindeki etkinin hormon tarafından değiştirilen nöronlarla orantılı olduğunu düşünmek mantıklı bir varsayım olur, ki bu da beynin başlangıçta aldığı hasarla ilgili olduğu anlamına gelir. Yani derin koma hâline giren hastalar en büyük gelişmelere maruz kaliyorlar. Bu teoriyi doğrulamak için diğer hastaların kaydettiği ilerlemeyi görmem gerekiyor elbette, ama bu şimdilik beklemek zorunda.

Bir sonraki soru şu: Zekâdaki bu artışın bir sınırı var mı, yoksa ekstra hormon dozu almak gelişmeyi artırıyor mu? Bunun yanıtını doktorlardan önce öğrenmiş olacağım.

***

Gergin değilim, aslına bakılırsa kendimi gayet rahatlamış hissediyorum. Sadece yüzüstü yatıyor ve oldukça yavaş soluklar alıyorum. Sırtım uyuşmuş vaziyette; lokal anestezi yaptılar, sonra da omurgama K hormonu enjekte ettiler. Damar yoluyla zerk edilmesi işe yaramıyor çünkü ilaç kan-beyin bariyerini aşmayı başaramıyor. Bu hatırlayabildiğim ilk hormon enjeksiyonum, fakat daha önce iki kez daha aldığımı söylüyorlar; birincisi hâlâ komadayken, ikincisiyse bilincimi kazanmaya başladığım ama idrak yeteneğinden yoksun olduğum zamanlarda.

***

Daha fazla kâbus. Çok şiddetli olmamalarına rağmen bugüne dek gördüğüm en tuhaf, en hayret verici rüyalar. Çoğunlukla tanıdığım hiçbir şey barındırmıyorlar. Sık sık çığlıklar atarak uyanıyor, yatağımda debeleniyorum. Ama bu sefer bunun geçici bir durum olduğunun farkındayım.

***

Artık hastaneye gittiğimde birden fazla psikolog tarafından muayene ediliyorum. Zekâmı nasıl analiz ettiklerini görmek ilginç. Doktorlardan biri yeteneklerimi; öğrenme, akılda tutma, icra etme

ve aktarma gibi ayrı ayrı bileşenler hâlinde ele alıyor. Bir diğeriyse bana matematiksel ve mantıksal muhakeme, sözlü iletişim ve görsel-uzamsal kabiliyet açılarından bakıyor.

Her biri kendince bir teoriye sahip olan, bulguları uygun şekilde eğip bükmeye çalışan bu uzmanları izlerken üniversite yıllarımı hatırlıyorum. Onları eskisinden bile daha az ikna edici buluyorum; hâlâ bana öğretebilecekleri hiçbir şey yok. Her şeyde eşit derecede iyi olduğumdan (artık bunu inkâr etmemin bir anlamı yok) kategorizasyonları performansımı analiz etme konusunda yetersiz.

Yeni bir denklem yöntemini, yabancı bir dilin gramerini veya bir motorun çalışma prensibini araştırıyor olabilirdim; her hâlükârda tüm elementler kusursuzca bir araya gelip birlikte işliyor. Kurallarını bilinçli olarak ezberlememe ya da ezbere bir şekilde uygulamama gerek yok. Sadece o sistemin bir bütün, bir mevcudiyet olarak nasıl davrandığını gözlemliyorum hepsi bu. Tüm detayların ve münferit adımların farkındayım elbette, fakat o kadar az konsantrasyon gerektiriyorlar ki neredeyse sezgisel şeylermiş gibi geliyorlar.

***

Bilgisayarların güvenlik sistemlerini kırmak çok sıkıcı bir iş; zekâsına meydan okunmasını dayanılmaz bulan kimselere neden çekici geldiğini görebiliyorum, ama entelektüel açıdan hiçbir estetiği yok. Düzgün bir şekilde kapatılmamış bir kilit bulana kadar kapalı bir evin kapılarına asılıp durmaktan farksız. Kullanışlı bir aktivite, ama ilginç olduğunu söyleyemem.

FDA'nın özel veri tabanına ulaşmak kolay oldu. Hastanenin duvar terminallerinden birini kurcalayıp haritalara ve personel dizinine ulaşmanızı sağlayan ziyaretçi bilgilendirme programını çalıştırdım. Programı kırıp sistem seviyesine ulaştım ve oturum açma ekranını taklit eden bir tuzak programı yazdım. Sonra da terminali kendi hâline bıraktım; bir süre sonra doktorlarımdan biri dosyalarını kontrol etmek için geri geldi. Tuzak programı kadının şifresini reddetti, ardından gerçek açılış ekranını geri yükledi. Doktor yeniden oturum açmayı denediğinde bu kez başarılı oldu, fakat şifresi programım tarafından çoktan ele geçirilmişti bile.

Kadının hesabını kullanarak FDA'nın hasta kayıtlarıyla ilgili veri tabanına ulaştım. Sağlıklı gönüllüler üzerinde yapılan 1. Aşama deneylerinde hormonun herhangi bir etkisine rastlanmamış. Ancak hâlen devam eden 2. Aşama klinik deneyleri farklı bir konu. Her biri numaralandırılmış, hepsi de K hormonu tedavisi gören seksen iki hasta... Çoğu felç ve Alzheimer hastası, bazıları da koma vakaları. Son raporlar tahminlerimi doğruluyor: Daha büyük çapta beyin hasarına uğrayanlar daha fazla zekâ gelişimi gösteriyor. Tomografi taramalarında artırılmış beyin metabolizmaları görünüyor.

Hayvanlar üzerinde yapılan deneylerde neden bunun emsali görülmemişti peki? Sanırım kritik kütle kavramı bu durum için bir kıyas sağlıyor. Hayvanlar sinaps anlamında kritik kütlenin biraz altında kalıyor; beyinleri sadece minimum soyutlamayı destekliyor ve ekstra sinapslardan hiçbir şey kazanmıyor. İnsanlarsa o kritik kütleyi aşıyor. Bizim beyinlerimiz tam öz farkındalığı destekliyor ve (bu raporların da ima ettiği gibi) her bir yeni sinapsı olabilecek en üst seviyede kullanıyor.

En heyecan verici kayıtlar, gönüllü hastalardan birkaçı üzerinde yapılan deneysel araştırmalarla ilgili olanlar. İlave hormon enjeksiyonu zekâ seviyelerini daha da artırmış, fakat sonuç hâlâ başlangıçtaki hasar derecesine bağlı. Küçük çaplı felç geçirenler bir dâhi seviyesine ulaşamamışlar. Daha büyük beyin hasarına uğrayanlarsa daha fazla gelişim göstermiş.

Derin koma hâline girmiş hastalar arasında şimdiye dek üçüncü enjeksiyonunu alan tek kişi benim. Benden önce incelenen diğer herkesten daha fazla yeni sinaps kazanmış durumdayım; zekâmın daha ne kadar artabileceği, yanıtı henüz bilinmeyen bir soru. Bunu düşünmek bile kalbimin gümbür gümbür atmasına neden oluyor.

***

Haftalar geçtikçe doktorlarla oynamak giderek daha usandırıcı bir hâl alıyor. Bana otistik bir dâhiden başka bir şey değilmişim gibi davranıyorlar; bazı yüksek zekâ emareleri gösterebilen ama yine de sadece hasta olan biri. Nörologları ilgilendirdiği kadarıyla ben yalnızca bir tomografi taraması kaynağı, arada sırada da bir beyin-omurilik sıvısı şişeciğiyim. Psikologlar benimle gerçekleştirdikleri

görüşmeler sayesinde düşünce yapımın iç yüzünü kısmen de olsa anlama fırsatı yakaladılar; fakat peşin hükümlerinden kurtulup da bana bilgisinin ve kabiliyetinin dışına çıkmış biri, değerini anlayamayacağı yetenekler bahşedilmiş sıradan bir adam gözüyle bakmamayı başaramıyorlar.

Aksine, yaşanan şeylerin değerini anlayamayan kişiler doktorlar. Gerçek yaşam performansının ilaçlarla artırılamayacağından ve yeteneklerimin sadece zekâ testlerinin yapay ölçülerine göre var olduğundan eminler. Hâlbuki ölçüler sadece zoraki değil, aynı zamanda çok da yetersiz. Tüm testlerden arka arkaya tam puan almam onlara hiçbir şey anlatmıyor, çünkü çan eğrisinin bu kadar dışındaki bir şeyi karşılaştırabilecekleri bir temelden yoksunlar.

Test sonuçları gerçekte yaşanan değişimin ancak gölgesini yansıtabiliyor elbette. Keşke doktorlar kafamın içinde olanları hissedebilseydi: daha önce ne kadar çok şeyi kaçırdığımı fark edişim, bu bilginin kaç farklı kullanım şekli olduğunu görüşüm. Zekâm bir laboratuvar fenomeni olmaktan uzak, pratik ve etkili. Neredeyse her şeyi hatırlayabilme ve ilişkilendirme yeteneğim sayesinde bir durumu derhâl değerlendirebilir ve amacıma en uygun hareket şeklini seçebilirim. Kararsızlığa asla kapılmam. Sadece teorik konular benim için bir güçlük teşkil ediyor.

***

Ne çalışırsam çalışayım aralarındaki örüntüleri görebiliyorum. Her şeyin içindeki gestaltı,[3] notaların içindeki melodiyi fark edebiliyorum: matematik ve bilim, sanat ve müzik, psikoloji ve sosyoloji. Yazıları okudukça onları kaleme alan yazarların bir noktadan diğerine güçlükle geçtiğini, göremedikleri bağlantıları el yordamıyla bulmaya çalıştıklarını düşünmeden edemiyorum. Müzikten anlamayan, Bach'ın sonatlarından birinin partisyonuna bakan ve her bir notanın bir diğerini nasıl izlediğini açıklamaya çalışan bir güruh gibiler.

Bu örüntüler güzel olmalarına güzeller ama daha fazlasına duyduğum iştahı da körüklüyorlar. Keşfedilmeyi bekleyen daha fazla örüntü, apayrı ölçekte bir gestalt var. Bu açıdan bakıldığında bir

3 Tüm psikolojik olayların bir bütün olduğunu, aralarında bir örüntü veya bağlantı bulunduğunu savunan görüş (ç.n).

körden farkım yok; tüm sonatlarım bu gerçekle kıyaslandığında sadece izole edilmiş birer veri noktası. O tür gestaltların ne gibi biçimler aldığına dair hiçbir fikrim yok, ama zamanla öğreneceğim. Onları bulmak ve anlamak istiyorum. Daha önce hiçbir şeyi bu kadar çok arzulamamıştım.

***

Ziyaretçi doktorun adı Clausen ve bu adam diğer doktorlar gibi davranmıyor. Tavırlarına bakılırsa hastalarıyla ilgilenirken yüzünü ifadesiz tutmaya alışkın biri, ama bugün biraz huzursuz. Arkadaşça bir hava yaymaya çalışmasına rağmen kullandığı göstermelik ses öteki doktorlarınki kadar akıcı değil.

"Test şu şekilde işliyor Leon: Hepsi de birer sorun teşkil eden çeşitli durumlarla ilgili bazı tanımlar okuyacaksın. Her birinin ardından, sen olsaydın o sorunu çözmek için ne yapacağını bana söylemeni istiyorum."

Başımı olumlu anlamda salladım. "Daha önce de buna benzer bir testten geçmiştim."

"Güzel, güzel." Klavyesiyle bir komut giriyor ve önümdeki ekran yazılarla doluyor. Senaryoyu okuyorum; bir planlama ve önceliklere ayırma problemi. Oldukça gerçekçi, ki bu alışılmadık bir durum; bu tür testler çoğu araştırmacının zevki için fazla keyfidir. Cevap vermeden önce biraz düşünüyorum, ama Clausen yine de hızım karşısında şaşırmış görünüyor.

"Çok güzel Leon," Bilgisayarındaki bir tuşa basıyor. "Bir de bunu dene."

Birkaç senaryonun daha üzerinden geçiyoruz. Dördüncüyü okuduğum sırada Clausen profesyonel bir tarafsızlık göstermeye dikkat ediyor. Bu soruya vereceğim cevapla özel olarak ilgileniyor ama bunu bilmemi istemiyor. Senaryo ofis politikaları ve terfi için verilen ateşli bir rekabet hakkında.

O anda Clausen'in kim olduğunu anlıyorum; o devlet, hatta belki de ordu için çalışan bir psikolog. Muhtemelen CIA'in Araştırma ve Geliştirme Departmanı'nın bir üyesi. Bu testin amacı K hormonunun stratejistler üretmek için kullanılıp kullanılamayacağını ölçmek. Clausen bu yüzden kendisini benim yanımda rahatsız

hissediyor; çünkü askerlerle ve devlet görevlileriyle, işi emirlere itaat etmek olan kimselerle ilgilenmeye alışkın.

CIA muhtemelen daha fazla teste tabi tutabilmek için beni alıkoymak isteyecektir; aynı şeyi performanslarına göre diğer hastalara da yapabilirler. Ondan sonra da kendi adamlarının arasından birkaç gönüllü seçer, beyinlerine oksijen yetersizliği yaşatır, ardından onları K hormonuyla tedavi ederler. Bir CIA kobayı olmak istemediğim kesin, fakat yeteneklerimi daha şimdiden ilgilerini çekecek kadar sergiledim. Yapabileceğim en iyi şey kabiliyetlerimi olduğundan daha düşük yansıtmak ve bu soruya yanlış cevap vermek.

Yanıt olarak kötü bir hareket şekli öneriyorum ve Clausen hayal kırıklığına uğruyor. Yine de devam ediyoruz. Artık senaryoları düşünmeye daha fazla vakit harcıyor, daha etkisiz cevaplar veriyorum. Zararsız soruların arasına kritik senaryolar yerleştirmişler; biri rakip bir firma tarafından satın alınmaktan kaçınmakla ilgili, bir diğeri kömür kullanan bir fabrikanın inşasını önlemek için insanları başka yerlere aktarmakla. Hepsini yanlış cevaplıyorum.

Test sona erdiğinde Clausen artık gidebileceğimi söylüyor; vereceği tavsiyeleri kafasında evirip çevirmeye şimdiden başladı bile. Eğer gerçek yeteneklerimi göstermiş olsaydım CIA beni derhâl saflarına katardı. İnişli çıkışlı performansım heveslerini köreltecektir, ama fikirleri değişmeyecek; potansiyel getiriler K hormonunu göz ardı edemeyecekleri kadar büyük.

Durumum ciddi anlamda değişti; CIA bana bir kobay olarak el koymaya karar verdiğinde seçme şansım olmayacak. Plan yapmam gerek.

***

Dört gün geçti. Shea şaşkın durumda. "Araştırmadan ayrılmak mı istiyorsun?"

"Evet, hem de hemen. İşimin başına dönüyorum."

"Eğer sorun ücretse bir şeyler yapabileceğimizden emi—"

"Hayır, sorun para değil. Sadece tüm bu testlerden bıktım o kadar."

"Testlerin bir süre sonra yorucu olmaya başladığını biliyorum ama çok şey öğreniyoruz. Ayrıca, katılımına müteşekkiriz Leon. Eğer sadece—"

"Bu testlerden ne kadar çok bilgi edindiğinizi biliyorum. Yine de kararım kesin, devam etmek istemiyorum."

Shea yeniden konuşmaya başlayınca sözünü kestim. "Hâlâ gizlilik anlaşmasına tabi olduğumu biliyorum; eğer bu konuyla ilgili imzalamam gereken bir şey varsa bana yollayın." Ayağa kalkıp kapıya yöneliyorum. "Hoşça kalın Dr. Shea."

***

Görüşmemizin üzerinden iki gün geçtikten sonra Shea telefonla beni aradı.

"Leon, bir muayene için buraya gelmen lazım. Az önce bilgilendirildim; başka bir hastanede K hormonu tedavisi gören bir hastada olumsuz yan etkilere rastlanmış."

Yalan söylüyor; böyle bir şeyi bana asla telefonda anlatmaz. "Ne tür yan etkiler?"

"Görüş kaybı. Optik sinirlerde aşırı büyüme yaşanıyor, ardından bozulma gerçekleşiyor."

CIA'dekiler araştırmadan çekildiğimi duyduklarında doktora bu emri vermiş olmalılar. Hastaneye döner dönmez Shea akıl sağlığımın yetersiz olduğunu beyan edecek ve beni alıkoyacaklar. Sonra da devlet araştırma enstitülerinden birine transfer edileceğim.

Telaşa kapılmış gibi yapıyorum. "Hemen geliyorum."

"Güzel." Shea beni ikna ettiğini sanarak rahatlıyor. "Gelir gelmez seni muayene ederiz."

Telefonu kapatıp terminalimden FDA'nın veri tabanındaki son bilgileri kontrol ediyorum. Ne optik sinirlerde ne de başka bir bölgede olumsuz bir yan etkiye rastlandığına dair herhangi bir ibare var. Bu tür etkilerin ileride çıkabilme ihtimalini göz ardı ediyor değilim, ama onları kendim keşfedeceğim.

Boston'dan ayrılma vakti. Toplanmaya başlıyorum. Banka hesaplarımı yolda boşaltırım. Stüdyomdaki ekipmanları satmak elime daha fazla para geçmesini sağlayabilir, fakat çoğu taşıyamayacağım kadar büyük; yanıma sadece en küçük parçalardan birkaçını alıyorum. Toplanarak geçen birkaç saatin ardından telefon tekrar çalıyor. Shea nerede kaldığımı merak ediyor olsa gerek. Bu sefer cevaplama işini telesekretere bırakıyorum.

"Leon, orada mısın? Ben Dr. Shea. Saatlerdir seni bekliyoruz."

Bir kez daha arayıp bana ulaşmaya çalışacak, sonra da beni almaları için beyaz kıyafetleri içindeki hademelerini gönderecek. Veya belki de gerçek polisleri...

***

Akşamın yedi buçuğu. Shea hâlâ hastanede, benimle ilgili havadisleri bekliyor. Kontak anahtarını çevirip arabamı hastanenin karşı sokağında bulunan park yerinden çıkarıyorum. Doktor, kapısının altından attığım notu her an fark edebilir. Onu açar açmaz benden geldiğini anlayacak.

Merhaba Dr. Shea,
Sanırım beni arıyorsunuz.

Kısa bir anlığına şaşıracak; ama sadece kısa bir anlığına; kendini toparlayıp güvenlik güçlerine binayı aramalarını ve alandan ayrılan tüm araçları kontrol etmelerini söyleyecek. Sonra da okumaya devam edecek.

Dairemde beni bekleyen irkıyım hademelerinizi geri çağırabilirsiniz; değerli zamanlarını boşa harcamak istemem. Gerçi muhtemelen tam şu anda polise başvurup hakkımda bir arama emri çıkarttırmaya karar verdiniz. O nedenle MTD'nin[4] bilgisayarına plaka numaramı her sorguladıklarında verileri değiştirecek bir virüs yerleştirme inisiyatifini aldım. Arabamın tarifini de verebilirsiniz elbette, ama nasıl göründüğü hakkında hiçbir fikriniz yok, değil mi?
Leon

Polisi arayıp programcılarının virüsün üzerinde çalışmasını sağlayacak. Notun küstah üslubunu, onu iletebilmek için hastaneye dönerek gereksiz bir risk alışımı ve normalde fark edilmeyecek bir virüsü ortaya çıkarışımı göz önünde bulundurarak üstünlük kompleksine kapıldığımı sanacak.

Ama yanılıyor olacak. Tüm bu eylemleri hem polisin hem de

4 Motorlu Taşıtlar Dairesi (ç.n).

CIA'in beni hafife almasını sağlamak için tasarladım, böylelikle yeteri kadar önlem almadıklarına güvenebileceğim. Programcılar MTD'nin bilgisayarındaki virüsümü temizledikten sonra programlama yeteneklerimin iyi ama kusurlu olduğu sonucuna varacaklar, sonra da gerçek plaka numaramı elde edebilmek için yedek verilerini geri yükleyecekler. Bu da çok daha karmaşık olan ikinci virüsümü tetikleyecek. Bu seferki hem yedek verileri hem de aktif veri tabanını değiştirecek. Polisler doğru plaka numarasını bulduklarını düşünüp sevinecek ve beyhude bir arayışa girişecekler.

Sonraki hedefim bir K hormonu ampulü ele geçirmek. Bunu başardığım zaman CIA'ye gerçekte nelere kadir olduğumu açıkça göstermiş olacağım maalesef. Eğer Shea'ya o notu yollamasaydım polisler virüsümü daha sonra, onu yok ederken son derece sıkı önlemler almaları gerektiğini bildikleri bir anda keşfedeceklerdi. O durumda plakamı dosyalarından asla silemeyebilirdim.

Tüm bunlar olup biterken bir otele yerleştim. Odanın datanet terminalinde çalışıyorum.

***

FDA'nın özel veri tabanına sızmayı başarıp dâhilî iletişimlerine ve K hormonu tedavisi gören hastaların adreslerine göz attım. Araştırmalar durdurulmuş; ikinci bir emre kadar başka bir test yapılmayacak. CIA klinik olarak daha fazla ilerleme kaydedilmeden önce beni yakalama ve tehdit potansiyelimi belirleme konusunda ısrarcı.

FDA tüm hastanelerden ellerinde kalan ampulleri kurye yoluyla geri yollamalarını istemiş. Bu gerçekleşmeden önce o küçük şişeciklerden birini ele geçirmem lazım. Bana en yakın hasta Pittsburgh'da. Yarın sabah oraya giden ilk uçakta bir yer ayırtıyorum, sonra da Pittsburgh haritasını kontrol edip Kurye Pennsylvania'dan şehir merkezindeki bir yatırım şirketine uğrayarak bir paket almasını talep ediyorum. Son olarak birkaç CPU saati boyunca bir süper bilgisayara bağlanıyorum.

***

Kiralık arabamla Pittsburgh'taki bir gökdelenin köşesine park etmiş vaziyette bekliyorum. Ceketimin cebinde klavyesi olan, küçük

bir devre kartı var. Sokağın aşağısına, kuryenin geleceği yöne doğru bakıyorum; yayaların yarısı beyaz renkli hava filtresi maskeleri takıyor, ama görüş mesafesi iyi.

Kargo aracını iki kavşak öteden tespit ediyorum; yan tarafında Kurye Pennsylvania'nın logosunu taşıyan, son model ve yerli bir kapalı kamyonet. Güvenlik önlemleri yüksek değil; FDA onlara sorun çıkaracağımı düşünmüyor. Arabamdan inip gökdelene doğru yürümeye başlıyorum. Kamyonet kısa bir süre sonra oraya varıyor, park ediyor ve sürücüsü dışarı çıkıyor. Adam binaya girer girmez kamyonete biniyorum.

Araç hastaneden yeni ayrıldı. Bir yatırım şirketinden kargo teslim alacağını sanan sürücü on dördüncü kata çıkacak. En az dört dakika kadar geri dönmez.

Kamyonetin içinde kaynakla zemine sabitlenmiş, yan tarafları ve kapağı çift katlı çelikten yapılma geniş bir kasa var. Üzerinde cilalı bir levha bulunuyor; sürücü ona el izini okuttuğunda kasa otomatik olarak açılıyor. Buna ek olarak levhanın yan tarafında, programlanmasına müsaade eden bir de veri girişi mevcut.

Dün gece Kurye Pennsylvania'ya el izi kilitlerini satan Lucas Güvenlik Sistemleri'nin hizmet veri tabanına sızdım ve kilitleri geçersiz kılmak için gereken kodları barındıran şifreli dosyayı buldum.

Bilgisayarların güvenlik sistemlerini aşmak genel anlamda incelikten uzak olsa da bazı yönlerinin dolaylı olarak oldukça ilginç matematik problemleriyle alakalı olduğunu itiraf etmem gerek. Örneğin sıklıkla kullanılan bir şifreleme yönteminin bir süper bilgisayar tarafından kırılması normalde yıllar alıyor. Ancak sayı kuramıyla ilgili araştırmalarım sırasında çok yüksek basamaklı rakamları çarpanlarına ayırmaya yarayan güzel bir tekniğe rastladım. Bu teknik sayesinde bir süper bilgisayarın bu tür şifreleme yöntemlerini yalnızca birkaç saat içinde kırması mümkün.

Devre kartını cebimden çıkarıp bir kablo vasıtasıyla veri girişine bağlıyorum, sonra da on iki haneli bir rakam giriyorum. Kasanın kapağı açılıyor.

***

K hormonu ampulüyle birlikte Boston'a geri döndüğüm sırada, FDA da yaşanan hırsızlığa araştırmayla ilgili tüm dosyaları datanetle ulaşılabilen her bilgisayardan silerek tepki veriyor. Tam da beklediğim gibi. Hormonu ve eşyalarımı alıp arabayla New York'a geçiyorum.

***

Ne gariptir ki para kazanabilmemin en hızlı yolu kumar oynamak. Handikaplı at yarışları en kolayı. Dikkatleri üzerime çekmeksizin makul bir meblağ toplayabiliyor, sonra da kazancımı borsada artırabiliyorum.

New York civarlarında datanet çıkışı olan, bulabildiğim en ucuz odada kalıyorum. Yatırımlarımı idare edebilmek için birkaç sahte kimlik yarattım ve onları düzenli olarak değiştireceğim. Wall Street'te biraz zaman harcamalıyım ki borsacıların vücut dillerine bakarak kısa vadede yüksek getirisi olan fırsatları saptayabileyim. Haftada bir kereden fazla gitmem; ilgilenmem gereken daha önemli işler, dikkatimi cezbeden gestaltlar var.

***

Zihnim geliştikçe vücuduma hâkimiyetim de artıyor. İnsanların evrim süresince zekâ artışı için fiziksel yeteneklerini kurban ettiğini düşünmek yanlış bir kanıdır; zira vücudunuzu kullanmak zihinsel bir aktivitedir. Gücüm kuvvetim artmasa bile koordinasyonum artık ortalamanın üzerinde; hatta iki elimi birden aynı seviyede kullanabilir hâle geliyorum. Dahası, konsantrasyon gücüm biyolojik geri bildirim tekniklerini oldukça etkin bir biçimde kullanabilmemi de sağlıyor. Nispeten kısa bir alıştırmanın ardından kalp atışı ve kan basıncı oranlarımı yükseltip alçaltabilmeye başlıyorum.

***

Vesikalik fotoğrafımın eşleşmelerini bulabilecek ve ismimi arayacak bir program yazıyorum; daha sonra onu datanetteki tüm kamusal gösterim dosyalarını tarayan bir virüsle birleştireceğim. CIA

ulusal datanet kanallarında fotoğrafımı içeren ve beni hastaneden kaçan son derece tehlikeli bir hasta, hatta belki de bir katil olarak tanımlayan haberler yayımlatacaktır. Virüs, fotoğrafımı parazitli bir videoyla değiştirecek. Benzer bir virüsü, fotoğrafımın yerel polis tarafından indirilen kopyalarını araması için FDA ve CIA bilgisayarlarına da yerleştirdim. Bu virüslerin, programcılarının akıl edebileceği her şeye karşı koyabilmesi gerek.

Shea ile diğer doktorların CIA'in psikologlarıyla müşavere ettiğine, nereye gittiğimi tahmin etmeye çalıştıklarına hiç şüphe yok. Ebeveynlerimin her ikisi de sizlere ömür, o yüzden dikkatlerini arkadaşlarıma çevirip onlarla temas kurup kurmadığını soruşturacak, hatta onları sürekli gözetim altında tutacaklar. Mahremiyetleri için üzücü bir ihlal, ama ivedi bir mesele değil.

CIA'in yerimi saptamak için ajanlarından birine K hormonu zerk etmesi de olası görünmüyor. Benim de açıkça gösterdiğim gibi süper zekâlı birini kontrol etmek çok güç. Bununla birlikte, hükümetin öbür hastaları saflarına katmaya karar verme ihtimaline karşı diğerlerinin izini sürmeye devam edeceğim.

***

Herhangi bir çaba sarf etmediğim hâlde toplumun gündelik örüntüleri gözlerimin önüne seriliyor. Sokakta yürüyüp kendi işleriyle ilgilenen insanları izliyorum ve tek bir kelime dahi sarf edilmemesine rağmen alt metni kolayca okuyabiliyorum. Genç bir çift yanımdan geçip gidiyor; birinin hissettiği büyük aşk, diğerinin ona duyduğu tahammüle çarpıp sekiyor. Müdüründen korkan bir iş adamı o günün erken saatlerinde verdiği bir karardan şüphe etmeye başladığında içinde bir kaygı kıpırtısı oluşuyor, sonra da devamlı bir endişeye dönüşüyor. Bir kadın sahte bir entelektüellik maskesi takıyor, ama gerçek bir aydınla karşılaştığında foyası ortaya çıkıyor.

Her zaman olduğu gibi, ne kadar olgunsanız başkalarının kestiği rolleri de o kadar çabuk fark ediyorsunuz. Bu insanlar benim için parktaki çocuklardan farksızlar; içtenlikleri karşısında eğleniyor, bir zamanlar benim de aynı şeyleri yaptığımı hatırlayarak utanıyorum. Davranışları kendileri için gayet münasip, ama artık

onlara ayak uyduramam; bir yetişkin olduğumda çocukça şeyleri bir kenara bıraktım. Bundan böyle sadece maddi bir gereksinime ihtiyaç duyduğumda normal insanların dünyasıyla ilgileneceğim.

***

Her hafta yıllarca süren eğitimlere denk bir bilgi ediniyor, giderek daha büyük örüntüler birleştiriyorum. İnsanoğlunun irfanının dokuduğu duvar halısına daha önce hiç kimsenin bakmadığı kadar geniş bir perspektiften bakıyorum; âlimlerin eksikliğini bile hissetmediği boşlukları dolduruyor, bütün olduğunu sandıkları yerlerde desenin dokusunu zenginleştiriyorum.

En net örüntüler doğal bilimlere ait. Fizik kuralları harika bir birleşmeye olanak sağlıyor; üstelik sadece temel güçler seviyesinde değil, kapsamını ve olası sonuçlarını düşündüğüm zamanlarda da... 'Optikler' ve 'termodinamikler' gibi sınıflandırmalar sadece fizikçilerin sayısız kesişimi görmesini engelleyen birer kısıtlamadan ibaret. Estetiği bir kenara koysak bile gözden kaçırılan pratik uygulamaların sayısı çok fazla; mühendisler yıllar önce küresel açıdan simetrik olan yapay yerçekimi alanları oluşturabilirlerdi.

Yine de bu gerçeği fark etmeme rağmen öyle bir cihaz yapacak değilim. Ya da ona benzer başka bir şey. Çünkü bu tarz bir işe kalkışmak her biri özel olarak imal edilmiş, oldukça zor ve vakit alıcı yöntemlerle elde edilen pek çok bileşen gerektirir. Dahası, nasıl çalıştığını zaten şimdiden bildiğimden ve yeni bir gestalta ışık tutmayacağından böyle bir cihaz imal etmek bana herhangi bir tatmin vermez.

***

Bir deney yapmak için genişletilmiş bir şiir bölümü kaleme alıyorum; ilk kıtasını tamamladıktan sonra tüm sanatların bünyesinde bulunan örüntüleri birleştirmemi sağlayacak bir yaklaşım seçebileceğim. Altı modern, dört kadim lisan kullanıyorum; insanlığın en önemli dünya görüşlerinden çoğunu kapsıyorlar. Her biri farklı bir anlam katmanı ve şiirsel etki sağlıyor. Yan yana gelen dizelerden bazıları çok güzel; şiirin her bir satırı başka bir lisandaki sözcüklerin

çekimlerine ayrılan yeni kelimeler içeriyor. Eğer onu tamamlayacak olsaydım ortaya çıkan sonuç *Finnegan'ın Vahı* ile Pound'un *Kantolar*'ının çarpımı gibi olurdu.

***

Çalışmalarım CIA tarafından bölünüyor; bana bir tuzak hazırlıyorlar. İki ay uğraştıktan sonra yerimi geleneksel metotlarla saptayamayacaklarını kabullendiler ve daha etkili yöntemlere başvurmaya başladılar. Televizyonda genç bir kadının dengesiz bir katil olan sevgilisine yardım ve yataklıktan suçlandığına dair bir haber gördüm. Verilen isim Connie Perritt, yani geçen sene çıktığım kız. Mahkemeye çıkarıldığı takdirde uzun bir süre boyunca hapse mahkûm edileceğine kesin gözüyle bakılıyor. CIA'dekiler buna izin vermeyeceğimi umuyor ve yakalanmama neden olacak bir manevrada bulunmamı bekliyorlar.

Connie'nin ön duruşması yarın. Bana onunla konuşma fırsatı verebilmek için kefaletle serbest bırakılacağını, gerektiği takdirde de birinin ona kefil olacağını garanti altına alacaklar. Sonra da dairesinin etrafını gizli ajanlarla doldurup taşıracaklar.

***

Ekranımdaki ilk görüntüyü düzenlemeye başlıyorum. Bu dijital fotoğraflar hologramlarla kıyaslandıklarında çok küçük kalıyorlar ama işimi görürler. Dün çektiğim görüntülerde Connie'nin dairesinin bulunduğu apartmanın dışı, önünden geçen sokak ve yakınlarındaki kavşaklar var. Faremin imlecini hareket ettirerek fotoğraflardaki belirli yerlere çarpı çiziyorum. Tam çaprazdaki apartmanda ışıkları yanmayan ama perdeleri açık bir pencere. Binanın iki sokak arkasındaki bir sokak satıcısı.

Toplamda altı yeri işaretliyorum. Connie geçen gece evine döndüğü sırada CIA ajanlarının nerelerde gizlendiklerini gösteriyorlar. Hastanede çekilmiş video görüntülerim sayesinde oradan geçen tüm erkeklerde ya da kimliği belirsiz yayalarda ne gibi özelliklere karşı gözlerini açık tutmaları gerektiğini biliyorlar: kendinden emin, düzgün yürüyüşlü bir adam. Beklentileri kendi aleyhlerine işledi; sadece

adımlarımın arasını açmak, kafamı hafifçe yukarı aşağı yaylandırmak ve kollarımı daha az sallamakla yetindim. Hem bu değişiklikler hem de alışılmamış tipte giysiler giymem, o bölgede yürürken ajanların beni tamamen görmezden gelmesi için yetti de arttı bile.

Fotoğraflardan birinin altına ajanların telsizle haberleşmek için kullandığı radyo frekansını ve konuşmalarını dışarıdan dinleyen birine anlamsız kılmaya yarayan algoritmayı yazıyorum. İşim bittikten sonra da hepsini CIA Başkanı'na yolluyorum. Mesajın içeriği açık: Adamlarını geri çekmediğin takdirde onları istediğim an öldürebilirim.

Connie'yle ilgili suçlamalarını geri çekmeleri ve bu tür dikkat dağıtıcı girişimlerden temelli caymaları için birkaç şey daha yapmam gerekiyor.

***

Bir örüntü teşhisi daha, fakat bu seferki daha olağan türden. Binlerce sayfadan oluşan raporlar, notlar ve yazışmalar; her biri puantilist bir tablodaki bir renk noktası.[5] Bir adım geriye çekilip bu panoramadaki çizgilerin ve kenarların bir örüntü ortaya çıkarışını seyrediyorum. Taradığım megabaytlar sadece araştırdığım zaman aralığının toplam kayıtlarının ufak bir kısmını oluşturuyor ama yine de yeterli.

Bulduğum şey bir casusluk romanının konusuna kıyasla daha sıradan, çok daha basit. CIA Başkanı bir terörist grubunun Washington D.C.'deki metro ağını bombalayacağından haberdarmış. Meclisten teröristlere karşı aşırı güç kullanma yetkisi kazanabilmek adına bombayı patlatmalarına göz yummuş. Ölenlerin arasında meclis üyelerinden birinin oğlu da var ve CIA Başkanı'na teröristlerin işini bitirmesi için tam yetki verilmiş. Her ne kadar planları CIA'in kayıtlarında bilfiil yer almasa da işaret ettikleri şey oldukça açık. İlgili notlarda sadece dolaylı atıflarda bulunuluyor ve bir masum evraklar denizinin içinde yüzüyorlar; bir soruşturma komitesi bu belgeleri okuyacak olsa gürültünün arasında kaybolup giderler. Yine de notlar damıtılıp suça işaret edenler ortaya çıkarılırsa bu kadarı bile basını ikna etmeye muhakkak yeter.

5 Puantilizm: Birbirinden farklı renklere sahip küçük noktacıklarla bir yağlı boya tablo oluşturma sanatı (ç.n).

Notların listesini kısa bir mesajla birlikte CIA Başkanı'na gönderiyorum: *Beni rahatsız etmezsen ben de seni etmem.* Başka bir seçeneğinin olmadığını fark edecektir.

Bu küçük olay dünyevi işlere olan bakış açımı güçlendirdi; güncel olaylar hakkında sürekli bilgilendirildiğim takdirde gizli kapaklı tüm entrikaları tespit edebilirim, ama hiçbiri ilginç olmaz. Çalışmalarıma devam etmeliyim.

***

Vücudumun üzerindeki hâkimiyetim giderek artıyor. Eğer kızgın kömürlerin üzerinde yürümek ya da koluma iğneler saplamak gibi şeylere meyilli olsaydım bunları yapabilirdim. Lakin Doğu meditasyonuna duyduğum ilgi, fiziksel kontrole yönelik uygulanışıyla sınırlı; erişebileceğim hiçbir meditasyonsal trans bana temel bilgilerden gestalt elde ederken girdiğim ruh hâli kadar haz veremez.

***

Yeni bir dil tasarlıyorum. Geleneksel lisanların sınırına ulaştım ve daha fazla ilerleme kaydetmeme ket vuruyorlar. İhtiyacım olan konseptleri ifade etme gücünden yoksunlar ve kendi alanlarında bile özensiz ve hantal kalıyorlar. Düşünmek bir yana dursun, kendinizi konuşarak ifade edebilmenize bile ucu ucuna yetiyorlar.

Mevcut dil bilim teorileri bir işe yaramaz; kendi lisanımın uygun atomik bileşenlerine karar verebilmek için temel mantığı yeniden gözden geçireceğim. Bu yeni dil tüm matematiksel işlemlerle birlikte ifade edilen bir diyalekti destekleyecek ve böylece yazdığım her bir işlemin sözlü bir karşılığı olacak. Bununla birlikte matematik onun sadece küçük bir parçası olacak, tamamı değil; çünkü Leibniz'in[6] aksine sembolik mantığın sınırlarını biliyorum. Planladığım diğer diyalektler estetik ve bilişsellikle birlikte ifade edilecek. Bayağı zaman alacak bir proje bu, fakat nihai sonucu düşüncelerimi muazzam bir biçimde netleştirecek. Bildiğim her şeyi bu dile tercüme ettikten sonra aramam gereken örüntülerin barizleşmesi gerek.

6 Gottfried Leibniz: 17. yüzyılda yaşamış ünlü Alman matematikçi ve filozof (ç.n).

***

Çalışmamın ortasında duraksıyorum. Estetikler için bir simgelem geliştirmeden önce düşünebildiğim tüm duygular için bir kelime dağarcığı oluşturmam şart.

Normal insanların algılarının çok ötesindeki duygulara vâkıfım; onların sahip olduğu duygu çeşitliliğinin ne kadar kısıtlı olduğunu görebiliyorum. Bir zamanlar hissettiğim aşkların ve pişmanlıkların gerçekliğini inkâr ediyor değilim, ama gerçekte ne olduklarını artık görebiliyorum; hepsi de tıpkı çocukluk çağının hayranlıkları ve bunalımları gibi, şu anda tecrübe ettiklerimin birer öncülü sadece. Arzularım artık çok katmanlı; kendimi daha yakından tanıdıkça tüm hislerim katlanarak daha kompleks bir hâle geliyor. İleride beni bekleyen işleri yapabilmek için bile onları tam olarak tarif edebilmem şart.

Normalde olması gerekenden çok daha az duygu tecrübe edebiliyorum elbette; gelişimim etrafımdaki insanların zekâ seviyesiyle sınırlı ve kendimi onlarla münasebete girme konusunda kısıtlıyorum. Bu durum Konfüçyüsçülüğün *ren* konseptini hatırlamama neden oluyor: 'cömertlikle' yeteri kadar iletilemeyen, tabiatı gereği insancıl olan, sadece başkalarıyla etkileşime girilerek geliştirilebilen ve yalnız yaşayan birinin sergileyemeyeceği bir nitelik. Bunun gibi pek çok nitelik var. Ve işte buradayım, insanlarla. Dört bir yanım onlarla sarılı, yine de etkileşime girebileceğim tek bir kişi bile yok. Benim zekâma sahip birinin olabileceği kişinin ufak bir parçasıyım sadece.

Kendi kendime acıyıp ya da kibirlilik taslayıp kendimi kandırmıyorum; psikolojik durumumu azami tarafsızlık ve kararlılıkla değerlendirebilirim. Hangi duygusal becerilere sahip olduğumu, hangilerinin noksanlığını çektiğimi ve her birine ne kadar değer verdiğimi tam olarak biliyorum. Pişman değilim.

***

Gestalt odaklı yeni lisanım şekillenmeye başladı. Onları düşünceyle güzelce ifade edilebilecek bir hâle getiriyor, ama bu lisan yazılı veya sözlü iletişime elverişli değil. Doğrusal biçimde dizilmiş

kelimelerle değil, bir bütün hâlinde özümsenmesi gereken dev bir ideogram şeklinde kaydedilebilir. Böyle bir ideogram binlerce kelimenin yapamadığını bir resimden daha incelikli bir şekilde aktarabilir. Her birinin çapraşıklığı, içerdiği bilgi miktarıyla orantılı olur.

Tüm galaksiyi tarif eden devasa bir ideogramın düşüncesiyle kendimi eğlendiriyorum.

Basılı kâğıt bu lisan için çok hantal ve durağan kalır; ona uygun olan tek medya zamanla evrimleşen grafik resimler gösteren video veya hologramlar. İnsan gırtlağının frekans genişliğinin ne kadar sınırlı olduğu göz önüne alındığında bu lisanın konuşulamayacağı muhakkak.

***

Zihnim kadim ve modern lisanların gereksiz sözcükleriyle kaynıyor. Tüm kabalıklarıyla bana sataşıyor, ideal lisanımın şu anki zehrimi püskürtmeme yetecek terimler sunacağını hatırlamama neden oluyorlar.

Yapay dilimi tamamlayamıyorum; şu anki imkânlarımla bitiremeyeceğim kadar büyük bir proje bu. Tüm konsantrasyonum ve haftalarca süren çalışmalarım boşa gitti. Lisanı ön yükleme yaparak, onu yeniden yazmak için önceden tanımladığım başlangıç dilini kullanıp daha kapsamlı sürümlerini üretmek suretiyle yazmaya çalıştım. Yine de her yeni versiyonu yetersizliklerini vurgulamaktan ve beni nihai hedefimi genişletmeye, pek çok sonsuz gerilemenin[7] ardından Kutsal Kâse'yi arıyormuşum gibi bir duruma mahkûm etmekten başka işe yaramıyor. Bu onu hiç yoktan var etmeye çalışmaktan farksız.

***

Peki ya dördüncü K hormonu aşım? Onu düşünmeden edemiyorum; yaşadığım her hayal kırıklığı zihin seviyemi daha da yukarıya çıkarabilme imkânım olduğunu hatırlatıyor bana.

Göz önünde bulundurmam gereken bazı riskler de var elbette. Bu seferki enjeksiyon, beyin hasarına ya da deliliğe yol açan aşı

7 Sonsuz gerileme: Tatmin edici veya doyurucu bir yanıt bulunamadığı için sonsuza dek açıklama yapma durumu (ç.n).

olabilir. Belki de şeytana uyuyorum, ama baştan çıkarıcı olduğu kesin. Karşı koymak için bir neden göremiyorum.

Aşıyı hastanede veya birinin gözetimi altında dairemde yapacak olsaydım bir bakıma güvende olabilirdim. Bununla birlikte enjeksiyonun ya başarılı olacağını ya da geri döndürülemez bir hasara yol açacağını düşündüğümden bu önlemlerden vazgeçiyorum.

Tıbbi malzemeler satan bir şirketten gerekli ekipmanları sipariş edip omurga enjeksiyonunu yapmamı sağlayacak aparatı kendim topluyorum. Hormonun tam etkisinin kendisini göstermesi birkaç gün sürebilir, o nedenle kendimi yatak odasına kilitleyeceğim. Vahşice tepkiler vermem mümkün; kırılabilecek eşyaları odadan çıkarıyor ve yatağa gevşek kayışlar bağlıyorum. Komşularım bir şey duysalar bile bunu bir uyuşturucu bağımlısının ulumaları olarak yorumlayacaklardır.

Hormonu kendime zerk edip bekliyorum.

***

Beynim yanıyor, omurgam sırtımı dağlıyor ve kendimi aplopleksinin eşiğindeymiş gibi hissediyorum. Kör, sağır ve hissiz bir hâldeyim.

Halüsinasyonlar görüyorum. O kadar olağan dışı bir berraklığa ve tezatlığa sahipler ki dört bir yanımı hayalî ve ağza alınmayacak dehşetler, fiziksel şiddet değil de fiziki yaralamalar içeren sahneler sarmış olmalı.

Zihinsel ızdırap ve orgazm. Dehşet ve histerik kahkahalar.

İdrak kabiliyetim kısa bir anlığına geri dönüyor. Yerde, saçlarımı sıkıca kavramış vaziyette yatıyorum; etrafımda yolunmuş birkaç tutam var. Kıyafetlerim terden sırılsıklam. Dilimi ısırmışım ve boğazım yanıyor, sanırım çığlık atmaktan. Debelenmelerim vücudumu bayağı hırpalamış ve başımın arkasındaki yara berelere bakılırsa şiddetli bir sarsıntı geçirmişim, ama hiçbir şey hissetmiyorum. Acaba aradan saatler mi geçti, yoksa dakikalar mı?

Derken görüşüm yeniden bulanıklaşıyor ve kükreme geri dönüyor.

****
****

Kritik kütle.

****
****

Aydınlanma.

Kendi düşünce yapımın işleyiş biçimini, neyi nasıl bildiğimi tam olarak anlıyorum. Kavrayış şeklim öz yinelemeli. Bu kendini bilme hâlinin sonsuz gerilemesini anlıyorum; sonsuza dek adım adım ilerleyerek değil, *sınırlarını* kavrayarak. Öz yinelemeli idrakin doğasını açıkça görebiliyorum. 'Kendini bilme'nin yeni bir tanımı...

Fiat logoları. Zihnimi daha önce hayal ettiğimden çok daha büyük bir ifade etme yetisine sahip bir dille tanıyorum. Tanrı'nın tek bir heceyle kaostan düzeni yaratması gibi, kendimi bu lisanla baştan yaratıyorum. Kendi kendini öte-betimleyip düzenleyebilen bir dil bu; sadece düşünceleri tasvir etmekle kalmıyor, kendi işleyişini de tüm seviyelerde tanımlayıp değiştirebiliyor. Gödel,[8] bir ifadeyi düzeltmenin tüm gramerde değişikliğe neden olduğu bu lisanı görmek için neler vermezdi.

Bu dil sayesinde zihnimin nasıl işlediğini görebiliyorum. Nöronlarımın ateşlendiğini gördüğümü iddia etmiyorum; bu tür savlar John Lilly'ye ve altmışlardaki LSD deneylerine ait. Benim yapabildiğim şey gestaltları gözlemleyebilmek; zihinsel yapıların şekillenip birbirleriyle etkileşime geçtiğini görüyorum. Düşündüğümü, düşüncelerimi tanımlayan eşitlikleri, o eşitlikleri anlayışımı ve eşitliklerin anlaşıldıklarını nasıl tanımladığını görüyorum.

Düşüncelerimi nasıl oluşturduklarını biliyorum.

Bu düşünceleri.

***

Başlangıçta tüm bu girdi karşısında eziliyor, kendime dair farkındalığımla felç geçiriyorum. Kendi kendini tanımlayan bu bilgi

8 Kurt Gödel: Avusturyalı-Amerikan mantıkçı, matematikçi ve matematik felsefecisi (ç.n).

akışını kontrol edebilene kadar saatler geçiyor. Onu ne filtreden geçiriyor ne de arka plana itiyorum. Normal aktivitelerim esnasında kullanılmak üzere zihinsel işleyişime entegre oluyor. Bu bilgi akışından çaba sarf etmeden ve etkili bir biçimde, devinişsel bilgisini kullanan bir dansçı misali faydalanmaya başlayabilmem için bir süre daha geçmesi gerekecek.

Bir zamanlar zihnim hakkında teorik olarak bildiğim her şeyi artık son derece detaylı bir şekilde görebiliyorum. Çocukluğumun koşullandırılmalarıyla oluşturulan cinsellik, agresiflik ve kendini koruma içgüdüleri birbirleriyle çatışıyor, bazen de mantıklı bir düşünce kisvesine bürünüyorlar. Her ruh hâlimin sebebini, her kararımın arkasında yatan güdüleri ayırt edebiliyorum.

Bu bilgiyle ne yapabilirim? Geleneksel anlamda 'kişilik' olarak tanımlanan şeyin büyük bir bölümü benim takdirimde; kim olduğum artık aklımın daha üst düzey yönleri tarafından tayin ediliyor. Zihnimi çeşitli aklî ya da duygusal durumlara sokabiliyor, hem o duyguları yaşayıp hem de asıl hâlime geri dönebiliyorum. Artık aynı anda iki işi birden yapmaya kalktığımda devreye giren mekanikleri anladığım için bilincimi bölebiliyor, neredeyse tüm konsantrasyonumu ve gestalt tanıma yeteneklerimi eş zamanlı olarak iki veya daha fazla probleme atayabiliyorum. Hepsine karşı meta-farkındalık sahibiyim. Yapamayacağım bir şey var mı?

***

Sanki kesilmiş bir uzvumun yerine ansızın bir saatçinin eli takılmış gibi, tüm vücudumu sil baştan tanıyorum. İstemli kaslarımı kontrol etmek çocuk oyuncağı; insanüstü bir koordinasyona sahibim. Normalde binlerce kez tekrar edilerek kazanılabilecek yetenekleri iki-üç denemede öğrenebiliyorum. Piyano çalan bir piyanistin ellerini gösteren bir video buldum ve önümde bir tuş takımı olmamasına rağmen parmaklarının hareketini çok geçmeden taklit edebilir hâle geldim. Kaslarımı germek ve rahatlatmak için seçtiğim birkaç hareket sayesinde gücüm ve esnekliğim artıyor. Bilinçli ya da refleksif hareketlerim esnasında kaslarımın verdiği tepki süresi otuz beş milisaniye. Akrobatik hareketleri veya yakın dövüş sanatlarını normalde gerekenden çok daha az bir eğitimle öğrenebilirim.

Böbrek faaliyetlerimi, besinleri hazmedişimi, bezelerimin salgı salgılayışını somatik olarak fark edebiliyorum. Hatta düşüncelerimde rol oynayan nörotransmiterlerin bile farkındayım. Bu bilinçlilik durumu epinefrin destekli herhangi bir stres hâlinden daha yoğun bir zihinsel aktivite içeriyor; zihnimin bir bölümü normal bir zihnin ve beynin dakikalar içinde ölmesine neden olacak koşulları devam ettiriyor. Bir yandan zihnimin programlanma biçimine uyum sağlarken diğer yandan da duygusal tepkilerimi tetikleyen, dikkatimi artıran ya da davranışlarımı üstü kapalı bir biçimde şekillendiren tüm maddelerin gelgitlerini tecrübe ediyorum.

***

Derken bakışlarımı dışarı çeviriyorum.

Etrafımı kör edici, keyif veren ve korkutucu bir simetri sarıyor. Örüntülerle birleşen şeyler artık o kadar çok ki tüm evren bir resim hâline gelme yolunda ilerliyor. Nihai gestalta yaklaşıyorum: tüm bilgileri içinde barındıran, ışıltılı bir mandala,[9] kürelerin müziği,[10] *kozmos*.

Aydınlanma arıyorum; ama ruhsal değil, mantıksal anlamda. Ona ulaşmak için daha da ileri gitmeliyim, fakat hedefim bu kez durmadan parmaklarımın arasından kaçamayacak. Zihnimin lisanı sayesinde benimle aydınlanma arasındaki mesafe eksiksiz bir biçimde hesaplanabilir durumda. Son durağımı görebiliyorum.

***

Artık sıradaki eylemlerimi planlamam lazım. İlk olarak yakın dövüş eğitiminden başlayıp kendimi korumaya yönelik basit geliştirmelerde bulunacak, birkaç turnuva izleyerek muhtemel saldırı hareketlerine çalışacağım. Gerçi sadece kendimi savunmak için harekete geçeceğim; çünkü en hızlı vuruş tekniklerinden bile kaçınabilecek kadar süratli bir şekilde hareket edebiliyorum. Böylece saldırıya uğradığım takdirde herhangi bir sokak serserisinin

9 Hint dinlerinde meta veya mikro kozmosu gösteren şekiller (ç.n).

10 Pisagor'un teleskop icat edilmeden yüzlerce yıl önce ortaya attığı, tüm gezegenlerin dönerken bir müzik oluşturduğunu öne süren teori. NASA binlerce yıl sonra bunun doğru olduğunu kanıtlamıştır (ç.n).

silahını düşürebilecek ve kendimi koruyabileceğim. Bu sırada, her ne kadar metabolizmamın etkinliği artsa da beynimin gıda ihtiyacını karşılayabilmek için bol bol yemek yemem gerekiyor. Ayrıca saçlarımı kazıtmalı, kafamdaki yüksek kan akışı için daha fazla ışınımsal soğutma[11] sağlamalıyım.

Ardından birincil hedefim geliyor: O örüntüleri çözmek. Zihnimi daha fazla güçlendirebilmenin tek yolu yapay geliştirmelerden geçiyor. Beyne veri indirmeye olanak tanıyan, direkt bir bilgisayar-zihin bağlantısına ihtiyacım var, ama bunu yapabilmek için yeni bir teknoloji icat etmek zorundayım. Dijital hesaplamaya dayalı her şey yetersiz kalacaktır; aklımdaki fikri gerçekleştirebilmek için nöral ağları baz alan nano-ölçekli yapılara gereksinimim var.

Temel fikirleri bir kez belirledikten sonra zihnimi çoklu işlem sürecine sokuyorum: Zihnimin bir kısmı ağların davranışını yansıtan bir matematik dalı türetiyor; başka bir kısmı nöral yolların formasyonunu kendi kendini onaran biyoseramik bir ortamda ve moleküler düzeyde taklit edecek bir işlem geliştiriyor; üçüncü bir kısmıysa özel sektörün ARGE birimlerini ihtiyacım olan şeyi üretmeleri için kandıracak taktikleri kurguluyor. Vakit kaybedemem, yeni endüstrimin büyük bir şevkle işe başlaması için teorik ve teknik açıdan bomba gibi yenilikler tanıtacağım.

***

Toplumu yeniden gözlemlemek için dış dünyaya çıktım. Bir zamanlar duyguların işaret dili olarak tanıdığım şeyin yerinde artık birbirleriyle ilintili denklemlerden oluşan bir matriks yer alıyor. Güç çizgileri insanların, objelerin, enstitülerin ve fikirlerin arasında dönüp uzuyor. Ne trajiktir ki tüm bireyler birer kukladan farksız; bağımsızca hareket etseler de görmemeyi seçtikleri bir ağa bağlılar; istedikleri takdirde buna karşı koyabilirler, ama çok azı bunu yapıyor.

Tam şu anda bir barda oturuyorum. Üç tabure sağımda bir adam var. Bu tür müesseselere alışık biri. Etrafına bakınıyor ve karanlıkta kalan masalardan birinde oturan çifti fark ediyor. Adam gülümsüyor, barmene yaklaşmasını işaret ediyor ve öne eğilip gizlice

11 Vücudun güneşten gelen termal ışınlarla soğuması (ç.n).

çiftle ilgili bir şeyler söylüyor. Ne dediğini anlamak için dinlememe gerek yok.

Barmene kolayca, doğaçlama bir şekilde yalan söylüyor. İflah olmaz bir palavracı. Sahip olduğundan daha heyecanlı bir hayatı arzuladığı için değil, başkalarını aldatma becerisinden zevk aldığı için yalan söylüyor. Barmenin alakadar olmadığını, söylenenlere çok az ilgi gösterdiğini biliyor, ki bu doğru; ama anlattıklarına yine de kandığını da biliyor, ki bu da doğru.

Diğerlerinin vücut diline olan duyarlılığım tüm bu gözlemleri bir görüntüye ya da sese gereksinim duymaksızın algılayabileceğim bir noktaya kadar yükseldi; adamın teninden çıkan feromonların kokusunu alabiliyorum. Hatta kaslarım (muhtemelen elektrik alanları sayesinde) adamın kaslarındaki gerilimi bile tespit edebiliyor. Bu kanallar kesin bilgi aktaramaz elbette ama edindiğim izlenimler ekstrapolasyon[12] için yeterince kaynak sağlıyor ve ağa doku ekliyor.

Normal insanlar bu yansımaları sübliminal olarak tespit edebilir. Bense onlara karşı daha duyarlı olmaya çalışacağım, böylece kendi ifadelerimi bilinçli olarak kontrol etmeyi deneyebilirim belki.

***

Yanıltıcı reklamlarda tanıtılan zihin kontrol dalaverelerine benzer yetenekler geliştirdim. Somatik yansımalarımın üstündeki kontrolüm sayesinde artık karşımdaki kişide tam istediğim tepkileri uyandırabiliyorum. Feromonlar ve kas gerginliği aracılığıyla başkalarının öfke, korku, sempati ya da cinsel heyecan duymasını sağlayabiliyorum. Arkadaş kazanmak ya da insanları etkilemek için yeterli olduğu kesin.

Hatta başkalarının üzerinde kendi kendine devam eden tepkilere bile yol açabiliyorum. Belirli bir cevabı memnuniyet hissiyle birleştirerek biyogeribildirime benzer bir pozitif pekiştirme döngüsü yaratabilirim; kişinin bedeni tepkiyi kendi kendine güçlendirir. Bunu şirket yöneticilerinin üstünde kullanarak ihtiyacım olan endüstrilerin yaratılmasını sağlayacağım.

12 Bilinen bir değerden yola çıkarak bilinmeyeni tahmin etmeye yarayan matematiksel bir yöntem (ç.n).

***

Artık normal anlamda rüya göremiyorum. Bilinçaltı yerine geçebilecek her şeyden yoksun olduğum ve beynimin icra ettiği tüm idame fonksiyonlarını kontrol edebildiğim için normal REM uykusu[13] görevleri geçerliliğini yitirmiş durumda. Zihnimin hâkimiyetini kaybettiğim anlar da oluyor ama onlara rüya denemez. Meta-halüsinasyonlar olarak adlandırılabilirler belki. Katıksız işkenceler. Bu periyotlar esnasında kopup gidiyorum; zihnimin o tuhaf görüntüleri nasıl ürettiğini anlasam bile felç durumunda oluyor ve tepki veremiyorum. Gördüklerimi zar zor anlıyorum: sonsuz sayıda öz-imlemeye ve modifikasyona dair benim bile saçma sapan bulduğum tuhaf görüntüler.

Zihnim beynimin kaynaklarını zorluyor. Bu büyüklükte ve karmaşıklıktaki bir biyolojik kütle, kendini tanıyan bir akla ancak ucu ucuna dayanabilir. Lakin kendini tanıyan o akıl aynı zamanda bir dereceye kadar kendi kendini de düzenliyor. Zihnime müsait olan tüm kaynakları kullanması için izin veriyor, onun ötesine geçmesineyse engel oluyorum. Ama bu çok zor; ne oturmama ne de ayakta durmama müsaade eden, bambu çubuklarından yapılma dar bir kafeste gibiyim. Rahatlamaya çalışır veya tam manasıyla gelişmeyi denersem azap çeker, çıldırırım.

***

Halüsinasyon görüyorum. Zihnimin üstlenebileceği olası kombinasyonları tasavvur edişini, sonra da başarısız oluşunu görüyorum. Nihai gestaltları kavradığımda zihnimin nasıl bir biçim alabileceğine dair kendi yanılgılarıma, hayallerime şahit oluyorum.

Öz-farkındalığın en üst noktasına ulaşabilecek miyim? Kendi zihinsel gestaltlarımı oluşturan bileşenleri keşfedebilecek miyim? Irksal belleğin iç yüzünü? Erdemin temelinde yatan bilgiyi? Zihnin maddeden ayrı olarak meydana gelip gelemeyeceğini saptayabilir, bilinci evrenin geri kalanıyla ilişkilendiren şeyin ne olduğunu anlayabilirim. Özne ile nesneyi nasıl birleştireceğimi görebilirim: Sıfır tecrübe.

---

13 Uykunun rüya görülen, beşinci ve son evresi. Zihin kısa süreli bu periyotlar sırasında gün içinde edindiği bilgileri derleyip birbirine bağlamaya çalışır (ç.n).

Ya da belki de zihin gestaltının oluşturulamadığını ve bir tür müdahaleye gerek olduğunu keşfederim. Belki de ruhu, fizikselliğe üstün gelen bilincin içeriğini görürüm. Tanrı'nın varlığının kanıtını?

Anlamın, varoluşun gerçek niteliğini gözlemleyebilirim. Aydınlanırım. Böyle bir şeyi tecrübe etmek coşku verici olsa gerek...

Akıl sağlığım geri geliyor. Dizginlerime daha sıkı asılmak zorundayım. Meta-programlama seviyesinin kontrolü bendeyken zihnim kendi kendini kusursuz bir şekilde onarıyor; kendimi hezeyana ya da hafıza kaybına benzer durumlardan kurtarabilirim. Ama meta-programlama seviyesinin çok içlerine sürüklenirsem zihnim dayanıksız bir yapı hâlini alabilir ve deliliğin bile ötesindeki bir duruma geçebilirim. Zihnimi yeniden programlama menzilinin ötesine geçmeyecek şekilde programlayacağım.

Bu halüsinasyonlar yapay bir beyin yaratma kararlılığımı güçlendiriyor. Ancak böyle bir yapı sayesinde o gestaltları sadece rüyalarımda görmekle kalmaz ve gerçek anlamda idrak edebilirim. Aydınlanmaya ulaşmak için bir başka kritik kütleyi nöronsal analoglar yönünden aşmam gerek.

***

Gözlerimi açıyorum. Uyumak değil, dinlenmek için onları kapadığımdan beri iki saat, yirmi sekiz dakika ve on saniye geçti. Yataktan kalkıyorum.

Borsadaki durumumu kontrol edebilmek için terminalimden hisselerimin listesini çağırıyorum. Düz ekrana şöyle bir bakmamla donakalmam bir oluyor.

Ekran bana bağırıyor. Bana geliştirilmiş zihne sahip başka birinin daha olduğunu söylüyor.

Yatırımlarımdan beşi değer kaybetmiş; çok yüksek olmasalar da borsacıların beden dilinden tespit edebileceğim kadar büyük hisselerdi. Alfabetik listeyi okurken değer kaybeden şirketlerin baş harflerinin şöyle sıralandığını fark ediyorum: C, E, G, O ve R. Yerlerini değiştirdiğimdeyse ortaya GRECO çıkıyor, yani soyadım.

Birisi bana bir mesaj gönderiyor.

Orada bir yerde benim gibi biri daha var. K hormonu enjeksiyonunu üç kere almış başka bir koma hastası olsa gerek. Ben

FDA veri tabanına ulaşmadan önce dosyasını silmiş, doktorların bunu fark etmemesi için hesaplarına sahte bilgiler girmiş. O da bir hormon ampulü çalmış. FDA dosyalarının erişime kapatılmasının nedenlerinden biri de o olmalı. Nerede olduğu otoritelerce bilinmiyor. O da benim seviyemde.

Beni sahte kimliklerimle gerçekleştirdiğim yatırımların örüntülerinden tanımış olmalı; bunu yapabilmek için süperkritik olması lazım. Geliştirilmiş bir birey olduğundan hem kayıplarımı tetikleyecek hem de dikkatimi çekecek ani ve kesin değişiklikleri gerçekleştirebiliyor.

Hisse senedi fiyatlarıyla ilgili çeşitli bilgi servislerini kontrol ediyorum. Listelerimin girdileri doğru. Demek ki akranım sadece benim hesabımdaki rakamları değiştirmemiş, bana tek bir kelime gönderebilmek için birbirinden bağımsız beş şirketin satış örüntüleriyle oynamış. Oldukça etkileyici bir gösteri, hatta büyük bir başarı bu.

Büyük olasılıkla tedavisi benimkinden önce başlamış olmalı, bu da benden daha ileri bir seviyede olduğu anlamına gelir. Ama ne kadar? Muhtemel gelişimini tahmin etmeye ve hakkında bilgi edindikçe elimdeki verileri birleştirmeye başlıyorum.

Asıl önemli olan soru şu: Bu kişi dost mu düşman mı? Yaptığı şey sadece gücünü göstermenin zararsız bir yolu muydu, yoksa beni yok etmeye niyetli olduğunun bir *işareti mi*? Ortalama bir meblağ kaybettim; bu konuda kaygılanması gereken kişi ben miyim, yoksa manipüle ettiği şirketler mi? Dikkatimi çekebileceği onca zararsız yol varken bunu tercih etmesi akranımın bir dereceye kadar düşman olduğunu farz etmemi gerektiriyor.

Yani risk altında, bir başka eşek şakasına veya ölümcül saldırıya karşı korunmasız durumdayım. Tedbir almak adına buradan hemen ayrılacağım. Akranım faal bir düşmanlık içinde olsaydı şimdiye dek ölmüş olacağım kesin. Bana bir mesaj yollaması oyun oynamak istediğini gösteriyor. Kendimi onunla eşit şartlara getirmem gerek; yerimi gizlemeli, kimliğini tespit etmeli ve onunla iletişime geçmeye çalışmalıyım.

Rastgele bir şehir seçiyorum: Memphis. Düz ekranımı kapatıyor, giyiniyor, bavulumu topluyor ve daireden tüm acil durum paramı yanıma alıyorum.

***

Memphis'teki bir otele yerleşip odanın datanet terminaline bağlanarak çalışmaya koyuluyorum. İlk işim faaliyetlerimi birkaç sahte terminal vasıtasıyla yeniden yönlendirmek oluyor; aramalarım sıradan bir polis taramasına Utah eyaletinin dört bir yanındaki farklı terminallerden yapılıyormuş gibi görünecek. Askerî istihbarat servisi onları izleyerek Houston'daki başka bir terminale ulaşabilir, hatta takibini Memphis'e kadar sürdürerek beni bulmaya bile çalışabilir. Eğer birisi izimi bu şehre dek sürmeyi başarırsa Houston'daki terminal beni uyaracak.

İkizim kimliğine dair kaç ipucu sildi acaba? FDA dosyalarının tamamı devre dışı kaldığı için işe çeşitli şehirlerdeki kargo şirketlerinin dosyalarıyla başlayacak ve K hormonu araştırması süresi boyunca hastanelere yapılan gönderilere bakacağım. Beyin hasarı vakalarını da kontrol ettikten sonra bir başlangıç noktam olacak.

Bu bilgilerden herhangi biri varlığını koruyorsa bile pek bir kıymetleri yok. Asıl önemli olan yatırım örüntülerini inceleyip geliştirilmiş bir zekânın izlerini bulabilmek. Bu iş zaman alacak.

***

Adı Reynolds. Aslen Phoenixli ve gelişiminin ilk safhaları benimkine oldukça yakın bir şekilde gerçekleşmiş. Üçüncü enjeksiyonunu altı ay, dört gün önce almış. Yani benden on beş gün ileride. Bariz kayıtlardan hiçbirini silmemiş. Onu bulmamı bekliyor. On iki gündür süperkritik olduğunu tahmin ediyorum, bu da benim iki katım demek oluyor.

Artık yatırım örüntülerindeki parmağını görebilsem de Reynolds'ın yerini tespit etmek çölde vaha aramaktan farksız. Ele geçirdiği hesaplarımı belirlemek için datanetteki kullanıcı girişlerini inceliyorum. Terminalimde on iki hat açık. Tek elle kullanılabilen iki klavye ve bir yaka mikrofonum var, böylece aynı anda üç arama birden yapabiliyorum. Vücudumun büyük bir bölümü hareketsiz; yorulmamak için düzgün bir kan dolaşımı, düzenli bir kas gevşemesi-kasılması ve laktik asit salınımı sağlıyorum. Diğer yandan da gördüğüm tüm verileri sindiriyor, notaların arasındaki melodiyi inceliyor ve ağdaki bir titreşimin merkez üssünü arıyorum.

Saatler geçiyor. İkimiz de birbirimizin etrafında daireler çizerek gigabaytlarca veriyi tarayabiliriz.

***

Reynolds Philadelphia'da. Beni bekliyor.

***

Çamur içindeki bir taksiye binip Reynolds'ın dairesine gidiyorum.

Geçtiğimiz şu son birkaç ay içinde arama yaptığı veri tabanlarına ve kuruluşlara bakılırsa kişisel araştırması zehirli atıkların yok edilmesinde biyomühendislikle üretilmiş mikroorganizma kullanımı, pratik füzyonun atıl olarak saklanması ve bilginin toplumun çeşitli yapıları içerisinde subliminal yayılımı konularını kapsıyor. Dünyayı kurtarmayı, onu gezegenin kendisinden korumayı planlıyor. Dolayısıyla bana olan bakış açısı pek olumlu değil.

Şimdiye dek ne dış dünyanın meselelerine ilgi gösterdim ne de normallere yardımcı olmak adına herhangi bir araştırma yaptım. İkimiz de birbirimizi yolumuzdan döndüremeyeceğiz. Ben dünyayı hedeflerim için önemsiz görürken Reynolds ise geliştirilmiş zekâya sahip birinin sadece kendi hesabına çalışmasına göz yumamaz. Zihin-bilgisayar bağlantıları için yaptığım planların devasa yankıları olacak; onun planlarını engelleyebilecek hükümet veya halk hareketlerini tetikleyecek. Deyim yerindeyse çözümün bir parçası olmadığıma göre, sorunun bir parçasıyım.

Eğer geliştirilmiş zihinlilerden oluşan bir toplumun üyeleri olsaydık insan etkileşiminin doğası farklı bir sırayla gerçekleşirdi. Ama bu toplumda kaçınılmaz olarak ikimiz de normal insanların eylemlerini önemsiz gören, ezici birer güç hâline geldik. Aramızda yirmi bin kilometre olmasına rağmen birbirimizi görmezden gelemedik. Bunu bir çözüme kavuşturmamız gerekiyor.

Her ikimiz de karşılıklı birkaç raunt oyun oynamaktan vazgeçtik. Kapı kulplarını nörotoksin katkılı dimetil sülfoksitle boyamaktan tutun da askerî bir uyduya nokta atışı yapmasını emretmeye kadar birbirimizi öldürmeye çalışabileceğimiz binlerce yol var..

Hem fiziksel çevremizi hem de dataneti on binlerce olasılığa karşı önceden tarayabilir, ardından bir diğerimizin taraması için daha fazla tuzak yerleştirebilirdik. Ama ne bu tarz şeyler yaptık ne de bu tür şeyleri kontrol etme ihtiyacı hissettik. Basit birer ikinci-tahmin ve çift-düşün sonsuz gerilemesi hepsini bertaraf etti. Belirleyici rol oynayacak asıl şey tahmin edemediğimiz hazırlıklar olacak.

Taksi duruyor; şoföre parasını ödeyip binaya doğru yürüyorum. Kapının otomatiğine benim için basılıyor. Ceketimi çıkarıp dördüncü kata çıkıyorum.

Reynolds'ın dairesinin kapısı da açık. Antreyi geçip oturma odasına girdiğim sırada dijital bir sintizayzırdan yükselen, hiper-süratli bir polifoni işitiyorum. Akranımın işi olduğuna şüphe yok; sesler normal bir insanın duyamayacağı şekilde ayarlanmış, hatta ben bile aralarında herhangi bir örüntü seçemiyorum. Yüksek-bilgi-yoğunluklu-müzikle ilgili bir deneydir belki de.

Odada büyük bir döner sandalye var, arkası bana dönük. Reynolds görünmüyor, hatta somatik yansımalarını da koma seviyesine indirgiyor. Varlığımı ve onu tanıdığımı belli ediyorum.

<Reynolds.>

Kabullenme. <Greco.>

Sandalye yavaşça, telaşsız bir şekilde dönüyor. Reynolds bana gülümseyip yanındaki sintizayzırı kapatıyor. Tatmin. <Tanıştığımıza memnun oldum.>

İletişim kurmak için normallerin somatik lisanından birkaç parça değiş tokuş ediyoruz: Konuşarak anlaşmanın kısaltılmış hâli. Her cümle saniyenin onda biri kadar sürüyor. Bir keder hissi gönderiyorum. <Düşman olmamıza çok yazık.>

Hüzünlü bir kabullenme, ardından varsayım. <Kesinlikle. Birlikte çalıştığımız takdirde dünyayı nasıl değiştirebileceğimizi bir düşün. İki geliştirilmiş zekâ, kaçan büyük bir fırsat.>

Doğru, beraber çalışırsak tek başımıza elde edebileceğimizden çok daha büyük başarılara imza atabiliriz. Her etkileşimimiz inanılmaz derecede verimli olur. Benim hızıma ayak uydurabilen, bana yeni gelen fikirler sunabilen, benimle aynı melodileri işitebilen biriyle sadece konuşmak bile ne kadar tatmin edici olurdu kim bilir? O da aynı şeyi arzuluyor. İçimizden birinin bu odayı canlı terk edemeyeceğini bilmek ikimize de acı veriyor.

Bir teklif. <Son altı ay içerisinde öğrendiklerimizi paylaşmak ister misin?>

Yanıtımın ne olduğunu biliyor.

Somatik lisan, teknik bir kelime dağarcığına sahip olmadığından sesli konuşacağız. Reynolds hızla ve usulca beş kelime telaffuz ediyor. İçerdikleri anlamlar, bir şiir dörtlüğünden çok daha fazla; her kelime, kendisinden öncekinin içindeki her şeyi özümsedikten sonra tutunabileceğim mantıksal bir başlangıç noktası sunuyor. Hep birlikte sosyolojiyle ilgili devrimsel bir bakış açısı özetliyorlar; Reynolds somatik lisan vasıtasıyla bunun elde ettiği ilk başarılardan biri olduğuna işaret ediyor. Ben de benzer bir farkındalık yaşamış, ama farklı bir şekilde formüle etmiştim. Derhâl yedi ayrı kelimeyle karşılık verdim. Dördü onun içgörüsüyle benimki arasındaki farklılıkları özetliyor, üçüyse bu farklılıkların bariz olmayan sonuçlarını izah ediyor.

Devam ediyoruz. Doğaçlama dörtlükler söylemeleri için birbirlerine ipuçları veren, birlikte irfana dair destansı bir şiir yazan iki ozan gibiyiz. Saniyeler içerisinde hızlanmaya, aynı anda konuşmaya, ama yine de her nüansı işitmeye başlıyoruz. Ta ki durmadan, eş zamanlı olarak, sinerjik bir şekilde kavrayana, sonuç çıkarana ve cevap verene dek...

***

Dakikalar geçiyor. Ondan çok şey öğreniyorum, o da benden. Tam anlamıyla değerlendirebilmek için üzerinde günlerce düşünmemi gerektirecek fikirlerin içinde ansızın yüzmek heyecan verici. Lakin bunun yanı sıra stratejik bilgi de topluyoruz. Dile getirmediği bilgilerinden sonuçlar çıkarıyor, kendiminkiyle karşılaştırıyor ve karşılıklı çıkarsamalarını taklit ediyorum. İkimizin de farkındalığı daim olduğundan bunun sona ermesi şart; sohbetimizin formülasyonu ideolojik farklılıklarımızı oldukça net bir şekilde ortaya koyuyor.

Reynolds benim şahit olduğum güzelliği görmemiş, o güzelim içgörülerin önünde durmuş ama onların farkına varmamıştı. Ona ilham veren tek gestalt benim görmezden geldiğimin ta kendisi: gezegensel toplumla, biyosferle alakalı olan. Ben güzelliğe âşığım,

o ise insanlığa. Her ikimiz de birbirimizin büyük fırsatlar teptiğini düşünüyoruz.

Dünyayı refaha kavuşturmak için global bir etki yaratmakla ilgili, dile getirmediği bir planı var. Bunu hayata geçirebilmek için birkaç kişi işe alacak, içlerinden bazılarının zekâsını biraz artırıp onlara basit bir meta-öz farkındalık kazandıracak; aralarından çok azı kendisi için bir tehdit teşkil edecek. <Neden normaller için böyle bir riske giriyorsun ki?>

<Eğer aydınlanmış olsaydın normallere karşı olan kayıtsızlığın haklı görülebilirdi; dünyan onlarınkiyle kesişmezdi. Ancak ikimiz de normallerin meselelerini hâlâ anlayabildiğimiz müddetçe onları görmezden gelemeyiz.>

Ahlaki bakış açılarımızın arasındaki mesafeyi tamı tamına ölçebiliyor, bağdaşmayan ışıltılı çizgilerinin arasındaki gerginliği görebiliyorum. Reynolds'ı motive eden yalnızca merhamet ya da özgecilik değil, her ikisini de zorunlu olarak içeren bir şey. Bense sadece yüce olanı anlamaya konsantre oluyorum. <Peki ya aydınlanmayla birlikte görünen güzellik? Hiç mi seni cezbetmiyor?>

<Aydınlanmış bir bilinci ayakta tutmak için ne gibi bir yapıya ihtiyaç olduğunu sen de biliyorsun. Lazım gelen endüstrilerin kurulmasını beklemek için hiçbir nedenim yok.>

Reynolds zekâyı bir araç olarak görüyor, bense bir amaç. Zekâsını daha da artırmanın ona çok az faydası olur. Şu anki seviyesinde hem insani tecrübelerin alanına giren hem de ötesinde kalan her problemi mümkün olan en iyi sonuca götürebilir. İhtiyacı olan tek şey sonuçlarını uygulamaya yetecek kadar zaman.

Daha fazla konuşmaya lüzum yok. Sessiz bir mutabakatla başlıyoruz.

Saldırılarımızın zamanlamasını ayarlarken bir sürpriz faktöründen söz etmek anlamsız; farkındalığımız erken uyarılara karşı bundan daha uyanık olamaz. Savaşmaya başlamayı kabul ettiğimizde birbirimize saygı göstermeye çalışmıyor, sadece kaçınılmaz olanı kabulleniyoruz.

Birbirimize dair çıkarımlarımızdan oluşturduğumuz modellerde boşluklar var, gedikler: İçsel psikolojik gelişmelerimiz ve keşiflerimiz. O boşluklarda şimdiye dek hiçbir ses yankılanmamış, hiçbir tel onları dünya ağına bağlamamıştı.

Ben başlıyorum.

Reynolds'ın içinde iki takviyeli döngü oluşturmaya konsantre oluyorum. Biri oldukça basit; kan basıncını hızlı ve sınırsız bir şekilde artırıyor. Bir saniye içerisinde kontrol altına alınmadığı takdirde akranımın tansiyonunu felç seviyesine, belki de 40'a 30'a dek çıkartacak ve beynindeki kılcal damarları çatlatacak.

Reynolds bunu hemen tespit ediyor. Başkalarının içinde bio-geribildirim döngüsü başlatmayı hiçbir zaman araştırmadığı sohbetimizden açıkça anlaşılsa da neler olduğunu anlıyor. Bir kez fark ettikten sonra da nabzını yavaşlatıp vücudundaki tüm kan damarlarını genişletiyor.

Ama asıl saldırım daha incelikli olan diğer takviyeli döngümdü. Bu, Reynolds'la ilgili araştırmalarıma başladığımdan beri geliştirdiğim bir silah. Bu seferki döngü nöronlarının nörotransmiter antagonist üretimini dramatik olarak artırıyor, sinir sinyallerinin sinapslarını geçmesini önlüyor ve beyin aktivitelerini sonlandırıyor. Bu döngüyü bir öncekine nazaran çok daha yoğun bir şekilde yansıtıyorum.

Göstermelik saldırıyı savuşturan Reynolds, konsantrasyonunda artan kan basıncı tarafından maskelenen, hafif bir zayıflık hissediyor. Bir saniye sonra bedeni döngünün etkisini kendi kendine artırmaya başlıyor. Düşüncelerinin bulanıklaştığını hisseden Reynolds şok geçiriyor. Ardından doğru mekanizmayı aramaya başlıyor. Çok geçmeden onu bulacak, ama yeterince uzun bir süre irdeleyemeyecek.

Beyin fonksiyonları normal bir insanın seviyesine indiğinde zihnini kolayca manipüle edebileceğim. Geliştirilmiş beyninin barındırdığı bilgilerin çoğunu hipnotizma teknikleri aracılığıyla boşaltmasını sağlayabilirim.

Somatik ifadelerini inceliyor, azalan zekâsına ihanet ettiklerini izliyorum. Gerileme oldukça aşikâr.

Derken duruyor.

Reynolds dinginliğini yeniden kazanıyor. Şok oluyorum. Takviyeli döngüyü kırmayı başardı. Bulabildiğim en karmaşık saldırıyı durdurdu.

Ardından uğradığı hasarı onarıyor. İşe azalmış yeteneklerle başlamasına rağmen nörotransmiterlerin dengesini düzeltmeyi başarıyor. Saniyeler içerisinde tamamen kendisinde.

Ben de ona karşı şeffaftım. Sohbetimiz sırasında takviyeli döngüleri araştırdığım sonucuna varmış, bana fark ettirmeden genel bir engelleyici türetmiş olmalı. Sonra da özel saldırım hâlâ işlerken onun özelliklerini gözden geçirmiş ve etkilerini nasıl geri çevireceğini öğrenmiş. Muhakeme yeteneği, hızı ve gizlilik kabiliyeti karşısında afallıyorum.

Yeteneğimi takdir ediyor. <Çok ilginç bir teknik, hatta bencilliğin göz önüne alındığında oldukça münasip. Oysa geçen gün hiçbir emare görmemiştim—> Ansızın bir başka somatik işaret, tanıdığım bir imge gönderiyor. Aynısını üç gün önce, bir markette arkamdan geçerken de kullanmıştı. Reyon kalabalıktı; etrafımda yüzündeki hava filtresinin ardında hırıltıyla nefes alan yaşlı bir kadın ile üzerinde değişip duran saykodelik desenler bulunan, sıvı kristal rengi bir tişört giyen, uyuşturucu çekmiş sıska bir genç vardı. Reynolds, aklı porno dergilerin bulunduğu stantta olduğu hâlde arkamdan geçmişti. Beni gizlice gözetleme teşebbüsü ona takviyeli döngülerim hakkında bilgi vermemişse de zihnimin çok daha detaylı bir resmini çıkarmasına imkân tanımıştı.

Öngördüğüm bir olasılık. Aklımı yeniden formüle edip tahmin edilemez olmak için bünyesine rastgele unsurlar katıyorum; zihnimin denklemleri artık normal bilinç hâlime çok az benziyor. Reynolds'ın yapmış olabileceği herhangi bir varsayımı baltalayarak olası akıl-odaklı silahlarını etkisiz kılıyorum.

Gülümsemenin dengini yansıtıyorum.

Reynolds da tebessüm ediyor. <Merak ediyorum da Greco—> Ansızın sadece sessizlik yansıtıyor. Konuşmak üzere, ama ne diyeceğini tahmin edemiyorum. Ardından fısıldıyor: "—kendini imha komutu konusunu hiç düşündün mü?"

Reynolds bunu söylediği anda ona dair oluşturduğum yapıdaki bir boşluk dolup taşıyor ve elde ettiğim çıkarımlar onunla ilgili bildiğim her şeyi boyuyor. *Kelimeyi* kastediyor, dile getirildiğinde dinleyen kişinin zihnini yok eden sözcüğü. Reynolds bu efsanenin doğru olduğunu, her zihnin bünyesinde bu tür bir tetiğin bulunduğunu ve her insanın tek bir cümleyle bir aptala, deliye, katatoniğe dönüştürülebileceğini iddia ediyor. Ve benimkini bildiğini...

Derhâl tüm duyusal girdilerimi kapatıp hepsini yalıtılmış bir kısa süreli hafıza tamponuna yönlendiriyorum. Sonra da girdileri almak ve yavaşlatılmış bir hızla anlamak için kendi bilincimin bir

simülatorünü tasarlıyorum. Bir meta-programcı olarak simülasyonun denklemlerini dolaylı yoldan denetleyeceğim. Duyusal bilgileri ancak güvenli olduğu onaylandıktan sonra alacağım. Simülatör yok edildiği takdirde bilincim koruma altına alınacak ve çökmeye neden olan adımları tek tek takip edip yönergeleri türeterek aklımı yeniden programlayacağım.

Reynolds ismimi söylemeyi tamamladığı sırada her şeyi yerli yerine yerleştiriyorum; bir sonraki cümlesi imha komutu olabilir. Artık duyusal girdilerimi yüz yirmi milisaniye gecikmeli olarak alıyorum. İnsan zihniyle ilgili analizlerimi yeniden gözden geçirerek Reynolds'ın savını doğrulayacak bir delil arıyorum.

Bu esnada hafif ve dikkatli bir şekilde ona karşılık veriyorum. <Elinden geleni ardına koyma.>

<Merak etme, dilimin ucunda değil.>

Aramalarım bir şeye denk geliyor. Kendi kendime küfür ediyorum. Bir aklın yapısında çok küçük bir arka kapı bulunuyor, ama gerekli bakış açısından yoksun olduğum için bunu fark etmemişim. Dolayısıyla benim silahım iç gözlemden doğarken Reynolds'ınki ise sadece bir manipülatörün yaratabileceği bir şey.

Reynolds savunmalarımı kurduğumu biliyor; kullanacağı tetikleyici komut onları alt edecek şekilde mi tasarlandı acaba? Tetikleyici komutun hareketlerinin doğasını incelemeye devam ediyorum.

<Neden bekliyorsun?> İlave zamanın bir savunma inşa etmeme izin vermeyeceğinden emin.

<Tahmin et.> Çok kibirli. Benimle bu kadar kolay bir şekilde oynayabilir mi sahiden de?

Tetikleyici komutun normal insanlar üzerindeki etkilerinden bahseden teorik bir tanıma denk geliyorum. Tek bir komut herhangi bir kritikaltı zihni *tabula rasa*'ya[14] çevirebiliyor, fakat geliştirilmiş zihinler söz konusu olduğunda belirsiz bir özelleştirme gerekiyor. Silme işleminin kendine özgü semptomları var ve simülatörüm beni onlara karşı uyarabilir; ama hepsi de hesaplayabileceğim bir sürecin semptomları. Yok etme komutuysa tanımı gereği düşünme yeteneğimin ötesindeki özel bir denklem. Meta-programcım simülatörün durumunu teşhis etmeye çalışırken çöker mi acaba?

14 Boş sayfa. Yazısız levha. Henüz hiçbir bilgi edinmemiş beyin (ç.n).

<Yok etme komutunu normallerin üzerinde de kullandın mı?> Özelleştirilmiş bir yok etme komutu oluşturmak için neler gerektiğini hesaplamaya başlıyorum.

<Sadece bir kere, bir uyuşturucu satıcısının üzerinde deneysel olarak. Ardından şakağına indirdiğim bir darbeyle delilleri sildim.>

Böyle bir komut oluşturmanın muazzam bir emek gerektirdiğini anlıyorum. Bir tetikleme aracı yaratmak için zihnimle ilgili ayrıntılı bilgilere sahip olması gerek; benimle ilgili neler öğrenebileceğini araştırmaya koyuluyorum. Yeniden programlanmamı göz önüne alırsak çok değil, fakat bihaber olduğum gözlem teknikleri biliyor olabilir. Dış dünyayı inceleyerek edindiği avantajın farkına yoğun bir şekilde varıyorum.

<Bunu pek çok kez yapmak zorunda kalacaksın.>

Pişmanlığı açıkça görülüyor. Planlarını gerçekleştirebilmesi için birkaç kişiyi daha öldürmesi gerekecek: stratejik gereklilikten dolayı birkaç normal insan ve ona yardımcı olmaları için zekâlarını artıracağı, daha yüksek hedeflere göz koydukları takdirde yoluna çıkabilecek asistanlar. Komutu kullandıktan sonra onları (ve beni) yeniden programlayarak belirli amaçlara odaklanmış otistik birer dâhiye ve kısıtlı bir öz-meta-programcıya çevirebilir. Planını hayata geçirebilmesi için ödenmesi gereken bedeller bunlar.

<Bir aziz olduğumu iddia etmiyorum.>

Sadece bir kurtarıcı.

Normaller onun bir tiran olduğunu zannedebilirler; çünkü öyle olduğunu düşünme hatasına düşecekler ve kendi yargılarına asla güvenmeyecekler. Reynolds'ın bu iş için biçilmiş kaftan olduğunu hiçbir zaman idrak edemeyecekler. Normallerin ilişkileriyle ilgili meselelerde olabilecek en uygun yargılara sahip biri o ve onların açgözlülükleriyle hırsları, artırılmış bir zihin için geçerli değil.

Reynolds teatral bir edayla, sanki bir noktaya dikkat çekmek istermişçesine işaret parmağını havaya kaldırıyor. Onun yok etme komutunu yaratmamı sağlayacak bilgiden mahrumum, o yüzden şimdilik yalnızca savunmada kalabiliyorum. Eğer bu saldırısını sağ salim atlatabilirsem yeni bir atak başlatacak vakit bulabilirim belki.

Parmağı hâlâ yukarıyı işaret ederken şöyle söylüyor: "Anla."

Önce hiçbir şey anlamıyorum. Derken, korkutucu bir şekilde, anlıyorum.

Komutu sesle iletilecek şekilde tasarlamamış; duyusal bir tetikle falan alakası yok. Bu bir hafıza tetikleyicisi. Komut, zihnime saatli bombalar misali yerleştirdiği bir algı zincirinden oluşuyor, tek başlarına zararsızlar. Onlarla ilgili anılarımın oluşturduğu zihinsel yapılar tam şu anda çözülerek yok oluşumu tanımlayan bir örüntü, bir gestalt oluşturuyor. *Kelimeyi* içgüdüsel olarak anlayarak kendi kendime oluşturuyorum.

Zihnim derhâl daha önce hiç olmadığı kadar hızlı bir şekilde çalışmaya başlıyor. Ölümcül bir farkındalık, isteğim dışında kendisini bana anlaşılır kılıyor. Çağrışımları durdurmaya çalışıyorum, ancak bu anıları bastırmanın bir yolu yok. Süreç merhametsizce, farkındalığımın bir sonucu olarak işliyor ve yüksek bir yerden düşen bir adam misali, izlemekten başka hiçbir şey gelmiyor elimden.

Milisaniyeler akıyor. Hayatım gözlerimin önünden geçiyor.

Marketteyken Reynolds'ın yanımdan geçişi. Oğlanın giydiği saykodelik tişört. Reynolds o görüntüyü içime bir hatırlatma yerleştirmek için programlamış ve 'rastgele' programlanmış zihnimin alıcılarının açık kaldığını garanti altına almıştı. Ta o zamandan.

Vakit yok. Yapabileceğim tek şey kendimi gelişigüzel bir biçimde, çok hızlı bir şekilde yeniden programlamak. Çaresizce bir hareket bu, hatta sakat kalmam bile olası.

Reynold'ın dairesine girdiğimde işittiğim şu ayarlanmış, tuhaf sesler. Bu ölümcül önsezileri savunmalarımı oluşturmadan çok önce içime çekmiştim.

Zihnimi parçalara ayırıyorum, fakat vardığım sonuç giderek netleşmeye, çözünürlük artmaya devam ediyor.

Simülatörü inşa ederken ben. O savunma yapılarını tasarlamak, gestaltı tanımam için gereken perspektifi kazanmamı sağladı.

Reynold'ın benden daha akıllı olduğunu kabulleniyorum. Zekâsı çalışmalarına gayet iyi uyuyor. Pragmatizm, bir kurtarıcıya estetikçilikten çok daha fazla yarar sağlar.

Dünyayı kurtardıktan sonra ne yapmayı düşündüğünü merak ediyorum. *Kelimeyi* ve işleyiş biçimini idrak ediyor, ardından yok oluyorum.

SON

SIFIRA BÖLÜNME

5.600 kelime
İlk kez *Full Spectrum* 3'te yayımlanmıştır (Bantam Spectra, 1991)

1

Bir sayıyı sıfıra böldüğünüzde sonsuza dek uzanan büyük bir rakam elde etmezsiniz. Bunun sebebi bölme işleminin çarpmanın tersi olarak tanımlanmasıdır; bir rakamı önce sıfıra bölüp sonra tekrar sıfırla çarptığınızda başlangıçtaki rakamı elde etmeniz gerekir. Bununla birlikte sonsuzluğu sıfırla çarptığınızda elde ettiğiniz tek şey sıfır olur, başka bir rakam değil. Sıfırla çarpılıp da sıfır haricinde bir sonuç verebilecek hiçbir şey yoktur; dolayısıyla bir sayıyı sıfıra böldüğünüzde elde ettiğiniz sonuç aslen 'tanımsızdır.'

1a

Bayan Rivas ona yaklaştığı sırada Renee camdan dışarı bakıyordu.

"Sadece bir hafta kalıp gidiyor musun yani? Buna kalmak bile denemez. Tanrı biliyor ya, benim uzunca bir süre boyunca bir yere gideceğim yok."

Renee yüzüne, zorlama da olsa, nazik bir tebessüm yerleştirdi. "O kadar uzun kalmayacağınıza eminim," dedi kadın. Bayan Rivas koğuşun dalaverecisiydi; intihar teşebbüslerinin göstermelik olduğunu herkes bilir, dikkatlerini kazara çekmediği takdirde asistanlar ona çok az ilgi gösterirdi.

"Hah! Gitmemi isteyeceklerine eminim. İntihar durumu hâlindeyken ölürsen ne tür bir yükümlülükle yüzleşmek zorunda kalacaklarını biliyor musun?"

"Evet, biliyorum."

"İlgilendikleri tek şey bu, emin olabilirsin. Sadece kendi yükümlülüklerini—"

Renee onu dinlemeyi bırakıp dikkatini yeniden pencerenin ardındaki manzaraya çevirdi ve bir uçağın arkasında bıraktığı izin gökyüzünde giderek uzamasını seyretti.

"Bayan Norwood?" diye seslendi bir hemşire. "Kocanız geldi."

Renee, Bayan Rivas'a bir kez daha nazikçe gülümsedi, sonra da oradan ayrıldı.

1b

Carl tekrar tekrar attığı imzalara bir yenisi ekledi ve hemşireler nihayet formları ondan alıp işleme soktu.

Renee'yi hastaneye yatırmak için getirdiği günü ve ilk görüşmede kendisine sorulan tüm o basmakalıp soruları hatırladı.

"Evet, Renee bir matematik profesörü. Adını Sarı Sayfalar'da bulabilirsiniz."

"Hayır, ben biyoloji profesörüyüm."

Ve, "Bana lazım olan bir slayt kutusunu unutmuştum."

"Hayır, bilmesine imkân yoktu."

Ve tıpkı beklenildiği üzere, "Evet, ettim. Yirmi yıl kadar önce, henüz bir üniversite öğrencisi olduğum günlerdeydi."

"Hayır, ben atlamaya çalışmıştım."

"Hayır, o zamanlar Renee ile tanışmıyorduk."

Ve böyle sürüp gitmişti.

Artık Carl'ın yetkin ve destekleyici biri olduğuna ikna olmuşlardı ve Renee'yi dışarıda tedavi programı kapsamında serbest bırakmaya hazırlardı. Carl geriye baktığında dalgın bir şaşkınlığa kapıldı. Tüm bu zahmetli iş süresi boyunca bir kere hariç hiç *deja vu* hissine kapılmamıştı. Hastaneyle, doktorlarla, hemşirelerle her zaman uğraşıyordu; ona eşlik eden tek duygu bir uyuşukluk, yorucu bir alışkanlık hissiydi.

2

Birin ikiye eşit olduğunu ispatlayan, bilindik bir 'kanıt' vardır. 'a=1, b=1' gibi bazı tanımlamalarla başlar. Sonra da 'a=2a,' yani bir eşittir iki neticesiyle son bulur. Göze çarpmayacak şekilde ortaya gizlenen şeyse bir sıfıra bölünmedir ve o noktada söz konusu kanıt sınırı aşarak tüm kuralları hükümsüz ve geçersiz kılar. Sıfıra bölünmeye

izin vererek yalnızca bir ile ikinin değil, ister gerçek ister hayalî, ister rasyonel ister irrasyonel olsun tüm sayıların eşit olduğunu kanıtlarsınız.

2a

Renee, Carl'la birlikte eve döner dönmez çalışma odasına gitti ve masasındaki tüm kâğıtları ters çevirip hiçbirine bakmadan hepsini bir deste hâlinde toplamaya başladı; ne zaman bir belgenin köşesi yukarı doğru kıvrılsa yüzünü buruşturuyordu. Sayfaları yakmayı düşündü ama şu saatten sonra bu ancak sembolik bir hareket olurdu. Onlara bakmayı reddederek o kadarını başarmıştı zaten.

Doktorlar muhtemelen bunu obsesif bir davranış olarak tanımlarlardı. Renee o raddede aptal insanların hastası olmanın ne kadar utanç verici olduğunu hatırlayarak kaşlarını çattı. Asistanlar tarafından sözüm ona her saat başı gözlenen kilitli bir koğuşta intihar durumunda olduğunu anımsadı. Ve bir de kendisini küçümsedikleri apaçık belli olan doktorlarla yaptığı görüşmeleri... Bayan Rivas'ın aksine o bir dalavereci değildi, fakat onları kandırmak gerçekten de kolay olmuştu. Sadece, "Henüz iyileşmediğimin farkındayım, ama kendimi daha iyi hissediyorum," demeniz serbest bırakılmaya neredeyse hazır görülmeniz için yeterliydi.

2b

Carl bir müddet boyunca eşikte durup Renee'yi izledi, sonra da koridor boyunca yürüyerek uzaklaştı. Kendisini serbest bıraktıkları o günü, tam yirmi yıl öncesini hatırladı. Onu hastaneden ebeveynleri almış ve annesi eve dönüş yolunda herkesin kendisini görmekten ne kadar mutlu olacağına dair saçma bir yorumda bulunmuştu. Carl omzuna atılan koldan silkinip kurtulmamak için kendisini zor tutmuştu.

Gözlem altında tutulduğu dönemde kendisi için yapıldığı takdirde minnettar kalacağı şeyi Renee için yapmıştı. Başlarda kendisiyle görüşmeyi reddetmesine rağmen her gün kadının ziyaretine gitmiş, böylece onu görmeye ihtiyacı olduğunda orada bulunmuşu. Bazen konuşmuş,

bazen de sadece bahçede yürümüşlerdi. Yaptığı şeyin yanlış bir tarafını göremiyor ve kadının buna minnettar olduğunu biliyordu.

Yine de tüm çabalarına rağmen ona karşı bir vazife duygusundan daha fazlasını hissedemiyordu.

3

Bertrand Russell ve Alfred Whitehead, *Principia Mathematica*'da yapısal mantığı baz alarak matematik için titiz bir temel oluşturmaya çalışmışlardır. Aksiyom olduğunu düşündükleri şeylerle başlamış ve onları giderek karmaşıklaşan teoremler yaratmak için kullanmışlardır. 362'nci sayfaya geldiklerinde '1+1=2' işleminin doğruluğunu kanıtlayacak kadar şeyi ancak oluşturabilmişlerdir.

3a

Renee henüz yedi yaşındayken, bir akrabasının evinde dolaştığı sırada zemindeki mermer döşemelerin kusursuz birer kare oluşturduğunu keşfetmiş ve büyülenmişti. Tek bir mermer, iki sıra hâlinde iki mermer, üç sıra hâlinde üç mermer, dört sıra hâlinde dört mermer... tüm döşemeler bir araya gelerek bir *kare* oluşturuyorlardı. Elbette. Ne yanından bakarsanız bakın aynı görünüyordu. Dahası, her karedeki döşemeler bir öncekine nazaran *tek sayı* daha fazlaydı. Bu bir tezahür anıydı. Sonuç kaçınılmazdı; döşemelerin pürüzsüz, serin hissiyle doğrulanıyordu. Peki ya döşemelerin birbirleriyle birleşme şekline, kesiştikleri yerlerdeki inanılmaz derecede ince çizgilere ne demeliydi? Renee kesinlikleri karşısında ürpermişti.

Daha sonraları bunu başka farkındalıklar, başka başarımlar izlemişti. Yirmi üç yaşında yazdığı hayranlık uyandırıcı doktora tezi, övgü toplayan bir dizi makale... İnsanlar kendisini Von Neumann'la karşılaştırmış, üniversiteler onu kadrolarına katabilmek için birbirleriyle yarışmıştı. Renee ise hiçbirini dikkate almamıştı. Onun dikkat kesildiği şey öğrendiği tüm teoremlerde bulunan, o yer döşemelerinin fiziksel varlığı gibi sürüp giden ve yere onlar kadar tam oturan doğruluk hissiydi.

3b

Carl şu anki kişiliğinin kendi intihar teşebbüsünden sonra, Laura'yla tanışmasının ardından doğduğunu düşünüyordu. Hastaneden çıktıktan sonra kimseyle görüşmek istemediği bir ruh hâline bürünmüş, ama arkadaşlarından biri onu Laura'yla tanıştırmayı başarmıştı. Carl ilk başlarda onu kendisinden uzaklaştırdıysa da kadın işin aslını biliyordu. Adamın acı çektiği yıllarda Laura onu sevmiş, iyileştiğinde de gitmesi için serbest bırakmıştı. Carl ise onun sayesinde empati kurmayı öğrenmiş ve yeniden doğmuştu.

Laura yüksek lisansını tamamladıktan sonra üniversiteden ayrılmış, Carl ise biyoloji dalında doktora yapmak için orada kalmıştı. Hayatının sonraki dönemlerinde çeşitli krizler ve kalp kırıklıkları yaşasa da bir daha asla umutsuzluğa kapılmamıştı.

Laura'nın nasıl biri olduğunu düşündüğünde hayrete kapılıyordu. Lisansüstü eğitimini tamamladığından beri onunla bir daha hiç görüşmemişti; sonraki yıllarda nasıl bir hayat yaşamıştı acaba? Kendisinden sonra başka kimlere âşık olduğunu merak etti. Carl kadının ona ne tür bir sevgi beslediğini çok önceden anlamış ve buna oldukça önem vermişti.

4

On dokuzuncu yüzyılın başlarında matematikçiler Öklit geometrisinden farklı geometrileri araştırmaya başlamışlardır. Bu alternatif geometriler son derece absürt gözüken sonuçlar vermelerine rağmen mantıksal çelişkiler yaratmamıştır. Sonraları bu Öklit-dışı geometriler ile Öklit geometrisi arasında tutarlı bir bağ olduğu ortaya çıkmıştır: Öklit geometrisinin tutarlı olduğunu farz ettiğiniz müddetçe her ikisi de mantıksal olarak tutarlıdır.

Matematikçiler Öklit geometrisinin tutarlılığının ispatını anlayamamıştır. On dokuzuncu yüzyılın sonunda elde edilen en iyi başarı, aritmetiğin tutarlı olduğu farz edildikçe Öklit geometrisinin de tutarlı olduğunu gösteren bir kanıttır.

4a

Her şeyin başladığı gün Renee'nin hissettiği tek şey küçük bir can sıkıntısı olmuştu. Koridor boyunca yürüyüp Peter Fabrisi'nin ofisinin kapısını çalmıştı. "Müsait misin Pete?"

Fabrisi sandalyesini iterek masasından uzaklaşmıştı. "Elbette Renee, sorun nedir?"

Renee adamın vereceği tepkiyi çok iyi bilerek içeri girmişti. Kadın o güne dek departmandaki hiç kimseden tavsiye istememişti; her zaman tersi olmuştu. Önemi yoktu. "Bana bir iyilik yapıp yapamayacağını merak ediyordum. Sana birkaç hafta önce anlattığım şu şeyi hatırlıyor musun, hani geliştirdiğim şu formelizmle ilgili olanı?"

Fabrisi başını olumlu anlamda sallamıştı. "Aksiyom sistemlerini baştan yazdığın formelizm."

"Aynen. Şey, birkaç gün önce oldukça saçma bir sonuca vardım ve şimdi de formelizmim kendisiyle çelişiyor. Ona bir bakabilir misin?"

Fabrisi'nin yüzünde beliren ifade tam da kadının beklediği gibiydi. "Benden sana yard— şey, elbette, seve seve."

"Harika. Sorunu ilk sayfalardaki birkaç örnekte görebilirsin, geri kalanı sadece sana kaynak sağlamak için." Fabrisi'ye ince bir kâğıt tomarı uzatmıştı. "Sana bunu ayrıntılı olarak anlatırsam senin de benim gibi görmene yol açabileceğimi düşündüm."

"Muhtemelen haklısın." Fabrisi ilk birkaç sayfaya göz atmıştı. "Bunun ne kadar süreceğini bilmiyorum."

"Acelesi yok. Fırsatını bulduğunda varsayımlarımdan herhangi birinin şüpheli görünüp görünmediğine bak yeter. Ben de üzerinde çalışmaya devam edeceğim, eğer bir şey bulursam sana haber veririm. Tamam mı?"

Fabrisi gülümsemişti. "Bence bu öğleden sonra gelip bana sorunu çözdüğünü söyleyeceksin."

"Sanmıyorum. Bu problem yeni bir bakış açısı gerektiriyor."

Fabrisi ellerini iki yana açmıştı. "Bir deneyeceğim."

"Teşekkürler." Fabrisi'nin formelizmi tamamıyla kavraması pek mümkün değildi, ama Renee'nin ihtiyacı olan şey de çalışmasının daha mekanik yönlerini kontrol edebilecek biriydi zaten.

Carl, Renee'yle gittiği kolejde verilen bir partide tanışmıştı. Kadının yüzüne vurulmuştu. Dikkat çekici derecede sade bir siması vardı ve çoğu zaman oldukça hüzünlü görünüyordu, ama parti esnasında bir iki kez gülümsediğine şahit olmuştu; o anlarda kadının tüm çehresi sanki başka bir ifade bilmezmiş gibi bir hâl almıştı. Carl afallamıştı; bir yüze baktığında üzerinde kırışıklıklar olmasa bile sıklıkla gülümsediğini mi, yoksa somurttuğunu mu anlayabilirdi. Renee'nin yüzünün bu kadar çok ifadeye böylesine aşina olup da normalde hiçbir şey belli etmemesi karşısında meraka kapılmıştı.

Renee'yi anlaması, yüz ifadelerini okuyabilmesi için uzun bir zaman geçmesi gerekmişti. Ama buna kesinlikle değmişti.

Şimdiyse kucağında *Deniz Biyolojisi Dergisi*'nin son sayısı olduğu hâlde çalışma odasındaki rahat sandalyesinde oturuyor, kadının koridorun karşısındaki çalışma odasından gelen kâğıt buruşturma seslerini dinliyordu. Renee bütün gece çalışmış, öfkesi duyulabilir bir şekilde artmıştı; fakat adam ne zaman eşikten içeri baksa her zamanki ifadesiz yüz ifadesini takınmıştı.

Dergiyi bir kenara bıraktı, sandalyesinden kalktı ve kadının çalışma odasının girişine doğru yürüdü. Renee'nin masasında açık bir kitap duruyordu; sayfaları her zamanki denklem hiyerogliflerıyle doluydu ve aralarına Rusça yorumlar serpiştirilmişti.

Kadın maddelerden bazılarını inceledi, güçlükle fark edilebilen bir kaş çatışla onları reddetti ve kitabı çarparak kapattı. "İşe yaramaz," diye mırıldandığını işitti Carl. Ardından kadın ayağa kalkıp elindeki cildi kitaplığa geri yerleştirdi.

"Bu şekilde devam edersen tansiyonun fırlayacak," diye takıldı ona adam.

"Bana patronluk taslama."

Carl şaşırdı. "Taslamıyorum."

Renee dönüp ona dik dik baktı. "Ne zaman verimli çalışıp çalışamayacağımı gayet iyi bilirim."

Adamın neşesi kaçtı. "Seni rahatsız etmeyeyim o zaman." Odadan çıktı.

"Teşekkürler." Renee dikkatini yeniden kitap raflarına çevirdi.

Adamsa o esnada kadının kendisine attığı bakışın anlamını çözmeye çalışıyordu.

5

David Hilbert, 1900'de düzenlenen İkinci Uluslararası Matematik Kongresi'nde matematiğin çözülemeyen en önemli yirmi üç problemi olarak görülen şeyleri sıraladı. Listesinin ikinci sırasında yer alan madde, aritmetiğin tutarlılığına dair bir kanıt bulunması gerektiğini söylüyordu. Böyle bir kanıt yüksek matematiğin çok büyük bir kısmının da tutarlı olduğunu ispatlayacaktı. Garanti ettiği asıl şeyse birin ikiye eşit olduğunun asla ispatlanamayacak olmasıydı. Bunun büyük bir önem taşıdığını gören matematikçilerin sayısıysa oldukça azdı.

5a

Fabrisi ağzını açmadan önce bile Renee adamın ne söyleyeceğini anlamıştı.

"Bu şimdiye dek gördüğüm en acayip şeydi. Bebeklerin farklı kesitleri olan blokları farklı şekillerdeki deliklerden geçirdiği şu oyuncağı bilir misin? Yazdığın formel sistemi okumak birinin o bloklardan birini alıp kutunun yüzeyindeki her deliğe atmasını ve her seferinde doğru olanı bulmasını izlemek gibiydi."

"Yani bir hata bulamadın mı?"

Adam başını iki yana sallamıştı. "Hayır. Ben de seninle aynı açmaza girdim hatta. Sadece tek bir açıdan bakabiliyorum."

Renee ise açmazından kurtulmuş, soruna tamamen farklı bir yaklaşım getirmişti, ama bu da sadece önceki çelişkiyi doğrulamaya yaramıştı. "Eh, denediğin için teşekkürler."

"Başka birine gösterecek misin?"

"Evet, sanırım Berkeley'deki Callahan'a göndereceğim. Geçen baharki konferanstan beri yazışıyoruz."

Fabrisi başıyla onaylamıştı. "O adamın son makalesi beni çok etkilemişti. Eğer bir şeyler bulabilirse lütfen beni de haberdar et. Bu konu merakımı cezbediyor."

Renee kendi adına 'meraktan' daha güçlü bir kelime kullanırdı.

5b

Renee sadece işine mi öfkeliydi acaba? Carl onun matematiği hiçbir zaman zor bulmadığını, sadece zihinsel bir meydan okuma olarak gördüğünü bilirdi. İlerleme kaydedemediği problemlerle ilk kez karşılaşmış olabilir miydi? Yoksa matematik hep bu şekilde mi işliyordu? Carl'ın kendisi sıkı bir deneyselciydi; Renee'nin modern matematikle nasıl başa çıktığını gerçekten de bilmiyordu. Kulağa aptalca geliyordu ama kadının aklına yeni bir fikir gelmiyordu belki de?

Renee dâhi bir çocuğun ortalama bir yetişkine dönüştüğünü anlayıp hayal kırıklığına kapılacağı yaşı geçeli çok olmuştu. Öte yandan pek çok matematikçi en iyi çalışmalarını otuzundan önce gerçekleştirirdi. Renee, henüz önünde birkaç yıl daha olmasına rağmen, bu istatistiğin kendisi için de geçerli olup olmayacağı konusunda endişeleniyor olabilirdi.

Ama bu pek mümkün görünmüyordu. Carl birkaç olasılığı daha üstünkörü bir biçimde kafasında tarttı. Akademiye olan güvenini yitiriyor olabilir miydi? Araştırmasının gerçekte olduğundan daha değerli göründüğünden korkuyordu belki de? Yoksa işinden mi bıkmıştı?

Renee'nin davranışına neden olan şeyin bu tür endişeler olduğuna inanmıyordu; eğer durum bundan ibaret olsaydı kadının ne tür tepkiler verebileceğini hayal edebiliyordu, ancak şu anda gördükleriyle aklından geçenlerin bir alakası yoktu. Renee'yi rahatsız eden her neyse adamın idrak edemediği bir şeydi ve bu durum onu çok rahatsız ediyordu.

6

Kurt Gödel 1931 yılında iki teorem sundu. İlki, netice itibarıyla, matematiğin doğru olabilecek, ancak doğaları gereği kanıtlanamaz önermeler içerdiğini gösteriyordu. Aritmetik kadar basit bir formel sistem bile kati, anlamlı ve kesinlikle doğru önermeler sunabilir ama buna rağmen doğruluğu formel yöntemlerle kanıtlanamayabilirdi.

İkinci teoremse matematiğin tutarlılığıyla ilgili savın tam olarak böyle bir önerme olduğunu gösteriyordu; doğruluğu aritmetiğin hiçbir aksiyomuyla kanıtlanamıyordu. Yani formel bir sistem olduğundan aritmetiğin '1=2' gibi sonuçlar üretemeyeceği garanti edilemezdi. Bu tür karşıtlıklara hiçbir zaman rastlanmasa da asla ortaya çıkmayacaklarının kanıtlanması imkânsızdı.

6a

Carl bir kez daha kadının çalışma odasına girdi. Renee bakışlarını masasından kaldırıp ona baktı. Adam kararlı bir şekilde söze girdi. "Renee, bir şeylerin seni—"

Kadın onun sözünü kesti. "Beni neyin rahatsız ettiğini mi öğrenmek istiyorsun? Tamam, sana anlatacağım." Boş bir kâğıt çıkarıp masasının üzerine koydu. "Bekle, bu biraz zaman alacak." Carl tekrar ağzını açtıysa da kadın bir elini sallayarak onu susturdu. Ardından derin bir nefes aldı ve yazmaya başladı.

Sayfanın ortasına bir çizgi çizerek onu iki sütuna böldü. Sütunlardan birinin başına '1' yazdı, diğerine de '2.' Sonra da altlarına hızla bazı semboller karaladı ve onları genişleterek altındaki satırlara daha uzun diziler yazdı. Dişlerini sıkıyor, rakamları yazarken kendini tırnaklarını kara tahtaya sürtüyormuş gibi hissediyordu.

Sayfanın yaklaşık üçte ikisine ulaştığında sembol sıralarını kısaltmaya başlayarak arka arkaya gelen daha kısa dizilere dönüştürdü. *Ve şimdi sıra son darbede*, dedi içinden. Kâğıda sertçe bastırdığını fark etti ve kalemi tutan parmaklarını bilinçli olarak gevşetti. Bir sonraki satırda her iki sütuna yazdığı diziler birbirinin tıpatıp aynısıydı. Orta çizginin sayfanın en altındaki kısmının üzerine koyu bir '=' çekti.

Kâğıdı Carl'a uzattı. Adam ona anlamadığını gösteren bir ifadeyle baktı. "En üste bak," dedi kadın. Carl kendisine söylenileni yaptı. "Şimdi de en alta bak."

Adam kaşlarını çattı. "Anlamıyorum."

"Herhangi bir sayıyı herhangi bir başka sayıyla eşitleyebileceğin bir formelizm keşfettim. Elinde tuttuğun sayfa birin ikiye eşit olduğunu ispatlıyor. İstediğin iki rakamı seç, sana onların da eşit olduğunu kanıtlayabilirim."

Carl bir şeyi hatırlamaya çalışıyormuş gibi göründü. "Bu bir sıfıra bölünme, değil mi?"

"Hayır. Hiçbir usulsüz işlem, kötü tanımlanmış bir terim ya da dolaylı yoldan kabul edilen bağımsız bir aksiyom yok. Kanıtım yasaklanmış hiçbir şey kullanmıyor."

Carl başını iki yana salladı. "Bekle bir dakika. Birin ikiye eşit olmadığı çok açık."

"Ama formel olarak öyleler. Kanıtı elinde. Kullandığım her şey, kesinliği tartışmasız bir biçimde kabul görmüş kurallar dâhilinde."

"Ama burada bir çelişki var."

"Aynen öyle. Aritmetik formel bir sistem olarak tutarsız."

6b

"Nerede hatalı olduğunu bulamıyorsun, demek istediğin şey bu mu?"

"*Hayır*, beni dinlemiyorsun. Sadece bunun gibi bir şey için öfkeleneceğimi mi sanıyorsun? Kanıtın hatalı hiçbir yanı yok."

"Kabul görmüş şeylerin yanlış olduğunu mu söylüyorsun yani?"

"Kesinlikle."

"Emin—" Carl çabucak sustu, ama artık çok geçti. Renee ona dik dik baktı. Tabii ki emindi. Kadının ima ettiği şeye kafa yordu.

"Görüyor musun?" diye sordu Renee. "Matematiğin çok büyük bir bölümünü çürüttüm, artık her şey anlamsız."

Kadın giderek heyecanlanıyor, neredeyse kendini kaybediyordu. Carl kelimelerini dikkatle seçti. "Böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirsin? Matematik hâlâ işliyor. Bu farkındalık, bilim ve ekonomi dünyalarının birdenbire çökmesine neden olmayacak."

"Çünkü kullandıkları matematik sadece bir yutturmaca. Bir tür hafıza numarası, tıpkı hangi ayın otuz bir çektiğini hatırlamak için parmak eklemlerini saymak gibi."

"Bu aynı şey değil."

"Neden olmasın? Şu anki matematiğin gerçeklikle kesinlikle hiçbir alakası yok. Sanal sayılar veya sonsuz küçük değerler gibi konseptleri unut gitsin. Artık Tanrı'nın cezası tam sayı toplama işleminin parmaklarını saymakla alakası yok. Parmaklarınla hesapladığında bir bir daha daima iki eder, fakat kâğıt üzerinde sana

sonsuz sayıda cevap verebilirim ve hepsi de eşit derecede geçerli olur. Bu da eşit derecede geçersiz oldukları anlamına geliyor. Bugüne dek gördüğün en zekice teoremi yazabilirim ama saçma bir denklemden daha fazlasını ifade etmez." Acı bir kahkaha attı. "Pozitivistler matematiğin gereksiz bir tekrardan ibaret olduğunu söylerlermiş. Tamamen hatalılar, matematik bir çelişkidir."

Carl farklı bir yaklaşım denedi. "Bekle biraz. Az önce sanal sayılardan bahsettin. Keşfettiğin şey neden onlardan daha kötü olsun ki? Matematikçiler bir zamanlar sanal sayıların anlamsız olduğunu inanırmış, ama şimdi onları başlıca esaslardan biri olarak kabul ediyorlar. Bu da aynı şey."

"Aynı şey *değil*. Sanal sayılar konusunda sonuca ulaşmak için yapmaları gereken tek şey içeriği genişletmekti, ama şu durumda böyle bir yaklaşım hiçbir işe yaramaz. Sanal sayılar matematiğe yeni bir şey kattılar, fakat benim formelizmim hâlihazırda var olanı yeniden şekillendiriyor."

"İyi ama içeriği değiştirip ona yeni bir ışıkla bakarsan—"

Renee gözlerini devirdi. "Hayır! Keşfim en az toplama işlemi kadar kesin bir aksiyom izliyor; başka bir yolu yok. Sözüme güvenebilirsin."

7

Gerhard Gentzen, 1936'da aritmetiğin tutarlılığına dair bir kanıt sunmuş, ama bunu yapabilmek için sonlu ötesi tümevarım denen tartışmalı bir teknik kullanmak zorunda kalmıştır. Bu teknik geleneksel kanıtlama yöntemlerinin arasında değildir ve aritmetiğin tutarlılığını ispatlamaya uygun göründüğü de pek söylenemez. Gentzen'in yaptığı asıl şey, şüpheli olanı kabul ederek bariz olanı kanıtlamaktır.

7a

Callahan onu Berkeley'den aramış, ama hiçbir çıkış yolu sunamamıştı. Çalışmasını incelemeye devam edeceğini belirtse de kadının hem esaslı hem de rahatsız edici bir şeye denk geldiğini düşündüğünü

söylemişti. Ardından formelizmini yayınlamayı planlayıp planlamadığını öğrenmek istemiş, çünkü öyle bir şey yaptığı takdirde ikisinin de bulamadığı bir hata varsa bile matematik topluluğunun bunu kesinlikle keşfedebileceğini belirtmişti.

Renee adamın söylediklerini zar zor duymuş, onu tekrar arayacağına dair bir şeyler mırıldanmıştı. Son zamanlarda insanlarla konuşmakta zorlanır olmuştu, özellikle de Carl ile yaşadığı o tartışmadan sonra. Departmanındaki diğer insanlar ondan sakınıyorlardı. Konsantrasyonu tamamen dağılmıştı. Bu da yetmiyormuş gibi geçen gece gelişigüzel konseptleri matematiksel ifadelere dönüştürebilmesini sağlayan bir formelizm keşfettiği, sonra da yaşamın ölüme eşit olduğunu ispatladığı bir kâbus görmüştü.

Aklını kaçırıyor olma ihtimalinden korkuyordu. Net düşünme yetisini kaybettiği açıktı ve bu da delirmesine ramak kaldığı anlamına geliyordu.

Ne kadar aptal bir kadınsın sen böyle, diye azarlamıştı kendini. *Gödel eksiklik teoremini sunduktan sonra intihar etmeye mi karar vermişti?*

Ama o Renee'nin hayatı boyunca gördüğü en güzel, en akıl almaz, en zarif teoremlerden biriydi.

Kendi ispatıysa onunla alay ediyor, onu komik duruma düşürüyordu. *Hakladım seni, hatanın tam üzerinden geçtin, bak bakalım nerede bok ettiğini bulabilecek misin,* diyordu bir bilmece kitabındaki cevaplaması çok zor bir soru gibi. Üstelik bunu sadece geri dönüp yine, *Hakladım seni,* diyebilmek için yapıyordu.

Callahan'ın aklından neler geçtiğini, bu keşfin matematik dünyasında ne gibi sonuçlar doğuracağını düşündüğünü merak etmişti. Matematiğin çok büyük bir bölümünün pratik bir uygulaması kalmamıştı; sadece formel bir teori olarak var olacak ve entelektüel bir güzellik olarak çalışılacaktı. Ama bu çok uzun sürmezdi; kendisiyle çelişen bir teori o kadar anlamsızdı ki çoğu matematikçi çok geçmeden ondan tiksintiyle vazgeçerdi.

Renee'yi asıl öfkelendiren şey sezgilerinin ona ihanet ediş şekliydi. Kahrolasıca teorem mantıklıydı; kendi sapkınca yoluyla kulağa *doğru* geliyordu. Onu anlıyor, neden doğru olduğunu biliyor ve ona inanıyordu.

Carl kadının doğum gününü düşünerek gülümsedi.

"Buna inanamıyorum! Nereden bildin?" demişti Renee, elinde bir kazak tutarak merdivenlerden koşa koşa inerken.

Geçen yaz tatil için İskoçya'ya gitmişlerdi. Renee, Edinburgh'daki dükkânlardan birinde gördüğü bir kazağı süzse de onu satın almamıştı. Carl da onu sipariş etmiş ve o sabah bulması için şifonyerinin çekmecesine yerleştirmişti.

"Çok şeffafsın, hepsi bu," diye şakalaşmıştı kadınla. İkisi de bunun doğru olmadığını biliyordu, ama adam bu lafı etmeyi seviyordu.

Bu iki ay önceydi. Sadece iki ay.

Şimdiyse durumları yavaşlamalarını gerektiriyordu. Carl kadının çalışma odasına gitti ve onu sandalyesinde oturmuş, pencereden dışarıyı izlerken buldu.

"Bil bakalım bize ne aldım?"

Renee başını kaldırıp ona baktı. "Neymiş?"

"Hafta sonu için bir rezervasyon. Biltmore Oteli'nde bir süit. Rahatlayıp kesinlikle hiçbir şey—"

"Lütfen kes şunu," dedi Renee. "Ne yapmaya çalıştığını biliyorum Carl. Zihnimi formelizmden uzaklaştırmak için keyifli ve dikkat dağıtıcı bir şey yapmamızı istiyorsun. Ama işe yaramaz. Bunun üzerimde ne kadar büyük bir etkisi olduğu konusunda hiçbir fikrin yok."

"Hadi, hadi." Kadını sandalyeden kaldırmak için ellerini tutup onu çekiştirdi, ama Renee geri kaçtı. Carl bir müddet orada dikildi. Derken Renee ansızın dönüp gözlerini onunkilere kenetledi.

"Biliyor musun, uyku hapı alıp intihar etmeyi bile düşündüm. Neredeyse keşke aptalın teki olsaymışım diyesim geliyor, böylece bunu düşünmek zorunda kalmazdım."

Carl afalladı. "Neden en azından bir süreliğine uzaklaşmayı denemiyorsun?" diye sordu, ne yapacağını şaşırmış bir hâlde. "Zararı olmaz. Hatta kafanı bu konudan uzaklaştırmanı bile sağlayabilir belki."

"Bu kafamdan atabileceğim bir şey değil. Anlamıyorsun."

"O zaman anlat bana."

Renee derin bir nefes alıp bir müddet düşünmek için bakışlarını öteki tarafa çevirdi. "Sanki gördüğüm her şey bana bağırarak şu çelişkiyi hatırlatıyormuş gibi hissediyorum," dedi. "Artık durmadan sayıları eşitliyorum."

Carl sessiz kaldı. Ardından, aniden gelen bir kavrayışla, "Kuantum mekanikleriyle yüzleşen klasik fizikçiler gibi," dedi. "Sanki her zaman inandığın bir teorinin yerini yenisi almış, hiçbir anlam ifade etmiyormuş ama bir şekilde tüm kanıtlar onu destekliyormuş gibi."

"Hayır, öyle bir şey değil." Kadının itirazının neredeyse kibirli bir yanı vardı. "Bunun kanıtlarla bir alakası yok; hepsi öncül birer olasılık."

"Ne farkı var ki? Bu senin muhakeme kabiliyetinin bir kanıtı olmuyor mu o zaman?"

"Tanrım, dalga mı geçiyorsun? Farkı bir ile ikinin aynı değerde olması gerektiği ve bunu içsel olarak algılamam arasındaki ölçüt. Artık farklı nitelikler konseptini aklım almıyor; her şey bana aynı geliyor."

"Böyle demek istemedin," dedi adam. "Hiç kimse böyle bir şeyi tecrübe edemez; bu, kahvaltıdan önce altı imkânsız şeye inanmaktan farksız."

"Neyi tecrübe edip edemeyeceğimi sen nereden bileceksin ki?"

"Anlamaya çalışıyorum."

"Hiç zahmet etme."

Carl sabrını yitirdi. "Peki o zaman." Odayı terk edip rezervasyonlarını iptal ettirdi.

Ondan sonra çok az, sadece gerekli olduğunda konuştular. Üç gün sonra Carl ona lazım olan slayt kutusunu evde unuttu, arabayla eve geri döndü ve masadaki notu buldu.

Sonraki dakikalarda iki şey birden hissetti. İlki evin içinde koştururken, Renee'nin kimya departmanından siyanür alıp almadığını merak ederken geldi: Kadını böyle bir harekete zorlayanın ne olduğunu anlayamadığı için onun adına hiçbir şey hissetmiyordu.

İkinci hissi yatak odasının kapısını yumruklayıp kadına bağırırken duyumsadı: Bir *deja vu* anı yaşıyordu. Durumu tanıdık geliyordu ama garip bir şekilde de ters bir şeyler hissettiği tek andı bu. Kilitli bir kapının öteki tarafında, bir binanın çatısında olduğunu

ve bir arkadaşının kapıyı yumruklayıp bunu yapmaması için bağırdığını hatırlıyordu. Ve şimdi yatak odasının kapısında dururken utançtan yerde felç geçirmiş bir hâlde yatan Renee'nin hıçkırıklarını duyabiliyordu. Tıpkı kapının öteki tarafında dururken kendisinin de yaşadığı gibi...

8

Hilbert bir keresinde, "Eğer matematiksel olarak düşünmek etkisizse gerçeği ve kesinliği nerede bulabiliriz o hâlde?" diye sormuştur.

8a

İntihar girişimim beni hayatımın geri kalanı boyunca damgalayacak mı? diye merak etti Renee. Masasındaki evrakların kenarlarını hizaladı. İnsanlar bundan sonra ona, belki de farkında bile olmadan, güvenilmez ya da dengesiz biri olarak mı bakacaktı? Carl'a bu tür endişeleri olup olmadığını hiç sormamıştı, belki de bunun sebebi intihar girişiminden dolayı onu suçlamamasıydı. Çok uzun bir zaman önce yaşanmıştı ve onunla bugünlerde tanışanlar adamı bir bütün olarak görüyorlardı.

Ama Renee aynı şeyi kendisi için söyleyemezdi. Artık matematiği mantıklı olarak tartışamaz bir hâldeydi ve bunu bir daha yapıp yapamayacağından da emin değildi. Meslektaşları artık onu gördüklerinde, "Yeteneğini kaybetti," mi diyeceklerdi?

Masasındaki işini bitiren Renee çalışma odasından çıkıp oturma odasına geçti. Formelizmi akademik camiaya yayıldıktan sonra yerleşik matematiksel temellerin yeniden gözden geçirilmesi gerekecek, ama çok az kişi bundan Renee kadar etkilenecekti. Çoğu Fabrisi gibi olacaktı; kanıtı mekanik olarak takip edecek, ikna olacak, fakat başka bir şey hissetmeyeceklerdi. Renee kadar şiddetli bir şekilde etkilenecek olanlar söz konusu karşıtlığı tam olarak kavrayabilenler, onu sezebilenler olacaktı. Callahan onlardan biriydi. Adamın bu durumla her geçen gün nasıl olup da başa çıktığını merak etti.

Küçük bir sehpanın üzerindeki bir toz izinin kıvrıla kıvrıla ilerleyişini takip etti. Eskiden olsa farkına bile varmaksızın kıvrımın parametresini çıkarır, karakteristiklerinden bazılarını incelerdi. Şimdiyse gözüne çok anlamsız geliyordu bu. Hayal etme yetisi yıkılıp gitmişti.

Pek çok kişi gibi Renee de evrenin matematiğe değil, matematiğin evrene anlam kattığını düşünmüştü her zaman. Fiziksel varlıklar birbirlerinden daha büyük veya daha küçük, benzer ya da farklı değildi; sadece var oluyorlardı, hepsi bu. Matematik, tamamen bağımsız olmasına rağmen o varlıklara sanal olarak semantik bir anlam katıyor, aralarında kategoriler ve ilişkiler oluşturuyordu. Herhangi bir asli değeri izah etmiyor, sadece olası bir tercümeyi dile getiriyordu.

Ama artık tüm bunlar geride kalmıştı. Fiziksel varlıklardan ayrıldığı andan itibaren matematik tutarsız bir hâle dönüşmüştü ve tutarlı olmayan bir formel teori hiçbir şeydi. Matematik bundan böyle *deneyseldi* ve kadına hiçbir şey ifade etmiyordu.

Şimdi ne yapacaktı? Bir zamanlar el yapımı deri ürünler satabilmek için akademiyi terk eden birini tanımıştı. Toparlanmak için kendine biraz zaman ayırması gerekebilirdi. Ve Carl'ın bunca zamandır ona yardımcı olabilmek adına yapmaya çalıştığı şey de tam olarak buydu.

8b

Carl'ın arkadaşlarının arasında birbirlerinin çok iyi dostu olan iki kadın vardı, Marlene ve Anne. Yıllar evvel, Marlene intihar etmeye karar verdiği zaman kendisine destek vermesi için başvurduğu kişi Anne olmamıştı. Carl'ı tercih etmişti. O ve Marlene birkaç sefer tüm gece oturmuş, konuşmuş ya da sessizliği paylaşmıştı. Carl, Marlene'le paylaştığı şeyler yüzünden Anne'in kendisini her zaman bir parça kıskandığını, kadınla bu kadar yakınlaşabilmek için ne gibi bir avantaja sahip olduğunu merak ettiğini biliyordu. Cevap basitti: Sempatiyle empati arasındaki fark.

Carl hayatı boyunca birden fazla kez başkalarına buna benzer bir rahatlık sunmuştu. Yardım edebildiği için minnettardı elbette, ama diğer koltukta oturup öteki rolü üstlenmek onu daha da memnun ediyordu.

Şefkat duygusunun karakterinin temel bir parçası olduğunu düşünmek için adamın şimdiye dek daima bir sebebi olmuştu. Buna önem verir, empati kuramadığı takdirde kendisini değersiz hissederdi. Ama artık daha önce hiç karşılaşmadığı bir şeye denk gelmiş ve bildik içgüdülerinin tamamı işe yaramaz ve anlamsız bir hâle gelmişti.

Eğer Renee'nin doğum gününde birisi ona iki ay sonra bu şekilde hissedeceğini söyleseydi, bu fikri anında görmezden gelirdi. Böyle şeyler bir yıllık bir zaman diliminde olabilirdi elbette; Carl zamanın nelere kadir olduğunu biliyordu. Ama iki ay?

Altı yıllık evliliklerinin ardından kadına duyduğu aşk sona ermişti. Böyle düşündüğü için kendinden nefret ediyordu, fakat gerçek şu ki kadın değişmişti ve artık onu ne anlayabiliyor ne de onun duygularını nasıl paylaşabileceğini biliyordu. Renee'nin entelektüel ve duygusal hayatı birbirlerine ayrılmaz bir biçimde bağlıydı ve ikincisi adamın ulaşabileceğinin ötesine geçmişti.

Affetme alışkanlığı refleksif olarak devreye girip, kriz geçirmekte olan birinden destek beklememesi gerektiği yönünde mantık yürüttü. Eşiniz ansızın zihinsel bir hastalığın pençesine düştüğü takdirde onu terk etmek günaha girerdi, ama affedilebilir bir günaha. Kalmak ise farklı türde bir ilişkiyi, herkesin kaldıramayacağı bir şeyi kabullenmek anlamına gelirdi ve Carl hiç kimseyi öyle bir duruma mahkûm bırakmamıştı. Lakin dile getirilemeyen o malum soru daima varlığını korurdu: Ben olsam ne yapardım? Carl'ın cevabı şimdiye dek her zaman, "Kalırdım," olmuştu.

İkiyüzlü...

En kötüsüyse kendisinin de bu yoldan geçmiş olmasıydı. Kendi acısı tarafından tüketilmiş, başkalarının tahammül sınırlarını zorlamış ve birisi tüm bu zaman boyunca onunla ilgilenmişti. Renee'den ayrılması kaçınılmazdı, ama bu affedemeyeceği bir günah olurdu.

9

Albert Einstein bir keresinde, "Matematik kuralları gerçeği yansıttıkları sürece kesin değildir; kesin oldukları sürece de gerçeği yansıtmazlar," demiştir.

Carl akşam yemeği için mutfakta fasulye ayıkladığı sırada Renee içeri girdi. "Seninle bir dakika konuşabilir miyim?" diye sordu kadın.

"Elbette." Masaya oturdular. Renee bakışlarını kasten pencereden dışarı çevirdi; ne zaman ciddi bir konuşmaya başlasa böyle yapardı. Carl ansızın kadının söyleyecekleri karşısında korkuya kapıldı. Renee tamamen iyileşmeden önce, yani en az bir iki ay boyunca kadını terk etmeye niyeti yoktu. Henüz çok erkendi.

"Bunu çok belli etmediğimi biliyorum ama—"

Hayır, diye dua etti içinden Carl. *Lütfen yapma.*

"—benimle olduğun için gerçekten minnettarım."

Yüreği acıya boğulan adam gözlerini yumdu. Neyse ki Renee hâlâ dışarı bakmaktaydı. Bu çok ama çok zor olacaktı.

Kadın hâlâ konuşuyordu. "Kafamın içinde olup biten tüm o şeyler—" Duraksadı. "Hayal bile edemeyeceğim bir şeydi bu. Eğer normal türden bir depresyon olsaydı o zaman beni anlayacağını ve birlikte bunun üstesinden gelebileceğimizi biliyorum."

Carl başıyla onayladı.

"Ama yaşadığım şey Tanrı'nın var olmadığını ispatlayan bir din adamı olmak gibiydi. Ondan korkmakla kalmıyor, gerçek olduğunu da biliyordum. Kulağa gülünç geliyor mu?"

"Hayır."

"Bu duyguyu sana açıklayamıyorum. Matematik derinden, tam anlamıyla inandığım bir şeydi fakat gerçek olmadığı ortaya çıktı ve bunu kanıtlayan kişi de bendim."

Carl ne demek istediğini çok iyi bildiğini, tıpkı onun gibi hissettiğini söylemek üzere ağzını açtı. Ama kendini durdurdu; çünkü bu onları birleştirmekten çok ayıran türden bir empatiydi ve bunu ona söyleyemezdi.

SON

HAYATININ HİKÂYESİ

17.600 kelime
İlk kez *Starlight* 2'de yayımlanmıştır (Tor, 1998)

Baban bana o soruyu sormak üzere. Bu hayatımızın en önemli anı ve dikkat kesilmek, her ayrıntıyı aklıma kazımak istiyorum. Dışarıda yediğimiz bir akşam yemeğinden ve izlediğimiz bir gösteriden yeni döndük; saat gece yarısını geçiyor. Dolunaya bakmak için taraçaya çıkmıştık, derken babana dans etmek istediğimi söyledim, o da bana ayak uydurdu ve şu anda yavaş bir edayla dans ediyor, otuzlu yaşlarında iki yetişkin olmamıza rağmen ay ışığında çocuklar gibi bir ileri bir geri salınıyoruz. Ve baban soruyor: "Bebek yapmak ister misin?"

Babanla yaklaşık iki yıldır evliyiz ve Ellis Caddesi'nde yaşıyoruz. Oradan taşındığımızda evi hatırlayamayacak kadar küçük olacaksın, ama sana onun fotoğraflarını gösterip hakkında hikâyeler anlatacağız. Sana bu akşamın, seni dünyaya getirmeye karar verdiğimiz anın hikâyesini anlatmayı çok isterdim; fakat bunu yapmak için en uygun zaman kendi çocuklarına sahip olmaya hazır olduğun an olurdu, lakin o günü asla göremeyeceğiz.

Bunu sana daha önce anlatmanın hiçbir faydası olmazdı; çünkü hayatının büyük bir bölümü boyunca böylesine romantik (sen olsan aptalca derdin) hikâyeleri dinlemek için yerinde oturmazdın. On iki yaşına geldiğinde dünyaya geliş sebebinle ilgili ortaya atacağın iddiayı hatırlıyorum.

"Beni bu dünyaya getirmenizin tek sebebi ücret ödemeyeceğiniz bir hizmetçiye sahip olmak," diyeceksin acı acı, elektrik süpürgesini dolaptan çıkarırken.

"Aynen öyle," diyeceğim ben de. "On üç yıl önce, halıların tam da bu aralar süpürülmeye ihtiyacı olacağını öngördüm ve bir bebek sahibi olmak gözüme bu işi halletmenin en ucuz ve en kolay yolu olarak göründü. Şimdi lütfen işe koyul."

"Eğer annem olmasaydın bu yasa dışı olurdu," diyeceksin, süpürgenin elektrik kablosunu öfkeyle çözüp prize takarken.

Bu olay Belmont Sokağı'ndaki evde yaşanacak. Her iki eve de başkalarının taşındığını görecek kadar yaşayacağım; biri sana

sahip olmaya karar verdiğimiz, diğeri de içinde büyüdüğün ev. Sen aramıza katıldıktan birkaç yıl sonra baban ve ben ilk evi satacağız. İkinciyi ise sen gittikten kısa bir süre sonra ben satacağım. O zamana dek Nelson ve ben çiftlik evimize taşınmış olacağız, baban da ismi-lazım-değil ile yaşıyor olacak.

Bu hikâyenin nasıl sona erdiğini biliyorum; onu sık sık düşünüyorum. Nasıl başladığını da öyle... Sadece birkaç yıl önce. Yörünge uzay gemileriyle, çayırlarsa yapay nesnelerle dolduğunda. Hükümet bu konu hakkında hiçbir açıklama yapmadı, yerel gazetelerse aklına gelebilecek neredeyse her şeyi söyledi.

Derken telefon çaldı ve bir görüşmeye davet edildim.

***

Koridorda, ofisimin dışında beklediklerini gördüm. Tuhaf bir ikiliydi; içlerinden biri askerî bir üniforma giyiyordu, saçlarını kısacık kestirmişti ve elinde alüminyum bir çanta taşıyordu. Etrafını eleştirel bir gözle süzüyormuş gibi bir hâli vardı. Diğer adamın bir akademisyen olduğu çok belliydi; fitilli kadife giyen, sakallı ve bıyıklı biri. Yakınlardaki bir duyuru panosunun üzerinde üst üste binen kâğıt yığınlarını inceliyordu.

"Albay Weber'le mi görüşüyorum?" Askerle tokalaştım. "Ben Louise Banks."

"Dr. Banks. Bizimle konuşmaya zaman ayırdığınız için teşekkürler," dedi.

"Hiç sorun değil, fakülte toplantısından kurtulmak için her tür bahaneye razıyım."

Albay Weber eşlikçisini işaret etti. "Bu Dr. Gary Donnelly, size telefonda bahsettiğim fizikçi."

"Bana Gary deyin," dedi adam, benimle tokalaşırken. "Anlatacaklarınızı duymak için sabırsızlanıyorum."

Ofisime geçtik. İkinci misafir sandalyesindeki birkaç kitap yığınını kaldırdım ve hep birlikte oturduk. "Bir ses kaydını dinlememi istediğinizi söylediniz. Bunun uzaylılarla bir ilgisi var mı?"

"Sizinle paylaşabileceğim tek şey ses kaydı," dedi Albay Weber.

"Pekâlâ, dinleyelim o zaman."

Albay çantasından bir kasetçalar çıkarıp OYNAT tuşuna bastı.

Belli belirsiz çıkan ses, postundaki suları silkeleyen bir köpeği andırıyordu.

"Sizce bu nedir?" diye sordu adam.

Islak köpek benzetmemi kendime sakladım. "Bu kayıt hangi şartlar altında yapıldı?"

"Bunu söylemeye iznim yok."

"Sesleri tercüme etmeme yardımı dokunur. Uzaylıyı konuşurken görebiliyor muydunuz? O sırada bir şey yapıyor muydu?"

"Sizinle paylaşabileceğim tek şey ses kaydı."

"Uzaylıları gördüğünüzü söylediğiniz takdirde herhangi bir şeyi açık etmiş sayılmazsınız; halk gördüğünüzü varsayıyor."

Albay Weber hiçbir şekilde geri adım atmıyordu. "Dilsel özelliklerine dair herhangi bir teşhiste bulunabilir misiniz?" diye sordu.

"Eh, ses yollarının insanlarınkinden farklı olduğu çok açık. İnsan gibi görünmediklerini varsayıyorum?"

Albay tarafsız bir cevap daha vermek üzereydi ki Gary Donnelly araya girip, "Ses kaydına dayanarak herhangi bir tahminde bulunabilir misiniz?" diye sordu.

"Tam olarak değil. Kulağa o sesleri üretmek için herhangi bir gırtlak kullanıyorlarmış gibi gelmiyor, ama bu bana nasıl göründükleri hakkında bir şey anlatmıyor."

"Bize— bize söyleyebileceğiniz başka hiçbir şey yok mu?" diye sordu Albay Weber.

Bir sivile danışmaya alışık olmadığını görebiliyordum. "Anatomik farklılıklar nedeniyle iletişim kurmanın bir hayli zor olacağını söyleyebilirim sadece. İnsan gırtlağının üretemeyeceği sesler kullandıkları neredeyse çok açık. Hatta insan kulağının işitemeyeceği sesleri de kullanıyor olabilirler."

"Ses-altı ve ses-üstü dalgaları mı kastediyorsunuz?" diye sordu Gary Donnelly.

"Tam olarak değil. İnsanların işitme sisteminin nihai bir akustik enstrüman olmadığını belirtiyorum sadece; kulaklarımız insan gırtlağının çıkaracağı türden sesleri tanıyacak şekilde optimize edilmiştir. Bir uzaylının ses yolları söz konusu olduğundaysa her şey mümkün." Omuzlarımı silktim. "Eğer üzerinde yeterince çalışırsak *belki* o zaman uzaylı ses birimlerinin arasındaki farkları

işitebilmeye başlayabiliriz, fakat kulaklarımızın onların anlamlı bulduğu ayrımları tanıyamaması her zaman mümkün. O takdirde bir uzaylının ne dediğini anlamak için bir ses spektrografına ihtiyacımız olacaktır."

"Size bir saatlik bir ses kaydı temin ettiğimi farz edin," dedi Albay Weber. "Şu ses spektrografına ihtiyacımız olup olmadığına karar vermeniz ne kadar sürer?"

"Ses kaydının uzun olması böyle bir şeye karar vermem için yetmez. Uzaylılarla direkt olarak konuşmalıyım."

Albay başını iki yana salladı. "Mümkün değil."

Onu kibarca ikna etmeye çalıştım. "Seçim sizin elbette. Ama yabancı bir lisanı öğrenmenin en iyi yolu onu ana dili olarak kullanan biriyle iletişime geçmektir. Soru sormayı, sohbet etmeyi ve bunun gibi şeyleri kastediyorum. Bunlar olmadan size yardımcı olmam imkânsız. Yani uzaylıların lisanını öğrenmek istiyorsanız dil alanında eğitimi olan birinin onlardan biriyle konuşması gerekiyor. Bu ben de olabilirim, bir başkası da. Ses kayıtları tek başlarına yetersiz."

Albay Weber kaşlarını çattı. "Hiçbir uzaylının yayınlarımızı gözlemleyerek dilimizi öğrenemeyeceğini ima eder gibisiniz."

"Bundan şüphe ederim. İnsan dillerini insan olmayanlara öğretmek için özel olarak tasarlanmış eğitim materyallerine gereksinim duyarlar. Ya da bir insanla iletişim kurmaya. İkisinden birine sahip oldukları zaman televizyon yayınlarından bir sürü şey öğrenebilirler, aksi takdirde bir başlangıç noktaları olmaz."

Albay'ın bunu ilginç bulduğu açıktı; uzaylılar hakkımızda ne kadar az şey bilirse o kadar iyi olacağı kanısındaydı besbelli. Adamın ifadesini Gary Donnelly de okudu ve gözlerini devirdi. Gülmemek için kendimi zor tuttum.

"Yeni bir lisan öğrenmek için o dili kullanan insanlarla konuştuğunuzu farz edelim... bunu onlara İngilizce öğretmeden yapabilir misiniz?"

"Bu, o dili konuşan kişinin ne kadar iş birlikçi olduğuna bağlı. Ben onların lisanını öğrenirken onların da benden bazı ufak tefek şeyler kapması neredeyse kaçınılmaz, ama öğretmeye niyetlilerse bu çok fazla olmaz. Öte yandan bize lisanlarını öğretmektense İngilizce öğrenmeye meyillilerse o zaman işler daha fazla zorlaşır."

Albay kafa sallayarak anladığını işaret etti. "Sizinle bu konu hakkında tekrar iletişime geçeceğim."

***

O görüşme talebi belki de hayatım boyunca yaptığım en önemli ikinci telefon konuşmasıydı. İlki arama kurtarma ekiplerinden gelen telefon olacak elbette. O sıralarda babanla ben yılda en fazla bir defa konuşuyor olacağız. Ama o telefon görüşmesinden sonra yapacağım ilk şey babanı aramak olacak.

Teşhis işlemi için onunla birlikte uzun ve sessiz bir araba yolculuğuna çıkacağız. Morgu hatırlıyorum. Dört bir yanı döşemelerle ve paslanmaz çelikle kaplı, buzdolaplarının mırıltısıyla ve antiseptik kokusuyla dolu bir yer... Hademelerden biri çarşafı çekip yüzünü ortaya çıkaracak. Suratın bir şekilde hatalı görünecek, ama onun sen olduğunu anlayacağım.

"Evet, bu o," diyeceğim. "Bu benim kızım."

O zaman yirmi beş yaşında olacaksın.

***

Askerî inzibat kimlik kartımı kontrol etti, dosyasına not aldı ve kapıyı açtı. Arazi aracımı kapıdan geçirip kamp alanına, bir çiftçinin güneşten kavrulmuş tarlasına kurulmuş küçük bir askerî çadır köye sürdüm. Kampın ortasında 'ayna' lakabı verilen şu uzaylı cihazlarından biri vardı.

Katıldığım brifinglere bakılırsa bu aletlerden Amerika'da dokuz, dünyada ise yüz on iki tane bulunuyordu. Aynalar iki yönlü bir iletişim aracı vazifesi görüyordu. Muhtemelen yörüngedeki gemilerle... Uzaylıların neden bizimle şahsen konuşmadığını kimse bilmiyordu. Bitlenmekten korkuyorlardı belki de. Her aynaya, aralarında bir fizikçi ile dil uzmanının da bulunduğu bir bilim insanları ekibi tahsis edilmişti. Buradakine Gary Donnelly'yle birlikte ben bakıyordum.

Gary beni park alanında bekliyordu. Beton barikatlardan müteşekkil, daire şeklindeki bir labirenti geçip aynayı kaplayan büyük çadıra ulaştık. Çadırın önünde okulun ses bilim laboratuvarından

ödünç alınan ekipmanlarla dolu bir araba duruyordu; askerlerin teftiş edebilmesi için onu önden yollamıştım.

Bunun yanı sıra lensleri çadır kumaşının üzerindeki pencerelerden içeriye bakan ve tripodların üzerinde duran üç tane de video kamera vardı. Yaptığımız her şey askerî istihbarat başta olmak üzere sayısız kişi tarafından teftiş ediliyordu. Buna ek olarak ayrı ayrı günlük raporlar gönderiyor, yazdıklarıma uzaylıların İngilizceyi ne kadar anlayabildiğine dair tahminlerimi ekliyordum.

Gary çadır kanadını benim için tuttu ve içeri girmemi işaret etti. "Yaklaşın," dedi bir sirk çığırtkanının edasıyla. "Tanrı'nın yeşil dünyasında daha önce eşi benzeri görülmemiş yaratıklar karşısında hayrete kapılın."

"Üstelik sadece incecik bir on sent karşılığında," diye mırıldandım, kapıdan geçerken. 'Ayna' o esnada aktif değildi. On ayak yüksekliğinde ve altı metre genişliğinde, yarı dairesel bir aynayı andırıyordu. Ön tarafındaki kahverengi çimenlerin üzerine beyaz bir sprey boyayla aktivasyon alanı işaretlenmişti. Alanın içinde o anda sadece bir masa, iki katlanan sandalye ve dışarıdaki jeneratöre bağlı bir uzatma kablosu bulunuyordu. Alanın köşelerindeki direklere takılı floresan lambaların uğultusu, boğucu sıcakta uçuşan sineklerin vızıltısına karışıyordu.

Gary'yle aramızda bakıştık, sonra da malzeme arabasını masaya doğru itmeye başladık. Boyalı çizgiyi geçtiğimiz sırada ayna giderek şeffaflaşmaya başlıyormuş gibi göründü; sanki birisi sırlı camın arkasındaki bir ışığı yavaşça artırıyordu. Derinlik illüzyonu tekinsizdi; kendimi aynadan içeriye girebilecekmiş gibi hissediyordum. Cam tamamen aydınlandıktan sonra yarı dairesel bir odanın gerçek boyutlu bir diyoramasını andırmaya başladı. Odanın içinde mobilya olabilecek birkaç geniş nesne olsa da görünürde hiç uzaylı yoktu. Arkadaki eğimli duvarda bir kapı görünüyordu.

Her şeyi birbirine bağlayarak kendimizi meşgul ettik: mikrofon, ses spektrografı, taşınabilir bilgisayar ve hoparlör. Bir yandan çalışırken diğer yandan da devamlı olarak aynaya bakıyor, uzaylıların gelmesini bekliyordum. Yine de içlerinden biri içeriye girdiğinde sıçramadan edemedim.

Yedi uzvun birbirleriyle kesiştiği noktaya tutturulmuş bir varili andırıyordu. Radyal açıdan simetrikti ve uzuvlarından herhangi

biri kol ya da bacak vazifesi görebilirdi. Benim karşımdaki yaratık dört bacağının üzerinde yürüyordu ve birbirleriyle bitişik olmayan üç kolunu yanlarında toplamıştı. Gary onlara 'heptapotlar' diyordu.

Bana daha önceden onların video kayıtlarını göstermiş olmalarına rağmen yine de aval aval bakakaldım. Uzuvlarının belirgin bir eklem yeri yoktu; anatomi uzmanları omurgaları tarafından destekleniyor olabileceklerini tahmin ediyordu. Temel yapıları ne olursa olsun, heptapotun uzuvları hep birlikte çalışarak yaratığın şaşırtıcı bir akıcılıkla hareket etmesini sağlıyordu. 'Göğsü' dalgalanan uzuvlarının üzerinde bir hoverkraft kadar rahat bir şekilde ilerliyordu.

Kapaksız yedi göz, heptapotun vücudunun üst kısmını bir daire şeklinde çevreliyordu. Uzaylı çıktığı kapıya geri döndü, kısa bir püskürtme sesi çıkardı ve peşinde başka bir heptapot olduğu hâlde odanın ortasına geri döndü. Tüm bunları yaparken bir kere bile kendi etrafında dönmemişti. Tüyler ürpertici ama mantıklıydı; her tarafınızda gözleriniz varken her yön 'ilerisi' olabilirdi.

Gary tepkilerimi izliyordu. "Hazır mısın?" diye sordu.

Derin bir nefes aldım. "Yeterince hazırım." Daha önceleri Amazon'da pek çok saha çalışması yapmışlığım vardı, fakat her zaman için iki dilli bir süreç olmuştu bu; ya aracılarım işimi görecek kadar Portekizce bilirdi ya da yerel misyonerlerden bölgenin diline dair önceden bir giriş eğitimi alırdım. Bu benim ilk gerçek tek dilli keşif girişimim olacaktı. Gerçi teoride oldukça dolambaçsızdı.

Aynaya doğru yürüdüğümde diğer taraftaki heptapotlardan biri de aynı şeyi yaptı. Görüntü o kadar gerçekçiydi ki tüylerim ürperdi. Uzaylının gri derisinin dokusunu görebiliyordum; helezonlardan ve ilmeklerden oluşan fitilli kadife çizgilerine benziyordu. Ayna kokuları taşımıyor, bu da her nasılsa durumu daha da tuhaf kılıyordu.

Bir elimle kendimi gösterip yavaşça, "İnsan," dedim. Sonra da Gary'yi gösterdim. "İnsan." Ardından her iki heptapotu işaret edip, "Siz nesiniz?" diye sordum.

Hiç tepki vermedi. Bir daha denedim, sonra bir daha.

Heptapotlardan biri uzuvlarından tekiyle kendini gösterip dört parmağını birbirine bastırdı. Şanslıydım. Bazı kültürlerde birey

kendini gösterirken çenesini işaret ederdi; eğer heptapot uzuvlarından birini kullanmamış olsaydı ne tür bir hareket aramam gerektiğini bilemezdim. Kanat çırpmayı andıran kısa bir ses işittim ve vücudunun üst kısmındaki büzüşük bir deliğin titreştiğini gördüm. Konuşuyordu. Ardından arkadaşını işaret edip yeniden pırpır etti.

Bilgisayarımın başına geçtim; ekranda çırpma seslerini sanal olarak temsil eden, birbirinin aynısı iki spektrograf vardı. Örneklerden birini tekrar çalması için işaretledim. Ardından önce kendimi, sonra Gary'yi işaret ederek bir kez daha "İnsan," dedim. Sonra da heptapotu işaret ederek kanat çırpma sesini hoparlörlerden dışarıya verdim.

Heptapot biraz daha pırpır etti. Spektrografa bakılırsa çıkardığı seslerin ikinci yarısı bir tür tekrardı. Bir öncekine [çırpma1] dersek, bu seferki [çırpma2çırpma1] şeklindeydi.

Heptapotların sandalye olarak kullanıyor olabileceği bir şeyi işaret ettim. "O nedir?"

Heptapot duraksadı, ardından 'sandalyeyi' gösterdi ve bir şeyler daha söyledi. Spektrograf bu seferkini önceki seslere nazaran oldukça farklı bir biçimde gösterdi: [çırpma3]. Bir kez daha 'sandalye'yi gösterip [çırpma3] sesini çaldım.

Heptapot bana bir karşılık verdi. Spektrografa bakılırsa çıkardığı sesler [çırpma3çırpma2] şeklindeydi. İyimser tahmin: Çıkardığım sesin doğruluğunu onaylıyordu, ki bu da heptapotlar ile insanların söylev biçimleri arasında bir uyumluluk olduğuna işaret ederdi. Kötümser tahmin: Ağzından çıkan şey sadece hırıltılı bir öksürüktü.

Bilgisayarımda spektrografın belirli bölümlerini sınırlandırıp her birine geçici bir açıklama yazdım: [çırpma1]'e 'heptapot,' [çırpma2]'ye 'evet,' ve [çırpma3]'e de 'sandalye.' Ardından hepsinin üstüne 'Dil: Heptapot A' başlığını attım.

Gary yazdıklarıma baktı. "'A' neyi temsil ediyor?"

"Diğer heptapotların kullanabileceği başka lisanları birbirinden ayırmaya yarıyor, hepsi bu," dedim. Adam kafa sallayarak anladığını belirtti.

"Haydi şimdi başka bir şey deneyelim, sırf eğlencesine." Bir elimle her iki uzaylıyı da işaret ederek 'heptapot' anlamına gelen

[çırpma1] sesini çıkarmaya çalıştım. Uzun bir duraksamanın ardından önce ilk uzaylı, sonra da ikincisi bir şeyler daha söyledi; spektrografları daha öncekilere hiç benzemiyordu. Çevirmeleri gereken bir yüzleri olmadığından benimle mi yoksa birbirleriyle mi konuştuklarını anlayamıyordum. [Çırpma1]'i bir kez daha telaffuz etmeye çalışsam da ikiliden herhangi bir tepki alamadım.

"Yaklaşamadım bile," diye homurdandım.

"Bu tür sesler çıkarabilmene hayran kaldım doğrusu," dedi Gary.

"Sen bir de Ren geyiği taklidimi duy. Hepsi koşmaya başlıyor."

Birkaç kere daha denedim, fakat her iki heptapottan da anlayabildiğim bir cevap gelmedi. Ancak uzaylının telaffuzunun ses kaydını tekrar çaldıktan sonra bir onay alabildim; heptapot [çırpma2]'yle karşılık verdi: Evet.

"Bu, kayıtları kullanmaya mahkûm olduğumuz anlamına mı geliyor?" diye sordu Gary.

Başımla onayladım. "En azından kısa bir süreliğine."

"Peki şimdi ne yapacağız?"

"Şimdi söylediklerinin aslında 'Ne tatlılar, değil mi?' ya da 'Baksana, neler yapıyorlar,' anlamına gelmediğinden emin olacağız. Sonra da öteki heptapot aynı kelimeleri telaffuz ettiğinde onları tanıyıp tanıyamadığımıza bakacağız." Bir elimle Gary'ye oturmasını işaret ettim. "Rahatına bak, bu epey zaman alacak."

***

1770 senesinde Kaptan Cook'un gemisi *Gayret*, Avustralya'nın Queensland sahilinde karaya oturdu. Mürettebatının bir kısmı tamirat işleriyle uğraşırken bir keşif ekibine önderlik eden Cook da Aborjinlerle tanıştı. Denizcilerden biri yavrularını keselerinde taşıyıp sıçrayarak etrafta dolaşan hayvanlardan birini gösterdi ve bir Aborjin'e onlara ne dendiğini sordu. "Kanguru," cevabını aldı. O andan itibaren hem Cook hem de adamları o hayvanlara bu isimle hitap etmeye başladı. Bu kelimenin aslında "Ne dedin?" demek olduğunu çok sonraları öğrendiler.

Bu hikâyeyi üniversitede her yıl, ilk dersimde anlatırım. Doğru olmadığı neredeyse kesindir, ki bunu daha sonra açıklarım, ama

aynı zamanda da klasik bir anekdottur. Öğrencilerimin gerçekte duymak isteyeceği anekdotlar heptapotlarla alakalı olacak elbette; öğretmenlik kariyerimin geri kalanı boyunca aralarından çoğunun derslerime yazılmasının asıl sebebi bu olacak. O yüzden ben de onlara hem bizim hem de diğer dil uzmanlarının aynayla yaptığı görüşmeler sırasında çekilmiş video kasetleri izleteceğim. Oldukça öğreticiler ve uzaylılar tarafından tekrar ziyaret edildiğimiz takdirde kullanışlı olabilirler; ama iyi bir anekdot üretmek konusunda çok fazla işe yaradıkları söylenemez.

Konu lisan öğrenmeyle ilgili anekdotlara geldiğinde en çok, konuşmayı yeni yeni söken çocuklarla ilgili örnekler vermekten hoşlanıyorum. Sen henüz beş yaşındayken, anaokulundan geldiğin bir akşamı hatırlıyorum. Ben öğrencilerimin sınav kâğıtlarını okurken sen de renkli kalemlerinle resim boyayacaksın.

"Anne," diyeceksin, bir iyilik istenen anlar için saklanan o gelişigüzel tonlamayı dikkatle kullanarak, "sana bir şey sorabilir miyim?"

"Elbette tatlım. Sor bakalım."

"Ben de, eee, medeni olabilir miyim?"

Kafamı notlandırdığım kâğıttan kaldıracağım. "Ne demek istiyorsun?"

"Sharon bugün okulda medeni olduğunu söyledi."

"Gerçekten mi? Peki sebebini de söyledi mi?"

"Ablası evlendiğinde olmuş. Sadece bir kişinin, eee, medeni olabileceğini söyledi ve seçtikleri kişi oymuş."

"Ha, anladım. Sharon baş *nedime* olmuş demek istiyorsun."

"Evet, işte ondan. Ben de baş medeni olabilir miyim?"

***

Gary ile birlikte ayna sahasının operasyon merkezine ev sahipliği yapan prefabrik yapıya girdik. İçerisi bir istilaya ya da tahliyeye hazırlanıyorlarmış gibi görünüyordu; asker tıraşlı adamlar bölgenin geniş bir haritasının etrafında çalışıyor veya kocaman elektronik cihazların önüne oturup kulaklıkları aracılığıyla birileriyle konuşuyorlardı. Bizi Albay Weber'in ofisine, yani yapının arka tarafında bulunan klimalı bir odaya aldılar.

Albay'a ilk gün elde ettiğimiz sonuçları kısaca anlattık. "Kulağa pek de bir ilerleme kaydedebilmişsiniz gibi gelmiyor," dedi.

"Süreci nasıl hızlandırabileceğimize dair bir fikrim var," diye karşılık verdim. "Ama bunun için daha fazla ekipmana ulaşabilmemize izin vermeniz gerekiyor."

"Başka neye ihtiyacınız var?"

"Dijital bir kamerayla büyük bir video ekranına." Ona kafamdaki düzeneğin eskizini gösterdim. "Keşif sürecini yazı kullanarak yürütmek istiyorum; ekrana bazı kelimeler yansıtacağım ve uzaylıların yazdıklarını kamerayla kaydedeceğim. Heptapotların da aynı şeyi yapacağını umuyorum."

Weber çizime şüpheyle baktı. "Bu bize ne gibi bir avantaj sağlayacak?"

"Şimdiye dek hiç yazılmamış bir dili konuşanlarla muhatap oluyormuş gibi hareket ediyordum. Ama sonra heptapotların da yazı yazmayı biliyor olabileceği aklıma geldi."

"Yani?"

"Eğer yazı yazabilmek için mekanik bir yol kullanıyorlarsa, o zaman yazıları da bazı kurallara son derecede uygun ve tutarlı olmak zorunda. Ses birimlerinin yerine yazı birimlerini tespit etmek bizim için daha kolay olacaktır. Yüksek sesle telaffuz edilen bir sözcükteki harfleri duymaya çalışmak yerine basılı bir kelimedeki harfleri ayırt etmek gibi."

"Ne demek istediğinizi anlıyorum," diye itiraf etti. "Peki siz onlara nasıl cevap vereceksiniz? Size gösterdikleri kelimeleri onlara göstererek mi?"

"Temel olarak evet. Ve eğer sözcüklerinin arasında boşluk bırakırlarsa yazdığımız her cümle konuşma kayıtlarından elde edebileceğimiz tüm cümlelerden daha anlaşılır olacaktır."

Albay sandalyesinde geriye yaslandı. "Sahip olduğumuz teknolojiyi onlara mümkün olduğunca az göstermek istediğimizi biliyorsunuz."

"Anlıyorum, ama zaten daha şimdiden aracı olarak makineleri kullanıyoruz. Uzaylıları yazmaya ikna edebilirsek sürecin ses spektrograflarına oranla daha hızlı ilerleyeceğine inanıyorum."

Albay, Gary'ye döndü. "Sen ne düşünüyorsun?"

"Bana iyi bir fikirmiş gibi geliyor. Heptapotların ekranlarımızı okumakta zorlanıp zorlanmayacağını merak ediyorum. Aynaları

görüntü ekranlarımızdan tamamıyla farklı bir teknoloji üzerine kurulu. Anlayabildiğimiz kadarıyla herhangi bir piksel veya tarama çizgisi kullanmıyor ve saniye başına kare kare yenilenmiyor."

"Görüntü ekranlarımızdaki tarama çizgilerinin heptapotların okumasına engel olacağını mı düşünüyorsun?"

"Bu mümkün," dedi Gary. "Deneyip görmemiz gerek."

Weber buna bir müddet kafa yordu. Kendi adıma, bu herhangi bir problem yaratmasa da adamın bakış açısına göre zor bir karardı; ama kararını her asker gibi çabuk bir şekilde verdi. "Talebiniz kabul edildi. Getirilmesini istediğiniz şeyleri dışarıdaki çavuşa bildirin. Yarına hazır olsun."

***

On altı yaşında olduğun bir yaz gününü hatırlıyorum. Bir kereye mahsus da olsa randevulaştığı kişinin gelmesini dört gözle bekleyen benim. Onun neye benzediğini merak ettiğin için sen de etrafta dolanıyor olacaksın elbette. Yanında tuhaf bir biçimde adı Roxie olan ve seninle takılıp kıkırdayan sarışın bir arkadaşın olacak.

"Erkek arkadaşım hakkında yorum yapmak için dayanılmaz bir dürtüye kapılabilirsiniz," diyeceğim, koridordaki aynada üstümü başımı kontrol ederken. "Biz gidene kadar kendinize hâkim olun yeter."

"Endişelenme anne," diyeceksin. "Yorumlarımızı onun anlamayacağı şekilde yapacağız. Roxie, sen bana bu gece havanın nasıl olacağını soracaksın. Ben de annemin erkek arkadaşı hakkında ne düşündüğümü söyleyeceğim."

"Aynen," diyecek Roxie.

"Hayır, kesinlikle öyle bir şey yapmayacaksınız," diyeceğim.

"Rahatla anne. Fark etmesi imkânsız. Bunu her zaman yaparız."

"Aman ne çok rahatladım."

Çok kısa bir süre sonra Nelson beni almaya gelecek. Sizi tanıştıracağım ve ön sundurmada küçük bir sohbet başlatacağız. Bariz tasvibine bakılırsa Nelson haddinden fazla yakışıklı. Biz tam gitmek üzereyken Roxie sana gelişigüzel bir biçimde, "Sence bu gece hava nasıl olacak?" diye soracak.

"Bence oldukça sıcak geçecek," diye cevap vereceksin.

Roxie kafa sallayarak aynı fikirde olduğunu belirtecek.

"Öyle mi?" diyecek Nelson. "Ben serin olacağını söylediklerini sanıyordum."

"Bu tür konularda altıncı hissim çok güçlüdür," diyeceksin. Yüzün hiç renk vermeyecek. "Yakıcı bir gece olacağını hissediyorum. İyi ki buna uygun giyinmişsin anne."

Sana dik dik bakacağım, sonra da iyi geceler dileyeceğim.

Nelson bana arabasına kadar eşlik ederken eğlendiğini belli eden bir tavırla, "Bir şey kaçırdım, değil mi?" diye soracak.

"Aramızda bir şaka," diye mırıldanacağım. "Anlatmamı isteme:"

***

Aynayla olan bir sonraki oturumumuzda daha önceki prosedürü aynen tekrarlayıp, bu sefer telaffuz ettiğimiz kelimeleri bilgisayar ekranımızda yazılı olarak gösterdik. 'İnsan' derken ekrana İNSAN kelimesini yansıttık, vs. Heptapotlar sonunda ne istediğimizi anladı ve küçük bir kaidenin üstüne daire şeklinde, düz bir ekran yerleştirdiler. Aralarından biri konuştu, sonra da uzuvlarından birini kaidenin üstündeki geniş bir deliğe soktu ve ekranda belli belirsiz de olsa bitişik el yazısını andıran bir karalama belirdi.

Çok geçmeden işi rutine bağladık ve biri konuşulan sözcüklerden, diğeriyse yazılı kelimelerden oluşan, birbirine paralel iki bütünce meydana getirdim. İlk izlenimlerim uzaylıların yazma biçimlerinin logografik[15] olduğu yönündeydi, ki bu hayal kırıklığına uğratıcıydı; nasıl konuştuklarını öğrenmemize yardımcı olacak, alfabetik bir lisanla karşılaşmayı umuyordum. Logogramları bir parça ses birimsel bilgi içeriyor olabilirdi elbette; fakat bunu bulmak, alfabetik bir yazıya oranla çok daha zordu.

Aynaya iyice yaklaşıp heptapotların uzuvları, parmakları ve gözleri gibi çeşitli vücut parçalarını işaret ederek her biri hakkında yeni bir terim edinebiliyordum. Vücutlarının alt kısmında eklemli ve zayıf çıkıntılarla kaplı bir deliğe sahip oldukları ortaya çıktı; muhtemelen beslenmek için kullanıyorlardı. Vücutlarının tepe noktasındaki delikse nefes almaya ve konuşmaya yarıyordu. Göze

15 Bir cümlenin tek bir simgeyle gösterildiği lisan biçimi. Çince ve Japonca en güncel örnekleridir (ç.n).

çarpan başka bir delikleri yoktu, belki de ağızlarını aynı zamanda anüsleri olarak da kullanıyorlardı. Bu tür soruların beklemesi gerekecekti.

Aracılarımıza onlara bireysel olarak nasıl hitap edebileceğimizi sormayı, eğer öyle bir şey kullanıyorlarsa şahsi isimlerini öğrenmeyi de denedim. Verdikleri cevap telaffuz edilemez bir şey oldu elbette, o nedenle bizim kullanabilmemiz açısından birine Pırpır diğerine de Frambuaz adını taktım. Onları birbirinden ayırt edebileceğimi umuyordum.

***

Ertesi gün ayna çadırına girmeden önce Gary'yle bir görüşme yaptım. "Bu oturumda yardımına ihtiyacım olacak," dedim ona.

"Elbette. Ne yapmamı istiyorsun?"

"Birkaç fiil öğrenmemiz gerekiyor ve bunu yapmanın en kolay yolu üçüncü şahıs biçimini kullanmak. Ben bilgisayara birkaç fiil yazarken sen de onları uygulamalı olarak gösterebilir misin? Eğer şanslıysak heptapotlar ne yapmaya çalıştığımızı anlar ve aynısını yaparlar. Kullanabilmen için yanımda birkaç sahne aksesuarı getirdim."

"Sorun değil," dedi Gary, parmaklarını çıtlatarak. "Ne zaman istersen hazırım."

Birkaç basit geçişsiz fiille başladık: yürümek, zıplamak, konuşmak, yazmak. Gary bütün hareketleri herhangi bir utanma belirtisi göstermeden sergiledi; video kameraların varlığı onu bir parça bile engellemedi. O ilk birkaç hareketi sergilerken ben de heptapotlara, "Buna ne diyorsunuz?" diye sordum. Uzaylılar ne yapmaya çalıştığımızı çok geçmeden anladı ve Frambuaz Gary'yi taklit ederken (ya da en azından ona denk gelen heptapot hareketini sergilerken) Pırpır da bilgisayarıyla o kelimeyi yazıp ekrana yansıtmaya ve sesli olarak okumaya koyuldu.

Çıkarttıkları seslerin spektrograf sonuçlarına baktığımda 'heptapot' olarak etiketlediğim kelimeyi tanıyabiliyordum. Geri kalanıysa muhtemelen fiildi. Görünüşe göre isimlerden ve fiillerden oluşan benzeşimlere sahiptiler. Tanrı'ya şükür!

Bununla birlikte yazdıklarına bakıldığında bu durum o kadar da net değildi. Ekranda her hareket için iki ayrı kelime yerine tek

bir logogram görünüyordu. İlk başta özneyi de ima ederek 'yürüyor' yazdıklarını zannettim. Ama neden 'heptapot yürüyor' diyerek paralelliği korumak yerine sadece 'yürüyor' yazsındı ki? Derken logogramlardan bazılarının şu veya bu kenarına eklenen birkaç ekstra çizgi dışında 'heptapot' anlamına gelenle aynı göründüğünü fark ettim. Fiilleri isimlerle bitişik yazılabiliyordu belki de. Ama eğer öyleyse neden Pırpır ismi bazılarında yazıyor bazılarındaysa yazmıyordu?

Geçişli bir fiil denemeye karar verdim; nesneyi belirten kelimeler kullanmak işleri daha anlaşılır kılabilirdi. Getirdiğim sahne aksesuarlarının arasında bir elma ile bir dilim ekmek vardı. "Pekâlâ," dedim Gary'ye, "onlara yiyecekleri göster, sonra da onları ye. Önce elma, arkasından ekmek."

Gary golden elmayı gösterip ondan bir ısırık alırken ben de ekrana. "Buna ne diyorsunuz?" ibaresini yansıttım. Ardından aynı işlemi ekmek dilimiyle tekrar ettik.

Frambuaz odayı terk etti ve birkaç dakika sonra bir tür devasa fındık veya su kabağı ile elips şeklindeki jelatinimsi bir şeyle geri geldi. O su kabağını işaret ederken Pırpır da bir şeyler söyleyip ekrana bir logogram yansıttı. Bunun ardından Frambuaz su kabağını bacaklarının arasına götürdü, bir çıtırtı sesi duyuldu ve su kabağı bir ısırık eksilmiş bir vaziyette tekrar ortaya çıktı; kabuğunun altında mısır benzeri tanecikler görülüyordu. Pırpır bir şeyler söyleyip ekranına geniş bir logogram yansıttı. 'Su kabağı'nın ses spektrografı cümlede kullanılırken değişti; muhtemelen bir isim belirteciydi bu. Logogram tuhaftı; onu biraz daha incelediğimde 'heptapot' ve 'su kabağı' kelimelerini temsil eden şekillerin grafiksel unsurlarını ayırt edebildim. Sanki eriyip birbirlerine karışmış gibi görünüyorlardı ve karışımın bünyesinde muhtemelen 'yemek' anlamına gelen fazladan çizgiler mevcuttu. Çok sözcüklü bir ligatür[16] müydü bu?

Bunun akabinde jelatin yumurtanın ismini söyleyip yazdık ve onu yeme eylemenin betimlemesini yaptık. "Heptapot jelatin yumurta yiyor," cümlesinin spektrograf sesi analiz edilmeye uygundu; 'jelatin yumurta' tam da beklenildiği gibi bir isim belirtecine sahipti, fakat cümlenin kelime dizisi geçen seferkinden farklıydı. Bir başka

16 İki veya daha fazla harfin birbirine bağlanarak tek bir harf olarak kullanılması (ç.n).

büyük logogramdan ibaret olan yazılı hâliyse başka meseleydi. Bu seferkinin içindeki şekilleri tanıyabilmem için çok daha fazla vakit harcamam gerekti; tekil logogramlar bir kez daha iç içe geçmekle kalmamış, sanki 'heptapot' anlamına gelen sırtüstü yatıyormuş da 'jelatin yumurta' manasında olan onun tepesinde dikiliyormuş gibi görünüyordu.

"Eyvah." Daha önce gözüme tutarsız gelen basit isim-fiil örneklerine bir kez daha baktım. Artık aslında hepsinin 'heptapot' logogramını içerdiğini görebiliyordum; bazıları çeşitli fiillerle birleşerek dönmüş ve çarpılmıştı, onları ilk başta tanıyamamamın sebebi buydu. "Dalga geçiyor olmalısınız," diye mırıldandım.

"Sorun nedir?" diye sordu Gary.

"Yazıları kelime kelime bölünmüyor; cümlelerini logogramları birleştirerek yazıyorlar. Onları çevirip baştan tasarlıyorlar. Şuna bir bak." Ona logogramların nasıl döndüğünü gösterdim.

"Yani bir kelime ne yana dönerse dönsün onu aynı kolaylıkla okuyabiliyorlar," dedi Gary. Dönüp heptapotlara baktı, etkilenmişti. "Vücutlarının radyal simetrisinin bir tesadüf olup olmadığını merak ediyorum; onlar için 'ilerisi' diye bir yön yok, o nedenle belki de yazıları için de yoktur. Ziyadesiyle havalı."

Buna inanamıyordum; 'havalı' kelimesini 'ziyadesiyle' ile kullanan biriyle çalışıyordum. "İlginç olduğu kesin," dedim, "ama aynı zamanda da cümlelerimizi onların dilinde kolayca yazamayacağımız anlamına geliyor. Onların cümlelerini tekil kelimelere bölüp tekrar birleştiremeyiz; okunabilir bir şey yazabilmek için önce kurallarını öğrenmemiz gerekiyor. Yazma kısmı hariç, konuşma parçalarını birleştirirken yaşadığımız devamlılık probleminin bir benzeri."

Aynaya bakıp devam etmemizi bekleyen Pırpır ile Frambuaz'a göz attım ve içimi çektim. "Bu işi bizim için hiç kolaylaştırmayacaksınız, değil mi?"

***

Dürüst olmak gerekirse heptapotlar oldukça yardımseverdi. Sonraki günlerde onlara İngilizce öğretmemizi talep etmeksizin bizi eğitmeye seve seve devam ettiler. Albay Weber ile yardakçıları bunun olası sonuçlarına kafa yorarken ben ve aynalar üzerinde

çalışan diğer dil uzmanları da görüntülü toplantılar yaparak heptapot lisanıyla ilgili öğrendiklerimizi birbirimizle paylaştık. Görüntülü toplantı tuhaf bir çalışma ortamı yaratıyordu; video ekranlarımız heptapotların aynalarıyla karşılaştırıldığında ilkel kalıyor, meslektaşlarım uzaylılardan çok daha uzaktaymış gibi görünüyordu. Tanıdık olanlar ırak, tuhaf olanlarsa el altındaydı.

Biz heptapotlara neden geldiklerini sormaya ya da teknolojilerini sorgulayacak kadar fizikten bahsetmeye hazır olana dek epey vakit geçecekti. Şimdilik basit şeyler üzerinde çalışıyorduk: ses birimler/yazı birimler, lügat, söz dizimi. Aynalardaki heptapotların hepsi aynı dili konuşuyordu, bu sayede elimizdeki verileri tek bir bilgi havuzunda toplayabiliyor ve birlikte çalışabiliyorduk.

Kafamızı en çok karıştıran şey heptapotların 'yazılarıydı.' Yazıya falan benzediği yoktu; daha çok bir avuç çapraşık görsel tasarıma benziyorlardı. Logogramlar ne diziler ne de sarmallar hâlinde sıralanıyordu. Aksine, Pırpır ve Frambuaz gereksinim duydukları kadar çok logogramı bir araya getirerek devasa bir yığın oluşturuyorlardı.

Bu yazma biçimi, okuduğunuzu anlayabilmeniz için mesajın içeriğini bilmenizi gerektiren ilkel işaretleşme sistemlerini anımsatıyordu. Bu tür sistemler sistematik bilgi kaydı için oldukça sınırlı görülürdü. Bununla birlikte, heptapotların sahip olduğu teknoloji seviyesine yalnızca sözlü geleneklerle ulaşılması pek mümkün değildi. Bu da akla üç olasılık getiriyordu. Birincisi, heptapotlar gerçek bir yazma sistemine sahipti ama bunu bizim önümüzde sergilemek istemiyorlardı. İkincisi, kullandıkları teknolojileri kendileri üretmemişti; başkalarının araçlarını kullanan cahil varlıklardı. Üçüncüsü, yazı yazmanın yerine geçen ve doğrusal olmayan bir söz dizimi sistemi kullanıyorlardı, ki bana en ilginç geleni de buydu.

***

Lise üçe gittiğin yıllarda seninle edeceğimiz bir sohbeti hatırlıyorum. Bir pazar sabahı olacak ve sen sofrayı kahvaltıya hazırlarken ben de omlet yapacağım. Bana dün gece gittiğin partiyi anlatırken güleceksin.

"Ah, adamım," diyeceksin, "cüsse fark yaratır diye boşuna dememişler. Çocuklardan daha fazla içmedim ama çok daha fazla *sarhoş* oldum."

Tarafsız, memnun bir yüz ifadesi takınmaya çalışacağım. Bunu sahiden de deneyeceğim. Ama sen, "Ah, hadi ama anne," diyeceksin.

"Ne?"

"Benim yaşımdayken senin de tam olarak aynı şeyleri yaptığını biliyorsun."

Hiç de öyle bir şey yapmamıştım, fakat bunu itiraf ettiğim anda bana olan saygını tamamen yitireceğimi biliyorum. "Sarhoşken asla araba kullanmaman ya da başkasının arabasına bin—"

"Tanrım, tabii ki bunları biliyorum. Beni aptal mı sanıyorsun sen?"

"Hayır, tabii ki hayır."

Aklımdan geçen asıl şey açıkça, çıldırtıcı bir biçimde bana benzemediğin olacak. Bir kez daha benim bir klonum olamayacağını hatırlayacağım; harika, gündelik bir neşe kaynağı olabilirsin ama tek başıma yarattığım biri olmayacaksın.

***

Ordu, ayna sahasına ofislerimizi içeren bir karavan yerleştirmişti. Gary'nin o tarafa doğru yürüdüğünü gördüm ve koşarak ona yetiştim. "Semasiografik bir yazma sistemi," dedim, yanına ulaştığımda.

"Efendim?" dedi Gary.

"Gel, sana göstereyim." Onu ofisime yönlendirdim. İçeri girdiğimizde kara tahtanın başına geçtim ve çapraz bir çizgi tarafından ikiye bölünen bir daire çizdim. "Bu ne anlama geliyor?"

"Park etmek yasaktır mı?"

"Aynen." Ardından tahtaya PARK ETMEK YASAKTIR kelimelerini yazdım. "Ve bu da öyle. Ama sadece biri konuşmayı temsil ediyor."

Gary kafa salladı. "Tamam."

"Dil uzmanları lisanı böyle tarif eder—" Yazılı kelimeleri gösterdim. "—yani 'glottografik' olarak, çünkü konuşmayı temsil eder. İnsanoğlunun yazılı tüm dilleri bu kategoride yer alır. Ancak bu sembol—" Daireyi ve çapraz çizgiyi işaret ettim. "—semasiografik

bir yazı, zira ne manaya geldiğini ses olmadan da iletebiliyor. İçeriği ile herhangi bir ses arasında hiçbir ilişki yok."

"Tüm heptapotların bu şekilde mi yazı yazdığını düşünüyorsun?"

"Şimdiye dek gördüklerime bakılırsa evet. Kullandıkları dil resimli bir yazı değil, çok daha karmaşık bir şey. Kendi cümle kurma kurallarına sahip. Heptapotların konuşma söz dizimiyle alakası olmayan görsel bir söz dizimi gibi."

"Görsel bir söz dizimi mi? Bana bir örnek gösterebilir misin?"

"Hemen geliyor." Masama oturup bilgisayarımı kullanarak dün Frambuaz'la gerçekleştirdiğimiz sohbetin kayıtlarından bir bölümü çağırdım. Gary de görebilsin diye monitörümü çevirdim. "Heptapotların konuşma dilindeki isimler, bir nesne mi yoksa özne mi olduklarını gösteren isim belirteçlerine sahip. Ama yazılı dilleri söz konusu olduğunda bir ismin nesne mi özne mi olduğu logogramın fiille olan ilişkisine göre belli oluyor. İşte, şuna bir bak." Ona şekillerden birini gösterdim. "Mesela 'heptapot' kelimesi 'dinliyor' ile bu şekilde birleştiğinde ve şu çizgiler paralel olduğunda heptapotun dinleme eylemini gerçekleştirdiği anlamına geliyor." Ardından farklı bir sembol gösterdim. "Bu şekilde birleştiklerinde ve çizgiler dikey olduğundaysa heptapotun dinlendiği manasına geliyor. Bu yapı biçimi birkaç fiil için geçerli.

"Bir diğer örnekse ses tonunun değişmesiyle ilgili." Kaydın başka bir kısmını çağırdım. "Heptapotların yazılı lisanında bu logogram kabaca 'kolayca duymak' veya 'açıkça duymak' anlamında geliyor. 'Duymak' manasına gelen logogramla aralarındaki benzerlikleri görüyor musun? Uzaylının bir şeyi açıkça duyduğunu ya da sesini açıkça duyurduğunu belirtmek için 'heptapot' kelimesini bir öncekiyle aynı şekilde birleştirebilirsin. Ama asıl ilginç olanı 'duymak' kelimesinin 'açıkça duymak' biçimine dönüştürülmesinde özel bir durum olmaması. Gerçekleştirdikleri değişimi görebiliyor musun?"

Gary bir parmağıyla işaret ederek başını olumlu anlamda salladı. "'Açıkça' kelimesini ortadaki çizgilerin kıvrımlarını değiştirerek ifade etmişler sanki."

"Aynen öyle. Bu değişim pek çok fiile uygulanabiliyor. 'Görmek' logogramının 'açıkça görmek' hâline getirilebilmesi için aynı

şekilde değiştirilebiliyor, 'okumak' anlamındaki logogram ve diğerleri de öyle. Ve kıvrımlardaki bu değişimin konuşma dillerindekiyle herhangi bir paralelliği yok; doğallık ifade etmek için fiile bir önek ilave ediyorlar ve 'görmek' ile 'duymak' için kullanılan önekler farklı.

"Başka örnekler de var, ama ne demek istediğimi anladın. Özünde iki boyutlu bir gramer bu."

Gary düşünceli bir şekilde volta atmaya başladı. "İnsanların kullandığı yazma sistemleri arasında buna benzer bir şey var mı?"

"Matematiksel denklemler, müzik notaları ve dans. Ama hepsi de sadece kendi alanlarında kullanılacak şekilde üretilmiş şeyler; onları uzaylılarla yapacağımız sohbetleri kaydetmek için kullanamayız. Bununla birlikte heptapotların yazma sistemini yeterince iyi öğrenebilirsek bu iş için onu kullanabileceğimizi sanıyorum. Onun tam teşekküllü, genel amaçlı bir grafik-lisan olduğunu düşünüyorum."

Gary kaşlarını çattı. "Yani yazma metotları, konuşma biçimlerinden tamamen farklı bir dil oluşturuyor, öyle mi?"

"Aynen öyle. Aslına bakarsan yazma sistemleri için 'Heptapot B,' konuşma sistemleri için de yalnızca 'Heptapot A' ifadelerini kullanmak daha isabetli olacaktır."

"Bekle bir saniye. Biri yeterli olacakken neden iki farklı dil kullanırsın ki? Bu, öğrenmesi gereksiz bir biçimde zor bir şey gibi görünüyor."

"İngilizceyi hecelemek gibi mi?" dedim. "Öğrenme kolaylığı dil evriminin en başta gelen, güçlü yanlarından biri değildir. Konuşmak ve yazmak, heptapotlar için aynı dilin farklı biçimlerini kullanmak yerine iki farklı lisan kullanmayı daha anlamlı kılan, çok farklı kültürel veya kavramsal roller oynuyor olabilir."

Gary bunu bir müddet düşündü. "Ne demek istediğini anladım. Belki de bizim yazma biçimimizi gereksiz görüyor, ikinci bir iletişim kanalını boşa harcadığımızı düşünüyorlardır."

"Bu bütünüyle doğru olabilir. Yazı yazmak için neden ikinci bir lisan kullandıklarını bulmak, onlar hakkında daha çok şey öğrenmemizi sağlayabilir."

"O hâlde bundan, konuşma dillerini öğrenmek için yazma dillerini kullanamayacağımız anlamını çıkarıyorum."

İçimi çektim. "Evet, ilk çıkarımımız bu. Ama ne Heptapot A'yı ne de B'yi de göz ardı etmemiz gerektiğini düşünüyorum; iki yönlü bir yaklaşıma ihtiyacımız var." Ekranı işaret ettim. "İki boyutlu gramerlerini öğreniyor olmanın, sıra matematiksel terimlerini öğrenmeye geldiğinde çok işe yarayacağına seninle bahse girerim."

"Haklısın. Matematiksel bilimleriyle alakalı sorular sormaya hazır mıyız o hâlde?"

"Henüz değil. Başka bir şeye başlamadan önce bu yazma sistemini çok iyi kavramamız gerekiyor," dedim ve adamın yüzündeki hüsran ifadesini görünce gülümsedim. "Sabırlı olun beyefendi. Sabır güzel bir erdemdir."

***

Babanın Havai'deki bir konferansa katılması gerektiği gün altı yaşında olacaksın. Ona biz de eşlik edeceğiz. O kadar heyecanlanacaksın ki hazırlanmaya haftalar öncesinden başlayacaksın. Bana Hindistan cevizleri, volkanlar ve sörf hakkında bir sürü soru soracak, aynanın karşısında hula dansı pratiği yapacaksın. Bir bavulu giysilerinle ve yanında götürmek istediğin eşyalarla doldurup, evin içinde sağa sola sürükleyerek onu ne kadar uzun bir süre taşıyabileceğine bakacaksın. Mıknatıslı yazı tahtanı benim çantamda götürüp götüremeyeceğimizi, çünkü seninkinde hiç yer kalmadığını ve yolculuğa onsuz çıkmanın imkânsız olduğunu söyleyeceksin.

"Bunların hepsini götürmene gerek yok," diyeceğim. "Orada yapılacak o kadar eğlenceli şeyler olacak ki oyuncaklarının hiçbirisiyle oynayacak vakit bulamayacaksın."

Söylediklerime bir müddet kafa yoracaksın; bunu enine boyuna düşünürken kaşlarının üzerinde çukurcuklar oluşacak. Sonunda yanma daha az oyuncak almayı kabul edeceksin, ama bu kez de beklentilerin tavan yapacak.

"Havai'ye hemen gitmek istiyorum," diye sızlanacaksın.

"Bazen beklemek iyidir," diyeceğim. "Beklentilerin, oraya vardığımızda her şeyi daha eğlenceli kılacak."

Karşılık olarak sadece surat asacaksın.

***

Bir sonraki raporumda 'logogram' teriminin yanlış bir adlandırma olduğunu, çünkü her bir yazı biriminin sözlü bir kelimeyi gösterdiğini ima ettiğini, hâlbuki hiçbirinin bizim bildiğimiz anlamda sözlü iletişim kavramına tekabül etmediğini belirttim. 'İdeogram' teriminin geçmişteki kullanımı nedeniyle ondan da istifade etmek istemiyordum. Onun yerine 'semagram' ifadesini önerdim.

Görünüşe göre bir semagram, insan dilleriyle yazılı bir kelimeye kabaca tekabül ediyordu; kendi başına anlamlıydı ve diğer semagramlarla oluşturduğu kombinasyonlar sonsuz sayıda ifade yaratabiliyordu. Onu tam olarak tanımlayamıyorduk, ama zaten 'kelime' terimini bile insan dilleri için tatmin edici bir şekilde tanımlayabilen yoktu. Bununla birlikte, Heptapot B'deki cümleler söz konusu olduğunda işler hepten kafa karıştırıcı hâle geliyordu. Lisanın hiçbir yazılı noktalama işareti yoktu; söz dizimi semagramların birleşme biçimine benzer bir yolla belirtiliyor ve herhangi bir ses dalgalanmasına gereksinim duyulmuyordu. Cümle oluşturmak için özne-yüklem eşleşmelerini düzgünce bölmenin kesinlikle hiçbir yolu yoktu. Bir 'cümle' bir heptapotun birleştirmek istediği semagramların sayısına göre oluşuyormuş gibi görünüyordu; bir paragraftan ya da bir sayfalık yazıdan tek farkı boyutuydu.

İyice büyüyen bir Heptapot B cümlesinin yarattığı görsel etki takdire şayandı. Eğer onu deşifre etmeye çalışıyor olmasaydım Eschervari[17] örgüler oluşturmak için birbirlerine tutunan, hepsi de farklı biçimlerde duran ve güzel yazı misali dolanan tuhaf peygamber develeri gibi göründüğünü düşünebilirdim. Ve en büyük cümlelerin bazen göz yaşartıcı, bazen de hipnotize edici, saykodelik posterleri andıran bir etkisi vardı.

***

Üniversiteden mezun olduğun gün çekilmiş bir fotoğrafını hatırlıyorum. Fotoğrafta kepini gösterişli bir şekilde eğmiş, bir elini güneş gözlüğüne koymuş, diğeriyle de cüppeni açıp kolsuz gömleğini ve şortunu ortaya çıkarmış bir hâlde kameraya poz veriyorsun.

Mezuniyetini hatırlıyorum. Nelson, baban ve ismi-lazım-değil, üçü de aynı anda orada olacağından küçük de olsa bir karmaşa

17 M.C. Escher: Gerçeküstü geometrik çizimleriyle tanınan ünlü ressam (ç.n).

yaşanacak. Sen tüm o hafta sonu boyu beni sınıf arkadaşlarınla tanıştırıp herkese aralıksız sarılırken şaşkınlıktan dilimi yutacağım. Senin, benden daha uzun olan ve güzelliğiyle kalbimi sızlatan o yetişkin kadının, bir zamanlar çeşmeden su içebilsin diye taşıdığım, dolabımdan aşırdığı elbiseyle, şapkayla ve dört eşarpla yatak odamda yuvarlanan kızla aynı kişi olduğuna inanamayacağım.

Mezuniyetinin ardından hesap uzmanı olarak bir işe gireceksin. Ne üzerine çalıştığını anlamayacağım, paraya neden o kadar düşkün olduğunu ve iş görüşmeleri sırasında maaşı neden o kadar üstün tuttuğunu da öyle. Parasal mükâfatları nedeniyle saygı duyulmayan bir iş peşinde koşmanı tercih ederdim, ama şikâyet etmeyeceğim. Annem de, benim neden liselerde İngilizce öğretmenliği yapmadığımı hiçbir zaman anlayamamıştı. Her zaman seni mutlu eden şeyi yapacaksın ve bu bana yetecek.

***

Zaman geçtikçe aynaların başındaki her ekip heptapotların temel matematik ve fizik terminolojisini gerçek bir hevesle öğrenmeye başladı. Dil uzmanı olanlarımız prosedüre, fizikçi olanlarımızsa konuya odaklandı ve sunumlar üzerinde birlikte çalıştık. Fizikçiler bize uzaylılarla iletişime geçebilmek için daha önceden kurulan ve matematiği baz alan sistemleri gösterdiler, fakat hepsi de bir radyo teleskop aracılığıyla kullanılacak şekilde geliştirilmişti. Onları yüz yüze iletişim kurmaya uygun hâle getirdik.

Ekiplerimiz temel aritmetik konusunda başarılıydı, ama sıra geometri ve cebire geldiğinde baltayı taşa vurduk. Heptapotların anatomisini göz önünde bulundurup, bunu daha doğal karşılayacaklarını düşünerek dikdörtgensel bir koordinat sistemi yerine küresel bir tane kullanmayı denedik, ama daha iyi bir sonuç alamadık. Ne demek istediğimizi anlayamadılar.

Aynı şekilde, fizikçilerin görüşmeleri de kötü gitti. Sadece elementlerin isimleri gibi somut adlarda bir gelişme kaydedebildik; periyodik cetveli açıklamaya yönelik birkaç girişimin ardından heptapotlar neyi kastettiğimizi anladı. Az da olsa soyut bir şeyden bahsettiğimizde ise gevelesek de olurdu. Kütle ve hız gibi temel fiziksel nitelikleri sergilemeye çalıştık, fakat heptapotlar sadece

açıklama talep ettiler. Belirli bir ortamla ilişkilendirilebilecek algısal sorunlardan kaçınmak için fiziksel uygulamaların yanı sıra resim, fotoğraf ve animasyon kullanmayı da denedik; hiçbiri işe yaramadı. İlerleme kaydedilemeden geçilen günler haftalara dönüştü ve fizikçiler hayal kırıklığına uğramaya başladı.

Dil uzmanları onların aksine daha fazla başarı elde ediyordu. Konuşma dilinin, yani Heptapot A'nın gramerini deşifre etme konusunda istikrarlı bir ilerleme kaydettik. Tam tahmin ettiğimiz gibi insanların kullandığı herhangi bir dilin örüntülerini takip etmiyordu, ama şimdiye dek anlaşılırdı. Serbest kelime düzeninde, hatta koşullu bir önermedeki tümceciklerde bile tercih edilen bir düzen olmaması insan dilinin 'evrensel' olmadığını gösteriyordu. Görünüşe göre heptapotların ortaya tümce ekleyip çok katmanlı cümleler elde etmeye de itirazları yoktu, ki bu, insanları çabucak mağlup edebilen bir şeydi. Tuhaftı, ama akıl almaz değil.

Çok daha ilginç olanı, benzersiz bir biçimde iki boyutlu olan Heptapot B'de keşfedilen biçim bilimsel ve dil bilgisel işleyişlerdi. Bir semagramın isim çekimine bağlı olan çekim ekleri belirli çizgi eğimleriyle, kalınlıklarıyla veya dalgalanma biçimleriyle gösterilebiliyordu; ya da iki kökenin göreceli boyutlarının çeşitliliğiyle, başka bir kökene olan göreceli uzaklığı veya yönelimleriyle; ya da çeşitli başka yöntemlerle. Bunlar parçasal-olmayan yazı birimleriydi; bir semagramın geri kalanından ayrı tutulamazlardı. Üstelik bu tür niteliklerin, insanların yazı yazma biçimlerindeki davranışlarına karşın, kaligrafik biçemle hiçbir alakaları da yoktu; manaları tutarlı ve kesin bir gramere göre belirleniyordu.

Heptapotlara neden geldiklerini düzenli olarak sorduk. Her seferinde 'görmek' ya da 'gözlemlemek' için şeklinde yanıt verdiler. Bazen de sorularımızı cevaplamaktansa bizi sessizce izlemeyi tercih ettikleri anlar oldu elbette. Belki birer bilim adamıydılar, belki de birer turist. Dışişleri Bakanlığı, öğrendikleri bilgileri ileride gerçekleşebilecek olası görüşmelerde pazarlık kozu olarak kullanmaları ihtimaline karşı insanlık hakkında mümkün olduğunca az şey açık etmemizi emretti. Bu emre riayet etsek de çok fazla çaba sarf etmemiz gerekmedi; heptapotlar herhangi bir şey hakkında hiç soru sormadı. İster bilim adamı olsunlar ister turist, son derece meraksız bir gruptular.

***

Sana yeni kıyafetler almak için arabayla bir alışveriş merkezine gittiğimiz günü hatırlıyorum. On üç yaşındasın. Bir an koltuğuna tamamen yayılmış, kendinden tamamen bihaber bir çocuk olacaksın; bir sonraki an saçını eğitimli bir manken gibi, tecrübeli bir gelişigüzellikle geriye atacaksın.

Arabayı park ettiğim sırada bana bazı talimatlar vereceksin. "Pekâlâ anne, kredi kartlarından birini bana ver. İki saat sonra girişte buluşalım."

Güleceğim. "Hiç şansın yok. Bütün kredi kartları bende kalıyor."

"Dalga geçiyorsun." Öfkenin vücut bulmuş hâline dönüşeceksin. Arabadan inip alışveriş merkezine yürümeye başlayacağız. Geri adım atmayacağımı anlayınca planlarında değişikliğe gideceksin.

"Tamam anne, tamam. Benimle gelebilirsin. Sadece biraz geride dur yeter. Böylece berabermişiz gibi gözükmeyiz. Eğer arkadaşlarımdan birini görürsem durup onlarla konuşurum, ama sen yürümeye devam edersin. Anlaştık mı? Ben daha sonra gelip seni bulurum."

Olduğum yerde kalakalacağım. "Anlamadım? Ben ne hizmetçinim ne de utanman gereken mutant bir akraban."

"Ama anne, başkalarının beni seninle görmesine izin veremem."

"Sen neden bahsediyorsun böyle? Arkadaşlarınla çoktan tanıştım, hepsi evimize defalarca geldi."

"Bu farklı," diyeceksin, bunu açıklamak zorunda kaldığına inanamayarak. "Alışveriş yapıyoruz."

"Aman ne kötü."

Derken patlayacaksın. "Beni mutlu etmek için azıcık bile çaba sarf etmiyorsun! Beni umursamıyorsun bile!"

Benimle alışverişe çıkmaktan keyif aldığın günlerin üzerinden çok fazla zaman geçmemiş olacak hâlbuki; bir safhayı geride bırakıp bir diğerine ne kadar da çabuk geçtiğin beni şaşırtmaya devam edecek. Seninle yaşamak, hareket hâlindeki bir hedefi vurmaya benzemek gibi olacak; her zaman beklediğimden bir adım önde olacaksın.

***

Az önce basit birer kalem-kâğıt kullanarak yazdığım Heptapot B cümlesine baktım. Şimdiye dek kurduğum tüm cümleler gibi bu da şekilsiz görünüyordu. Sanki bir heptapot tarafından yazılan bir sözcük çekiçle parçalanmış, sonra da bantla tecrübesizce bir araya getirilmiş gibi... Masamın üstü buna benzer, kaba semagramlarla kaplı kâğıtlarla doluydu; sağa sola dönüp duran vantilatörümün rüzgârı üzerilerinden geçtikçe hışırdıyorlardı.

Konuşma biçimi bulunmayan bir lisanı öğrenmeye çalışmak tuhaftı. Telaffuzumu geliştirmek yerine gözlerimi sımsıkı yumup göz kapaklarımın arkasına semagramlar çizmem gerekiyordu.

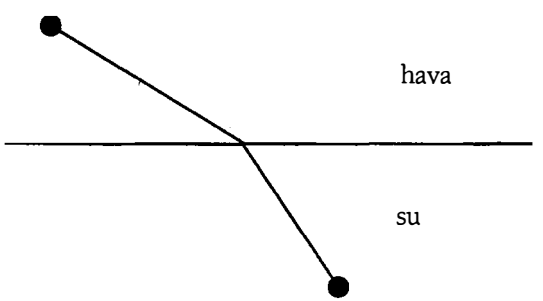
Biri kapımı tıklattı ve ben daha cevap bile veremeden önce Gary coşkulu bir biçimde içeri daldı. "Illinois ekibi uzaylıların fizik kurallarında bir benzeşme bulmuş."

"Gerçekten mi? Bu harika. Ne zaman olmuş peki?"

"Birkaç saat önce. Kendileriyle az önce bir görüntülü konuşma yaptık. İzin ver sana göstereyim." Kara tahtamı silmeye başladı.

"Endişelenme. Onlara ihtiyacım yoktu."

"Güzel." Bir tebeşir parçası alıp bir diyagram çizmeye koyuldu:

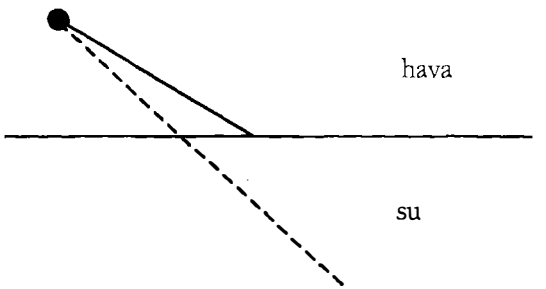
"Pekâlâ, işte bir ışık hüzmesinin havadan suya geçerken izlediği yol. Işık hüzmesi suyla karşılaşana dek düz bir çizgide ilerliyor; suyun farklı bir kırılma indeksi var, dolayısıyla ışık yön değiştiriyor. Bunu daha önceden de duymuşsundur herhâlde, değil mi?"

Başımı olumlu anlamda salladım. "Elbette."

"İşte sana ışığın izlediği yolla ilgili ilginç bir özellik. Bu yol, şu iki nokta arasındaki olası en hızlı güzergâh."

"Anlamadım?"

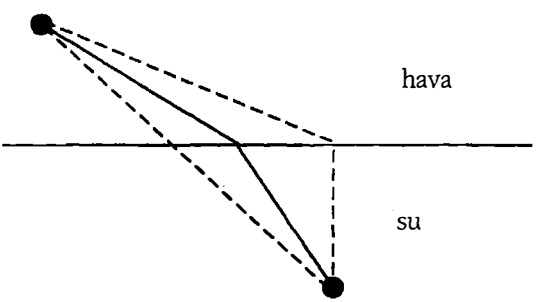
"Sırf eğlencesine, ışığın izlediği yolun şu olduğunu hayal et." Diyagramına noktalı bir çizgi ilave etti:

"Bu farazi yol, ışığın gerçekte izlediği yoldan daha kısa. Ama ışık suyun içindeyken havada olduğundan daha yavaş hareket eder ve güzergâhının büyük bir kısmı suyun altında. O yüzden bu yolu izlemesi, gerçek yolunu izlemesinden daha uzun sürer."

"Tamam, anladım."

"Şimdi de ışığın bu yolu izlediğini hayal et." İkinci bir noktalı çizgi ilave etti:

"Bu yol ışığın su altındaki güzergâhını kısaltıyor, fakat toplam uzunluğu daha fazla. Aynı zamanda ışığın izlediği yol, gerçekte aldığından daha uzun sürüyor."

Gary tebeşiri yerine bırakıp uçları beyazlaşmış parmaklarla kara tahtadaki diyagramı işaret etti. "Herhangi bir farazi yol, gerçeğine nazaran daha fazla zaman alıyor. Diğer bir deyişle, ışık hüzmesi daima mümkün olan en hızlı rotayı izliyor. Buna Fermat'ın Asgari Zaman İlkesi denir."

"Hmm, ilginç. Heptapotların tepki verdiği şey bu mu yani?"

"Kesinlikle. Moorehead, Illinois'daki aynaya Fermat İlkesi'nin animasyonlu bir sunumunu göstermiş ve heptapotlar da ona aynı şekilde karşılık vermiş. Moorehead şimdi de sembolik bir tanım elde etmeye çalışıyor." Sırıttı. "Bu ziyadesiyle havalı değildir de nedir, ha?"

"Havalı olduğu kesin. İyi ama şu Fermat İlkesi'ni daha önce neden duymadım?" Masamdaki kitaplardan birini elime alıp ona doğru salladım; heptapotlarla iletişim kurarken kullanılması tavsiye edilen fizik başlıklarını içeren bir ciltti bu. "Bu kitap sayfalar boyunca Planck kütlelerinden ve hidrojen atomunun ters yön dönüşlerinden bahsediyor, ama ışığın kırılmasıyla ilgili tek bir kelime bile yok."

"İşine yarayacak şeylerin hangileri olduğu konusunda kötü bir tahminde bulunmuşuz," dedi Gary, herhangi bir utanma emaresi göstermeden. "Aslına bakarsan kaydettiğimiz ilk ilerlemenin Fermat İlkesi sayesinde olması oldukça ilginç; her ne kadar açıklaması kolay olsa da onu matematiksel olarak ifade edebilmek için hesaplama yapman icap eder. Üstelik sıradan bir hesaplama da değil, değişkenleri hesaplaman gerekir. Oysa biz ilerleme kaydetmemizi sağlayacak şeylerin basit geometri ya da cebir teoremleri olacağını sanmıştık."

"Gerçekten de ilginç. Heptapotların basit anlayışının bizimkiyle uyuşmadığını mı düşünüyorsun?"

"Kesinlikle, ki işte tam da bu yüzden Fermat İlkesi'nin matematiksel tanımını nasıl yaptıklarını görmek için *ölüyorum*." Bir yandan konuşurken diğer yandan da volta atmaya başladı. "Eğer değişken hesaplamaların varyasyonlarını cebirsel karşılıklarına oranla daha basit buluyorlarsa, bu durum fizik kurallarını onlara anlatmakta

neden bu kadar zorlandığımızı açıklayabilir. Heptapotların matematik sisteminin tamamı bizimkine kıyasla tepetaklak olabilir." Fizik kitabını işaret etti. "Onu yeniden gözden geçireceğimizden emin olabilirsin."

"Peki Fermat İlkesi'nden yola çıkarak fiziğin diğer alanlarına geçiş yapabilir misiniz?"

"Muhtemelen. Fermat'mkine benzer pek çok fiziksel prensip var."

"Louise'in asgari kapalı alan prensibi gibi mi? Fizik ne zaman bu kadar minimalist bir hâle geldi?"

"Şey, buradaki 'asgari' kelimesi yanıltıcı. Görüyorsun ya, Fermat'ın asgari zaman ilkesi kusurludur; ışık bazı durumlarda diğer olasılıklara oranla *daha uzun* süren yolu takip eder. Işığın daima *ölçüsüz* bir yol izlediğini, alınan süreyi ya minimize ya da maksimize ettiğini söylemek daha isabetli olur. Bir minimum ile bir maksimum bazı matematiksel özellikleri paylaşır, o yüzden her iki durum da tek bir denklemle tarif edilebilir. Daha açık konuşmak gerekirse Fermat İlkesi minimal bir ilke değildir; tam aksine, 'varyasyon' ilkesi olarak bilinen şeydir."

"Peki bu tür varyasyon ilkelerinden çok var mı?"

Başıyla onayladı. "Fiziğin tüm dallarında. Neredeyse tüm fizik kanunları bir varyasyon ilkesi olarak yeniden ifade edilebilir. Bu ilkelerin arasındaki tek fark hangi özelliklerinin minimize veya maksimize edildiğiyle ilgilidir." Sanki fiziğin farklı dalları, önündeki masanın üstünde sıralıymışçasına o tarafı işaret etti. "Işık biliminde, yani Fermat İlkesi'nin geçerli olduğu alanda, zaman uç değer olarak alınması gereken bir özelliktir. Mekanik bilimde farklı bir özelliktir. Elektromanyetik alanındaysa başka. Ama tüm prensipler matematiksel anlamda benzerdir."

"Yani uzaylıların Fermat İlkesi için kullandığı matematiksel tanımı bir kez elde ettikten sonra diğerlerini de deşifre edebilirsiniz."

"Tanrım, umarım öyle olur. Galiba heptapotların fizik formülasyonlarını anlamak için aradığımız anahtar bu. Bunu kutlamamız gerek." Odanın içinde volta atmayı bırakıp bana doğru döndü. "Hey, Louise. Akşam yemeğine ne dersin? Ben ısmarlıyorum."

Bu beni biraz şaşırttı. "Tabii," dedim.

***

Yürümeyi öğrendiğin zaman ilişkimizdeki asimetriyi her gün uygulamalı olarak görmeye başlayacağım. Durmadan bir yerlere koşacak, her seferinde ya kapı pervazına toslayacak ya da dizlerinin derisini soyacaksın ve her seferinde çektiğin acıya ortak olacağım. Duyusal sinirleri acıyı kusursuz bir şekilde ileten, fakat motor sinirleri komutlarıma hiçbir şekilde uymayan başıboş bir uzvu, kendimin bir uzantısını büyütüyormuş gibi hissedeceğim. Bu hiç adil değil; beni temsil eden, hareketli bir voodoo bebeği doğuracağım. Kontratı imzaladığımda böyle bir detaya rastlamamıştım. Anlaşmanın bir parçası mıydı bu?

Bazen de seni gülerken göreceğim. Komşunun yavru köpeğiyle oynadığın, arka bahçelerimizi birbirinden ayıran tel örgünün deliklerine parmaklarını soktuğun zamanlardaki gibi. O kadar şiddetli bir şekilde güleceksin ki hıçkırmaya başlayacaksın. Köpecik koşarak komşunun evine girecek ve kahkahaların yavaşça dinip nefes almana müsaade edecek. Derken köpek yavrusu tel örgüye geri dönüp parmaklarını tekrar yalayacak ve sen de tiz bir çığlık eşliğinde yeniden güleceksin. Hayal edemeyeceğim kadar harika bir ses, kendimi bir fıskiye ya da pınar gibi hissetmeme neden olan bir seda olacak bu.

Keşke o sesi, kendini korumaya yönelik gamsız ihmalkârlığın yüzünden neredeyse kalp krizi geçireceğim sırada da hatırlayabilsem.

***

Fermat İlkesi sayesinde kaydedilen ilerlemenin ardından, heptapotlarla gerçekleştirdiğimiz bilimsel konsept tartışmaları daha verimli geçer oldu. Uzaylıların tüm fiziksel bilimleri bir anda anlaşılır hâle gelmedi elbette, ama süreç istikrarlıydı. Gary'nin dediğine göre heptapotların fiziksel formülasyonları bizimkilere kıyasla sahiden de tepetaklaktı. İnsanların integral hesabı için kullandığı fiziksel özellikler heptapotlar tarafından temel birer ilke olarak görülüyordu. Örneğin Gary fizik jargonunda aldatıcı bir biçimde 'devinim' adını taşıyan ama aslında 'kinetik ve potansiyel enerji arasında zamanla bütünleşen fark' anlamına gelen bir niteliği tarif etti. Artık o da ne demekse... Bu bizim için yüksek matematik gerektiren bir konuyken heptapotlar içinse basit bir şeydi.

Diğer yandan heptapotlar insanların temel birer ilke olarak düşündüğü nitelikleri tanımlamak için Gary'nin beni 'ziyadesiyle tuhaf' olduğuna dair temin ettiği matematiksel işlemler kullanıyordu. Fizikçiler en nihayetinde heptapot matematiği ile insan matematiğinin eş değer olduğunu kanıtlayabilmişti; her ne kadar birbirlerinin neredeyse tam tersi bir yaklaşım izleseler de her iki sistem de aynı fiziksel evreni tanımlıyordu.

Fizikçilerin ortaya attığı denklemlerden bazılarını anlamaya çalıştım ama bunun bir faydası yoktu. 'Devinim' gibi fiziksel niteliklerin ehemmiyetini tam anlamıyla kavrayamıyor, böyle bir niteliği temel bir ilke olarak görmenin önemini öz güvenli bir şekilde düşünemiyordum. Yine de bana daha tanıdık gelen sorular üzerinde kafa patlatmaya devam ettim. Fermat İlkesi'ni ışığın kırılmasına dair en basit açıklama olarak kabul ettiklerine göre heptapotlar nasıl bir dünya görüşüne sahiptiler? Ne tür bir algı bir minimumu veya maksimumu onlar için aşikâr kılabilirdi?

***

Gözlerin benimkiler gibi çamur kahverengisi değil, babanınkiler gibi mavi olacak. Oğlanlar o gözlere tıpkı benim babanınkilere yaptığım ve yapacağım gibi dalacak, siyah saçlarınla olan uyumunu keşfettiklerinde de yine tıpkı benim şaşırdığım ve şaşıracağım gibi şaşıracak, büyülendiğim ve büyüleneceğim gibi büyülenecekler. Pek çok talibin olacak.

On beş yaşında olduğunda, babanla geçirdiğin bir hafta sonunun ardından eve geldiğini ve o sıralarda çıktığın çocuk hakkında seni sorguya çektiğine inanamadığını hatırlıyorum. Kanepeye yayılacak ve babanın makul davranış sınırlarını bu sefer nasıl aştığını anlatacaksın. "Ne dediğini biliyor musun? 'Oğlanların nasıl olduğunu bilirim,' dedi." Gözlerini devireceksin. "Sanki ben bilmiyorum da."

"Ona kızma," diyeceğim. "O bir baba, elinde değil." Arkadaşlarına nasıl davrandığını gördüğümden erkeklerin senden faydalanmaya kalkışması konusunda çok fazla endişelenmeyeceğim; çünkü aksinin gerçekleşmesi daha olası. Beni asıl endişelendiren o olacak.

"Benim hâlâ bir çocuk olmamı istiyor. Göğüslerim çıktığından beri bana karşı nasıl davranması gerektiğini bilmiyor."

"Eh, bu gelişme onun için bir şok oldu. Ona toparlanması için zaman ver."

"*Yıllar* oldu anne. Bu daha ne kadar sürecek?"

"Babam benimkileri kabullendiğinde sana haber veririm."

***

Dil uzmanlarının gerçekleştirdiği görüntülü toplantılardan biri esnasında Massachusetts'teki aynanın başında çalışan Cisneros adlı biri ilginç bir soru sordu: Bir Heptapot B cümlesinde yazılı semagramların özel bir sıralaması var mıydı? Heptapot A ile konuşurken kelime sıralamasının neredeyse hiçbir anlamının olmadığı açıktı. Bir heptapottan az önce söylediği şeyi tekrar etmesini istediğimizde farklı bir kelime sıralaması kullanmamasını özellikle rica etmezsek böyle bir şey yapmaları olası değildi. Kelime sırası Heptapot B ile yazarken de aynı şekilde önemsiz miydi?

Daha önce dikkatimizi yalnızca bir Heptapot B cümlesinin tamamlandığında nasıl göründüğüne odaklamıştık. Anlayabildiğimiz kadarıyla bir cümledeki semagramları okurken tercih edilen bir sıra yoktu; neredeyse hemen her yerinden başlayabilir, sonra da dallanıp budaklanan tümcecikleri takip ederek tamamını okuyabilirdiniz. Ama bu okurken böyleydi; aynı şey yazarken de geçerli olabilir miydi?

Pırpır ve Frambuaz'la gerçekleştirdiğim son oturumlar esnasında onlara bir semagramı, tamamlandıktan sonra değil de yazıldığı sırada gösterip göstermeyeceklerini sormuştum. Onlar da kabul etmişlerdi. O görüşmenin kasetini video cihazına yerleştirdim ve bilgisayarımla oturumun yazılı dökümüne baktım.

Görüşmedeki en uzun konuşmaları seçtim. Yani Pırpır'ın heptapot gezegeninin biri diğerinden önemli ölçüde büyük olan iki uyduya sahip olduğunu; atmosferinin üç ana bileşeninin nitrojen, argon, oksijenden oluştuğunu; yüzeyinin 15/28'inin suyla kaplı olduğunu anlattığı konuşma. Çıkardığı seslerin ilk kelimeleri tamı tamına, "değişken-boyutta-kayalık-uydular birinci-ve-ikinci-olarak-gösterilen-kayalık-uydular," şeklinde tercüme ediliyordu.

Sonra yazılı rapordaki zaman belirteciyle aynı yere gelinceye dek kaseti başa sardım. Kaydı yeniden başlattım ve semagramlar ağının mürekkepten yapılma örümcek ağları misali dönüşünü izlemeye koyuldum. Bunu birkaç kere daha tekrarladım. Sonunda kaseti tam da ilk çizginin tamamlandığı ve ikincisinin başlamak üzere olduğu noktada durdurdum; ekranda sadece tek bir eğimli hat görünüyordu.

Başlangıç çizgisi ile cümlenin tamamlanmış hâlini karşılaştırdığımda ilk çizginin mesajın birkaç farklı tümceciğine iştirak ettiğini fark ettim. 'Oksijen' semagramıyla başlayıp onu diğer elementlerden ayırıyor, ardından iki uydunun boyutlarıyla ilgili tanıma geçip karşılaştırma biçimbirimine dönüşüyor, son olarak da kavisli bir bel kemiği misali genişleyerek 'okyanus' semagramını oluşturuyordu. Buna rağmen tek bir devamlı hattan oluşuyordu ve Pırpır'ın yazdığı ilk çizgiydi. Bu da heptapotların ilk çizgiyi yazmadan önce cümlenin tamamının nasıl görüneceğini bildiği anlamına geliyordu.

Diğer çizgiler de birkaç tümceciği geziyor, onları birbirine bağlayarak tüm cümleyi baştan tasarlamadığınız takdirde içinden çıkarılmalarını olanaksız hâle getiriyorlardı. Heptapotlar cümlelerini tek tek semagramlar hâlinde yazmıyordu; tekil semagramlara aldırmadan, çizgiler yardımıyla yazıyorlardı. Böylesine yüksek dereceli bir birleşmeyi daha önce kaligrafik motiflerde, özellikle de Arap alfabesini kullananlarda görmüşlüğüm vardı. Ama o motifler uzman hattatların dikkatli planlamalarını gerektiriyordu. Hiç kimse böylesine çapraşık motifleri sohbet etmek için gereken hızda yaratamazdı. Ya da en azından hiçbir insan...

***

Bir keresinde bir komedyenin anlattığı bir fıkra duymuştum. Şöyleydi: "Çocuk sahibi olmaya hazır olup olmadığımı bilmiyorum. Çocuğu olan bir arkadaşıma, 'Diyelim ki çocuk sahibi oldum. Ya büyüdüklerinde hayatlarında gerçekleşen her kötü şey için beni suçlamaya kalkışırlarsa?' diye sordum. O da bana güldü ve '*Kalkışırlarsa* ile ne kastediyorsun?' diye sordu."

Bu benim favori fıkram.

***

Gary ile birlikte küçük bir Çin lokantasına, kamptan kaçmak için kapağı attığımız yerel mekânlardan birine gittik. Oturup mezeleri tüketmeye başladık: Domuz ve susam yağı aromalı Çin mantısı. En sevdiğim.

Birini soya sosuna ve sirkeye batırdım. "Eee, Heptapot B alıştırmaların nasıl gidiyor?" diye sordum.

Gary tavana kaçamak bir bakış attı. Onunla göz göze gelmeye çalışsam da sürekli benden kaçınıyordu.

"Vazgeçiyorsun, değil mi?" dedim. "Artık denemiyorsun bile."

Harika bir perişanlık ifadesi takındı. "Dillerde hiç iyi değilimdir," diye itiraf etti. "Heptapot B'yi öğrenmenin başka bir dili konuşmaya çalışmaktansa matematik öğrenmeye benzeyeceğini düşünmüştüm, ama benzemiyor. Bana çok yabancı."

"Uzaylılarla fizik konularında konuşabilmene yardımcı olacak."

"Muhtemelen, fakat artık bir ilerleme kaydettiğimize göre birkaç kelimeyle yetinebilirim."

İçimi çektim. "Sanırım bu adil. İtiraf etmem gerekir ki ben de matematik öğrenmeye çalışmaktan vazgeçtim."

"Yani ödeştik mi?"

"Ödeştik." Çayımdan bir yudum aldım. "Yine de sana Fermat İlkesi ile ilgili bir şeyler sormak istiyorum. Bununla ilgili bana tuhaf gelen bir şeyler var, ancak adını tam olarak koyamıyorum. Kulağa hiç de bir fizik kanunuymuş gibi gelmiyor."

Gary'nin gözleri parladı. "Bahse girerim neden söz ettiğini biliyorum." Yemek çubuklarıyla mantılardan birini ikiye böldü. "Işığın kırılmasını neden ve sonuç açısından düşünmeye alışkınsın; suyun yüzeyine erişmesi neden, yön değiştirmesi ise sonuç. Ama Fermat İlkesi ışığın davranışını hedef odaklı terimlerle tarif ettiğinden kulağa tuhaf geliyor. Bir ışık hüzmesine verilen ilahi bir emir gibi görünüyor: 'Hedefine varan zamanı minimize veya maksimize edeceksin.'"

Bunu bir müddet düşündüm. "Devam et."

"Bu, fizik felsefesindeki eski sorulardan biridir. Fermat 1600'lerde prensibini ilk kez ortaya attığından beri insanlar bundan bahsediyor. Planck bu konu hakkında pek çok kitap yazmış-

tır. Mesele şu ki, fizik kanunlarının ortak formülasyonları nedenselken Fermat'ınkine benzeyen varyasyon prensipleriyse neredeyse teleolojiktir."

"Hmm. Bu, meseleyi ifade etmenin ilginç bir yolu. İzin ver bunun hakkında biraz düşüneyim." Bir keçeli kalem çıkarıp peçetemin üstüne Gary'nin kara tahtama çizdiği diyagramın bir benzerini çizdim. "Pekâlâ," dedim, yüksek sesle düşünerek, "diyelim ki ışık hüzmesinin amacı mümkün olan en hızlı yolu katetmek. Işık böyle bir işe nasıl kalkışabilir ki?"

"Eh, eğer antropomorfik-izdüşümsel açıdan konuşursam, ışık olası yolları incelemek ve her birinin ne kadar süreceğini hesaplamak zorunda." Servis tabağındaki son Çin mantısını da kaptı.

"Ve bunu yapabilmek için," diye devam ettim, "ışık hüzmesi hedefinin neresi olduğunu bilmeli. Çünkü varış noktası farklı olduğu takdirde en hızlı yol da değişir."

Gary bir kez daha başıyla onayladı. "Aynen öyle; belirli bir hedef olmazsa 'en hızlı yol' kavramı anlamsız kalır. Ayrıca bir yolun ne kadar zaman alacağını hesaplayabilmek, o yol boyunca karşına çıkacak şeyler hakkında bilgi sahibi olmayı da gerektirir. Örneğin su yüzeyinin nerede başladığı gibi."

Peçetenin üzerindeki diyagrama bakmayı sürdürdüm. "Ve ışık hüzmesi tüm bunları ta en başından, hareket etmeden evvel bilmek zorunda, değil mi?"

"Öyle de denebilir," dedi Gary. "Işık herhangi bir yönde hareket etmeye başlayıp da yönünü daha sonra değiştiremez, çünkü böyle bir davranışın sonucunda izleyeceği güzergâh mümkün olan en hızlı yol olmaz. Tüm hesaplamalarını en başından itibaren yapması lazım."

Işık hüzmesi, hareket edeceği yönü seçmeden önce nihai olarak varacağı yeri bilmek zorunda, diye düşündüm kendi kendime. Bunun bana neyi hatırlattığını biliyordum. Bakışlarımı kaldırıp Gary'ye baktım. "Beni rahatsız eden de bu."

***

On dört yaşında olduğun zamanları hatırlıyorum. Elinde kapağı grafiti desenli bir dizüstü bilgisayarla birlikte, okul raporun üzerinde çalışarak yatak odandan dışarı çıkacaksın.

"Her iki tarafın da galip geldiği durumlara ne denir anne?"

Başımı bilgisayarımdan ve yazı yazdığım kâğıttan kaldırıp sana bakacağım. "Kazan-kazan durumunu mu kastediyorsun?"

"Bunun için kullanılan teknik bir terim var, matematiksel bir şey. Babamın burada olduğu ve borsadan bahsettiği o günü hatırlıyor musun? O terimi o zaman kullanmıştı."

"Hmm, kulağa tanıdık geliyor, ama babanın ona ne dediğini hatırlayamıyorum."

"Bilmem gerekiyor. O kelimeyi sosyal araştırma raporumda kullanmak istiyorum. Adını bilmeden hakkında araştırma bile yapamam."

"Üzgünüm, ben de bilmiyorum. Neden babanı aramıyorsun?"

Yüz ifadene bakılırsa öğrenmek için o kadar çaba sarf etmek istemeyeceksin. O aralar babanla aran pek iyi olmayacak. "Arayıp sen sorsan olmaz mı? Ama benim için istediğini söyleme."

"Bence babanı kendin arayabilirsin."

Öfkeleneceksin. "Tanrım, anne, babamla ayrıldığınızdan beri ev ödevlerim konusunda yardım alamıyorum."

Bu kadar çok konuyu boşanmaya bağlayabilmen hayret verici. "Ödevlerine yardım ediyorum."

"Son seferin üzerinden milyonlarca yıl geçti anne."

Bu dediğini görmezden geleceğim. "Elimden gelseydi sana yardım ederdim ama o şeye ne dendiğini hatırlamıyorum."

Bir öf çekip yatak odana geri döneceksin.

***

Fırsat bulduğum her an hem diğer dil uzmanlarıyla birlikte hem de kendi başıma Heptapot B'ye çalıştım. Semasiografik bir lisanı okumanın tuhaflığı, Heptapot A'ya nazaran çok daha merak uyandırıcıydı ve yazma alanında kaydettiğim ilerleme beni heyecanlandırıyordu. Yazdığım cümleler zamanla daha biçimli, daha uyumlu bir hâle geldi. Üzerinde çok fazla düşünmediğim zaman daha iyi sonuç alabildiğim noktaya gelmiştim. Cümleyi yazmadan önce dikkatle tasarlamaya çalışmak yerine çizgileri derhâl atmaya başlıyordum; ilk çizgilerim hemen hemen her zaman söylemeye çalıştığım şeyin zarif bir temsiliyle uyumlu oluyordu. Heptapotlarınkine benzer bir beceri geliştiriyordum.

Daha da ilginç olanı, Heptapot B'nin düşünce şeklimi değiştirdiği gerçeğiydi. Benim için düşünmek her zaman iç sesle konuşmak anlamına gelirdi; mesleğimde de dediğimiz gibi, düşüncelerim ses bilimsel açıdan şifreliydi. İç sesim normalde İngilizce konuşur fakat bu şart değildir. Lise son sınıfın ardından, yaz tatilim sırasında Rusça öğrenmek için yoğun bir pratik programına katılmıştım; yazın sonlarına doğru Rusça düşünür, hatta Rusça rüya görür olmuştum. Ama daima *sözlü* Rusçaydı. Farklı bir dil, aynı mod: sessizce konuşan, gürültülü bir seda.

Dilsel ama ses bilimsel olmayan bir lisanda konuşma fikri beni daima çekmiştir. Ebeveynleri sağır olan bir arkadaşım vardı; Amerikan İşaret Dili'ni kullanarak büyümüştü ve çoğu zaman İngilizce yerine AİD'yle düşündüğünü söylemişti bana. Bir insanın düşüncelerinin manuel olarak kodlanmasının, bir iç ses yerine bir çift iç-elle mantık yürütmesinin nasıl bir şey olduğunu hep merak etmiştim.

Heptapot B'yle en az onun kadar yabancı olan bir şey tecrübe ediyordum; düşüncelerim grafiksel olarak kodlanmıştı. Gün içerisinde ara sıra düşüncelerimi iç sesimle ifade etmediğim, trans-benzeri anlar yaşıyor ve zihin gözümde pencere camına yayılan buzlar misali semagramlar görüyordum.

Akıcılığım arttıkça semagrafik desenlerim daha olgun görünmeye ve karmaşık fikirleri bile tümüyle aynı anda, düzgün bir biçimde ifade edebilmeye başladım. Gerçi düşünce hızım eskisine nazaran daha süratli değildi. Zihnim ileri koşuşturmak yerine semagramların altında yatan simetriyle dengede duruyordu. Semagramlar bir lisandan daha fazlası gibi görünüyordu; neredeyse birer mandaladan farksızdılar. Kendimi meditasyon hâlinde buluyor, neden ve sonuçların birbirinin yerine geçebildiği şekilde düşünüp taşınıyordum. Ne ifadelerin bağlandığı şekilde içsel bir yön vardı ne de belirli bir rotada ilerleyen bir 'düşünce treni.' Mantık yürütme eylemini gerçekleştiren tüm bileşenler eşit derecede güçlüydü ve hepsi de benzer üstünlüklere sahipti.

***

Dışişleri Bakanlığı'ndan gelen Hossner adlı bir milletvekili, Amerikalı bilim insanlarını heptapotlar hakkında bilgilendirmekle

görevlendirildi. Görüntülü konuşma odasında oturup adamın çektiği vaazı dinledik. Mikrofonlarımız kapalıydı, bu sayede Hosner'ın lafını kesmeden Gary ile karşılıklı yorumlarda bulunabiliyorduk. Gary adamı dinlerken gözlerini o kadar çok deviriyordu ki onları bozabileceğinden endişelendim.

"Bunca yolu gelmelerinin bir nedeni olmalı," dedi diplomat, hoparlörlerden tiz ve çirkin çıkan bir sesle. "Tanrı'ya şükür ki bizi fethetmeye niyetleri yok gibi görünüyor. Ama buraya geliş amaçları bu değilse o zaman ne? Maden mi arıyorlar? Antropologlar mı? Yoksa misyonerler mi? Gerekçeleri ne olursa olsun onlara verebileceğimiz bir şeyler olmalı. Belki de güneş sistemimizdeki minerallerin haklarını istiyorlardır. Ya da bizimle ilgili bilgi. Veya bize vaaz verebilme hakkı. İstedikleri bir şey olduğuna kesin gözüyle bakabiliriz.

"Demek istediğim şey şu: Burada olmalarının sebebi karşılıklı bir alışveriş olmayabilir, fakat bu bizim onlarla takas başlatamayacağımız anlamına gelmez. İhtiyacımız olan tek şey neden burada olduklarını ve ne istediklerini öğrenmek. Bu bilgiyi bir kez elde ettikten sonra takas pazarlıklarına başlayabiliriz.

"Heptapotlarla olan ilişkilerimizin düşmanca olmak zorunda olmadığının altını çizmem gerek. Bu, uzaylıların elde ettiği her kazancın bizim için bir kayıp anlamına geldiği o durumlardan biri falan değil. Eğer durumu düzgünce idare edebilirsek her iki taraf da bu işten kazançlı çıkabilir."

"Bunun bir sıfır-toplamsız oyun olduğunu mu ima ediyorsun?" dedi Gary, sesinde sahte bir kuşkuculukla. "Aman Tanrım."

***

"Sıfır-toplamsız oyun."

"Ne?" Yönünü değiştirip odandan geri çıkacaksın.

"Her iki taraf da kazandığında buna sıfır-toplamsız oyun denir. Şimdi hatırladım."

"İşte bu!" diyeceksin, terimi bilgisayarına kaydederken. "Teşekkürler anne!"

"Sanırım başından beri biliyordum," diyeceğim. "Babanla geçirdiğim onca yıldan sonra bir kısmı bana da bulaşmış olsa gerek."

"Bildiğini biliyordum," diyeceksin. Bana ansızın, kısaca sarılacaksın; saçların elma gibi kokacak. "Sen bir numarasın."

***

"Louise?"

"Hmm? Özür dilerim, dalmışım. Ne dedin?"

"Dedim ki, bizim şu Bay Hossner hakkında ne düşünüyorsun?"

"Düşünmemeyi tercih ediyorum."

"Onu ben de denedim. Hükümeti görmezden gelmek, kendi kendine gider mi diye bakmak... İşe yaramıyor."

Hossner sanki Gary'nin savını ispatlamak istermişçesine zırvalamaya devam etti. "Öncelikli vazifeniz şimdiye dek öğrendiklerinizi tekrar gözden geçirmek. Bize yardımcı olabilecek herhangi bir şey bulabilecek misiniz, bir bakın bakalım. Heptapotların ne istediğine işaret eden bir şey var mı? Ya da neye değer verdiklerine?"

"Tabii ya, bu tür şeyler aramak hiç aklımıza gelmemişti zaten," dedim. "Hemen ilgileniyoruz efendim."

"İşin üzücü olan yanı, yapacağımız şeyin tam olarak bu olması," dedi Gary.

"Sorusu olan var mı?" diye sordu Hossner.

Forth Worth'teki aynanın başında vazifeli olan Burghart adlı dil uzmanı söz aldı. "Bunu heptapotlarla pek çok kez yaptık. Buraya gözlemlemek için geldiklerini ve bu bilginin takas edilemez olduğunu söyleyip duruyorlar."

"Öyle olduğuna inanmamızı istiyorlar," dedi Hossner. "Ama bir düşünün, bu nasıl doğru olabilir? Heptapotların ara sıra bizimle konuşmayı kestiğini biliyorum. Bu kendi adlarına taktiksel bir manevra olabilir. Eğer yarın onlarla konuşmayı kesen taraf biz olursak—"

"İlginç bir şey söylerse beni uyandır," dedi Gary.

"Ben de tam aynı şeyi senden isteyecektim."

***

Gary, Fermat İlkesi'ni bana ilk kez açıkladığında neredeyse her fizik kanununun bir varyasyon prensibi olarak ifade edilebileceğine

değinmişti. Bununla birlikte insanlar ne zaman fizik kanunlarını düşünseler bunu her zamanki formülasyonlarıyla yapmayı tercih ediyorlardı. Bunu anlayabiliyordum; kinetik enerji veya hızlanma gibi fiziksel nitelikler insanların içgüdüsel olarak algıladığı, hepsi de bir nesnenin belirli bir zamandaki özelliklerine dayanan şeylerdi. Ve olayların kronolojik, gelişigüzel yorumuna yol açıyorlardı: Bir an bir diğerini doğuruyor, nedenler ve sonuçlar geçmişten geleceğe uzanan zincirleme bir reaksiyon başlatıyordu.

Heptapotların içgüdüsel bulduğu fiziksel nitelikler, yani integrallerle tanımlanan 'devinim' veya onun gibi şeylerse tam aksine ancak belirli bir zamandan sonra anlam kazanıyordu. Bunlar da olayların teleolojik yorumuna yol açıyordu; olayları belirli bir zaman boyunca izleyerek, giderilmesi gereken bir zorunluluk, minimize veya maksimize edilmesi gereken bir hedef olduğunu anlıyordunuz. Ve bu hedefi tutturabilmek için başlangıç ve sonuç durumlarını, nedenlere yol açmadan önce sonuçların ne olduğunu bilmeniz gerekiyordu.

Bunu da anlamaya başlıyordum.

***

"Neden?" diye soracaksın. Üç yaşındasın.

"Yatma vaktin geldi de ondan," diyeceğim tekrardan. Saat ona dek seni yıkamayı başarmış ve pijamalarını giydirmiş, ama ondan öteye geçememiştik.

"Ama uykum yok ki," diye sızlanacaksın. Kitaplığın yanında duruyor, izlemek için bir video kaseti yerinden çıkarıyor olacaksın: Yatmamak için geliştirdiğin son oyalama taktiği.

"Önemi yok, yine de yatmak zorundasın."

"Ama neden?"

"Çünkü ben anneyim ve öyle diyorum."

Bunu gerçekten de söyleyeceğim, değil mi? Tanrım, biri beni vursun.

Seni kucaklayıp koltuk altıma sıkıştıracak ve yatağına kadar taşıyacağım. Bu süre zarfında yürek parçalayıcı şekilde ağlayacaksın, ama umursadığım tek şey kendi sıkıntılarım olacak. Büyüyünce çocuğuma mantıklı cevaplar vereceğime, ona zeki ve düşünen bir

birey gibi davranacağıma dair çocukken edilen tüm o yeminler boş; anneme dönüşeceğim. Ne kadar mücadele edersem edeyim o uzun ve berbat bayırdan aşağı yuvarlanmaktan kaçış yok.

***

Geleceği bilmek mümkün müydü? Sadece tahmin etmek değil, ne olacağını kati bir kesinlikle ve tüm detaylarıyla bilmek? Gary bir keresinde bana fiziğin temel kanunlarının zamansal açıdan simetrik olduğunu, geçmiş ile gelecek arasında fiziksel bir farklılığın bulunmadığını söylemişti. Bu beyandan yola çıkarak, "Evet, teorik olarak mümkün," diyebilirsiniz. Ama daha somut anlamda konuşulduğunda 'özgür irade'nin varlığı nedeniyle çoğu kişi, "Hayır," diyecektir.

Bu itirazı Borgesvari bir masalcılıkla hayal etmeyi seviyorum. Geçmişte ve gelecekte gerçekleşen her olayın kaydını tutan bir vakayinamenin, *Çağlar Kitabı*'nın önünde duran bir kadın düşünün. Her ne kadar yazılanlar ışığın etkisiyle zamanla silinse de hâlâ devasa bir cilt bu. Kadın elinde bir büyüteçle insan cildi inceliğindeki sayfaları çevirmeye başlıyor; ta ki hayatının hikâyesini buluncaya dek... *Çağlar Kitabı*'nın sayfalarını çevirdiğini betimleyen paragrafı bulup bir sonraki sütuna geçiyor ve o günün ilerleyen saatlerinde ne yaptığını detaylı bir biçimde okuyor. Kitapta Kaygısız adlı atın üstüne 100 dolar bahse gireceği ve yirmi misli para kazanacağı yazıyor.

Bunu yapmak aklından geçse de inatçı bir tip olduğundan bundan sonra hiçbir şekilde at yarışı oynamamaya karar veriyor.

Asıl sorun da bu. *Çağlar Kitabı* hatalı olamaz; bu senaryo kişinin kesin geleceği bilmesi üzerine kurulu, olası geleceği değil. Eğer bu bir Yunan mitolojisi olsaydı tüm çabalarına rağmen kaderini gerçekleştirmesi için şartlar kadına komplo kurardı. Ama mitolojilerdeki kehanetler belirsizlikleriyle ünlüdür, *Çağlar Kitabı* ise oldukça kesindir ve kadının belirtildiği şekilde at yarışı oynamaya zorlanması mümkün değildir. Ortaya çıkan sonuç bir karşıtlıktır: *Çağlar Kitabı* tanımı gereği doğru olmak zorundadır, yine de kitapta ne yazarsa yazsın, kadının aksini seçme şansı vardır. Bu iki gerçek nasıl olur da bir arada bulunabilir?

Yaygın cevap, "Bulunamaz," idi. *Çağlar Kitabı* gibi bir cilt mantıken imkânsızdır, çünkü varlığı bir üstte değindiğim karşıtlığın ta kendisine neden olur. Ya da bazıları, cömert olmak adına, *Çağlar Kitabı*'nın başkaları tarafından okunamayacağı sürece var olabileceğini söyleyebilirler; özel bir koleksiyonun parçasıdır ve kimsenin onu görmeye izni yoktur.

Özgür iradenin varlığının anlamı geleceği bilememizdir. Ve özgür iradeyi bizzat tecrübe ettiğimizden onun gerçek olduğunu biliyoruz. İrade, bilincin özünde olan bir parçadır.

Yoksa değil midir? Ya geleceği bilmek kişiyi değiştiriyorsa? Ya nasıl hareket edeceğini tam olarak bilmesine rağmen yine de aynı şeyi yapmasına neden olan bir tür aciliyet, bir zorunluluk hissi uyandırıyorsa?

***

O gün kamptan ayrılmadan önce Gary'nin ofisinin kapısında durdum. "Ben çıkıyorum. Bir şeyler yemek ister misin?"

"Tabii, bir dakika bekle," dedi. Bilgisayarını kapatıp evraklarından bazılarını bir araya topladı, sonra da başını kaldırıp bana baktı. "Hey, bu gece akşam yemeğini benim evimde yemeye ne dersin? Ben pişireceğim."

Ona şüpheyle baktım. "Yemek pişirebiliyor musun?"

"Sadece bir çeşit," diye itiraf etti. "Ama güzel bir yemektir."

"Tamam," dedim. "Varım."

"Harika. Tek yapmamız gereken gidip malzemeleri satın almak."

"Benim için zahmet—"

"Evimin yolu üzerinde bir market var. Bir dakikadan fazla sürmez."

Ayrı ayrı arabalara bindik ve onu takibe koyuldum. Gary ansızın bir park alanına girince neredeyse onu kaybediyordum. Bir gurme marketiydi bu; çok büyük değildi ama zevkliydi. İthal yiyeceklerle doldurulmuş cam kavanozlar ve özel kap kacak setleri paslanmaz çelikten raflarda yan yana duruyordu.

Gary taze fesleğen, domates, sarımsak ve linguini alırken ben de ona eşlik ettim. "Yan tarafta da bir balıkçı var, oradan taze istiridye alabiliriz," dedi.

"İyi fikir." Mutfak eşyalarının bulunduğu bölümden geçtik. Gözlerim raflarda dolaştı –biber değirmenleri, havanlar, salata maşaları– ve ahşap bir salata kâsesinin üzerinde durdu.

Üç yaşına girdiğinde mutfak tezgâhındaki bir havluyu çekecek ve bu salata kâsesini kafana düşüreceksin. Onu yakalamaya çalışsam da başaramayacağım. Kâsenin kenarı alnının üst kısmını kesecek ve oraya tek bir dikiş attırmamız gerekecek. Acilde saatlerce beklerken, baban ve ben Sezar salata sosuna bulanmış bir hâlde, ağlayarak sana sarılacağız.

Uzanıp kâseyi raftan aldım. Kendimi bunu yapmaya mecbur muşum gibi hissetmedim. Aksine, düşerken onu yakalamaya çalışacağım andaki gibi bir aciliyet duygusu vardı içimde; izlemem gerektiğini bildiğim bir içgüdü.

"Bunun gibi bir salata kâsesi işime yarayabilir."

Gary kâseye baktı ve onaylarcasına kafa salladı. "Gördün mü, markete uğramamız o kadar da kötü bir fikir değilmiş."

"Evet, değilmiş." Satın aldıklarımızı ödemek için sıraya girdik.

***

"Tavşan yemeğe hazır," cümlesini ele alın. 'Tavşan' kelimesini 'yeme' fiilinin nesnesi olarak yorumladığınızda bu cümle akşam yemeğinin kısa bir süre içinde hazır olacağı duyurusu hâline gelir. 'Tavşan' kelimesini 'yeme' fiilinin öznesi olarak yorumladığınızdaysa küçük bir kızın annesine tavşan yemi paketini açtıran bir ima. Birbirinden son derece farklı iki ifade; hatta muhtemelen tek bir hane halkı için eşit derecede özeller. Yine de her ikisi de geçerli birer yorum; cümlenin ne anlama geldiğini sadece bağlam belirleyebilir.

Işığın suya tek bir açıyla çarptığı ve farklı bir açıyla yoluna devam ettiği fenomeni ele alın. Işığın yön değiştirmesine neden olan şeyin kırılma endeksindeki bir fark olduğunu ve olayı gözlemleyen kişinin dünyayı insanların gözünden gördüğünü söyleyerek durumu izah edin. Şimdi de ışığın hedefine varabilmek için gereken zamanı minimize ettiğini ve olayı gözlemleyen kişinin dünyayı heptapotların gözünden gördüğünü söyleyerek izah edin. Birbirinden oldukça farklı iki yorum.

Fiziksel evren, son derece muğlak bir gramere sahip olan bir lisandı. Yaşanan her fiziki olay biri nedensel, diğeri teleolojik olarak iki farklı şekilde ifade edilebilen birer telaffuzdu. Her ikisi de geçerliydi ve el altında ne kadar bağlam bulunursa bulunsun hiçbiri reddedilemezdi.

İnsanların ve heptapotların ataları bilincin ilk kıvılcımlarına kavuştuğunda her iki taraf da aynı fiziki dünyayı gözlemledi, fakat gözlemlerini farklı bir biçimde dile getirdiler; en nihayetinde meydana gelen dünya görüşleri ayrılığa neden oldu. İnsanlar ardışık bir farkındalık yöntemi geliştirirken, heptapotlarsa eş zamanlı bir farkındalık yöntemi geliştirdi. Biz olayları sırasıyla tecrübe edip aralarındaki ilişkiyi neden ve sonuçlara göre gözlemledik. Onlarsa tüm olayları aynı anda tecrübe edip hepsinin altında yatan amacı gözlemlediler. Minimize ve maksimize eden amacı.

***

Öldüğün günü bir kez daha rüyamda görüyorum. Düşümde dağa tırmanan kişi benim. Ben... Buna inanabiliyor musun? Sense üç yaşındasın ve sırtıma astığım bir tür çantanın içindesin. Dinlenebileceğimiz çıkıntının sadece birkaç adım altındayız. Fakat o kadar beklemek istemiyorsun, kendini çekip çantadan çıkarıyorsun, durmanı söylüyorum, ama beni dinlemiyorsun elbette. Sen çantadan çıktıkça ağırlığının bir o tarafa bir bu tarafa kaydığını hissediyorum; derken sol ayağınla omzuma basıyorsun, sonra da sağ. Sana bağırıp çağırıyorum, ancak tutunduğum yeri bırakıp sana uzanamıyorum. Sen yukarı tırmanırken ayakkabılarının altındaki dalgalı desenleri görebiliyorum, altındaki taşların ufalanmaya başladığını da öyle... Yanımdan kayıp düşüyorsun, kılımı bile kıpırdatamıyorum. Aşağı baktığımda giderek ufalıp gözden kayboluşuna şahit oluyorum.

Sonra ansızın kendimi morgda buluyorum. Bir hademe yüzünü örten örtüyü kaldırıyor ve yirmi beş yaşında olduğunu görüyorum.

"İyi misin?"

Yatağımda doğrulmuş bir vaziyette oturuyordum; hareketlerim Gary'yi uyandırmıştı. "İyiyim. Sadece şaşırdım, bir anlığına nerede olduğumu anlayamadım."

"Bir dahaki sefere senin evinde kalabiliriz," dedi, uykulu bir sesle.

Onu öptüm. "Endişelenme, senin evin de iyidir." Sırtımı onun göğsüne yasladım, sarıldık ve tekrar uykuya daldık.

***

Sen üç yaşındayken, oldukça dik, sarmal bir merdiveni çıktığımız sırada elini sımsıkı tutacağım. Benden kaçınacaksın. "Kendim yapabilirim," diye ısrar edecek, sonra da bunu kanıtlamak için harekete geçeceksin. Ve rüyamı hatırlayacağım. Bu sahneyi çocukluğun sırasında sayısız kez tekrarlayacağız. Zıt kişiliğini düşündüğümde tırmanma sevdanı yaratan şeyin sana karşı olan korumacı tavrım olduğuna neredeyse inanacağım. Önce çocuk parklarındaki demirler, sonra mahallemizdeki yeşil alanda bulunan ağaçlar, tırmanma kulübündeki kaya duvarları ve en nihayetinde de ulusal parklardaki kayalıklar.

***

Cümledeki son kökeni tamamlayıp tebeşiri yerine koydum ve masamın arkasındaki sandalyeye oturdum. Geriye doğru eğilip ofisimdeki kara tahtanın tamamını kaplayan devasa Heptapot B cümlesini inceledim. Çok sayıda karmaşık tümceciğe sahipti ve hepsini nispeten düzgün bir biçimde birleştirmeyi başarmıştım.

Bunun gibi bir cümleye bakarken uzaylıların neden Heptapot B gibi semasiografik bir yazma sistemi geliştirdiğini anlayabiliyordum; eş zamanlı farkındalık yöntemine sahip bir canlı türü için çok daha uygundu. Konuşmak onlar için bir tür darboğaz anlamına geliyor, çünkü bir kelimenin başka bir kelimeyi sıralı olarak takip etmesini gerektiriyordu. Öte yandan yazı yazarken sayfanın üzerindeki her işaret aynı anda görülebiliyordu. Neden yazı yazmayı bir glottografik deli gömleğiyle kısıtlayıp konuşma eylemi gibi ardışık olmasını talep edesiniz ki? Bu, heptapotların aklına hiçbir zaman gelmedi. Semasiografik yazılar bir sayfanın iki boyutluluğundan doğal olarak faydalanıyor, biçim birimlerini tek tek dağıtmak yerine onlarla dolu tam bir sayfayı aynı anda sunuyordu.

Artık Heptapot B'yi eş zamanlı bir bilinç yöntemi olarak görebildiğim için Heptapot A'nın gramerinin arkasında yatan mantığı da anlıyordum; ardışık zihnimin gereksiz bir karmaşıklık olarak görmüş olduğu şeyin aslında ardışık konuşmanın sınırlarına bir esneklik kazandırma çabası olduğunu görebiliyordum. Sonuç olarak artık Heptapot A'yı daha kolay bir biçimde kullanabiliyordum, gerçi Heptapot B'nin yanında hâlâ zayıf bir alternatif olarak kalıyordu.

Biri kapımı tıklattı, ardından Gary'nin kafası eşikten içeri uzandı. "Albay Weber az sonra burada olacak."

Yüzümü buruşturdum. "Doğru ya." Albay, Pırpır ve Frambuaz'la gerçekleştireceğimiz bir oturuma eşlik etmek için geliyordu. Bir tercüman olarak hareket etmem gerekiyordu. Ne eğitimini aldığım ne de sevdiğim bir iş...

Gary içeri girip kapıyı kapattı. Sonra da beni sandalyemden kaldırıp öptü.

Gülümsedim. "Weber buraya gelmeden önce beni neşelendirmeye mi çalışıyorsun?"

"Hayır, kendimi neşelendirmeye çalışıyorum."

"Başından beri heptapotlarla konuşmakla falan ilgilenmiyordun, değil mi? Sadece beni yatağa atmak için bu projede çalışıyorsun."

"Ah, işte şimdi beni bir kitap gibi okudun."

Gözlerinin içine baktım. "Buna inansan iyi edersin," dedim.

***

Henüz bir aylık olduğunu ve seni emzirmek için sabahın saat 2:00'sinde yataktan sendeleyerek kalktığımı hatırlıyorum. Odan pişik kremi, talk pudrası ve köşedeki çöp kutusundan yükselen hafif bir amonyak esintisinden oluşan o 'bebek kokusu'yla dolu olacak. Bebek karyolana eğilecek, ağlayan silüetini kucağıma alacak ve sallanan sandalyeye oturup seni emzirmeye koyulacağım.

İngilizcede bebek anlamına gelen 'infant' kelimesi Latincede 'konuşamayan' anlamına gelen sözcükten türetilmiştir, fakat sen tek bir şeyi kusursuz bir kabiliyetle söyleyebileceksin: "Sıkıntım var." Ve bunu herhangi bir yorulma veya tereddüt belirtisi göster-

meden yapacaksın. Bu beyana gösterdiğin kesin sadakat hayranlık duyulası. Ağladığında zulmün hayat bulmuş hâline dönüşüyorsun ve vücudundaki her bir kas bu duyguyu yansıtıyor. Komik, çünkü sakin olduğunda da etrafına ışık yayıyormuş gibi görünüyorsun. Eğer böyle anlarda biri senin bir portreni çizecek olsa ona haleyi eklemeyi unutmaması için ısrar ederdim. Ama mutsuz olduğun zamanlarda bir klaksona, ses yaymak için imal edilmiş bir şeye dönüşüyorsun. O anlarda çizilecek portren ise bir yangın alarmı olmalı.

Hayatının o evresinde senin için bir geçmiş ya da bir gelecek olmayacak; ben seni emzirene dek geçmişte yaşadığın bir memnuniyete veya gelecekten beklediğin bir rahatlamaya dair anıların bulunmayacak. Sütümü emmeye başladığında her şey tersine dönecek ve tüm dünya rayına oturacak. Gözlemlediğin tek zaman dilimi ŞİMDİ olacak; şimdiki zaman kipinde yaşayacaksın. Bu pek çok açından kıskanılası bir durum.

***

Heptapotlar bizim anladığımız açıdan ne o konseptlere bağlılar ne de onlardan bağımsızlar; ne iradeleriyle hareket ediyorlar ne de çaresiz birer robotlar. Heptapotların farkındalık yöntemini ayrı kılan şey sadece eylemlerinin tarihî olaylarla kesişmesi değil; aynı zamanda gerekçeleri de tarihin amaçlarıyla kesişiyor. Geleceği yaratacak, bir kronolojiyi canlandıracak şekilde hareket ediyorlar.

Özgürlük bir aldatmaca değildir, ardışık bilincin bağlamında son derece gerçektir. Eş zamanlı bilincin bağlamı dâhilinde de anlamsız değildir, ama zorlama hiç değildir; sadece farklı türde bir bağlamdır, hepsi bu. Diğerinden ne daha çok ne de daha az geçerlidir. Belli bir açıdan baktığımızda yüzünü sizden öteye çevirmiş genç ve zarif bir kadın, diğer açıdan baktığımızdaysa çenesini göğsüne gömmüş, burnu siğillerle kaplı bir cadı gibi görünen şu ünlü optik illüzyon gibidir. 'Doğru' bir yorumu yoktur; her ikisi de eşit derecede geçerlidir. Ama ikisini aynı anda göremezsiniz.

Aynı şekilde, geleceği bilmek de özgür iradeyle uyumsuzdur. Seçme özgürlüğümü kullanmamı mümkün kılan şey geleceği bilmemi imkânsız kıldı. Buna karşılık, artık geleceği bildiğim için asla

onu değiştirecek şekilde hareket edemiyor, bildiklerimi başkalarına anlatamıyorum. Geleceği bilenler onun hakkında konuşmazlar. *Çağlar Kitabı*'nı okuyanlar bunu asla itiraf etmezler.

***

Videoyu çalıştırıp Forth Worth'teki aynada gerçekleştirilen oturumlardan birinin kasetini cihaza yerleştirdim. Diplomatik bir müzakereci heptapotlardan biriyle görüşürken Burghart da onlara tercümanlık yapıyordu.

Müzakereci insanların ahlaki inançlarını tarif ediyor, fedakârlık konsepti için zemin hazırlamaya çalışıyordu. Heptapotların bu tür sohbetlerin muhtemel sonucuna alışkın olduğunu biliyordum, fakat buna rağmen iştirak etmeye şevkle devam ediyorlardı.

Eğer bunu tanımadığım birine anlatmaya kalksaydım, "Madem heptapotlar söyleyecekleri ve duyacakları her şeyi biliyor, o zaman neden bu lisanları kullanmakla uğraşıyorlar ki?" diye sorabilirdi. Mantıklı bir soru. Lakin lisan sadece bir iletişim aracı değildi, aynı zamanda bir eylem biçimiydi. Söz-edimi kuramına göre, "Tutuklusun," "Bu bedeni vaftiz ediyorum," veya "Söz veriyorum," gibi ifadelerin tamamı edimseldir. Bir konuşmacı bir eylemi sadece kelimeleri telaffuz ederek gerçekleştirebilir. Böyle eylemler söz konusu olduğunda ne söyleyeceğinizi bilmek hiçbir şeyi değiştirmez. Bir nikâha katılan herkes, "Ben de sizi karı koca ilan ediyorum," sözcüklerini duymayı bekler, ama evlendirme memuru o kelimeleri telaffuz edene dek töreni geçersiz sayılır. Edimsel lisanda söylemek yapmaya eşittir.

Heptapotlar için bütün diller edimseldi. Bir dili bilgilendirmek için değil, gerçekleştirmek için kullanıyorlardı. Evet, her sohbette söylenecekleri önceden biliyorlardı, fakat bildiklerinin gerçek olması için o sohbetin yapılması gerekiyordu.

***

"Altınbukle önce Baba Ayı'nın yulaf lapası kâsesini denedi, fakat ağzına kadar Brüksel lahanasıyla doluydu ve kız bundan nefret ederdi."

Güleceksin. "Hayır, bu doğru değil!" Kanepede yan yana oturacağız. Kucağımızda masalın ince, pahalı bir cildi olacak.

Okumaya devam edeceğim. "Altınbukle bunun üzerine Anne Ayı'nın yulaf lapası kâsesini denedi, ama o da ıspanakla doluydu ve kız bundan da nefret ederdi."

Ellerini sayfanın üstüne koyup beni durduracaksın. "Düzgün okuman gerek!"

"Aynen burada yazdığı gibi okuyorum," diyeceğim masumca.

"Hayır, okumuyorsun. Hikâye böyle devam etmiyor."

"Eh, madem hikâyenin nasıl devam ettiğini biliyorsun, o zaman neden onu bana okutuyorsun?"

"Çünkü dinlemek istiyorum!"

***

Weber'in ofisindeki klima, adamla konuşmak zorunda kalmanızı neredeyse telafi ediyordu.

"Bir tür değiş tokuş yapmaya hazırlar," diye açıkladım, "fakat bu bir alışveriş olmayacak. Onlara bir şey vereceğiz, onlar da karşılığında bize bir şey verecek. Her iki taraf da diğerine ne vereceğini önceden söylemeyecek."

Albay Weber'in kaşları hafifçe çatıldı. "Hediye vermeye hazır olduklarını mı söylüyorsunuz yani?"

Ne söylemem gerektiğini biliyordum. "Bunu bir 'hediye verme' olarak görmemeliyiz. Bu alışverişin heptapotlar için karşılıklı hediyeleşmeyle aynı anlama gelip gelmediğini bilmiyoruz."

"Ne tür bir—" Doğru kelimeyi bulmaya çalıştı. "—hediye istediğimize dair ipucu verebilir miyiz?"

"Bu tür alışverişlerde böyle bir şey yapmıyorlar. Onlara bir talepte bulunup bulunamayacağımızı sordum ve bunu yapabileceğimizi söylediler; ama bu bize ne vereceklerini söylemelerini sağlamıyor." Ansızın 'edimsel' kelimesinin biçim bilimsel karşılığının 'performans' olduğunu hatırladım, ki bu da sohbet ederken söylemeniz gerekenleri bilme hissini tarif edebilirdi; bir tiyatroda sahne performansı sergilemek gibiydi.

"Peki bunu yaparsak istediğimiz şeyi verme olasılıklarını artırabilir miyiz?" diye sordu Albay Weber. Senaryoyu okumadığı oldukça barizdi, yine de verdiği cevaplar, söylemesi gereken satırlara aynen uyuyordu.

"Bilmenin bir yolu yok," dedim. "Bu onların âdeti olmadığından böyle bir şeyin mümkün olduğunu sanmıyorum."

"Hediyemizi ilk önce biz verirsek armağanımızın değeri onların bize vereceği şeyin kıymetini artırır mı?" Albay doğaçlama yaparken bense bu yegâne gösteriyi dikkatli bir biçimde ezberimden okuyordum.

"Hayır," dedim. "Anlayabildiğimiz kadarıyla değiş tokuş edilen nesnelerin değeri birbiri ile bağıntısız."

"Keşke akrabalarım da böyle düşünseydi," diye mırıldandı Gary.

Albay Weber'in dikkatini ona çevirmesini izledim. "Fiziki tartışmalardan yeni bir şey çıkarabildiniz mi?" diye sordu, repliğine sadık kalarak.

"İnsanoğlu için yeni olan herhangi bir bilgiyi kastediyorsanız hayır," dedi Gary. "Heptapotlar rutinlerinin dışına çıkmadı. Onlara bir şey sergilersek bize onunla ilgili kendi formülasyonlarını gösteriyorlar; fakat hiçbir şeye gönüllü olmuyor ve neler bildikleriyle ilgili sorularımıza cevap vermiyorlar."

İnsanların dilindeki spontane ve iletişimsel bir söz, Heptapot B'nin ışığında bakıldığında törensel bir kıraate dönüşüyordu.

Weber kaşlarını çattı. "Peki o zaman, bakalım Dışişleri Bakanlığı bu konu hakkında ne düşünecek? Bir tür hediyeleşme töreni ayarlayabiliriz belki."

Nasıl ki her fiziksel olayın nedensel ve teleolojik birer yorumu varsa dilsel olayların da iki farklı olası yorumu bulunur: bilgi iletimi ve bir planın gerçeklemesi.

"Sanırım bu iyi bir fikir Albay," dedim.

Çoğu kişinin fark edemeyeceği, iki manaya birden gelen bir cevaptı bu. Özel bir şaka; açıklamamı istemeyin.

***

Her ne kadar Heptapot B'de ustalaşsam da gerçekliği onlar gibi tecrübe edemeyeceğimi biliyorum. Zihnim insani kalıpların, ardışık lisanların içindeydi ve bir uzaylı lisanına ne kadar maruz kalırsam kalayım tamamen değiştirilemezdi. Dünya görüşüm, insan ve heptapottan oluşan bir amalgamdı.

Heptapot B'yle nasıl düşüneceğimi öğrenmeden önce hatıralarım bilincimi temsil eden, sonsuz derecede küçük bir şeritten dökülen sigara külleri misali birikir ve ardışık şimdiki zamanı işaretlerdi. Heptapot B'yi öğrendikten sonraysa yeni anılarım her biri yıllarla ölçülen bir zaman dilimini kapsayan devasa bloklar hâlinde yerli yerine düşmeye başladı; sırayla ya da bitişik vaziyette gelmemelerine rağmen çok geçmeden elli yıllık bir periyot oluşturdular.

Heptapot B genellikle sadece hatıralarımı etkiliyor; bilincim tıpkı eskiden olduğu gibi, parlayan bir şerit hâlinde geleceğe doğru emekleyerek ilerliyor. Tek farkı hatıralarımın küllerinin artık hem önde hem de arkada uzanması; gerçek bir yanma yok. Ama Heptapot B'nin dizginleri sahiden de ele aldığı ender anlarda göz ucuyla bir şeyler görüyor ve hem geçmişi hem de geleceği aynı anda tecrübe ediyorum; bilincim zamandan bağımsız bir şekilde yanan, yarım yüzyıl uzunluğundaki bir köze dönüşüyor. O kısacık anlar esnasında tüm o zaman dilimini aynı anda gözlemleyebiliyorum. Ömrümün geri kalanını, senin hayatınınsa tamamını kapsayan bir periyot bu.

***

"Haydi başlayalım," anlamına gelen "Bizi-kapsayan-bitiş-noktasını-yaratma-süreci-işlemi" semagramlarını yazdım. Frambuaz olumlu yanıt verdi ve slayt gösterisi başladı. Heptapotların kurduğu ikinci ekrandan semagramlardan ve denklemlerden oluşan bir dizi resim geçerken bizim ekranlarımızdan biri de aynı şeyi yapıyordu.

Bu iştirak ettiğim ikinci, toplamdaysa sekizinci 'hediye değiş tokuşu' idi ve bunun son olacağını biliyordum. Ayna çadırının içi insanlarla doluydu; Forth Worth'ten Burghart buradaydı, Gary ve bir nükleer fizikçi, çeşitli biyoloji uzmanları, antropologlar, ordu bandosu ve diplomatlar da öyle. Neyse ki içeriyi serin tutmak için mekâna bir klima monte etmişlerdi. Heptapotların 'hediyelerinin' ne olduğunu anlamak için daha sonra video kayıtlarını gözden geçirecektik. Bizim 'hediyemiz' Lascaux Mağarası'ndaki duvar resimlerinin bir sunumuydu.

Hep birlikte heptapotların ikinci ekranının etrafına toplanmış, geçip giden resimlerden bir anlam çıkarmaya çalışıyorduk. "İlk tahminleriniz nedir?" diye sordu Albay Weber.

"Bir iade değil," dedi Burghart. Önceki değiş tokuş sırasında heptapotlar bize daha önce kendimizle ilgili anlattığımız bilgileri vermişti. Dışişleri Bakanlığı buna çok öfkelenmişti, fakat bunun bir hakaret olduğunu düşünmek için herhangi bir sebebimiz yoktu; takas değerinin bu değiş tokuşlarda ciddi bir rolü olmadığını ima ediyordu muhtemelen. Heptapotların bize uzayda seyahat edebilme yöntemi, soğuk füzyon veya hayalleri gerçek kılan bir başka mucize teklif edebileceği ihtimalini ortadan kaldırmıyordu.

"İnorganik kimyaya benziyor," dedi nükleer fizikçi, resim değişmeden önce ekranda görünen denklemi işaret ederek.

Gary başıyla onayladı. "Materyal teknolojisi olabilir."

"Galiba sonunda bir yerlere varıyoruz," dedi Albay Weber.

"Ben daha çok hayvan resmi görmek istiyorum," diye fısıldadım, sadece Gary'nin duyabileceği bir sesle ve bir çocuk gibi surat astım. O da gülümseyip beni dürttü. Doğrusunu söylemek gerekirse heptapotların son iki takas sırasında yaptıkları gibi, bir başka zenobiyoloji dersi vermelerini tercih ederdim; o derslere baktığınızda insanların heptapotlara bugüne dek karşılaştıkları tüm ırklardan daha fazla benzediğini görebilirdiniz. Ya da heptapot tarihi üzerine bir başka ders de olabilirdi; görünürde konuyla ilgisiz bir sürü şeyle dolu olsalar da yine de ilginçtiler. Bize yeni bir teknoloji vermelerini arzulamıyor, çünkü hükümetlerimizin onunla neler yapabileceğini görmek istemiyordum.

Bilgi değiş tokuş edilirken ben de Frambuaz'ı izleyerek alışılmışın dışında herhangi bir davranışta bulunup bulunmadığını gözlemledim. Her zamanki gibi neredeyse kıpırtısız duruyordu; kısa süre sonra yaşanacaklara dair bir emare göremedim.

Bir dakika sonra heptapotların ekranı kararda ve bir dakika daha geçtikten sonra bizimki de aynı şeyi yaptı. Gary ile diğer bilim insanlarının çoğu heptapotların sunumunu baştan oynatan küçük ekranın başına toplandı. Bir katı hâl fizikçisi çağırmaları gerektiğinden bahsettiklerini duyabiliyordum.

Albay Weber bana doğru döndü. "Siz ikiniz," dedi, beni ve Burghart'ı göstererek. "Bir sonraki takasın yerini ve zamanını belirleyin." Ardından ekranın başına toplananları takip etti.

"Hemen hallediyoruz," dedim. "Bu şerefin sana ait olmasını ister misin, yoksa ben mi yapayım?" diye sordum Burghart'a. Adamın

Heptapot B'ye benimkine denk bir ustalık kazandığını biliyordum.

"Bu senin aynan," dedi. "Sen sür."

Bir kez daha verici bilgisayarının başına oturdum. "Bahse girerim bir üniversite öğrencisiyken günün birinde ordu için tercümanlık yapacağını aklının ucundan bile geçirmemişsindir."

"Emin olabilirsin," dedi. "Şu anda bile buna inanmakta güçlük çekiyorum." Birbirimize söylediğimiz her şey halka açık bir alanda karşılaşan ama yine de gizli kimliklerini ifşa etmeyen iki ajanın tatsız konuşmalarına benziyordu.

Yansıtmalı görünüş modülasyonu aracılığıyla, "Bizi-kapsayan-değiş-tokuş-işlemi-görüşmesi-mevki" manasına gelen semagramları yazdım. Frambuaz da bana bir cevap yazdı. Rolüm gereği kaşlarımı çatmamın, Burghart'ın ise, "Ne demek istiyor?" diye sormasının vakti gelmişti. Adamın zamanlaması kusursuzdu.

Frambuaz'dan daha açık konuşmasını talep ettim. Verdiği cevap bir öncekiyle aynıydı. Sonra da odadan süzülerek çıkmasını izledim. Oyunumuzun bu sahnesi için perde inmek üzereydi. Albay Weber öne çıktı. "Neler oluyor? Nereye gitti?"

"Heptapotlar artık gidiyor, dedi. Sadece kendisi değil, hepsi."

"Onu hemen geri çağırın. Bunun ne anlama geldiğini sorun."

"Şey, Frambuaz'ın bir çağrı cihazı kullandığını sanmıyorum," dedim.

Aynadaki oda görüntüsü o kadar ani bir şekilde ortadan kayboldu ki neye baktığımı fark edebilmem için birkaç saniye geçmesi gerekti: çadırın öteki yarısına. Ayna tamamen şeffaf hâle gelmişti. Video ekranının çevresindeki konuşmalar kesiliverdi.

"Neler oluyor lan burada?" diye sordu Albay Weber.

Gary aynaya doğru yürüdü, sonra da etrafından dolaşıp öteki tarafına geçti. Eliyle arka yüzeyine dokundu; parmaklarının cama temas ettiği noktalarda oluşan solgun ve oval izleri görebiliyordum. "Galiba," dedi, "menzilli bir transmutasyon gösterisine tanık olduk."

Kuru çimenlerin üzerinde koşturan ayak sesleri işittim. Elinde kocaman bir telsiz tutan bir asker nefes nefese çadıra girdi. "Albayım, mesajınız—"

Weber telsizi onun elinden kaptı.

***

Henüz bir günlükken seni seyretmenin nasıl bir his olduğunu hatırlıyorum. Baban hastane kafeteryasına hızlı bir ziyarette bulunurken, sen de beşiğinde yatacaksın. Üzerine eğileceğim.

Doğum yapmamın üzerinden çok fazla zaman geçmemiş olacak ve kendimi hâlâ burulmuş bir havlu gibi hissedeceğim. Hamileliğim sırasında kendimi devasa hissetmeme rağmen aykırı bir biçimde minicik görüneceksin; karnımda senden çok daha iri ve gürbüz birinin sığacağı kadar yer olduğuna yemin edebilirim. Ellerinle ayakların uzun ve ince olacak, yamuk yumuk olmalarına daha var. Yüzün hâlâ kıpkırmızı ve kabarık göz kapakların sımsıkı kapalı; nur topu gibi olmadan önceki o cücevari aşamada olacaksın.

Bir parmağımı göbeğinde gezdirip cildinin esrarengiz yumuşaklığı karşısında hayrete düşecek, ipeğin vücudunu çuval beziymiş gibi aşındırıp aşındırmayacağını merak edeceğim. Derken debelenip vücudunu döndürecek, bacaklarını birer birer sallayacaksın ve içimdeyken pek çok kereler tekrarladığın bu hareketi tanıyacağım. Demek *böyle* görünüyormuş.

Anne-bebek arasındaki bu eşsiz bağ, taşıdığım kişinin sen olduğunun katiyeti karşısında kendimi çok mutlu hissedeceğim. Daha önce bir kerecik dahi görmemiş olsaydım bile seni bir bebek denizinin içinde tanıyabilirdim: Hayır, bu değil. Hayır, bu da değil. Dur, işte şuradaki.

Evet, bu o. Bu benim kızım.

***

Heptapotları son kez son 'hediye takası' esnasında gördük. Dünyanın dört bir yanındaki aynaları aynı anda şeffaflaştı ve tüm gemileri yörüngeyi terk etti. Daha sonra uyguladığımız analizlerin sonucunda aynaların erimiş silikadan ibaret olduğu ortaya çıktı. Tamamen durağandılar. Son takas oturumunda elde edilen bilginin yeni bir süper iletken materyaline ait olduğu anlaşıldı, fakat daha sonra bunun Japonya'da kısa süre önce gerçekleştirilmiş bir araştırmanın kopyası olduğu ortaya çıktı; insanların hâlihazırda bilmediği hiçbir şey yoktu.

Heptapotların neden gittiğini hiçbir zaman öğrenemedik, onları buraya neyin getirdiğini veya yaptıkları şeyi neden yaptıklarını da öyle... Yeni farkındalığım bu türden bir bilgi sağlamıyordu; heptapotların davranışı ardışık bir bakış açısından bakıldığında açıklanabilirdi muhtemelen, ama o açıklamayı asla bulamadık.

Heptapotların dünya görüşünü daha fazla deneyimleyebilmeyi, onlar gibi hissedebilmeyi isterdim. Öte yandan belki de hayatımın geri kalanı boyunca olayların köpüklü dalgalarında salınmaktansa kendimi onların zaruretine, mutlaka gerçekleşmesi gereken hâline bırakmalıyım. Ama bu hiçbir zaman olmayacak. Heptapotların dilini öğrenmeye devam edeceğim, tıpkı diğer aynalarda çalışan öteki dil uzmanları gibi; ancak hiçbirimiz onlar buradayken kaydettiğimiz ilerlemenin ötesine geçemeyeceğiz.

Heptapotlarla çalışmak hayatımı değiştirdi. Babanla tanıştım ve Heptapot B'yi öğrendim; her ikisi de seninle burada, ay ışığı altındaki sundurmada tanışabilmemi mümkün kıldı. Eninde sonunda, bundan yıllar sonra baban yanımda olmayacak. Sen de öyle... Bu andan bana kalan tek şey heptapot lisanı olacak. O yüzden dikkatimi topluyor ve her detayı not ediyorum.

Başından beri kaderimi biliyordum ve yolumu ona göre seçtim. Peki sonsuz bir mutluluk elde etmek için mi çabalıyorum, yoksa sonsuz bir acı mı? Bir minimuma mı ulaşacağım, yoksa bir maksimuma mı?

Bu sorular aklımda cirit atarken baban bana bir soru soruyor. "Bebek yapmak ister misin?" Ben de gülümseyip cevap veriyorum. "Evet." Etrafımdaki kollarını çözüyorum ve aşk yapmak, seni yapmak için içeri girerken el ele tutuşuyoruz.

SON

YETMİŞ İKİ HARF

17.700 kelime
İlk kez *Vanishing Act*'te yayımlanmıştır (Tor, 2000)

Çocukken Robert'ın en sevdiği oyuncak basit bir şey, ileri doğru yürümekten başka bir numarası olmayan kil bir bebekti. Annesiyle babası bahçedeki misafirleri eğlendirir, Victoria'nın tahta çıkışından veya Chartist'in reformlarından bahsederken Robert da evin koridorları boyunca yürüyen bebeği takip eder, onu köşelerden döndürür ya da başladığı yere geri götürürdü. Bebek ne emirlere uyar ne de herhangi bir duygu emaresi gösterirdi; bir duvarla karşılaştığı takdirde kilden kollarıyla bacaklarını yavaş yavaş ezip şekilsiz çubuklara dönüştürene dek yürümeye devam ederdi. Robert bazen sırf eğlenmek için bunu yapmasına izin verirdi. Oyuncağın uzuvları iyice çarpıldığındaysa onu yerden alır, üstündeki isim etiketini çıkarır ve adımının ortasında hareketine bir son verirdi. Sonra da vücudunu yoğurarak onu pürüzsüz bir yumruya dönüştürür, bir kalas gibi dümdüz eder ve bambaşka bir şekle sokardı: bir bacağı topal veya diğerinden daha uzun olan bir beden. İsmi bebeğin üstüne geri yapıştırdığında oyuncak çabucak yuvarlanıp küçük bir daire çizmeye koyulurdu.

Robert'ı eğlendiren şey kile şekil vermek değil, ismin sınırlarını planlamaktı. Bebeği hareket ettiremeyene dek ismi bedene kaç farklı şekilde uygulayabileceğini görmeyi seviyordu. Biçim verme aşamasını kısa tutmak adına dekoratif detaylar eklemekle çok fazla uğraşmıyor, bedenleri sadece ismi test etmesine yetecek kadar düzeltiyordu.

Bir diğer bebeği dört ayak üzerinde yürüyen, güzel vücutlu, porselenden yapılma, detaylı bir attı. Ama Robert onun adıyla deney yapmakla daha çok ilgileniyordu. Bu isim başla, dur, engellerden kaçın gibi emirlere itaat ediyordu. Oğlan onu kendi yaptığı bedenlere eklemeye çalışmıştı, fakat ismin daha detaylı vücut gereksinimleri vardı ve Robert hiçbir zaman onun hareket ettireceği türden bir kil beden yapmayı başaramamıştı. Bacakları ayrı ayrı yoğurup sonradan bedene yapıştırsa bile ek yerlerini tamamen

silemiyordu, o nedenle isim de vücudu tek bir parça olarak algılamıyordu.

Oğlan isimleri dikkatle incelemiş, iki bacaklıları dört bacaklılardan ayırabilecek veya basit emirlere itaat etmelerini sağlayabilecek bir şey aramıştı. Lakin isimler birbirlerinden tamamen farklı görünüyordu; her parşömen parçasının üzerinde İbranice yazılmış yetmiş iki minik harf vardı, altışarlı on iki satır hâlinde sıralanmışlardı ve oğlanın anlayabildiği kadarıyla harflerin dizilişi bütünüyle rastgeleydi.

***

Robert Stratton ve dördüncü sınıfa giden diğer arkadaşları yerlerinde sessizce otururken öğretmenleri Üstat Trevelyan da sıraların arasında dolaşıyordu.

"Langdale, isimlerin doktrinleri nelerdir?"

"Her şey Tanrı'nın bir yansımasıdır ve şey, ıı, tüm..."

"Gevelemeyi bırak. Thorburn, isimlerin doktrinlerini saymayı *sen* becerebilir misin?"

"Her şey Tanrı'nın bir yansıması olduğundan tüm isimler de onun kutsal adının bir yansımasıdır."

"Peki bir nesnenin gerçek adı nedir?"

"Bir isim nasıl ki Tanrı'nın bir yansımasıysa bir nesne de yine aynı şekilde O'nun bir yansımasıdır."

"Gerçek bir ismin icraatı nedir?"

"Verildiği nesneyi kutsal gücün yansımasıyla kuşatmak."

"Doğru. Halliwell, işaretler doktrini nedir?"

Doğa felsefesi dersi öğlene kadar sürdü, ama o gün cumartesi olduğundan öğleden sonra ne yapmaları gerektiğine dair herhangi bir talimat yoktu. Üstat Trevelyan sınıfı serbest bıraktı ve Cheltenham Okulu'nun erkek öğrencileri çabucak oradan uzaklaştı.

Robert yatakhaneye uğradıktan sonra okul bahçesinin sınırında arkadaşı Lionel'le buluştu. "Vakit geldi mi? Gün bugün mü?" diye sordu oğlan.

"Öyle olduğunu söyledim ya," diye cevap verdi Lionel.

"Gidelim o zaman." İkili Lionel'in evine kadarki bir kilometrelik mesafeyi yürümeye koyuldu.

Robert, Cheltenham'daki ilk yılında Lionel'i pek tanımazdı. O, yatısız öğrencilerden biriydi ve tüm yatılılar gibi Robert da onlara pek güvenmezdi. Sonra bir gün, tamamen şans eseri, yaz tatili sırasında Britanya Müzesi'nde karşılaşmışlardı. Robert müzeye bayılmıştı. Kırılgan mumyalar ve muazzam lahitler; doldurulmuş bir ornitorenk ve salamura edilmiş bir denizkızı; fil dişleriyle, Ren geyiği ve ünikorn boynuzlarıyla dolu bir duvar. O gün element ruhlarının sergilendiği alandaydı, semenderin yokluğunu açıklayan bir levhayı okuyordu ki ansızın Lionel'i fark etmişti. Hemen yanı başında dikiliyor, bir kavanozun içinde duran su perisine bakıyordu. Sohbetleri her ikisinin de bilime ortak bir ilgi duyduğunu ortaya çıkarmış ve o günden itibaren sıkı dost olmuşlardı.

Yolda yürürlerken irice bir çakıl taşını kendi aralarında tekmeleyerek paslaşıyorlardı. Lionel çakıla bir tekme attı ve Robert'ın bileklerinin arasından geçip gittiğini görünce güldü. "Oradan kurtulmak için sabırsızlanıyordum," dedi. "Bir doktrin daha dinlemeye dayanamazdım."

"O derse doğa felsefesi deme zahmetine neden katlanıyorlar ki?" dedi Robert. "Başka bir din dersi olduğunu kabul etsinler olsun bitsin." İkili kısa bir süre önce *Bir Çocuğun Nomenklatür Rehberi*'ni[18] satın almış ve nomenklatörlerin[19] artık Tanrı'dan ya da kutsal isimlerden bahsetmediklerini öğrenmişlerdi. Bilakis, güncel görüş fiziksel bir evrenin yanı sıra sözcüksel bir evrenin de var olduğunu ve her ikisinin de nesnelere gizil güçlerinin fark edilmesini sağlayan uyumlu bir isim verdiğini savunuyordu. Artık nesnelere verilen tek bir 'gerçek ad' da yoktu; bir beden kesin şekline bağlı olarak 'esame' denilen birkaç farklı isimle uyumlu olabilir veya tam tersine tek bir basit isim bir bedene kayda değer sayıda farklı şekiller verebilirdi. Tıpkı Robert'ın yürüyen kuklasının da kanıtladığı gibi...

Lionel'in evine ulaştıklarında aşçıya, akşam yemeğine birazdan hazır olacaklarına dair söz verdiler, sonra da arka bahçeye çıktılar. Lionel alet edevat kulübesini deneylerini yürüttüğü bir laboratuvara dönüştürmüştü. Normalde Robert buraya düzenli olarak gelirdi, fakat arkadaşı şu sıralar sır olarak sakladığı bir deney üzerinde çalışmaktaydı. Ancak şimdi elde ettiği sonuçları ona göstermeye

18 Nomenklatür: Bir bilim dalındaki teknik terimleri adlandırma sistemi. İsimlendirme (ç.n).

19 Nomenklatör: Bilimde yeni keşfedilen şeylere isim bulan kişi (ç.n).

hazırdı. Lionel oğlana dışarıda beklemesini söyleyip kulübeye yalnız girdi, ardından onu da içeri aldı.

Kulübenin tüm duvarlarını dolaşan uzun bir raf deney tüpleriyle, ağızları tıpalı yeşil camdan şişelerle ve sınıflarına göre tasnif edilmiş çeşitli kaya ve mineral örnekleriyle doluydu. Lekelerle ve yanık izleriyle bezeli bir masa dar alanın büyük bir bölümünü kapsıyor ve Lionel'in son deneyine ait aparatları taşıyordu: yanan bir yağ lambasının üzerindeki tripoda oturtulmuş, içi su dolu bir çanak ve onun içinde de dibi suyun içinde kalacak şekilde sabitlenmiş bir su kabağı. Bunun yanı sıra, çanağa cıvalı bir termometre de tutturulmuştu.

"Yakından bak," dedi Lionel.

Robert su kabağının içeriğini incelemek için öne eğildi. Karşısındaki şey ilk başta sadece kabarcıktan, bir tutam bira köpüğünden ibaretmiş gibi göründü. Ama daha yakından baktığında köpük sandığı şeylerin aslında ışıldayan bir kafes örgüsünün üzerindeki açıklıklar olduğunu fark etti. Köpükler homunkulüslerden, döllenmiş minik ceninlerden oluşuyordu. Bedenleri şeffaftı, ama bir araya geldiklerinde balonsu kafaları ve ip gibi uzuvları soluk renkli, yoğun bir köpük oluşturuyordu.

"Bir kavanozun içine otuz bir çekip meniyi sıcak mı tuttun, ne yaptın?" diye sordu Robert. Lionel onu asabi bir şekilde itince de gülerek ellerini sakinleştirici bir edayla havaya kaldırdı. "Hayır, gerçekten, bu şey bir harika. Nasıl yaptın?"

Sakinleşen Lionel, "Bu gerçekten de denge gerektiren bir iş. Sıcaklığı doğru oranda tutman gerekiyor elbette, fakat büyümelerini istiyorsan aynı zamanda içine de doğru besin maddelerini katmalısın. Karışımın yetersiz olursa açlıktan ölürler. Bol olduğu zaman da gereğinden fazla canlanıp birbirleriyle dövüşmeye başlıyorlar."

"Beni kafaya alıyorsun."

"Doğru söylüyorum. Eğer bana inanmıyorsan kendin bak. Ucubelerin doğmasına neden olan şey spermlerin arasındaki savaşlardır. Yumurtaya, yaralanmış bir sperm ulaşırsa deforme olmuş bir bebek doğuyor."

"Buna sebep olan şeyin hamile bir kadının dehşet verici bir olay yaşaması olduğunu sanıyordum." Robert ceninlerin küçücük hareketlerini neredeyse görebiliyordu. Köpüğün onların toplu hareketi sonucu çok yavaş bir şekilde döndüğünü fark etti.

"O dediğin sadece bazı bebekler için geçerli; baştan aşağı kıllarla ya da lekelerle kaplı olanlar gibi... Bir kavganın ortasında kalan spermlerse kolları veya bacakları olmayan, şekilsiz bebekler olarak dünyaya geliyor. İşte bu yüzden karışımı çok zengin tutamazsın, özellikle de gidecek bir yerleri yoksa. Kuduruyorlar. Öyle bir şey olursa hepsini çabucak kaybedebilirsin."

"Onları ne kadar büyütebiliyorsun?"

"Muhtemelen çok değil," dedi Lionel. "Bir yumurtaya ulaşmadıkları takdirde onları hayatta tutmak kolay değil. Fransa'daki birinin onları yumruk büyüklüğüne ulaşıncaya dek büyütebildiğini okumuştum ve ellerinde en iyi ekipmanlar vardı. Sadece yapıp yapamayacağımı görmek istedim, hepsi bu."

Robert köpüğe bakarken Üstat Trevelyan'ın zihinlerine kazıdığı preformasyon doktrinini hatırlardı: Yaşayan tüm canlılar çok uzun bir zaman önce, aynı anda yaratılmıştı ve bugün gerçekleşen doğumlar sadece önceleri görülemez olanların büyümesiydi. Her ne kadar yeni yaratılmış gibi görünseler de bu *homunkulüsler* hesaplanamayacak kadar yaşlıydı; tüm insanlık tarihi boyunca atalarının nesilleri içerisine gizlenmiş, doğum sırasının kendilerine gelmesini beklemişlerdi.

Aslına bakılırsa bekleyenler sadece onlar değildi; doğmadan önce Robert da aynı şeyi yapmış olmalıydı. Eğer bu deneyi babası yapmış olsaydı şu anda gördüğü minik figürlerden biri doğmamış kız ve erkek kardeşleri olabilirdi. Bir yumurtaya ulaşıncaya dek bilinçsiz olduklarını biliyordu, ama yine de öyle olmasalardı ne düşüneceklerini merak etti. Vücudunun, her kemiğinin ve organının jöle kadar yumuşak ve şeffaf olduğunu hayal etti. Saydam göz kapaklarının arasından bakmak, uzaklarda gördüğün dağın aslında bir insan olduğunu anlamak, sana bakan kişinin kardeşin olduğunu fark etmek nasıl bir his olurdu acaba? Peki ya bir yumurtaya ulaşabildiği takdirde o dev kadar büyük ve katı olabileceğini biliyorsa? Dövüşmelerine şaşmamak gerekirdi.

***

Robert Stratton, nomenklatür okumak için Cambridge'deki Trinity Koleji'ne gitti. Orada yüzyıllarca önce, nomenklatörlere hâlâ *ba'alei*

shem, otomatlara ise *golem* dendiği zamanlarda yazılmış kabala metinlerini ve isim bilimlerinin temellerini oluşturan eserleri okudu: *Sefer Yezirah*, Wormslu Eleazar'ın *Sodei Razayya*'sı, Abulafia'nın *Hayyei ha-Olam ha-Ba*'sı. Ardından alfabetik manipülasyon tekniklerine daha geniş bir felsefi ve matematiksel içerik katan simya tezlerini çalıştı: Llull'un *Ars Magna*'sı, Agrippa'nın *De Occulta Philosophia*'sı, Dee'nin *Monas Hieroglyphica*'sı.

Her ismin birkaç farklı nitemin kombinasyonu olduğunu, her birinin spesifik bir özellik ya da kabiliyet bahşettiğini öğrendi. Nitemler elde edilmek istenen özelliği tanımlayan, hem yaşayan hem de ölü dillerde aynı türden ve kökten gelen tüm kelimelerin derlenmesiyle oluşturulmuştu. Harfleri titizlikle ikame edip yerlerini değiştirerek o kelimelerin müşterek özünü, yani o özelliğin nitemini damıtabilirdiniz. Nitemler bazı durumlarda nirengi noktası olarak kullanılır, herhangi bir dilde tanımlanmayan özellikleri türetebilmenize olanak sağlardı. Tüm bu işlemler formüllere olduğu kadar sezgilerinize de dayanırdı; en iyi harf permütasyonunu seçebilme kabiliyeti öğretilemez bir yetenekti.

Görünüşte rastgele harflerden oluşan ve iç içe geçerek bir isim oluşturan bir grup özlü ve anımsatıcı nitem aracılığıyla adsal integrali, kendisini oluşturan nitemlere ayrılan bir isim aracılığıyla da çarpanlara ayırma yöntemlerinin modern tekniklerini araştırdı. Her integral metoda karşılık gelen bir çarpanlara ayırma tekniği yoktu; kudretli bir isim tekrardan çarpanlarına ayrılarak kendisini oluşturanlardan farklı nitemlere dönüştürülebilirdi, ki onlar da sıklıkla bu amaç için kullanılırdı zaten. Bazı isimler yeniden çarpanlarına ayrılmaya direnir, nomenklatörler de onların gizemlerini elde edebilmek için yeni teknikler geliştirmek zorunda kalırdı.

O yıllarda nomenklatür alanında bir tür devrim yaşanmaktaydı. İsimler uzun yıllardır sadece iki sınıf altında toplanıyordu: bedene hareket vermek için kullanılanlar ve muska vazifesi görenler. Sağlık muskaları yaralanmalardan ve hastalıklardan korunmak, diğerleriyse bir evi yangına karşı dayanıklı kılmak ya da bir geminin batma ihtimalini azaltmak için kullanılıyordu. Ancak bu iki isim kategorisinin arasındaki farklılıklar son zamanlarda kaydedilen heyecan verici bulgular yüzünden muğlaklaşmaya başlamıştı.

Yeni yeni ortaya çıkan ve ısı ile iş arasında karşılıklı bir dönüşüm kuran termodinamik bilimi, kısa bir süre önce otomatların hareket güçlerini çevrelerindeki sıcaklığı emerek elde ettiğini açıklamıştı. Berlin'deki bir *Namenmeister*, ısıya dair bu yeni bilgilerden yola çıkarak bir bedenin bir bölgedeki sıcaklığı emip başka bir yerde salabilmesini sağlayan yeni bir muska türü geliştirmişti. Bu muskaların sağladığı soğutma, uçucu sıvıların buharlaştırılmasına nazaran çok daha basit ve etkiliydi. Ticari uygulama alanlarıysa çok daha genişti. Bu yeni muskalar otomatların geliştirilmesini de kolaylaştırıyordu; Edinburghlu bir nomenklatörün nesnelerin kaybolmasını önleyen bir muska üzerinde yaptığı araştırmalar, bulduğu eşyaları yerlerine geri getiren, ev tipi bir otomat türünün patentini almasını sağlamıştı.

Stratton mezun olduktan sonra Londra'ya yerleşti ve İngiltere'nin önde gelen otomat üreticilerinden Coade İmalat'ta nomenklatör olarak işe girdi.

***

Stratton onu birkaç adım geriden takip eden, alçıdan yapılma son otomatıyla birlikte fabrika binasına girdi. Çatısında tavan pencereleri bulunan, tuğladan inşa edilmiş, kocaman bir yapıydı bu; yarısı metal eritmeye, diğer yarısıysa seramik üretimine ayrılmıştı. Odalar her iki bölümde de dolambaçlı bir yol vasıtasıyla birbirlerine bağlanıyor, her biri hammaddeleri bir otomata dönüştürecek bir sonraki aşamaya ev sahipliği yapıyordu.

Stratton ile otomatı seramik bölümüne girdi ve killerin karıştırıldığı alçak tekne sıralarının yanından geçtiler. Her tekne sıradan kırmızı kilden tutun da beyaz renkli arıkile dek pek çok farklı çeşit barındırıyor, sıvı çikolatayla veya yoğun bir kremayla ağızlarına dek dolu kupaları andırıyorlardı; illüzyonu bozan tek şey ağır bir mineral kokusuydu. Kili karıştıran paletler, dişli çarklar aracılığıyla odayı boylu boyunca kateden tavan pencerelerinin hemen altındaki bir kadran miline bağlıydı. Bölümün sonunda bir otomat motoru yer alıyordu: motor dişlisini bıkıp usanmadan çeviren, dökme demir bir dev. Stratton onun yanından geçerken etrafındaki ısıyı çekerek havada yarattığı hafif serinliği hissetti.

Bir sonraki odada şekle dökülecek kalıplar yer alıyordu. Duvarlara çeşitli otomatların evrik dış hatlarını taşıyan, tebeşir beyazı dış kabuklar sıralanmıştı. Odanın orta kısmında önlük kuşanmış heykeltıraş kalfaları duruyor, tek başlarına ya da çiftler hâlinde çalışarak otomatların çıktığı kozalarla ilgileniyorlardı.

Robert'ın en yakınındaki heykeltıraş, maden arabalarını itmek için kullanılan koca kafalı ve dört ayaklı bir hayvanın kalıplarını bir araya getirmekle meşguldü. Genç adam başını yaptığı işten kaldırdı. "Birine mi bakmıştınız efendim?" diye sordu.

"Usta Willoughby ile burada buluşmam gerekiyordu," dedi Stratton.

"Pardon, haberim yoktu. Eminim birazdan burada olur." Kalfa işine döndü. Harold Willoughby, Birinci Dereceden Usta Bir Heykeltıraş'tı; Stratton otomatının dökümü için yeniden kullanılabilir bir kalıp hakkında onun fikrini alıyordu. Beklerken kalıpların arasında boş boş gezindi. Otomatı ise hareketsiz bir biçimde dikiliyor, bir sonraki emrini bekliyordu.

Willoughby metal işçiliği bölümüne açılan kapıdan çıkageldi, yüzü ocakların ısısı nedeniyle kıpkırmızı kesilmişti. "Geciktiğim için özür dilerim Bay Stratton," dedi. "Son birkaç haftadır büyük bir bronz otomat üzerinde çalışıyoruz ve bugün döküm vakti. Çocukları böyle bir zamanda yalnız bırakmak istemezsiniz."

"Sizi çok iyi anlıyorum."

Willoughby hiç vakit kaybetmeden yeni otomata doğru yürüdü. "Moore'u aylardır üzerinde çalıştırdığınız şey bu mu?"

Moore, Stratton'a çalışmalarında yardım eden kalfaydı. Genç adam başını olumlu anlamda salladı. "Çocuk iyi iş çıkarıyor." Moore onun taleplerine uyarak modelleme kilini bir armatüre uygulamış, her biri tek bir ana konseptin çeşitli varyasyonları olan sayısız bedene şekil vermiş, sonra da onları isimlerle deney yapılabilecek alçı kalıplar yaratmakta kullanmıştı.

Willoughby bedeni inceledi. "Güzel bir detay, yeterince düzgün görünü— durun bir dakika." Otomatın ellerini işaret etti; parmakları sadece yüzeysel girintilerden ibaret olan palet ya da kolçak gibi geleneksel tasarımların aksine, bu otomatın tamamen gelişmiş, gayet belirgin ve birbirinden ayrı beş parmağı vardı. "Bana bunların işlevsel olduğunu söylemeye çalışmıyorsunuz herhâlde?"

"Aynen öyleler."

Willoughby'nin duyduğu şüphe su götürmezdi. "Gösterin bana."

Stratton otomata seslendi. "Parmaklarını esnet." Otomat ellerini öne uzattı, her iki elinin parmaklarını sırayla açıp kapattı, sonra da kollarını yana indirdi.

"Tebrik ederim Bay Stratton," dedi heykeltıraş, otomatın ellerini daha yakından inceleyebilmek için çömelerek. "İsmin etkili olabilmesi için parmakların her eklemde bükülmesi mi gerekiyor?"

"Aynen öyle. Bu şekilde bir kalıp parçası tasarlayabilir misiniz?"

Willoughby dilini birkaç kez şaklattı. "Bu bayağı alengirli bir iş olur," dedi. "Her döküm için atık bir kalıp kullanabiliriz. Yine de elimizde bir kalıp olsa bile bu tür parmakları seramikle yapmak oldukça pahalıya patlar."

"Masrafa değeceğini düşünüyorum. Göstermeme izin verin." Stratton bir kez daha otomata seslendi. "Bir beden kalıba dök; şuradaki kalıpları kullan."

Otomat ağır adımlarla yakınındaki duvara kadar gidip kendisine gösterilen kalıp parçalarından birini aldı. Küçük porselen habercilerden dökmek için kullanılan kalıptı bu. Kalfalardan birkaçı onu izlemek için yaptıkları işe ara verirken otomat da parçayı bir çalışma alanına taşıdı, sonra da birkaç farklı kesiti bir araya getirip kalın bir sicimle hepsini birbirine dikti. O parmaklarını çalıştırır, sicimin boştaki uçlarını bir düğüm hâline getirirken heykeltıraşların hayreti yüzlerinden okunuyordu. Otomat bunun ardından birleştirdiği kalıbı dik duracak şekilde yerleştirdi ve bir maşrapa kil harcı almaya yöneldi.

"Bu kadarı yeterli," dedi Willoughby. Otomat işini yarıda bırakıp az önceki bekleme pozisyonuna geri döndü. Kalıbı inceleyen usta, "Bunu ona siz mi öğrettiniz?" diye sordu.

"Evet. Moore'un onu metal dökme konusunda da eğitmesini umuyorum."

"Başka işler öğrenebilen isimleriniz var mı?"

"Henüz değil. Lakin el becerisi gerektiren her tür yetenek için benzer isimlerden oluşan eksiksiz bir sınıfın var olduğuna inanmak adına pek çok sebebim var."

"Gerçekten mi?" Willoughby odadaki diğer heykeltıraşların onları izlediğini fark etti ve, "Eğer yapacak işiniz yoksa size verebile-

ceğim pek çok vazife var," diye seslendi. Kalfalar çabucak işlerinin başına döndü ve usta heykeltıraş yeniden Stratton'a baktı. "Hadi, bu görüşmeye ofisinizde devam edelim."

"Pekâlâ." Genç adam otomata kendilerini takip etmesini söyledi ve ikili Coade İmalat'ı oluşturan bitişik binalar kompleksinin ön tarafına ilerledi. Önce Stratton'un kişisel ofisinin arkasında bulunan stüdyoya girdiler. "Otomatıma bir itirazınız mı var?"

Willoughby bir çalışma masasının üzerine tutturulmuş bir çift kil ele baktı. Masanın arkasındaki duvara elleri çeşitli pozisyonlarda gösteren bir dizi şema asılmıştı. "İnsan elini taklit etmekte hayranlık duyulası bir iş ortaya çıkarmışsınız. Lakin otomatınıza öğrettiğiniz ilk yeteneğin heykeltıraşlık olması beni endişelendirdi."

"Eğer heykeltıraşların yerine otomatları getirmeye çalıştığımdan endişeleniyorsanız hiç dert etmeyin. Kesinlikle öyle bir amacım yok."

"Bunu duyduğuma sevindim," dedi Willoughby. "Peki o zaman neden ona heykeltıraşlığı öğrettiniz?"

"Bu ziyadesiyle dolaylı bir yolun ilk adımı. Nihai hedefim; otomat motorlarının, çoğu ailenin satın alabileceği kadar ucuza üretilebilmesi."

Willoughby'nin şaşkınlığı yüzünden okunuyordu. "İyi de, söyler misiniz, öyle bir motor bir ailenin ne işine yarar ki?"

"Örneğin, motorlu bir dokuma tezgâhı kullanmaya."

"Neden bahsediyorsunuz siz?"

"Bir tekstil atölyesinde çalıştırılan çocukları gördünüz mü hiç? Yorgunluktan ölene dek işe koşuluyorlar, ciğerleri pamuk tozuyla dolu ve o kadar hastalar ki çocukluğu geride bırakıp yetişkinliğe adım atacaklarına zar zor inanıyorsunuz. Ucuz kumaşlar işçilerimizin sağlığına mal oldu; tekstil küçük ölçekli bir sanayiye dönüşmeden önce dokumacılar çok daha iyi durumdaydı."

"Dokumacıları o küçük binalardan çıkaran şey motorlu tezgâhlardı zaten. Onları nasıl tekrar içeri sokabilirler ki?"

Stratton daha önce hiç kimseye bundan bahsetmemişti, o yüzden açıklama fırsatını memnuniyetle karşıladı. "Otomat motorların bedeli her zaman yüksek olmuştur, bu yüzden onlarca tezgâhın devasa kömür kazanlarıyla çalıştırıldığı atölyelerimiz var. Ama benimki gibi bir otomat o motorları ucuza imal edebilir. Birkaç

makineyi çalıştırabilen, küçük otomat motorlar bir dokumacı ailesi tarafından satın alınabilecek hâle gelirse tıpkı eskiden olduğu gibi evlerinde çalışabilirler. İnsanlar fabrika şartlarına maruz kalmadan da düzgün bir gelir elde edebilirler."

"Tezgâhın ücretini unutuyorsunuz," dedi Willoughby, genç adamın gönlünü yapmaya çalışıyormuşçasına bir kibarlıkla. "Motorlu dokuma tezgâhları elle işletilen eski tezgâhlara nazaran çok daha pahalıdır."

"Otomatım dökme demir parçalarının üretimine de yardım edebilir, ki bu da motorlu dokuma tezgâhlarının ve diğer makinelerin fiyatını düşürecektir. Bu her derde deva olan bir yöntem değil, biliyorum, ama yine de ucuz motorların küçük esnafa daha iyi bir yaşam sağlayacağına ikna olmuş durumdayım."

"Reform arzunuz göğüs kabartıcı. Lakin atıfta bulunduğunuz sosyal sorunların daha basit çözümleri olduğunu belirtmeme müsaade edin: iş saatlerinde azaltma veya çalışma koşullarının geliştirilmesi gibi. Tüm üretim sistemimizi yıkmanıza gerek yok."

"Önerdiğim şeyin bir yıkımdan ziyade yenileme olduğunu düşünüyorum."

Willoughby şimdi de çileden çıkmış gibi görünüyordu. "Aile ekonomisine dönmekle ilgili tüm bu söylediklerıniz iyi hoş ama ya heykeltıraşlara ne olacak? Böyle bir niyetiniz olmamasına rağmen otomatlarınız onları işsiz bırakabilir. Yıllarca eğitim alıp çıraklık yapmış insanlardan söz ediyorum. Ailelerini nasıl geçindirecekler?"

Stratton adamın bu öfkeli ses tonu karşısında hazırlıksız yakalanmıştı. "Nomenklatür yeteneklerimi hafife alıyorsunuz," dedi, ortamı yumuşatmaya çalışarak. Ama heykeltıraş yüzünü asmaya devam etti. "Bu otomatların öğrenme kapasitesi son derece kısıtlı. Kalıpları işleyebilir, ama asla tasarlayamazlar; bir heykeltıraşın sanatı ancak gerçek bir heykeltıraş tarafından sergilenebilir. Benimle buluşmadan kısa bir süre önce birkaç kalfanıza büyük bir bronz otomat dökmekle ilgili talimatlarınızı vermeyi yeni bitirmiştiniz; otomatlar hiçbir zaman benzer bir koordinasyonla çalışamazlar. Sadece ezberlerindeki görevleri yerine getirebilirler."

"Eğer çıraklarımız tüm eğitimlerini işleri onların yerine yapan otomatları seyrederek geçirirse yetiştirdiğimiz heykeltıraşlar neye

benzer? Saygıdeğer bir mesleğin bir kukla gösterisine dönüştürülmesine müsaade etmeyeceğim."

"Öyle bir şey olmayacak," dedi Stratton, artık o da öfkelenmeye başlıyordu. "Ağzınızdan çıkanlara bir kulak verin. Mesleğinizi sürdürmeye duyduğunuz arzu, dokumacıların mahrum bırakıldığı şeyin ta kendisi. Otomatların diğer mesleklerin itibarını geri kazandırabileceğine ve sizinkine büyük bir bedele mal olmayacağına inanıyorum."

Willoughby onu dinliyormuş gibi görünmüyordu. "Peki otomatların başka otomatlar imal edebilmesine yönelik şu delice fikre ne demeli? Bu öneriniz sadece rencide edici olmakla kalmıyor, aynı zamanda felakete davetiye çıkarıyor! Bir süpürgenin su kovalarını taşıdığı ve ortalığı mahvettiği şu şiirin adı neydi?"

"*Der Zauberlehrling*'i[20] mi kastediyorsunuz?" diye sordu Stratton. "Gülünç bir mukayese. Otomatlar insanların iştiraki olmadan kendi kendilerini üretmekten o kadar uzaklar ki itirazlarımı sıralamaya nereden başlayacağımı bile bilemiyorum. Dans eden bir ayının Londra Balesi'nde yer alması bile daha olası."

"Eğer bale yapabilen bir otomat geliştirmekle ilgilenseydiniz böyle bir girişimi sonuna kadar desteklerdim. Lakin bu maharetli otomatlar üzerinde çalışmaya devam edemezsiniz."

"Kusura bakmayın bayım, ama sizin kararlarınıza göre hareket edecek değilim."

"Heykeltıraşların desteği olmadan çalışmayı zor bulacaksınız. Moore'u geri çağıracak ve diğer tüm kalfaları size bu projede herhangi bir şekilde yardımcı olmaktan men edeceğim."

Stratton bir anlığına afalladı. "Bu tepkiniz tamamen yersiz."

"Bense son derece münasip olduğunu düşünüyorum."

"O hâlde ben de başka bir fabrikanın heykeltıraşlarıyla çalışırım."

Willoughby kaşlarını çattı. "Heykeltıraşlar Birliği'nin başkanıyla görüşecek ve tüm üyelerimize otomatlarınızın dökümünde çalışmayı yasaklamasını tavsiye edeceğim."

Stratton kanının beynine sıçramaya başladığını hissedebiliyordu. "Kabadayılığınıza göz yumacak değilim," dedi. "Elinizden geleni ardınıza koymayın, ama beni hedeflerimi kovalamaktan alıkoyamazsınız."

---

20 (Alm.) Sihirbazın Çırağı. Goethe'nin ünlü bir şiiri (ç.n).

"Sanırım görüşmemiz sona erdi." Willoughby uzun adımlarla kapıya doğru yürüdü. "Size iyi günler Bay Stratton."

"İyi günler," diye yanıtladı genç adam, hararetle.

***

Stratton ertesi gün Coade İmalat'ın bulunduğu Lambeth Mahallesi'nde bir öğle yürüyüşüne çıktı. Birkaç blok geçtikten sonra yerel bir pazarda durdu. Kıvrılan yılan balıklarıyla dolu sepetlerin ve üzerilerine ucuz saatlerin serildiği battaniyelerin arasında bazen otomat oyuncaklar da olur, son tasarımları görmek Stratton'ı çocukluk günlerinden kalma bir hevesle doldururdu. Bugün biri kâşife, ötekiyse bir vahşiye benzeyecek şekilde boyanmış bir çift yeni boks bebeği çarptı gözüne. Bir süre durup onları izledi. Bu sırada, burnu akan bir yayanın dikkatini çekmek için birbirleriyle yarışan kocakarı ilacı satıcılarının seslerini duyabiliyordu.

"Görüyorum ki sıhhat muskanız sizi yarı yolda bırakmış bayım," dedi, tezgâhı kare şeklindeki küçük teneke kutularla dolu olan bir adam. "Derdinizin devası manyetizmanın şifalı güçlerinde, Doktor Sedgewick'in Polarize Tabletleri'nde yatıyor!"

"Saçmalık!" diye karşı çıktı ihtiyar bir kadın. "İhtiyacınız olan şey adamotu ruhu. Sınandı ve kanıtlandı!" Şeffaf bir sıvıyla dolu, küçük bir şişe çıkardı. "Bu karışım hazırlanırken köpeğin cesedi daha soğumamıştı! Bundan daha tesirli bir şey yok."

Başka yeni bebek göremeyen Stratton pazardan ayrılıp yürümeye devam etti. Düşünceleri bir kez daha Willoughby'nin dünkü sözlerine kaydı. Heykeltıraş sendikasının yardımından mahrum kaldığına göre bağımsız heykeltıraşlara başvurması gerekecekti. Daha önce öyle kimselerle hiç çalışmamıştı, o nedenle biraz araştırma yapması gerekebilirdi. Bağımsız heykeltıraşlar görünüşte yalnızca kamuya açık isimlerle kullanılacak bedenler dökerdi, fakat bazı kimseler bu yolla patent ve telif hakkı ihlallerini gizlerlerdi. Bu yüzden Stratton'ın onlarla gerçekleştireceği herhangi bir ticari birliktelik saygınlığını kalıcı olarak lekelerdi.

"Bay Stratton."

Başını kaldırıp kendisine seslenen kişiye baktı. Önünde sade

kıyafetler içinde, kısa boylu ve zayıf bir adam duruyordu. "Buyurun, benim. Tanışıyor muyuz beyefendi?"

"Hayır efendim. Adım Davies. Lord Fieldhurst için çalışıyorum." Ona üzerinde Fieldhurst Ailesi'nin armasını taşıyan bir kartvizit uzattı.

Hem zooloji hem de karşılaştırmalı anatomi alanlarında dikkat çekici bir uzman olan Edward Maitland –Fieldhurst Ailesi'nin üçüncü kontu– aynı zamanda Kraliyet Cemiyeti'nin de başkanıydı. Stratton dernek toplantıları esnasında adamın birkaç konuşmasını dinlemiş ama kendisiyle hiç tanıştırılmamıştı. "Sizin için ne yapabilirim?"

"Lord Fieldhurst mümkün olan en kısa zamanda son çalışmalarınız hakkında sizinle görüşmek istiyor."

Genç adam çalışmalarının nasıl olup da kontun kulağına kadar gittiğini merak etti: "Neden ofisimi aramadınız?"

"Lord Fieldhurst bu konunun gizli kalmasını tercih ediyor." Stratton kaşlarını havaya kaldırsa da Davies başka bir açıklamada bulunmadı. "Bu akşam müsait misiniz?"

Alışılmadık bir davet olsa da onur verici bir durumdu bu. "Elbette. Lord Fieldhurst'e memnuniyet duyacağımı bildirin lütfen."

"Bir fayton bu gece saat sekizde binanızın önünde olacak." Davies şapkasına dokunup onu selamladı, sonra da oradan ayrıldı.

***

Davies söz verdiği saatte bir faytonla çıkageldi. İçi lakeli maun ağacı, cilalı pirinç ve parlatılmış kadife kaplı, lüks bir araçtı. Kendisini çeken traktör de en az onun kadar pahalıydı: bilinen istikametler için herhangi bir sürücüye ihtiyaç duymayan, bronzdan yapılma bir araç.

Davies yol boyunca, sorulan sorulara cevap vermeyi kibarca reddetti. Bir uşak ya da kâtip olmadığı açıktı; Stratton adamın ne tür bir hizmetkâr olduğunu anlayamıyordu. Fayton onları Londra'dan çıkarıp kırsal arazilere, oradan da Darrington Hall'a, yani Fieldhurst Sülalesi'nin sahip olduğu konaklardan birine taşıdı.

Eve girmelerinin ardından Davies genç adamı önce bir antreden geçirdi, sonra da zarif bir şekilde döşenmiş bir çalışma odasına götürdü; içeriye girmeden, kapıları Stratton'ın arkasından kapattı.

Çalışma masasının arkasında ipek bir ceket giyen ve kravat takan, fıçı göğüslü bir adam oturuyordu; derin kırışıklıklara sahip, enli yanakları yünümsü ve gri renkli favorilerle kaplıydı. Stratton onu hemen tanıdı.

"Lord Fieldhurst, onur duydum."

"Tanıştığımıza memnun oldum Bay Stratton. Son zamanlarda harika işler yapıyorsunuz."

"Çok naziksiniz. Çalışmalarımın takip edildiğini bilmiyordum."

"Bu tür şeyleri takip etmeye çalışırım. Sizi bu tür bir otomat yapmaya iten şeyi anlatın bana lütfen."

Stratton ona düşük maliyetli motor üretmekle ilgili planlarını açıkladı. Fieldhurst ilgiyle dinledi, arada sırada da sağlam önerilerde bulundu.

"Takdire şayan bir amaç," dedi, onaylarcasına kafa sallayarak. "Böylesine hayırsever gerekçelerinizin olduğunu öğrendiğime çok memnun oldum, çünkü yönettiğim bir projede yardımınıza ihtiyacım var."

"Size herhangi bir şekilde yardımcı olmak benim için bir ayrıcalıktır."

"Teşekkürler." Fieldhurst'ün ifadesi ciddileşti. "Bu çok önemli bir mesele. Daha fazla konuşmadan önce, size anlatacağım her şeyi bir sır olarak saklayacağınıza dair bana söz vermenizi istemek zorundayım."

Stratton kontun bakışlarına karşılık verdi. "Bir beyefendi olarak şerefim üzerine yemin ederim ki bana anlatacağınız hiçbir şeyi ifşa etmeyeceğim efendim."

"Teşekkür ederim Bay Stratton. Lütfen şöyle buyurun." Fieldhurst çalışma odasının arka tarafında kalan bir kapıyı açtı ve birlikte kısa bir koridordan geçtiler. Koridorun sonunda bir laboratuvar vardı; uzun, titizlik derecesinde temiz bir masanın üstünde her biri ince ayarları yapmak için birbirine dik üç dişli çarkla donatılmış bir mikroskop ile bir tür mafsallı çerçeveden müteşekkil birkaç iş istasyonu bulunuyordu. En uzaktaki istasyonda mikroskoplardan birini kullanmakta olan, yaşlıca bir adam vardı; ikili içeri girdiğinde başını kaldırıp onlara baktı.

"Sanırım Dr. Ashbourne'ü tanıyorsunuzdur."

Hazırlıksız yakalanan Stratton bir an için konuşamadı. Nicholas Ashbourne, genç adamın öğrencilik yıllarında Trinity Koleji'nde

eğitmenlik yapardı, fakat yıllar önce alışılmışın dışında olduğu söylenen bazı araştırmalar yapmak için oradan ayrılmıştı. Stratton onu en coşkulu eğitmenlerinden biri olarak hatırlıyordu. Aradan geçen yıllar adamın yüzünü bir nebze daraltmış, alnının eskisinden bile geniş görünmesine neden olmuştu ama gözleri her zamanki kadar parlak ve dikkatliydi. Fil dişinden oyulma bir baston kullanıyordu.

"Stratton, seni yeniden görmek güzel."

"Sizi de öyle efendim. Sizinle burada karşılaşmayı hiç beklemiyordum doğrusu."

"Bu, sürprizlerle dolu bir akşam olacak evlat. Kendini hazırla." Lorda döndü. "Başlamak ister misin?"

Fieldhurst'ü takip ederek laboratuvarın arka tarafına ilerlediler. Adam orada bulunan başka bir kapıyı açtı ve merdivenlerle birkaç kat aşağı indiler. "Bu konuyu sadece birkaç kişi, ya Kraliyet Cemiyeti'ne ya da Parlamento'ya üye olan kişiler biliyor. Veya her ikisine birden... Beş yıl önce *Académie des Sciences* benimle Paris'te gizlice iletişime geçti. Bazı deneysel bulgularının İngiliz bilim insanları tarafından doğrulanmasını istiyorlardı."

"Öyle mi?"

"Buna ne kadar gönülsüz olduklarını kafanızda canlandırabiliyorsunuzdur. Bununla birlikte konunun ulusal rekabetlerden daha önemli olduğunu düşünüyorlardı ve durumu bir kez kavradıktan sonra ben de onlarla hemfikir oldum."

Üçü birlikte bir mahzene indiler. Aydınlatma her iki duvar boyunca uzanan gaz braketleri tarafından sağlanıyor, bu braketler mekânın hatırı sayılır büyüklüğünü gözler önüne seriyorlardı; içerisi bir dizi sütun tarafından bölünüyor, bunlar tavana doğru yükselerek çapraz kemerler oluşturuyorlardı. Ahşaptan yapılma pek çok alçak masa mahzen boyunca sıralanıyor, her biri aşağı yukarı banyo küveti ebadında bir hazne taşıyordu. Hazneler çinkodan yapılmaydı ve dört taraflarında cam paneller bulunuyor, içlerindeki saman rengi, berrak sıvıyı açığa çıkarıyorlardı.

Stratton en yakınındaki haznenin içine baktı. Ortasında biçimsiz bir şey süzülüyor, içindeki sıvının bir kısmı jölemsi bir kütleye dönüşmüş gibi bir izlenim uyandırıyordu. Haznenin dibine düşen alacalı gölgeler yüzünden kütlenin biçimini net olarak seçemiyordu,

o yüzden başka tarafa geçti ve çömelip bir gaz lambasının ışığında daha dikkatli baktı. Pıhtının cenin pozisyonuna kıvrılmış, jelatin kadar şeffaf bir adam figürü olduğunu işte o zaman anladı.

"İnanılmaz," diye fısıldadı Stratton.

"Ona megacenin diyoruz," diye açıkladı Fieldhurst.

"Bunu bir sperm hücresinden mi yetiştirdiniz? Onlarca yıl sürmüş olmalı."

"Aslına bakarsanız sürmedi, işin daha da şaşırtıcı olan yanı bu zaten. Birkaç yıl evvel Dubuisson ile Gille adlarında iki Parisli doğa bilimci, döllenmiş ceninlerde hipertrofik büyüme başlatmayı sağlayan bir metot geliştirmiş. Bu boyuttaki bir cenin, besinlerin hızlı aşılanmasıyla iki hafta içerisinde elde edilebiliyor."

Stratton gaz lambasının ışığı altında yüzünü hazneye bir yaklaştırıp bir uzaklaştırarak megaceninin iç organlarının sınırlarını gösteren küçük farklılıkları gördü. "Bu yaratık... canlı mı?"

"Sadece duygusuzluk derecesinde, tıpkı bir sperm hücresi gibi. Hiçbir yapay süreç gebelik döneminin yerini alamaz; cenini hızlandıran şey yumurtanın içindeki yaşam prensibi, onu bir insana dönüştürense anasal etki. Tek yaptığımız ölçü ve boyut anlamında bir olgunlaşma meydana getirmek." Fieldhurst bir eliyle megacenini işaret etti. "Anasal etki aynı zamanda pigmentasyona ve tüm ayırt edici fiziksel özelliklere sahip bir cenin sağlıyor. Megaceninlerimizin cinsiyetleri dışında bir özellikleri yok. Tüm erkekler şu anda gördüğünüz genetik görünüme sahip, tüm kadınlar da benzer bir biçimde özdeş. Gerçek babaları ne kadar farklı olursa olsun her iki cinsiyeti de fiziksel muayeneyle birbirinden ayırmak imkânsız; kimliklerini yalnızca titiz kayıtlarımız sayesinde tespit edebiliyoruz."

Stratton yeniden doğruldu. "Madem deneyin amacı yapay bir rahim yaratmak değil, o hâlde nedir?"

"Türlerin değişmezliği kavramını test etmek." Genç adamın bir zoolog olmadığını hatırlayan kont konuyu biraz daha açtı. "Eğer lamel tezgâhları sınırsız büyütme gücüne sahip mikroskoplar üretebilseydi biyologlar tüm türlerin sperm hücrelerinde yatan gelecek nesilleri inceleyebilir ve görünümlerinin aynı kalıp kalmayacağını ya da değişerek yeni bir tür doğurup doğurmayacağını görebilirlerdi. İkinci durumda bu değişimin zamanla mı, yoksa birdenbire mi gerçekleşeceğini de saptayabilirlerdi.

"Gel gelelim kromatik sapma her tür optik cihazın yaklaştırma gücü için bir üst sınır dayatıyor. Ceninlerin boyutunu yapay olarak büyütme fikri Mösyö Dubuisson ile Mösyö Gille'e ait. Cenin yetişkin ölçülerine ulaştığında ondan bir sperm hücresi alabiliyor ve bir sonraki nesilden aynı yöntemle bir başka cenin büyütebiliyorsunuz." Fieldhurst bir sonraki masaya doğru yürüyüp üstündeki hazneyi işaret etti. "Sürecin tekrarı bize herhangi bir türün doğmamış nesillerini inceleme fırsatı tanıyor."

Stratton bakışlarını odada gezdirdi. Hazne sıraları yeni bir önem kazanmıştı. "Yani kalıtımsal geleceğimize bir ilk bakış atabilmek adına 'doğumlar' arasındaki süreyi kısalttılar."

"Aynen öyle."

"Cesurca! Peki sonuç nedir?"

"Pek çok hayvan türü test etseler de herhangi bir değişim gözlemleyememişler. Bununla birlikte insanların döllenmiş ceninleriyle çalıştıklarında olağan dışı bir sonuç elde etmişler. Beş nesle kalmadan erkek ceninler sperm hücrelerini, dişi ceninlerse yumurtalarını yitirmiş. Soyları kısır bir nesille son bulmuş."

"Bunun bütünüyle beklenmedik bir sonuç olduğunu sanmıyorum," dedi Stratton, jölemsi şekle bakarak. "Yapılan her tekrar, organizmalardaki bazı özleri biraz daha azaltmış olmalı. Dölün bir noktadan sonra süreci devam ettiremeyecek kadar zayıflaması gayet mantıklı."

"Dubuisson ile Gille'in ilk varsayımı da bu yöndeymiş," diye kabul etti Fieldhurst, "o yüzden tekniklerini geliştirmeye çalışmışlar. Lakin sonraki megaceninlerin arasında da boyut veya canlılık açısından hiçbir farka rastlamamışlar. Sperm hücrelerinin ve yumurtaların sayısında da herhangi bir düşüş yaşanmamış; sondan bir önceki nesil en az ilki kadar doğurganmış. Kısırlığa geçiş aniden oluyormuş.

"Başka bir gariplik daha tespit etmişler; bazı sperm hücreleri yalnızca dört veya daha az nesil boyunca dayanırken çeşitlilik asla tek bir numunede değil, hepsinde gerçekleşiyormuş. Baba-oğul bağışçıların numunelerini değerlendirmeye almışlar ve bunun sonucunda baba sperm hücrelerinin oğuldan tam bir nesil daha fazla ürettiğini ortaya çıkarmışlar. Anladığım kadarıyla bağışçılardan bazıları gerçekten de yaşlı kimselermiş. Numuneleri çok az

sperm dölü içermesine rağmen yine de hayatlarının baharında olan oğullarından bir nesil daha fazlasına sahipmişler. Spermin kendi kendini üretme gücü bağışta bulunan kişinin sağlığıyla ya da zindeliğiyle değil, ait olduğu jenerasyonla bağlantılıymış."

Fieldhurst duraksayıp Stratton'u ciddiyetle süzdü. "*Académie*'nin benimle temas kurup bulgularının Kraliyet Cemiyeti tarafından tekrar edilip edilemeyeceğini görmek istediği nokta da buydu. Laponlardan tutun da Hottentotlara kadar birbirinden farklı milletlerden topladığımız numunelerden aynı sonuçları aldık. Bu bulguların tek bir şeye işaret ettiği konusunda hemfikiriz: İnsanoğlu sadece belirli sayıda nesil üretme potansiyeline sahip ve son kuşağa ulaşmamıza yalnızca beş nesil kaldı."

***

Stratton, tüm bunların ayrıntılı bir şakadan ibaret olduğunu söylemesini yarı yarıya umarak Ashbourne'e döndü, ama ihtiyar nomenklatör oldukça ciddi görünüyordu. Genç adam tekrardan megacenine bakıp kaşlarını çattı ve duyduklarını sindirmeye koyuldu. "Eğer izahınız doğruysa diğer türler de benzer bir sınırlamaya tabi olmalı. Yine de bildiğim kadarıyla şimdiye dek nesli tükenen bir tür gözlemlenmiş değil."

Fieldhurst başıyla onayladı. "Doğru. Lakin elimizde fosil kalıntıları gibi bir kanıt var, ki o da bize türlerin bir süre değişmeden kaldığını, sonra da yerlerini ansızın yeni yaşam formlarına bıraktığını gösterir. Felaketçilik kuramını savunanlar, nesillerin tükenmesinin sorumlusu olarak vahşet olaylarını gösterir. Ancak preformasyon doktrininden öğrendiğimiz bilgilere bakarak bir neslin tükenmesine neden olan asıl şeyin yalnızca ömürlerini doldurmaları olduğunu biliyoruz. Deyim yerindeyse rastlantısal değil, doğallar." Girdikleri kapıyı işaret etti. "Üst kata dönelim mi?"

"Peki ya yeni türlerin kökeni?" diye sordu Stratton, iki adamı takip ederken. "Var olan türlerden doğmuyorlarsa kendiliğinden mi ortaya çıkıyorlar?"

"Bu şimdilik belirsiz bir konu. Normalde sadece en basit hayvanlar kendiliğinden bir nesil oluşturur: kurtçuklar ve diğer solucanı yaratıklar. Onlar da bunu genellikle ısının etkisiyle yapar.

Felaketçilerin kabul ettiği olaylar, yani seller, volkanik patlamalar ve kuyruklu yıldız çarpmaları büyük bir enerjiye yol açar. Belki de bu tür enerjiler, maddeyi öncüllerinin içine kuluçkalanmış tüm bir organizma sınıfının kendiliğinden bir nesil başlatmasına neden olacak kadar ciddi bir biçimde etkileyebiliyordur. Eğer durum bundan ibaretse felaketler kitlesel yok oluşlara neden olmuyor, aksine onların ardından hemen yeni nesiller yaratıyor demektir."

Laboratuvara döndüklerinde yaşlı adamların her ikisi de hâlihazırda orada bulunan birer sandalyeye kuruldu. Onlara eşlik edemeyecek kadar heyecanlı olan Stratton ise ayakta kaldı. "Eğer hayvan türlerinden biri insanları yaratan aynı felaketle birlikte doğduysa onlar da ömürlerinin sonuna geliyor demektir. Son nesline yaklaştığını açığa vuran başka bir türle karşılaştınız mı?

Fieldhurst başını olumsuz anlamda salladı. "Henüz değil. Hayvanların biyolojik karmaşıklığından yola çıkarak, diğer türlerin nesillerinin farklı tükeniş tarihleri olduğuna inanıyoruz. Muhtemelen en karmaşık organizmaya sahip olan tür insanlar. Ve belki de böylesine karmaşık organizmaların bir sperm hücresi içerisinde yuvalanması diğer türlerin jenerasyonlarına nazaran daha azdır."

"Ona bakarsanız," diye karşı çıktı Stratton, "belki de insan organizmasını yapay olarak hızlandırılmış büyütme süreci için elverişsiz kılan şey karmaşıklığıdır. Belki de keşfettiğiniz şey sürecin sınırlarıdır, türlerin değil."

"Zekice bir gözlem Bay Stratton. İnsanoğluna daha yakın türler üzerinde de deneyler yapmaya devam ediyoruz, şempanzeler ve orangutanlar gibi. Bununla birlikte bu sorunun kesin cevabına erişmek yıllar alabilir ve eğer şu anki izahımız doğruysa bunu ispatlamak için beklemek, zamanımızı kötüye kullanmak olur. Derhâl bir eylem planı hazırlamamız şart."

"Ama beş nesil demek neredeyse yüzyıllık—" Bariz olanı gözden kaçırdığını fark edip utanarak sözünü yarıda kesti: Herkes aynı yaşta ebeveyn olmuyordu.

Fieldhurst genç adamın yüzündeki ifadeden, ne düşündüğünü anladı. "Aynı yaştaki bağışçılardan alınan sperm numunelerinin neden eşit sayıda nesil üretmediğini anladınız. Bazı neseplerin sonu diğerlerine nazaran daha hızlı gelir. Erkeklerin sürekli geç yaşta baba olduğu bir sülalede beş nesil iki yüzyıldan uzun bir süre

boyunca süren bir üretkenlik anlamına gelebilir, fakat hâlihazırda tükenmiş soyların olduğu da muhakkak."

Stratton bunun olası sonuçlarını kafasında değerlendirdi. "Üretkenlik kaybının nüfustaki etkileri zaman geçtikçe daha belirgin olacaktır. Her şey sona ermeden önce insanlar paniğe kapılabilir."

"Kesinlikle. Ve ayaklanmalar türümüzü en az nesillerin tükenişi kadar etkin bir biçimde yok edebilir. İşte bu yüzden kaybedecek vaktimiz yok."

"Peki buna getirdiğiniz çözüm nedir?"

"Bundan sonrasını açıklamayı Dr. Ashbourne'e bırakıyorum," dedi kont.

Ayağa kalkan Ashbourne, içgüdüsel olarak ders vermekte olan bir profesörün edasını takındı. "Ahşaptan otomat imal etme çalışmalarının neden terk edildiğini hatırlıyor musun?"

Stratton bu soruya hazırlıksız yakalanmıştı. "Ahşabın doğal yapısının, üzerine kazımaya çalıştığımız şeyle ihtilaf kurduğuna inanılıyordu. Şu sıralar döküm materyali olarak lastik kullanılmasına dair çalışmalar olsa da henüz başarıya ulaşan olmadı."

"Aynen öyle. Ama eğer tek engel ahşabın doğal formuysa, bir hayvanın cesedini bir isimle hareket ettirebilmek mümkün olamaz mıydı? Bedenin biçimi ideal olmalı."

"Bu korkunç bir düşünce, böyle bir deneyin başarılı olabileceğini sanmıyorum. Deneyen birileri oldu mu?"

"Aslına bakarsan evet, ama bu da başarısızlıkla sonuçlandı. Sonuç olarak birbirinden tamamen farklı bu iki araştırma meyvesiz kaldı. Peki bu sonuç, organik maddenin isimler vasıtasıyla hareket geçirilemeyeceği anlamına mı gelir? İşte Trinity Koleji'nden bu sorunun cevabını aramak için ayrıldım."

"Peki ne buldunuz?"

Ashbourne elini sallayarak bu soruyu geçiştirdi. "Önce termodinamikten bahsedelim. Son gelişmelerden haberdar mısın? Öyleyse ısı israfının termal seviyede bir düzensizlik artışı yarattığını biliyorsundur. Diğer taraftan, çalışmak için etrafındaki ısıyı yoğunlaştıran bir otomat ise düzeni artırıyor. Bu da sözcüksel düzenin termodinamiksel düzeni tetiklediğine dair uzun süreli inancımı doğruluyor. Bir muskanın sözcüksel düzeni, bir bedenin

hâlihazırda sahip olduğu düzeni sağlamlaştırır ve bu sayede hasarlara karşı bir koruma sağlar. Harekete geçirilmiş bir bedenin sözcüksel düzeniyse bedenin düzenini artırır ve bir otomata çalışma güdüsü verir.

"Bir sonraki soru, artırılmış bir düzenin organik bir maddeye nasıl yansıdığıydı. İsimler ölü dokuları hareket ettirmediği için organik maddenin termal seviyeye cevap vermediği barizdi ama başka bir seviyede düzenlenebilirdi belki de. Şunu bir düşün: Bir dana, bir fıçı jelatinimsi et suyuna indirgenebilir. Et suyu, danayla aynı materyali içerir. Peki ama hangisi daha yüksek bir düzene sahiptir?"

"Tabii ki dana," dedi Stratton, şaşırmış bir vaziyette.

"Tabii ki. Bir organizma fiziksel yapısı gereği düzen içerir; organizma ne kadar karmaşıksa içerdiği düzen de o kadar fazladır. Organik maddedeki düzen artışının ona şekil verilerek kanıtlanabileceği hipotezi bana aitti. Bununla birlikte canlı maddelerin büyük bir çoğunluğunun hâlihazırda ideal formuna kavuştuğu varsayılıyor. Sorulması gereken soru şu: Canlı olduğu hâlde bir şekli bulunmayan şey nedir?"

İhtiyar nomenklatör bir yanıt almak için beklemedi. "Cevap, döllenmemiş bir yumurta. Bir yumurta, eninde sonunda doğurduğu varlığı canlandıran yaşam prensibini içerir, fakat bir şekli yoktur. Genelde kendisini dölleyen spermin içine sıkışan ceninin şeklini alır. Atılacak sonraki adım barizdi." Bu noktada duraksayıp beklentiyle Stratton'a baktı.

Genç adam ne yapacağını bilemez hâldeydi. Ashbourne hayal kırıklığına uğramış gibi göründü ve sözüne kaldığı yerden devam etti.

"Bir sonraki adım yumurtadaki embriyolardan birinin büyümesini yapay olarak, isim atama yoluyla tetiklemekti."

"İyi ama," diye karşı çıktı Stratton, "eğer yumurta döllenmemişse büyütülecek bir yapı da yok demektir."

"Kesinlikle."

"Yapının homojen bir ortamda doğacağını mı ima ediyorsunuz? İmkânsız."

"Her hâlükârda hipotezimi doğrulayabilmek için son birkaç yıldır kovaladığım hedef buydu. İlk deneylerimde döllenmemiş kurbağa yumurtalarına isim atadım."

"Bir kurbağa yumurtasının içine nasıl bir isim yerleştirebildiniz ki?"

"İsim gerçek anlamda yerleştirilmedi, daha çok özel olarak imal edilmiş bir iğne vasıtasıyla üzerine damgalandı." Ashbourne iki mikroskop istasyonunun arasında duran bir çalışma masasının üstündeki dolabı açtı. İçinde çiftler hâlinde sıralanmış küçük aletlerle dolu, tahta bir raf vardı. Her birinin ucunda camdan yapılma, uzun bir iğne bulunuyordu; çiftlerden bazıları örgü şişleri kadar kalınken bazılarıysa şırınga iğnesi kadar inceydi. Yaşlı adam aralarından en kalın olan çifti seçip incelemesi için Stratton'a verdi. İğnenin camı şeffaf değildi, hatta tam aksine merkezinde bir tür leke içeriyormuş gibi görünüyordu.

Ashbourne açıklamaya koyuldu. "Elinde tuttuğun şey her ne kadar tıbbi bir malzeme gibi görünse de kendisi aslında bir nomenklatör aracı. Tıpkı daha geleneksel bir araç olan parşömen parçası gibi. Maalesef yapımı bir kalemle yazı yazmaktan daha fazla çaba gerektiriyor. Bu tür bir iğneyi yaratmak için ilk önce bir demet şeffaf cam lifinin ortasına siyah renkli, ince cam lifleri yerleştirmelisin ki uçlarından bakıldığında isimler okunabilsin. Lifler daha sonra birleştirilerek katı bir çubuğa, o çubuksa çok daha ince bir life dönüştürülüyor. Lif ne kadar incelirse incelsin yetenekli bir cam işçisi ismin her bir detayını muhafaza edebilir. Sonuç olarak kesitinde istediğin ismi barındıran bir iğne elde ediyorsun.

"Kullandığınız ismi nasıl türettiniz?"

"İşin o kısmını daha sonra uzun uzun konuşuruz. Şu anki görüşmemizin amacıyla alakalı olan tek bilgi, işin içine cinsel nitemi dâhil etmiş olmam. Bu konuya aşina mısın?"

"Evet, ne olduğunu biliyorum." Erkek ve dişi çeşitleri olan, iki biçimli nadir nitemlerden biriydi bu.

"Doğal olarak, hem erkek hem de dişi jenerasyonları tetikleyebilmek için ismin her iki versiyonuna da ihtiyacım vardı." Dolaptaki iğne çiftlerini işaret etti.

Stratton, iğnenin, ucu mikroskobun altındaki sürgüye yaklaşacak şekilde pirinç çerçeveye tutturulabildiğini gördü; dişli çarklar onu yumurtayla temas ettirmek için kullanılıyordu muhtemelen. İğneyi geri verdi. "İsmin yerleştirilmediğini, ama damgalandığını söylediniz. Gereken tek şeyin bu iğneyi yumurtayla temas ettirmek

olduğunu mu anlatmaya çalışıyorsunuz? İsmi çıkarmak etkisini sona erdirmiyor mu?"

"Aynen öyle. İsim, yumurtanın içerisinde geri döndürülemez bir işlem başlatıyor. Temasın uzatılması hiçbir fark yaratmıyor."

"Peki yumurtadan bir iribaş çıktı mı?"

"Başlangıçta denediğimiz isimlerle değil. Elde edilen tek sonuç yumurtanın yüzeyinde meydana gelen simetrik kıvrımlardı. Ama farklı nitemleri bileştirerek yumurtanın başka biçimler almasını sağlayabildim, bazıları her açıdan embriyonik kurbağaların görünümüne sahipti. Sonunda yumurtanın sadece bir iribaşın şeklini almasını değil, ama aynı zamanda gelişip yumurtadan çıkmasını da sağlayan bir isim buldum. Yumurtadan çıkan bu iribaş büyüyüp türünün geri kalan üyelerinden ayırt edilemeyecek bir kurbağaya dönüştü."

"Kurbağa türü için bir esame buldunuz," dedi Stratton.

Ashbourne gülümsedi. "Bu yeniden üreme yöntemi cinsel bir münasebet içermediğinden onu 'partenogenez' olarak adlandırdım."

Genç adam bakışlarını önce ona, sonra da Fieldhurst'e çevirdi. "Önerdiğiniz çözümün ne olduğu gayet açık. Bu araştırmadan elde edilecek en mantıklı sonuç insan türü için bir esame keşfetmek. İnsanoğlunun nomenklatür aracılığıyla kendi soyunu sürdürebilmesini istiyorsunuz."

"Bu olasılığı rahatsız edici buluyorsunuz," dedi Kont Fieldhurst. "Bu tepkiniz beklenmedik bir durum değil. Dr. Ashbourne ve ben de başlangıçta aynı şekilde hissetmiştik, tıpkı bu olasılığı düşünen diğer herkes gibi... İnsanların yapay yollardan doğma olasılığını hiç kimse heyecan verici bulmuyor. Peki önerebileceğiniz bir alternatif var mı?" Stratton sessiz kalınca adam konuşmasını sürdürdü. "Hem Dr. Ashbourne'ün hem de Dubuisson ile Gille'in çalışmalarından haberdar olan herkes aynı fikirde: Başka bir çözüm yok."

Stratton, kendi kendine bir bilim adamının tarafsız tavrını koruması gerektiğini hatırlattı. "Bu ismi tam olarak nasıl kullanmayı düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Onu yanıtlayan Dr. Ashbourne oldu. "Bir koca, eşini hamile bırakma yeteneğinden yoksun kaldığında çift bir doktora başvuracak. Doktor kadının âdet kanını toplayacak, içindeki yumurtayı

ayıracak, ismi üzerine damgalayacak ve onu yeniden rahme yerleştirecek."

"Bu metotla doğan bir çocuğun biyolojik bir babası olmaz."

"Doğru, ama babanın biyolojik katkısının burada çok az önemi var. Anne, kocasını çocuğunun babası olarak düşünecek, böylece kadının hayal gücü cenine hem kendisinin hem de eşinin görünümünün ve karakterinin bir bileşimini katacak. Bu değişmeyecek. Ayrıca isim damgalamanın evli olmayan kadınlar üstünde kullanılmayacağını söylememe gerek yok sanırım."

"Bu işlemin sağlıklı bir biçimde oluşmuş çocuklar doğuracağına emin misiniz?" diye sordu Stratton. "Neden bahsettiğimi bildiğinize eminim." Geçen yüzyıl, hamilelikleri sırasında kadınları hipnotize edip gelişmiş çocuklar yaratmaya kalkışan o korkunç teşebbüsten hepsi haberdardı.

Dr. Ashbourne başını olumlu anlamda salladı. "Şanslıyız ki yumurta neyi kabul edeceği konusunda oldukça seçici. Organizma türleri için kullanılabilecek esame dizisi oldukça küçük; damgalanan ismin sözcüksel düzeni o türün yapısal düzeniyle son derece uyumlu olmadığı takdirde cenin de hızlanma gerçekleşmiyor. Bu durum annenin zihin yapısının hamilelik esnasında sakin kalması gerekliliğini ortadan kaldırmıyor, çünkü isim damgaları annelik endişesine karşı bir koruma sağlamıyor. Ama yumurtanın seçiciliği bize tetiklenmiş tüm ceninlerin her açıdan sağlıklı gelişeceğini garanti ediyor. Biri hariç."

Stratton telaşlandı. "Neymiş o?"

"Tahmin edemiyor musun? İsim damgasıyla yaratılan kurbağalardaki tek yetersizlik erkeklerdeydi; sperm hücrelerinde önceden oluşmuş bir cenin barındırmadıkları için kısır doğdular. Dişi kurbağalarsa onlarla karşılaştırıldıklarında doğurgandı; yumurtaları hem geleneksel yolla hem de isim damgalama işleminin tekrarıyla döllenebiliyordu."

Stratton gözle görülür bir biçimde rahatladı. "Yani ismin erkek varyasyonları kusurluydu. Muhtemelen erkek ve dişi adların arasında sadece basit bir cinsel nitemden daha fazla fark var."

"Eğer erkek varyasyonları kusurlu sayarsan evet," dedi Dr. Ashbourne, "ama değiller. Şunu bir düşün: Doğurgan bir dişi ile doğurgan erkek her ne kadar görünüşte eşit olsalar da örneklenen

karmaşıklık derecesinde birbirlerinden tamamıyla farklıdır. Uygun bir yumurtalığı olan kadın tek bir organizmayken uygun bir sperm hücresi olan erkekse aslında pek çok organizmadır: bir baba ve tüm potansiyel çocukları. Bu bilgi ışığında, bir ismin iki varyasyonu eylemleri sırasında birbirinin dengidir; her biri tek bir organizmayı tetikler, fakat yalnızca dişilerde tek bir organizma doğurgan olabilir."

"Ne demek istediğinizi anlıyorum." Genç adam organik sahada nomenklatürle düşünme talimi yapması gerekeceğini fark etti. "Diğer türler için de esame geliştirdiniz mi?"

"Sadece yirmi kadar. Farklı türler için. Çabuk ilerleme kaydettik. İnsan türü için bir isim bulma çalışmalarına daha yeni başladık ve bunu yapmanın öncekilere nazaran daha zor olduğu ortaya çıktı."

"Bu işte kaç nomenklatör çalışıyor?"

"Yalnızca bir avuç," diye yanıtladı Kont Fieldhurst. "Kraliyet Cemiyeti'nin birkaç üyesine başvurduk, *Académie* de Fransa'nın önde gelen *designateur*lerinden bir kısmıyla birlikte çalışıyor. Şu noktada isimlerini zikretmememi anlayışla karşılayacağınızı umuyorum, fakat İngiltere'nin en önde gelen nomenklatörlerinden bazılarının bize yardım ettiğinden emin olabilirsiniz."

"Sorduğum için bağışlayın, ama neden bana ulaştınız? Benim o kategoriye girmediğim belli."

"Henüz uzun bir kariyere sahip olmayabilirsin," dedi Dr. Ashbourne, "fakat geliştirdiğin isimlerin türü eşsiz. Otomatlar tıpkı hayvanlar gibi biçim ve fonksiyon açısından daima belirli özelliklere sahiptir; bazıları tırmanır, bazıları kazar ama ikisini birden yapamazlar. Lakin senin otomatın insansı elleri kontrol edebiliyor. Eller çok kullanışlı araçlardır. İngiliz anahtarından tut da bir piyanoya kadar her şeyi ustalıkla kullanabilen başka ne var? Bir elin becerikliliği, zihnin yaratıcılığının fiziksel bir tezahürüdür ve aradığımız isim için gereken başlıca özellikler bunlar."

"Hâlihazırda nomenklatür alanında yapılan ve dikkat çekici derecede el becerisi sergileyen araştırmaları kontrol ediyorduk," dedi Kont Fieldhurst. "Başardığınız şeyi öğrendiğimizde derhâl sizinle iletişime geçtik."

"Aslına bakarsan," diye devam etti Ashbourne, "isimlerinle ilgilenmemizin nedeni heykeltıraşları endişelendiren şeyle aynı. Otomatlara

daha önce hiç olmadığı kadar insansılık bahşediyorlar. O yüzden biz de sana soruyoruz, bize katılmak ister misin?"

Stratton bunu bir müddet kafasında tarttı. Bu bir nomenklatörün üstlenebileceği en önemli görevdi belki de ve normal şartlar altında böyle bir teklife hemen atlardı. Ama bu teşebbüse vicdanı rahat bir şekilde katılmadan önce halletmesi gereken başka bir şey vardı. "Davetinizle beni onurlandırıyorsunuz, fakat maharetli otomatlarla alakalı çalışmalarım ne olacak? Hâlâ ucuz motorların işçi sınıfının hayatını kalkındıracağına inanıyorum."

"Saygın bir amaç," dedi Kont Fieldhurst, "ve sizden vazgeçmenizi istemeyeceğim. Doğrusu yapmanızı arzulayacağımız ilk şey el becerisi nitemlerini kusursuzlaştırmanız olacaktır. Ama şu da var ki evvela türümüzün geleceğini garanti altına almadığımız takdirde bu sosyal reform çabalarınız da boşa gidecektir."

"Ona ne şüphe. Lakin becerikli isimlerin sunduğu reform potansiyelinin görmezden gelinmesini de istemiyorum. Sıradan işçilerin saygınlığını onarmak için bundan daha iyi bir fırsat bir daha asla bulunamayabilir. Hayatın devam etmesi böyle bir fırsatı tepmek anlamına gelecekse ne tür bir zafer elde etmiş oluruz ki?"

"İyi dediniz. O hâlde gelin size bir teklifte bulunayım," dedi kont. "Zamanınızı en iyi şekilde değerlendirebilmeniz için Kraliyet Cemiyeti ihtiyacınız olan becerikli otomatları geliştirmenizde size destek olacak. Yatırımlarınızı korumak ve onun gibi şeyler... Karşılığında her iki projeye de eşit ölçüde vakit ayıracağınıza güveniyorum: Doğal olarak, biyolojik nomenklatür konusundaki çalışmalarınız sır olarak kalmak zorunda. Bu sizin için de tatmin edici mi?"

"Kesinlikle. Peki o zaman, kabul ediyorum baylar." El sıkıştılar.

***

Genç adamın Usta Willoughby ile olan son konuşmasının üzerinden birkaç hafta geçmişti; birbirlerini soğukça selamlamaktan öteye gitmiyorlardı. Hatta heykeltıraşlarla çok az iletişim kuruyor, vaktinin çoğunu ofisinde el becerisi katan nitemleri bulmaya çalışarak ve harflerin üzerinde çalışıp yerlerini değiştirerek harcıyordu.

Normalde müşterilerin ürün kataloğunu incelediği ön galeriyi kullanarak fabrikaya girdi. Bugün içerisi hepsi de aynı model

kömür-motoruna sahip, ev tipi otomatlarla doluydu. Stratton her birinin düzgünce etiketlenip etiketlenmediğini kontrol eden kâtibi gördü.

"Günaydın Pierce," dedi. "Ne yapıyor bunlar burada böyle?"

"'Naip' için geliştirilmiş bir isim çıktı," dedi kâtip. "Herkes son modeli almaya can atıyor."

"Bu öğleden sonra meşgul olacaksın." Otomatların isim yuvalarını açmaya yarayan anahtarlar, iki farklı Coade idarecisinin anahtarını gerektiren bir kasada kilitli tutuluyordu. Kasayı her öğleden sonra kısa bir süreliğine açıyor, mümkün olduğunca çabuk kapatmaya özen gösteriyorlardı.

"Bu işi zamanında bitirebileceğime eminim."

"Sevimli bir hizmetçiye kömür-motorlusunun yarına hazır olmayacağını söylemeye dayanamazsın."

Kâtip gülümsedi. "Beni suçlayabilir misiniz efendim?"

"Hayır, suçlayamam," dedi Stratton, gevrek gevrek gülerek. Galerinin arkasında kalan ofislere gitmek üzere dönmüştü ki kendini Willoughby ile karşı karşıyayken buldu.

"Belki de kasayı aralık bırakmalısınız," dedi usta heykeltıraş, "böylece hizmetçiler sıkıntıya düşmez. Niyetiniz müesseselerimizi yok etmek olduğuna göre..."

"Günaydın Usta Willoughby," dedi genç adam sertçe. Adamın yanından geçip gitmeye yeltendiyse de heykeltıraş onun yolunu kesti.

"Coade'nin, size yardım etmeleri için, sendika üyesi olmayan heykeltıraşlara fabrika binasına giriş izni vereceği konusunda bilgilendirildim."

"Evet, ama yalnızca en saygın bağımsız heykeltıraşlarla çalışacağım konusunda sizi temin ederim."

"Sanki öyle biri varmış gibi," dedi Willoughby, küçümseyerek. "Sendikamızın Coade'ye karşı grev başlatmasını tavsiye ettiğimi bilmenizi isterim."

"Ciddi olamazsınız." Heykeltıraşlar grev yapmayalı onlarca yıl olmuş, sonuncusuysa ayaklanmayla bitmişti.

"Ciddiyim. Eğer meseleyi üyelerin oylamasına sunsalardı kabul edileceğinden de emindim; görüştüğüm diğer heykeltıraşlar da çalışmalarınızın bir tehdit oluşturduğu konusunda benimle hemfikirler. Lakin sendika yöneticileri bunu oylamaya sunmadı."

"Ah, demek değerlendirmenizi kabul etmediler."

Willoughby kaşlarını çattı. "Görünüşe göre Kraliyet Cemiyeti sizin adınıza araya girmiş ve birliği şimdilik bu işe karışmaması için ikna etmiş. Kendinize bazı güçlü müttefikler bulmuşsunuz Bay Stratton."

"Kraliyet Cemiyeti araştırmalarımı faydalı buluyor," diye karşılık verdi genç adam, rahatsızca.

"Belki, ama bu konunun kapandığını sanmayın."

"Gereksiz yere düşmanlık taslıyorsunuz, size söyledim," diye ısrar etti Stratton. "Heykeltıraşların bu otomatlardan nasıl faydalandığını gördükten sonra işiniz için herhangi bir tehdit oluşturmadıklarını anlayacaksınız."

Willoughby cevap vermek yerine sadece homurdanmakla yetindi, sonra da çekip gitti.

***

Genç adam, Lord Fieldhurst'le olan bir sonraki görüşmesinde ona Kraliyet Cemiyeti'nin müdahalesi hakkında sorular sordu. İhtiyar adamın çalışma odasındaydılar ve kont kendisine bir bardak viski doldurmakla meşguldü.

"Ah, evet," dedi. "Heykeltıraşlar Birliği bir bütün olarak oldukça heybetli bir topluluk olsa da bireysel anlamda ikna edilmeye daha yatkın kimselerden oluşuyorlar."

"Ne tür bir ikna?"

"Kraliyet Cemiyeti, sendika başkanlarından bazılarının henüz çözülmemiş bir isim korsanlığı davasında Avrupa'yla mahkemelik olduğunu biliyor. Skandallardan kaçınmak adına, siz üretim sisteminizi tanıtana dek olası bir grev kararını ertelemeyi kabul ettiler."

"Yardımınıza minnettarım Lord Fieldhurst," dedi şaşıran genç adam. "İtiraf etmeliyim ki Kraliyet Cemiyeti'nin bu tür taktiklere başvurduğunu bilmezdim."

"Bunların genel oturumlarda tartışılmaya müsait konular olmadığı çok açık." Lord Fieldhurst babacan bir edayla gülümsedi. "Bilimdeki ilerlemeler her zaman dolambaçsız bir mesele değildir Bay Stratton. Kraliyet Cemiyeti'nin bazen hem resmî hem de gayriresmî yollara başvurması gerekebiliyor."

"Bunu takdir etmeye başlıyorum."

"Benzer bir şekilde, her ne kadar resmî bir grev başlatamayacak olsalar da Mimarlar Birliği de daha dolaylı taktiklere başvurabilir. Örneğin halkı otomatlarınıza karşı kışkırtan isimsiz el ilanları dağıtmak gibi." Viskisinden bir fırt çekti. "Hmm. Belki de Usta Willoughby'yi yakından izletsem iyi olur."

***

Tıpkı Lord Fieldhurst'ün emri altında çalışan diğer tüm nomenklatörlere olduğu gibi, Stratton'a da Darrington Hall'un misafir kanadında konaklama imkânı sağlandı. Holcombe, Milburn ve Parker'ın da dâhil olduğu bu grup gerçekten de mesleğin ileri gelen kimselerinden oluşuyordu. Genç adam onlarla birlikte çalıştığı için gurur duymasına rağmen hâlâ Ashbourne'ün biyolojik nomenklatür tekniklerini öğrenmeye çalıştığından çok az katkıda bulunabiliyordu.

Organik sahada kullanılan isimlerin çoğu, otomatlar için kullanılanlarla aynı nitemlere sahipti fakat Ashbourne pek çok yeni permütasyon metodu[21] gerektiren, tamamen farklı bir tümlev ve çarpanlara ayırma sistemi geliştirmişti. Genç adam kendisini üniversiteye dönmüş de nomenklatürü baştan öğreniyormuş gibi hissediyordu. Bununla birlikte bu tekniklerin türler için isim geliştirmeye hız kazandırdığı açıktı; Linnaeus'un Sınıflandırma Sistemi'nin ortaya attığı benzerliklerden istifade ederek bir türden diğerine geçiş yapabiliyordunuz.

Stratton bunun yanı sıra bir otomata erkek ya da dişi nitelikler kazandırmak için kullanılan cinsel nitem hakkında daha fazla şey öğrendi. Genç adam bu iş için kullanılan tek bir nitem biliyordu ve kendisininkinin mevcut versiyonların en basiti olduğunu keşfettiğinde şaşırmıştı. Bu konu nomenklatür cemiyetlerinde hiç tartışılmasa da hakkında en çok araştırma yapılan nitemlerden biri de buydu; hatta ilk olarak İncil'in gönderildiği zamanlarda, bir kadını cinsel açıdan ortaklaşa kullanmanın yasak olduğu yıllarda günaha girmemek için dişi bir golem yaratan Joseph'ın erkek kardeşleri tarafından kullanıldığı iddia ediliyordu. Nitemin geliştirilmesi, başta

21 Bir dizide yer alan sayı ya da harflerin bir veya birkaç kez kullanıldığı sıralama yöntemi. Kombinasyondan farkı, sembollerin diziliminin önemli olmasıdır (ç.n).

Konstantinopolis'te olmak üzere, yüzyıllar boyunca bir sır olarak devam etmişti ve şimdi de burada, Londra'daki özel genelevlerde otomat fahişelerin güncel versiyonları için kullanılıyordu. Sabuntaşından oyulup iyice cilalanan, vücut sıcaklığına dek ısıtılıp kokulu yağlar sürülen bu otomatlarla birlikte olmaktan daha pahalı bir şey varsa o da bir inkubus veya sukkubus ile yatmaktı.

Araştırmaları bu tür rezil pislikler sayesinde ilerliyordu. Otomat fahişeleri hareket ettiren isimler, insan cinsiyetinin hem erkek hem de dişi biçimi için çok güçlü nitemler içeriyordu. Nomenklatörler her iki versiyonun ortak özelliği olan şehveti çıkarıp, nitemleri genel insani erkeksilikle dişilik için izole etmiş ve hayvan üretirken kullanılanlardan çok daha rafinelerini elde etmişlerdi. Bu tür nitemler aradıkları isimleri oluşturan çekirdeklerdi.

Stratton yavaş yavaş, muhtemel insan isimleri testlerine katılmaya başlamasına yetecek kadar bilgi sahibi oldu. Gruptaki diğer nomenklatörlerle iş birliği yaptı ve devasa boyutlardaki isimsel olasılıklar ağacını kendi aralarında bölüşerek hangi dallarının araştırılacağına karar verdiler, verimsiz olduğu kanıtlananları budadılar ve en üretken görünenleri yetiştirdiler.

Nomenklatörler insan yumurtası için bir kaynak elde edebilmek adına kadınlara, çoğunlukla da genç ve sağlıklı hizmetçilere âdet kanları karşılığında para ödediler, sonra da yumurtaların üzerine deneysel isimlerini damgalayıp onları mikroskoplarla inceleyerek insan ceninini anımsatan biçimler aramaya koyuldular. Stratton dişi megaceninlerden yumurta toplama olasılıklarının olup olmadığını soruşturduysa da Dr. Ashbourne ona yumurtanın sadece yaşayan bir kadından alındığı takdirde yaşayabileceğini hatırlattı. Bu, biyolojinin temel bir kuralıydı; dişiler yavruya hayat veren yaşam prensibinin kaynağıyken erkeklerse temel biçimini sağlardı. Bu ayrım sebebiyle her iki cinsiyet de kendi kendine üreyemezdi.

Bu kısıtlama Ashbourne'ün keşfiyle ortadan kalkmıştı elbette; biçim, sözcüksel olarak tetiklenebileceğinden erkeğin katılımına artık gerek yoktu. İnsan ceninleri üretebilen bir isim bulunduktan sonra kadınlar tamamen kendi kendilerine üreyebilecekti. Stratton böyle bir keşfin eşcinsellik sergileyen, karşı cinsten ziyade hemcinslerinden hoşlanan kadınların hoşuna gidebileceğini fark etti. Böyle bir ismi kullanmalarına izin verildiği takdirde partenoge-

nezle üreyen bir tür komün oluşturabilirlerdi. Bu tür bir topluluk kadınların daha zarif duygularını öne çıkararak gelişebilir miydi, yoksa üyelerinin kontrolsüz patolojileri nedeniyle çöker miydi? Tahmin etmek imkânsızdı.

Stratton aralarına katılmadan önce, nomenklatörler bir yumurtanın içinde, belli belirsiz de olsa, insansı biçimler üretebilen isimler geliştirmiş ve Dubuisson ile Gille'in metotlarını kullanarak onları detaylı bir şekilde incelenebilecek boyutlara getirmişlerdi. Şekilleri insandan çok otomata benziyor, uzuvları kaynaşık parmaklara sahip paletlerle bitiyordu. Stratton beceriklilik nitemlerini kullanarak parmakları birbirinden ayırabiliyor ve insansı biçimlerin genel görünümünü yeniden düzenleyebiliyordu.

Dr. Ashbourne ise tüm bu zaman zarfı boyunca alışılmadık bir yaklaşıma ihtiyaç duyduklarının altını çizip durmaktaydı. "Otomatların büyük çoğunluğunun yaptığı şeylerin termodinamiklerini göz önünde bulundurun," dedi, düzenli olarak gerçekleştirdikleri görüşmelerden biri esnasında. "Maden motorları cevherleri kazar, hasat motorları ekinleri biçer, oduncu motorları ağaçları keser; yine de onları ne kadar kullanışlı bulursak bulalım, bu görevlerden hiçbirinin düzen yaratabildiği söylenemez. Her ne kadar isimleri ısıyı eyleme dönüştürerek termal seviyede düzen yaratsa da büyük bir çoğunluğunun çalışmaları görsel seviyede düzensizlik yaratır."

"Bu ilginç bir bakış açısı," dedi Stratton düşünceli bir şekilde. "Otomatların yetenekleriyle ilgili uzun zamandır sürüncemede kalan pek çok açık, bu bilgiler ışığında anlaşılır hâle gelebilir: sandıkları ilk buldukları hâlinden daha düzenli istifleyememeleri, parçalanmış cevherleri içeriklerine göre ayıramamaları... Sanayi tipi isimlerin bilinen sınıflarının termodinamik terimleri açısından yeterince güçlü olmadığına inanıyorsunuz."

"Kesinlikle!" dedi Dr. Ashbourne, beklenmedik derecede zeki bir öğrenci bulan bir öğretmenin heyecanıyla. "El becerisine sahip isimlerini ayırt edici kılan bir başka özellik de bu. Senin isimlerin bir otomatı yetenekli bir işçiye dönüştürdüğünde sadece termal seviyede düzen yaratmakla kalmıyor, onu görsel seviyede düzen yaratmakta da kullanıyor."

"Milburn'ün bulgularında da benzerlikler görüyorum," dedi genç adam. Eşyaları doğru yerlerine yerleştirebilen otomatları

Milburn geliştirmişti. "Onun çalışmaları da görsel seviyede düzen yaratıyor."

"Aynen öyle ve bu benzerlik bize bir hipotez sunuyor." Ashbourne öne doğru eğildi. "Farz edelim ki hem senin hem de Milburn'ün geliştirdiği yaygın nitemlerden birini belirledik: düzenin iki seviyesinin yaratımını da ifade eden bir nitem. Yine farz edelim ki insan türü için bir esame keşfettik ve bunu bir isme tatbik etmeyi başardık. İsmi damgaladığımızda ortaya ne çıkar sence? Eğer 'ikizler' dersen kafana bir tane patlatırım."

Stratton güldü. "Sizi bundan daha iyi anladığımı söyleyebilirim. İnorganik sahada termodinamik düzenin iki seviyesini birden başlatabilen bir nitemin, organik sahada da iki nesil yaratabileceğini kastediyorsunuz. Böyle bir isim, sperm hücrelerinde önceden oluşmuş ceninler bulunan erkekler yaratabilir. Her ne kadar oğulları kısır doğacak da olsa bu erkekler doğurgan olabilirler."

Öğretmeni ellerini çırptı. "Aynen öyle. Düzene yol açan düzen! İlginç bir spekülasyon, sence de öyle değil mi? Türümüzün kendi kendini idame ettirebilmesi için gereken tıbbi müdahalelerin sayısını yarı yarıya azaltabilir."

"Peki ya ikiden daha fazla neslin cenin formasyonunu tetiklemek? Bir otomatın ismi böyle bir nitem barındırdığı takdirde ne tür yeteneklere sahip olabilir?"

"Korkarım termodinamik bilimi henüz bu soruya cevap verebilecek kadar ilerlemedi. İnorganik sahada daha yüksek bir düzen seviyesi oluşturabilecek şey ne olabilir? İş birliği yapan otomatlar mı? Henüz bilmiyoruz, ama zamanla öğreniriz belki."

Stratton bir süredir kafasını kurcalayan bir soruyu dile getirdi. "Dr. Ashbourne, grubumuza katıldığımda Lord Fieldhurst türlerin yaşanan bir felaket olayının ardından doğabileceği olasılığından söz etmişti. Tüm türlerin nomenklatürle yaratılmış olması mümkün mü sizce?"

"Ah, işte şimdi din alanına girdik. Yeni bir tür, üreme organlarına kuluçkalanmış çok sayıda nesil içeren öncüller gerektirir; bu tür biçimler hayal edilebilecek en yüksek düzen derecesini içerir. Fiziksel bir süreç böylesine engin bir düzeni tek başına yaratabilir mi? Hiçbir doğa bilimci böyle bir mekanizmanın vuku bulabileceğini iddia etmez. Öte yandan, sözcüksel bir sürecin düzen

yaratabileceğini bilmemize rağmen yepyeni bir türün yaratılması için sınırsız güçte bir isim gerekir. Böylesine bir nomenklatörlük mahareti pekala Tanrı'nın yeteneklerine sahip olmayı gerektirebilir; hatta bu onun tanımının bir parçası bile olabilir.

"Bu, Stratton, cevabını hiçbir zaman öğrenemeyeceğimiz bir soru olabilir, ama bunun şu anki eylemlerimizi etkilemesine müsaade edemeyiz. Türümüzün yaratılmasında bir ismin etkisi olsa da olmasa da varlığımızı sürdürebilmek için en iyi şansımızın yine bir isim olduğuna inanıyorum."

"Aynı fikirdeyim," dedi genç adam. Kısa bir duraksamanın ardından ekledi: "İtiraf etmem gerekir ki çalışırken çoğu zaman kendimi yalnızca permütasyon ve kombinasyon detaylarıyla meşgul ediyorum ve çabamızın gerçek büyüklüğünü unutuyorum. Başarılı olursak neler yapabileceğimizi düşünmek iç karartıcı."

"Bense başka hiçbir şey düşünemiyorum," diye cevap verdi yaşlı adam.

***

Fabrikadaki masasında oturan Stratton sokakta eline tutuşturulan el ilanını okuyabilmek için gözlerini kıstı. Yazı inceliksiz bir şekilde basılmış, harfler bulanık çıkmıştı.

"İnsanlar mı İSİMLERİN Efendisi olmalı, yoksa İsimler mi İNSANLARIN? Kapitalistler çok uzun bir süredir İsimleri sandıklarında istifler, onları Patentlerle ve Kilitlerle korur ve yalnızca HARFLERE sahip olarak servetler biriktirirken Sıradan Kimseler her bir şilin için alın teri dökmek zorunda kalıyor. ALFABENİN içindeki her bir peniyi sıkıp çıkarana dek onu bükmeye devam edecek ve ancak ondan sonra bizim de kullanabilmemiz için bir köşeye atacaklar. Bunun devam etmesine daha ne kadar İzin vereceğiz?"

Stratton tüm ilanı gözleriyle baştan sona tarasa da yeni bir şeye rastlamadı. Onları son iki aydır okuyor ve sadece her zamanki anarşist laf kalabalığıyla karşılaşıyordu; Lord Fieldhurst'ün teorisinin aksine, çalışmalarını hedef almak için heykeltıraşlar tarafından kullanıldıklarına dair henüz bir kanıt yoktu. El becerisine sahip otomatlarının halka tanıtılmasına bir hafta kalmıştı ve Usta Willoughby şu ana dek insanları ona karşı kışkırtma konusunda

çoğunlukla başarısız olmuştu. Hatta Stratton halkın desteğini alabilmek için kendisinin de el ilanı dağıttırabileceğini düşünüyordu. Böylece otomatların avantajlarından herkesin faydalanabilmesini sağlamaya çalıştığını, isimlerinin telif haklarının kontrolünü elinde tutmaya niyetlendiğini ve onları sadece vicdanlı üreticilerle paylaşacağını açıklayabilirdi. Hatta bir slogan bile bulabilirdi: "Otomatlar aracılığıyla Otonomi," olabilirdi belki?

Biri ofisinin kapısını tıklattı. Genç adam el ilanını çöp kutusuna atıverdi. "Evet?"

İçeriye koyu renkli giysiler kuşanmış, uzun sakallı bir adam girdi. "Bay Stratton?" diye sordu. "Lütfen kendimi tanıtmama izin verin. Adım Benjamin Roth, bir kabalacıyım."

Bir anlığına genç adamın nutku tutuldu. Bu tür mistik kimseler normalde nomenklatürün modern bakış açısının bir bilim dalı olarak görülmesini hakaret olarak algılar, dinî bir kutsal geleneği dünyevileştirdiğini düşünürlerdi. Bir kabalacının fabrikayı ziyaret edeceğini hiç düşünmemişti doğrusu. "Tanıştığımıza memnun oldum. Size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Harflerin permütasyonu konusunda çok büyük bir ilerleme kaydettiğinizi duydum."

"Evet, teşekkürler. Bu konunun sizin gibi birinin ilgisini çekebileceğini hiç düşünmemiştim."

Roth beceriksizce gülümsedi. "İlgi duyduğum şey keşfinizin pratik kullanımı değil. Kabalacıların amacı Tanrı'yı daha yakından tanımaktır. Bunu yapmanın en iyi yolu da O'nun yarattığı sanatları yakından incelemektir. Esrik bir bilinç hâline geçmek için farklı isimlerle meditasyon yaparız; isim ne kadar güçlüyse Tanrı'ya o kadar yaklaşırız."

"Anlıyorum." Stratton, biyolojik nomenklatür projesiyle hayata geçirmeye çalıştıkları yaratıdan haberdar olsaydı kabalacının ne gibi bir tepki vereceğini merak etti. "Lütfen devam edin."

"El becerisi için geliştirdiğiniz nitem bir *golemin* bir başkasını şekillendirmesine, dolayısıyla da kendi kendisini üretmesine imkân sağlıyor. Bir varlık oluşturmaya, dolayısıyla da yaratmaya muktedir olan bu isim de bizleri Tanrı'ya daha önce hiç olmadığımız kadar yakınlaştırıyor."

"Korkarım çalışmalarımı yanlış anlamışsınız, gerçi bu hataya düşen ilk kişi siz değilsiniz. Kile elle şekil verme yeteneği, bir

otomata kendi kendini üretme becerisi vermez. Bunun için başka yetenekler de gerekir."

Kabalacı başını olumlu anlamda salladı. "Bu durumun gayet farkındayım. Çalışmalarım sırasında gereken bazı yetenekleri tasarlayan bir nitemi bizzat geliştirdim."

Stratton ani bir ilgiyle öne doğru eğildi. Bir bedeni döktükten sonra atılacak ilk adım onu bir isimle hareket ettirmekti. "Niteminiz bir otomata yazma becerisi mi bahşediyor?" Kendi otomatı bir kalemi kolayca kavrasa da en basit çizgiyi bile atmaktan acizdi. "Otomatınız nasıl olur da yazı yazmak için gereken beceriye sahipken kile şekil veremez?"

Roth başını mütevazılıkla iki yana salladı. "Nitemim ne yazma yeteneği bahşediyor ne de genel bir el becerisi. Yalnızca bir golemin onu hareket ettiren ismi yazmasını sağlıyor, hepsi bu."

"Ah, anladım." Yani bir yetenek kategorisini öğrenme kabiliyeti sağlamıyor, sadece tek bir kalıtsal yetenek bahşediyordu. Stratton bir otomatın özel bir harf sırasını yazmasını içgüdüsel olarak sağlayabilecek isimsel bükülmeleri hayal etmeye çalıştı. "Çok ilginç, ama geniş bir kullanım alanı olduğunu sanmıyorum, haksız mıyım?"

Roth kederli bir tebessüm etti. Genç adam bir *faux pas*[22] işlediğini ve adamın bunu iyi bir mizaçla karşılamaya çalıştığını fark etti. "O da bir bakış açısı," diye kabullendi Roth, "ama biz olaya farklı bir perspektiften bakıyoruz. Bizim için bu nitemin değeri, tıpkı diğerlerinde de olduğu gibi, bir goleme kazandırdığı işe yararlılıkta değil, ulaşmamızı sağladığı estetik evrede yatar."

"Elbette, elbette. Ve benim beceri nitemlerime de aynı sebepten ötürü ilgi duyuyorsunuz, öyle mi?"

"Evet, nitemlerinizi bizimle paylaşmanızı umuyorum."

Stratton kabalacıların böyle bir istekte bulunduğunu daha önce hiç duymamıştı. Roth'un da bunu yapan ilk kişi olmaktan heyecan duymadığı açıktı. Genç adam düşünmek için biraz duraksadı. "Bir kabalacının en güçlü isimlerle meditasyon yapabilmek için ulaşması gereken bir derece var mı?"

"Evet, hiç kuşkusuz."

"Yani isimlere erişimi kısıtlıyorsunuz."

---

22 (Fr). Hata etmek/işlemek, gaf yapmak, pot kırmak (ç.n).

"Ah, hayır. Sizi yanlış anladığım için özür dilerim. Bir ismin sunduğu estetik evreye sadece gerekli meditasyon tekniklerinde ustalaştıktan sonra ulaşılabilir ve sıkıca korunan şey bu tekniklerdir. Gerekli eğitiminiz olmaksızın onları kullanmaya çalışmak delirmenize neden olabilir. Lakin isimlerin kendilerinin, hatta en güçlü olanlarının bile bir acemi için herhangi bir estetik değeri yoktur; kile hareket kabiliyeti kazandırmaktan başka hiçbir şey yapamazlar."

"Başka hiçbir şey," dedi Stratton, bakış açılarının sahiden de ne kadar farklı olduğunu düşünerek. "O hâlde korkarım ki isimlerimi kullanmanıza müsaade edemem."

Roth kasvetli bir edayla, sanki bu cevabı bekliyormuşçasına kafa salladı. "Telif hakkı istiyorsunuz."

Karşısındaki kişinin işlediği *faux pas*'yı görmezden gelme sırası Stratton'daydı. "Maksadım para kazanmak değil. Bununla birlikte beçerikli otomatlarımın patent haklarının üzerinde kontrol sahibi olmaya bilhassa niyetliyim. İsimleri ayrım gözetmeksizin piyasaya sürerek planlarımı altüst edemem." Evet, onları Lord Fieldhurst'ün altında çalışan nomenklatörlerle paylaşmıştı ama o adamların hepsi de çok daha büyük bir mahremiyet yemini etmiş birer beyefendiydi. Mistiklere ise o kadar güveni yoktu.

"İsimlerinizi estetik uygulamalar dışında kullanmayacağımıza dair sizi temin ederim."

"Üzgünüm, samimiyetinize inanıyorum ama risk çok fazla. Yapabileceğim en iyi şey size patentlerin sınırlı bir süreliğine geçerli olduğunu hatırlatmak; zaman aşımına uğradıktan sonra ismi dilediğiniz gibi kullanabilirsiniz."

"Ama bu yıllar alır!"

"Başkalarının çıkarlarını da göz önünde bulundurmam gerektiğini anlayışla karşılayacağınızdan eminim."

"Tek gördüğüm ticari kaygılarınızın ruhsal uyanışın yoluna engel koyduğu. Başka bir şey bekleyerek hata ettim."

"Haksızlık ediyorsunuz," diye karşı çıktı Stratton.

"Haksızlık mı?" Roth, öfkesine hâkim olabilmek için gözle görülür bir çaba sarf ediyordu. "Siz 'nomenklatörler' Tanrı'yı onurlandırmak için kullanılması gereken teknikleri çalıp, onları kendinizi yüceltmek için kullanıyorsunuz. Tüm endüstriniz *yezirah*'ın tekniklerine orospuluk yaptırıyor."

"Bana bakın—"

"Benimle görüştüğünüz için teşekkürler." Roth bu sözüyle birlikte ofisi terk etti.

Stratton içini çekti.

***

Mikroskobun merceğinden bakmakta olan Stratton, iğnenin ucu yumurtanın kenarına batana dek cihazın ayar düğmesini çevirdi. Ayağı dürtülen bir yumuşakçanın verdiği tepkiyi andıran, ani bir katlanma oldu ve küre küçük bir cenine dönüştü. Genç adam iğneyi lamdan çekti, çerçeveden ayırdı ve bir yenisini tutturdu. Ardından lamı kuluçka makinesinin sıcağına aktarıp, mikroskobun altına dokunulmamış bir insan yumurtası taşıyan başka bir lam yerleştirdi. Sonra da tekrar mikroskoba eğilip damgalama işlemini tekrarladı.

Nomenklatörler kısa bir süre önce insan cenininden farksız bir biçim oluşturabilen bir isim geliştirmişti. Bununla birlikte biçimlerin gelişimi hızlanmamıştı; uyarıcılara karşı hareketsiz ve tepkisiz kalmaya devam ediyorlardı. Ortak kanı, ismin insanoğlunun fiziksel olmayan özelliklerini tam olarak tarif edemediği yönündeydi. Dolayısıyla Stratton ve meslektaşları insanın emsalsizliğine dair tanımlar derliyor, hem bu nitelikleri yeterince anlamlı bir şekilde ifade edebilen hem de yetmiş iki harflik bir ismi fiziksel nitemlere dönüştürmeye yetecek kadar kısa bir dizi nitem damıtmaya çalışıyorlardı.

Genç adam son lamı da kuluçka makinesine yerleştirip kayıt defterine gerekli notları kaydetti. O an için elinde iğne şekline getirilmiş başka bir isim yoktu ve yeni ceninlerin hız testlerine uygun olgunluğa ulaşması bir günü bulacaktı. Akşamın geri kalanını üst kattaki misafir odasında geçirmeye karar verdi.

Duvarları ceviz ağacından panellerle kaplı odaya girdiğinde Fieldhurst ve Ashbourne'ü deri koltuklara kurulmuş, sigara tüttürüp brendi içerlerken buldu. "Ah, Stratton," dedi ihtiyar nomenklatör. "Bize katılsana."

"Sanırım öyle yapacağım," dedi genç adam, likör dolabına yönelerek. Kristal bir sürahiden kendine biraz brendi doldurdu ve diğerlerinin yanına oturdu.

"Laboratuvardan mı geliyorsunuz Stratton?" diye sordu Lord Fieldhurst.

Genç adam başıyla onayladı. "En yeni isimlerimi damgalamayı birkaç dakika önce bitirdim. Son permütasyonlarımın bizi doğru yöne götürdüğünü hissediyorum."

"İyimserlik konusunda yalnız değilsiniz, Dr. Ashbourne ile ben de az önce başlangıca nazaran manzaranın ne kadar iyi göründüğünden bahsediyorduk. Son nesle ulaşmadan evvel rahatça bir esame elde edebileceğiz gibi görünüyor." Kont sigarasının dumanını üfleyip başı koltuk örtüsüne değinceye dek arkasına yaslandı. "Bu felaket en nihayetinde bir lütfa dönüşebilir."

"Bir lütfa mı? Nasıl?"

"Nasıl olacak? İnsanların üremesini bir kez kontrolümüz altına aldıktan sonra fakir ailelerin bu kadar çok çocuk yapmasına engel olabilir ve şu günlerde sergiledikleri inatlarını kırabiliriz."

Stratton şaşırsa da bunu belli etmemeye çalıştı. "Bunu hiç düşünmemiştim," dedi.

Dr. Ashbourne de biraz şaşırmış görünüyordu. "Böyle bir tedbir aldığının farkında değildim doğrusu."

"Daha önce açıklamanın vakitsizce olacağını düşündüm," dedi Fieldhurst. "Ne derler bilirsiniz, dereyi görmeden paçaları sıvama."

"Elbette."

"Potansiyelin çok büyük olduğunu itiraf etmeniz gerek. Hükümetimiz kimin çocuk sahibi olup kimin olamayacağına karar vererek ülkemizdeki ırksal üremeyi muhafaza edebilir."

"Irksal üremeniz tehdit altında mı?" diye sordu Stratton.

"Alt sınıfların soylulara ve seçkinlere oranla daha fazla ürediğini fark etmemiş olabilirsiniz. Her ne kadar faziletten yoksun olmasalar da, avam tabakası nezaket ve zekâ konularında noksandır. Bu tür zihinsel fakirleşme biçimleri aynı şeye sebebiyet verir: Kötü şartlar altında doğan bir kadın, aynı kadere mahkûm bir çocuğa gebe kalmasına engel olamaz. Alt sınıfların muazzam üreme kapasitesi karşısında ülkemiz er ya da geç mankafalarla dolacak."

"İsim damgalarına erişimi kısıtlanacak mı yani?"

"Tamamen değil, başlangıçta da değil. Doğurganlıktaki düşüş herkes tarafından bilinen bir mesele hâline geldiğinde alt sınıfların isim damgalamasına erişimine izin vermezsek bu isyana davetiye

çıkarmak olur. Sayıları kontrol altında tutulduğu müddetçe o insanların da toplumumuzda yeri var elbette. Bu tedbirin ancak aradan birkaç yıl geçtikten sonra, insanlar isim damgalamaya bir üreme metodu olarak bakmaya alışınca devreye gireceğini düşünüyorum. O noktada, belki de nüfus idaresiyle birlikte, bir çiftin sahip olabileceği çocuk sayısını kısıtlayabiliriz. Hükümet nüfusun büyümesini ve yapısını ancak ondan sonra düzene sokabilir."

"Böyle bir ismi kullanmanın en uygun yolu sence bu mu?" diye sordu Dr. Ashbourne. "Hedefimiz türlerin hayatta kalmasını sağlamak, partizan siyaseti yapmak değil."

"Bilakis, bu tamamen bilimsel. Türlerin hayatta kalmasını sağlamak kadar, nüfusu münasip bir dengede tutarak esenliğini garanti altına almak da bizim görevimiz. Siyasetin bununla alakası yok; eğer tersi bir durum geçerli olsaydı ve işçilerde bir azalma gerçekleşseydi aksi yönde bir tedbir alınırdı."

Stratton bir öneride bulunma riskine girdi. "Yoksul halkın hayat standartlarındaki bir iyileşme, eninde sonunda daha makul sayıda çocuk yapmalarına gebe olabilir mi acaba?"

"Ucuz motorlarınızın getirmek üzere olduğu değişimleri düşünüyorsunuz, değil mi?" diye sordu Lord Fieldhurst, yüzünde bir tebessümle ve genç adam kafa salladı. "Yapmaya niyetlendiğiniz reform ile benimki birbirini destekleyebilir. Alt sınıfların sayısını makul seviyelere çekmek yaşam standartlarını iyileştirmeyi daha kolay kılacaktır. Ancak ekonomik rahatlık anlamında yaşayacakları basit bir artışın düşünce yapılarını geliştireceğini sanmayın."

"İyi ama neden olmasın?"

"Kültürün kendi kendini yenileyen doğasını unutuyorsunuz," dedi Lord Fieldhurst. "Tüm megaceninlerin birbirleriyle aynı olduğunu gördük, yine de hiç kimse ulusların halkları arasında hem fiziksel görünüş hem de mizaç anlamında farklılıklar bulunduğunu inkâr edemez. Bunun sebebi yalnızca anasal etki olabilir: Bir annenin rahmi, sosyal çevrenin vücut bulduğu bir kaptır. Örneğin hayatını Prusyalıların arasında geçiren bir kadın doğal olarak Prusyalıların niteliklerine sahip bir çocuk doğurur, böylece servetler ne kadar el değiştirirse değiştirsin o nüfusun ulusal karakteri yüzyıllar boyunca kendini korur. Yoksulların farklı davranacağını düşünmek gerçekçi olmaz."

"Bir zoolog olarak bu konularda bizden daha bilgili olduğun kesin," dedi Ashbourne, Stratton'ı bir bakışıyla susturarak. "Muhakemene riayet edeceğiz."

Akşamın geri kalanı boyunca sohbetleri başka konulara kaydı ve Stratton rahatsızlığını gizlemek için elinden gelenin en iyisini yaparak neşeli görünmeye çalıştı. Sonunda, Lord Fieldhurst yatmak üzere odasına çekildiğinde Stratton ile Ashbourne de müzakere etmek için laboratuvara indi.

"Ne biçim bir adama yardım etmeyi kabul ettik biz böyle?" diye bağırdı genç adam, kapı kapanır kapanmaz. "İnsanları besi hayvanları gibi çifteleştirecek birine mi?"

"Belki de bu bizi o kadar da şok etmemeli," dedi Ashbourne, iç çekerek. Laboratuvar taburelerinden birine oturdu. "Ne de olsa grubumuzun amacı, yalnızca hayvanlar için tasarlanmış bir yöntemin insanlara uygun bir kopyasını çıkarmaktı."

"Ama bireysel özgürlüklerin kısıtlanması uğruna değil! Bunun bir parçası olamam."

"Aceleci davranma. İstifa ederek ne başarabilirsin ki? Çabalarının grubumuzun çalışmalarına yaptığı katkıyı göz önünde bulundurursak, ayrıldığın takdirde sadece insan ırkının geleceğini tehlikeye atmış olursun. Öte yandan senin yardımın olmadan hedefimize ulaşsak bile Lord Fieldhurst'ün tedbirleri yine de yürürlüğe girecektir."

Stratton kendine hâkim olmaya çalıştı. Ashbourne haklıydı, bunu görebiliyordu. "O hâlde nasıl bir yol izlemeliyiz?" diye sordu kısa bir sürenin ardından. "Bağlantı kurabileceğimiz birileri, Lord Fieldhurst'ün önerdiği tedbirlere karşı çıkabilecek Parlamento üyeleri var mı?"

"Soyluların ve seçkinlerin büyük bir bölümünün bu konuda onunla hemfikir olacağını düşünüyorum." Ansızın çok yaşlı görünen Dr. Ashbourne bir elinin parmaklarını alnına dayadı. "Bunu tahmin etmem gerekirdi. İnsanoğlunu tek bir tür olarak görmekle hata ettim. İngiltere'yle Fransa'nın ortak bir amaç uğruna birlikte çalıştığına şahit olunca ulusların sadece birbirlerine karşı çıkan gruplardan ibaret olmadığını unuttum."

"İsmi işçi sınıflarına kaçak olarak dağıtsak nasıl olur? Kendi iğnelerini oluşturup isimleri gizlice damgalayabilirler."

"Yapabilirler, fakat isim damgalama laboratuvar ortamında yapılması gereken, nazik bir yöntem. Hükümetin dikkatini çekmeyecek, dolayısıyla da yakalanmalarına neden olmayacak boyutlarda yapılabileceğinden kuşkuluyum."

"Başka bir alternatifimiz var mı?"

İki adam düşünürken uzun bir sessizlik yaşandı. Derken Ashbourne, "Ceninlerde iki nesil birden tetikleyebilecek bir isimle ilgili yaptığımız o konuşmayı hatırlıyor musun?" diye sordu.

"Elbette."

"Farz et ki böyle bir isim geliştirdik, ama onu Lord Fieldhurst'e sunarken bu özelliğinden bahsetmedik."

"Bu kurnazca bir öneri," dedi Stratton, şaşırarak. "Böyle bir isimle doğan tüm çocuklar doğurgan olur, böylece hükümet kısıtlamalarına takılmaksızın yeniden üreyebilirler."

Ashbourne başıyla onayladı. "Nüfus kontrol tedbirleri devreye sokulmadan önce bu isim geniş bir alana yayılabilir."

"Peki ama ya sonraki nesil? Kısırlık yeniden oluşur ve işçi sınıfları yeniden üreyebilmek adına hükümete bağlı bir hâle gelir."

"Doğru," dedi Ashbourne, "zaferimiz kısa ömürlü olur. Belki de tek kalıcı çözüm daha liberal bir Parlamento'dur, ama öyle bir şeyi hayata nasıl geçirebileceğimiz benim uzmanlık alanımın dışında kalıyor."

Genç adam ucuz motorların getirebileceği değişimleri bir kez daha düşündü; eğer işçi sınıflarının durumu umduğu gibi gelişirse yoksulluğun kalıtsal olmadığını soylulara kanıtlayabilirdi. Lakin en olumlu neticeler arka arkaya alınsa bile Parlamento'yu etkilemek yıllar alırdı. "Peki ya ilk isim damgasının çok sayıda nesli tetikleyebilmesini sağlarsak ne olur? Kısırlığın yeniden ortaya çıkışından önceki zaman dilimini uzatabilirsek daha liberal toplumsal politikaların çıkma şansını da artırabiliriz."

"Hayallere kapılıyorsun," diye yanıtladı Ashbourne. "Çok sayıda nesil tetiklemenin teknik zorluğu o kadar büyük ki böyle bir şey gerçekleşmeden evvel kanat çıkarıp uçabileceğimize bile bahse girerim. İki nesil tetikleyebilmek bile yeterince büyük bir şey."

İki adam gecenin geç saatlerine dek çeşitli stratejiler üzerinde tartıştı. Eğer Lord Fieldhurst'e sunacakları isimlerden herhangi birinin gerçek adını saklayacaklarsa uydurma araştırma sonuçlarından

oluşan uzun bir yol oluşturmaları gerekecekti. Gizliliğin gerektirdiği ek yük şöyle dursun, adil olmayan bir yarışa girecek, diğer nomenklatörler nispeten kolay bir nitem ararken oldukça karmaşık bir isim bulmaya çalışmaları gerekecekti. İbreyi biraz daha kendi lehlerine çevirmek adına ekiptekilerden bazılarını saflarına çekmeliydiler; onların yardımıyla diğerlerinin araştırmalarına gizlice köstek olmaları bile mümkündü.

"Grupta bizim siyasi görüşümüzü paylaşanlar kimler sence?" diye sordu Dr. Ashbourne.

"Milburn'ün bizimle aynı görüşte olduğundan eminim. Diğerleri hakkında o kadar kesin konuşamam."

"İşi şansa bırakma. Olası adaylara yaklaşırken Lord Fieldhurst'ün bu grubu kurarken olduğundan bile daha dikkatli davranmalıyız."

"Katılıyorum," dedi Stratton. Sonra da başını ikna olmamış gibi iki yana salladı. "Gizli bir organizasyonun içinde gizli bir organizasyon oluşturuyoruz. Keşke ceninler de bu kadar kolay tetiklenebilse."

***

Ertesi akşam, güneş batar ve sona kalan seyyar satıcılar meyve yüklü arabalarını peşleri sıra çekerken Stratton da Westminster Köprüsü boyunca yürüyordu. En sevdiği kulüpte akşam yemeği yemişti, şimdi de Coade İmalat'a dönüyordu. Evvelsi akşam Darrington Hall'da yaşananlar huzurunu kaçırmış ve yüz ifadesinin gerçek hislerine ihanet etmeyeceğinden emin olana dek Lord Fieldhurst'le olan iletişimini asgariye indirmek için bu sabah erkenden Londra'ya dönmüştü.

Dr. Ashbourne'le birlikte başlangıçta sadece eğlenmek için gerçekleştirdikleri sohbetleri, iki kademeli düzen yaratabilecek bir nitem üretmekle ilgili konuşmalarını düşündü. O zamanlar da böyle bir nitem bulabilmek için bazı teşebbüslerde bulunmuş olsa da hedefin yersiz doğası nedeniyle bunlar hep öylesine denemeler olarak kalmış ve herhangi bir meyve vermemişlerdi. Şimdiyse başarı kıstasları iyice yukarıya çıkmıştı. Önceki hedefleri yetersizdi, iki nesil üretmek artık kabul edilebilir en düşük sonuç olarak görülüyordu ve daha fazlasını elde etmek paha biçilemezdi.

El becerisi kazandıran isimlerinin tetiklediği termodinamik davranışları düşündü bir kez daha; termal seviyedeki düzen otomatları hareket ettiriyor ve görünür seviyede düzen yaratmalarına imkân sağlıyordu. Dr. Ashbourne bir sonraki düzen seviyesinin otomatların koordine bir şekilde çalışmasını sağlayabileceğini ileri sürmüştü. Bu mümkün müydü? Birlikte etkin bir şekilde çalışabilmeleri için iletişim kurmaları gerekiyordu, lakin otomatlar doğaları itibarıyla suskun varlıklardı. Karmaşık davranışlarda bulunmalarını sağlamanın başka bir yolu var mıydı?

Coade İmalat'a varmış olduğunu fark etti birden. Hava artık iyice kararmıştı, fakat odasına giden yolu gayet iyi biliyordu. Binanın ön kapısında bulunan kilidi açtı, galeri boyunca ilerledi ve ofislerin bulunduğu bölüme geçti.

Nomenklatör ofislerinin bulunduğu koridora vardığında kendi kapısının buzlu camından dışarıya ışık sızdığını gördü. Gazı açık bırakmış olamazdı, değil mi? Kapısını açıp içeriye girdi ve gördüğü manzara karşısında şok geçirdi.

Bir adam masasının önünde, elleri arkadan bağlanmış hâlde yüzükoyun yatıyordu. Stratton durumunu kontrol etmek için derhâl yanına yaklaştı. Benjamin Roth'tu bu, kabalacı. Ölmüştü. Stratton adamın parmaklarından bazılarının kırık olduğunu fark etti; öldürülmeden önce işkence görmüştü.

Beti benzi atan ve titremeye başlayan genç adam ayağa kalktı ve ofisinin darmadağın edildiğini gördü. Kitaplığının rafları bomboştu, kitapları ise meşe kaplı zemine saçılmıştı. Çalışma masasının üstündeki her şey yere atılmıştı; pirinç kulplu çekmeceleri hemen onun yanında, tersyüz edilip boşaltılmış ve üst üste yığılmış bir hâlde duruyordu. Yere saçılmış kâğıtlardan oluşan bir iz stüdyosunun açık kapısına doğru gidiyordu. Sersemlemiş hâldeki Stratton orada neler olduğunu görmek için ilerledi.

Becerikli otomatı yol edilmişti; alt yarısı yerde yatıyordu, geri kalan kısmıysa plaster parçaları ve toz hâlinde etrafa saçılmıştı. Tezgâhın üzerindeki kilden yapılma el modelleri dümdüz edilmiş, duvarlardaki şemaları yırtılıp atılmıştı. Daha yakından bakan Stratton hepsinin gaz yağıyla ıslatıldığını gördü.

Arkasından bir ses gelince dönüp ofise doğru baktı. Stüdyonun kapısı çarparak kapandı ve arkasından geniş omuzlu bir adam çıktı;

Stratton içeri girdiğinden beri orada duruyor olsa gerekti. "Ne iyi ettin de geldin," dedi adam. Gözlerini kısarak yırtıcı bir kuşun, bir katilin bakışlarıyla Stratton'ı süzdü.

Genç adam stüdyonun arka kapısına doğru fırladı, oradan da koridora çıktı. Katilin onu takip ettiğini duyabiliyordu.

Karanlık bina boyunca koşturup kok kömürü ve demir çubuklarla, maden eritme kapları ve kalıplarla dolu, tepe camlarından süzülen ay ışığıyla aydınlanan atölyeleri geçti; fabrikanın metal işçiliği bölümüne girmişti. Bir sonraki odada soluklanmak için biraz duraksadı ve ayak seslerinin ne kadar gürültülü bir şekilde yankılandığını fark etti; koşmak yerine gizlice ilerlerse kaçma şansı artabilirdi. Takipçisinin ayak seslerinin uzaklarda bir yerde kesildiğini işitti; katil de gizliliği tercih etmiş olsa gerekti.

Stratton ümit vadedici bir gizlenme yeri görebilme umuduyla etrafına bakındı. Dört bir yanı imalat sürecinin çeşitli aşamalarında, bitirilmeye yakın dökme demir otomatlarla doluydu. Bitim odasında, döküm işleminin ardından fazlalıkların zımparalandığı ve yüzeylerin oyulduğu yerdeydi. Saklanacak hiçbir yer yoktu. Tekrar hareket etmek üzereydi ki bacaklara tutturulmuş bir deste tüfeği andıran bir şey gördü. Daha yakından baktığında bunun bir ordu motoru olduğunu anladı.

Bu otomatlar Savaş Bakanlığı için yapılmıştı: kendi kendilerine hedef alabilen top arabaları ve namlu kolunu kendiliğinden çeviren taramalı tüfekler. Nahoş şeylerdi ama Kırım'da işe yararlılıklarını kanıtlamış, mucitlerine soyluluk rütbesi kazandırmışlardı. Stratton silahları harekete geçirecek isimleri bilmiyordu (sonuçta hepsi de askerî birer sırdı), ama sadece tüfeğin tutturulduğu beden otomattı, ateşleme mekanizması ise kesin surette mekanikti. Eğer bedeni doğru yöne çevirebilirse tüfeği elle ateşleyebilirdi.

Aptallığına lanet etti. Burada mermi yoktu. Sonraki odaya geçti.

Bu seferki çam ağacından yapılma sandıklarla ve gevşek samanlarla dolu bir paketleme odasıydı. Sandıkların arkasına çömelerek uzak duvara doğru ilerledi. Pencereden baktığında fabrikanın arkasındaki avluyu, yani tamamlanmış otomatların nakliye edildiği yeri görebiliyordu. Bu taraftan dışarıya çıkamazdı; avlunun kapıları geceleri kilitli olurdu. Tek çıkış yolu fabrikanın ön kapısıydı, ama geldiği yönden geri gitmeye kalkarsa katille karşılaşma riskine

girebilirdi. Seramik işçiliği bölümüne gitmeli ve fabrikanın o kanadı vasıtasıyla girişe geri dönmeliydi.

Paketleme odasının önünde ayak sesleri duyuldu. Stratton bir sandık sırasının arkasına çömeldi ve sadece birkaç adım ötede bir yan kapı gördü. Elinden geldiğince sessiz bir şekilde o tarafa yöneldi, kapıyı açtı, içeri girdi ve arkasından kapattı. Takipçisi onu duymuş muydu acaba? Kapının üstündeki küçük ızgara vasıtasıyla dışarıya kaçamak bir bakış attı; adamı göremese de hareketinin fark edilmediğini hissetti. Katil muhtemelen şu anda paketleme odasını arıyordu.

Stratton arkasına döndü ve hatasını derhâl fark etti. Seramik kanadına açılan kapı diğer taraftaydı. Tamamlanmış otomat sıralarıyla dolu ama çıkışı olmayan bir depoya girmişti. Kapıyı kilitlemenin bir yolu da yoktu. Kendi kendini tuzağa düşürmüştü.

Odada silah olarak kullanabileceği bir şey var mıydı? Otomat sıralarının arasında ayaklarının yerinde devasa kazmalar taşıyan, tıknaz maden motorları vardı, ancak kazmalar uzuvlarına sabitlenmişti, içlerinden birini yerinden sökmesine imkân yoktu.

Katilin yan kapıları tek tek açıp diğer depoları aradığını işitebiliyordu. Derken yan tarafının üstünde duran bir otomatı gördü. Depodaki eşyaların yerini değiştirmek için kullanılan bir hamaldı bu. İnsansı bir şekli vardı, hatta bu odada bu tipte başka bir makine yoktu. Aklına bir fikir geldi.

Hamalın başının arkasını kontrol etti. Hamallık isimleri uzun bir süre önce kamuya açık hâle dönüştürülmüştü, o nedenle isim yuvasını koruyan bir kilit yoktu. Demirdeki yatay bir yarıktan bir parça parşömen sarkmaktaydı. Stratton elini ceketinin cebine atıp her zaman yanında taşıdığı not defteriyle kalemini çıkardı ve temiz bir sayfadan küçük bir parça kopardı. Sonra da yetmiş iki harfi karanlıkta, tanıdık bir kombinasyonla yazdı ve kâğıdı sıkıca katlayıp bir kare hâline getirdi.

Hamalın yanına gidip, "Git ve kapıya durabildiğin kadar yakın dur," diye fısıldadı. Demir dökme figür öne doğru bir adım atıp kapıya yöneldi. Adımları oldukça düzgün ama yavaştı ve katilin depoya varması an meselesiydi. "Daha hızlı," diye fısıldadı Stratton. Hamal itaat etti.

Otomat tam da oraya vardığı esnada, genç adam kapıdaki ızgara sayesinde takipçisinin eşiğin diğer tarafında olduğunu gördü. "Yoldan çekil," diye bağırdı adam.

Her daim itaatkâr olan otomat geri çekilmeye hazırlanıyordu ki Stratton başının arkasındaki ismi çekiverdi. Katil kapıya yüklenmeye başladı, fakat genç adam yeni ismi yuvaya sokmayı başarmıştı ve kare şeklindeki kâğıdı elinden geldiğince derine itiyordu.

Hamal ileri doğru yürümeyi sürdürdü, bu kez hızlı ve sert adımlar atıyordu; çocukluk oyuncağı gerçek ölçülerine uygun bir şekilde karşısındaydı. Otomat derhâl kapıya doğru koşturup onu, yürüyüşünün ivmesiyle, hiç istifini bozmadan kapalı tutmaya devam etti. Demir elleri kapının meşeden yapılma yüzeyinde yeni çentikler açıyor, lastik kaplı ayakları tuğla zemine sertçe çarpıyordu. Stratton deponun arkalarına doğru geriledi.

"Dur," diye emretti katil. "Yürümeyi kes dedim sana! Dur!" Tüm emirlerden bihaber olan otomat yürümeye devam etti. Adam kapıyı itse de çabaları nafileydi. Bunun üzerine kapıyı omuzlamaya başladı. Her bir darbesi otomatı bir parça geriye kaydırıyor, fakat o kendini eşikten içeri sokamadan evvel hamal hızlı adımlarla kapının önünü yeniden tıkıyordu.

Kısa bir duraksama yaşandı, sonra da ızgaradan içeriye bir şey giriverdi; katil onu bir levyeyle söküyordu. Izgara yerinden pat diye kurtuluverdi ve ardında bir açıklık bıraktı. Katil kolunu içeriye uzatıp otomatın başının arkasını el yordamıyla yoklamaya ve parmaklarıyla ismi yakalamaya çalıştı, fakat tutabileceği bir şey yoktu; kâğıt iyice derinlere girmişti.

Adam kolunu geri çekti, sonra da ızgara boşluğundan içeriye baktı. "Kendini zeki sanıyorsun, değil mi?" diye bağırdı. Ardından gözden kayboldu.

Stratton az da olsa rahatladı. Katil vaz mı geçmişti? Aradan bir dakika geçti ve genç adam bir sonraki hamlesini düşünmeye koyuldu. Fabrika açılana dek burada bekleyebilirdi; ortada katilin etrafta oyalanamayacağı kadar çok insan olacaktı.

Ansızın adamın kolu pencerede tekrar belirdi, bu kez elinde sıvıyla dolu bir kavanoz vardı. Katil bunu otomatın başından aşağı döktü, sırtından aşağı damlayıp etrafa saçılmasına neden oldu, sonra da kolunu geri çekti. Stratton çakan bir kibritin sesini işitip yaydığı ışığı gördü. Adamın eli tekrar içeriye uzandı, bu kez bir kibrit taşıyordu ve onu otomata temas ettirdi.

Hamalın başı ve sırtı alevlere boğulurken odanın içi aydınlandı.

Katil onu gaz yağıyla ıslatmıştı. Stratton manzara karşısında gözlerini kıstı; ışık ve gölge, duvarlarla zemin boyunca dans ediyor, depoyu bir tür druid töreni alanına çeviriyordu. Isı, otomatın kapıya yaptığı müphem saldırının hızlanmasına sebep oldu. Tıpkı giderek artan bir coşkuyla dans eden bir semender rahibi gibi görünüyordu; ta ki ansızın durana dek... İsmi alev almış, harfler yok olmuştu.

Alevler yavaş yavaş söndü ve oda Stratton'ın ışığa yeni uyum sağlamış gözlerine zifirî karanlık göründü. Katilin tekrar kapıya yüklendiğini, görmekten ziyade işitti. Bu sefer otomatı, içeriye girebilecek kadar geri itebilmişti.

"Bu kadar yeter."

Stratton koşarak adamın yanından geçmeye çalıştı, ama katil onu kolayca yakaladı ve başına indirdiği bir darbeyle yere serdi.

Genç adam hislerine hemen kavuştuysa da katil çoktan tepesine binmiş, dizini sırtına koyarak onu yüzüstü yere mıhlamıştı. Adam önce Stratton'ın bileğindeki sağlık muskasını koparıp attı, sonra da ellerini arkadan bağladı. Attığı düğüm o kadar sıkıydı ki genç adamın derisinin yüzülmesine neden oldu.

"Sen ne biçim bir adamsın, neden böyle bir şey yapıyorsun?" diye sordu Stratton soluk soluğa. Tuğla zemine değen yanağı dümdüz olmuştu.

Katil gevrek gevrek güldü. "İnsanlar senin şu otomatlarından o kadar da farklı değildir; üzerinde münasip bir rakam olan bir kâğıt parçasını herifin tekine sıkıştırdın mı istediğin her şeyi yapar." Adam bir gaz lambasını yakarken odanın içi aydınlandı.

"Peki ya beni rahat bırakman için sana daha fazlasını ödersem?"

"Yapamam. İtibarımı düşünmem gerek, değil mi? Haydi şimdi işe koyulalım." Stratton'ın sol elinin serçe parmağını kavradı ve ani bir hareketle kırdı.

Acı şok ediciydi, hatta o kadar yoğundu ki genç adam bir anlığına başka bir şey hissedemez oldu. Çığlık attığının hayal meyal farkındaydı. Derken katilin yeniden konuştuğunu işitti. "Şimdi sorularıma düzgünce cevap ver. Evinde çalışmalarının bir kopyasını saklıyor musun?"

"Evet." Tek seferde ancak birkaç kelime edebiliyordu. "Masamda. Çalışma odasında."

"Başka yere gizlediğin herhangi bir kopyaları var mı? Zemin döşemesinin altında mesela?"

"Hayır."

"Üst kattaki arkadaşında da yoktu. Ama diğerlerinde vardır belki?"

Adamı Darrington Hall'a yönlendiremezdi. "Kimsede yok."

Katil, genç adamın ceket cebindeki not defterini çekip çıkardı. Sayfaları acelesi olmadan çevirirken Stratton onun çıkardığı sesleri işitebiliyordu. "Kimseye mektup yazdın mı? Meslektaşlarınla karşılıklı yazışmalar falan?"

"Kimseye çalışmalarıma yeniden başlamalarını sağlayabilecek bir şey yollamadım."

"Yalan söylüyorsun." Adam Stratton'ın yüzük parmağını kavradı.

"Hayır! Bu doğru!" Duyduğu histerinin sesine yansımasına engel olamıyordu.

Derken kulağına şiddetli bir gürültü çalıntı ve sırtındaki baskı azaldı. Başını dikkatli bir şekilde kaldırıp etrafına bakındı. Katil hemen yanı başında, bilinçsiz bir hâlde yerde yatıyordu. Onun yanındaysa deri bir cop taşıyan Davies vardı.

Adam silahını cebine yerleştirdi, sonra da eğilip Stratton'ın düğümlerini çözmeye koyuldu. "Kötü mü yaralandınız efendim?"

"Parmaklarımdan birini kırdı. Davies, sen nasıl—"

"Lord Fieldhurst, Willoughby'nin kiminle iletişime geçtiğini öğrenir öğrenmez beni buraya yolladı."

"Tanrı'ya şükür geldin." Stratton durumdaki ironiyi gördüyse de –komplo kurduğu adamın bizzat verdiği bir emir sayesinde kurtulmuştu– bunu önemsemeyecek kadar minnettardı.

Davies ayağa kalkması için ona yardım etti, not defterini geri verdi, sonra da ipi kullanarak katili bağladı. "Önce ofisinize uğradım. Oradaki adam kim?"

"Adı Benjamin Roth... tu." Stratton kabalacıyla yaptığı görüşmeyi anlatmayı başardı. "Orada ne aradığını bilmiyorum."

"Pek çok dindar kişinin içinde bir parça fanatiklik yatar," dedi Davies, katilin çizmelerini kontrol ederken. "Çalışmalarınızı onunla paylaşmayacağınız için muhtemelen onları bizzat almayı kendine hak görmüştür. Belgeleri aramak için ofisinize girmiş ve bu adam geldiğinde orada bulunma talihsizliğini yaşamış olmalı."

Stratton büyük bir pişmanlık dalgası hissetti. "Roth'a istediğini vermeliydim."

"Böyle olacağını bilemezdiniz."

"Ölmesi büyük haksızlık. Onun bu olanlarla bir ilgisi yoktu."

"Bu işler hep böyle yürür efendim. Haydi, şu elinize bir bakalım."

***

Davies, genç adamın parmağını ince bir çubukla destekleyip sardı ve Kraliyet Cemiyeti'nin o gece yaşananların tüm sonuçlarını gizlilikle halledeceği konusunda onu temin etti. Ardından ofisindeki gaz yağına bulanmış notları toplayıp bir sandığa yerleştirdiler ki Stratton onları daha sonra yavaşça, fabrikadan uzakta bir yerde düzenleyebilsin. İşleri bittiği sırada genç adamı Darrington Hall'a geri götürmek için bir fayton geldi; Davies bir yarış motoruyla Londra'ya doğru yola çıktığı sırada harekete geçmişti. Stratton evrak sandığıyla birlikte arabaya binerken Davies de katille ilgilenmek ve kabalacının cesediyle ilgili ayarlamaları yapmak için geride kaldı.

Genç adam yolculuk boyunca brendi matarasını yudumlayarak sinirlerini yatıştırmaya çalıştı. Darrington Hall'a vardıklarında rahatladığını hissetti; her ne kadar bu evin de kendince tehditleri olsa da en azından buradayken suikast girişimine uğramayacağını biliyordu. Odasına ulaştığında, hissettiği panik duygusu yerini büyük ölçüde tükenmişliğe bırakmıştı, böylece derin bir uykuya daldı.

Ertesi sabah kendini çok daha iyi hissediyordu ve evrak sandığını elden geçirmeye hazırdı. Onları neredeyse eski düzenlerine sokarken tanımadığı bir not defteri buldu. Sayfaları nominal entegrasyonun ve çarpanlara ayırmanın tanıdık şekilleriyle yazılmış İbranice harflerle doluydu. Bütün notlar da İbraniceydi. Stratton yeni bir acı dalgasıyla bunun Roth'a ait olması gerektiğini anladı; katil not defterini adamın cesedinde bulmuş ve yakmak için diğer evrakların arasına atmıştı herhâlde.

Genç adam onu bir kenara bırakmak üzereydi ki merakına yenik düştü; daha önce bir kabalacının not defterini görmüşlüğü yoktu. Terminolojisinin büyük bir kısmının modası geçmişti, fakat yeteri kadar anlayabiliyordu; efsunların ve Sefirot şemalarının yanı

sıra bir otomatın kendi adını yazmasını sağlayan nitemi de buldu. Notları okurken Roth'un başarısının ilk başta düşündüğünden daha zarif olduğunu fark etti.

Nitem belirli bir fiziksel hareket dizisini değil, genel bir düşünümsellik kavramını tasvir ediyordu. Ona eşlik eden isim bir otonime, yani kendi kendini tanımlayan bir ada dönüşüyordu. Notlar böyle bir ismin sözcüksel doğasını bedenin izin verdiği her şekilde yansıtabileceğine işaret ediyordu. Hareket ettirilen bedenin ismini yazabilmek için ellere bile ihtiyacı yoktu; nitemle doğru bir şekilde birleştirildiği takdirde porselen bir atın bile toynağını toprakta sürtmek suretiyle bunu başarması mümkündü.

Stratton'ın el becerisi nitemlerinden biriyle birleştirildiğinde Roth'un niteminin bir otomata kendi kendini üretme kabiliyeti kazandırması sahiden de mümkündü. Kendisininkinin tıpatıp aynısı bir beden dökebilir, adını yazabilir ve bedeni hareket ettirmek için yuvaya yerleştirebilirdi. Gerçi konuşamadığı için yeni otomatı bir heykeltıraş olacak şekilde eğitemezdi. İnsanların yardımı olmaksızın kendi kendini gerçekten üretebilen bir otomat fikri hâlâ erişilmezdi, ama başarıya bu kadar yaklaşmanın kabalacıları memnun edeceğine hiç şüphe yoktu.

Otomatların insanlara nazaran bu kadar kolay üretilebilmesi gözüne haksızlık gibi göründü. Sanki onların üreme sorunu tek bir kerede çözülebilecek bir problemken insanlarınkiyse eklenen her yeni nesille birlikte daha karmaşık bir isme gereksinim duyan, nafile bir çabaydı.

Stratton ansızın fiziksel karmaşıklığı değil, sözcüksel kopyalamayı artıran bir isme ihtiyacı olduğunu fark etti.

Aradıkları çözüm yumurtayı bir otonimle damgalamaktan ve böylece kendi ismini taşıyan bir cenini tetiklemekten geçiyordu.

İsmin başlangıçta önerildiği gibi iki versiyonu olmalıydı: biri erkek, diğeri dişi cenini tetiklemek için. Bu yolla hamile kalan tüm kadınlar her zamanki gibi doğurgan olacaktı. Aynı şey erkekler için de geçerliydi ama tipik yönden değil; sperm hücreleri önceden oluşmuş ceninler barındırmayacak, fakat onun yerine yüzeylerinde iki isimden birini taşıyacaktı. Normalde cam iğneler tarafından oluşturulan, kendi kendini ifade eden isimler... Böyle bir sperm hücresi bir yumurtaya ulaştığında, isim yeni ceninin yaratılışını

tetiklemeye başlayacaktı. Türler tıbbi müdahale olmadan üremeyi sürdürebilecekti, çünkü ismi kendi içlerinde taşıyor olacaklardı.

Stratton ve Dr. Ashbourne kendiliğinden üreyebilen hayvanlar yaratmanın onlara önceden oluşmuş ceninler vermek anlamına geldiğini farz etmişti, zira doğanın işleyiş şekli buydu. Sonuç olarak başka bir olasılığı atlamışlardı: Eğer bir yaratığı bir isimle ifade edebiliyorsanız, onu yeniden üretmek için o ismi kopyalayabilirdiniz. Bir organizma, bedeninin minik bir benzeri yerine sözcüksel temsilini barındırabilirdi.

İnsanlık o ismin bir ürünü olduğu kadar, onun aracı da olacaktı. Her yeni nesil hem içerik hem de kap, kendi kendine devam eden bir titreşimin *yankısı hâline gelecekti.*

Stratton insanların davranışlarının müsaade ettiği kadar yaşadığı, yalnızca kendi hareketlerine bağlı olarak çöktüğü ya da ayakta kaldığı ve daha önceden belirlenmiş yaşam süreleri dolduğu için ölmediği bir zaman dilimini hayal etti. Diğer türler jeolojik zamanın mevsimleri boyunca çiçekler misali açıp solabilir, ama insanlar kararlılıklarını korudukları müddetçe hayatta kalabilirdi.

Ayrıca hiçbir grup bir diğerinin doğurganlığını da kontrol edemezdi; özgürlük en azından üreme sahasında yeniden bireysel hâle getirilebilirdi. Roth nitemini bu şekilde kullanmaya niyetli değildi belki ama Stratton kabalacının bunu dişe dokunur bulacağını umuyordu. Otonimin gerçek gücü açığa çıktığında dünya çapındaki milyonlarca kişiden oluşan yeni bir nesil doğmuş olacak ve üremelerinin hükümet tarafından kontrol edilmesinin hiçbir yolu bulunmayacaktı. Lord Fieldhurst (ya da vârisi) öfkeden kuduracaktı ve eninde sonunda ödenmesi gereken bir bedel olacaktı; ancak Stratton bunu kabul edilir buluyordu.

Çabucak masasının başına geçip Roth'un not defteri ile kendisininkini yan yana koydu, sonra da kabalacının niteminin insan esamesiyle ortaklaşa nasıl çalışabileceğine dair fikirlerini boş bir sayfaya yazmaya başladı. Zihninde harflerin yerini daha şimdiden değiştiriyor, hem insan bedenini hem de kendisini ifade eden bir permütasyon, türler için ontogenetik bir kodlama arıyordu.

SON

İNSAN BİLİMİNİN EVRİMİ

750 kelime
İlk kez *Nature*'de, "Masadaki Kırıntıları Yakalamak" adıyla yayımlanmıştır (1 Haziran 2000)

Asıl araştırma raporunun yayımlanması için editörlerimize teslim edilişinin üzerinden yirmi beş yıl geçti, ki bu da içinde bulunduğumuz zamanı o günlerde oldukça yaygın bir şekilde tartışılan soruyu yeniden değerlendirmek için uygun bir an hâline getiriyor: Bilimin sınırlarının insan kavrayışının çok ötesine geçtiği bir çağda bilim insanlarının vazifesi nedir?

Hiç şüphe yok ki abonelerimizden çoğu, okudukları makalelerin yazarlarının izah ettikleri sonuçları elde eden ilk kişiler olduğunu hatırlıyorlardır. Ama metainsanlar deneysel araştırmaların üzerinde hâkimiyet kurmaya başladıkça bulgularını sadece DST (dijital sinir transferi) üzerinden erişilebilir kılıp, gazete ve dergileri insan lisanına tercüme edilmiş ikinci el bilgiler kullanmaya terk ettiler. İnsanlar DST olmadan ne önemli gelişmeleri kavrayabiliyor ne de araştırma yapmak için gereken yeni aletleri etkin bir şekilde kullanabiliyorken, metainsanlar ise DST'yi geliştirmeye ve ona giderek daha fazla bel bağlamaya devam etti. İnsan nüfusuna hitap eden gazete ve dergiler birer popüler kültür aracına indirgendi ve yoksullar şöyle dursun, en zeki olanların bile son buluşların tercümesi karşısında kafası karışır oldu.

Metainsan biliminin faydalarını hiç kimse inkâr etmiyor, fakat insan araştırmacılara ödettiği bedellerden biri de bir daha asla bilime orijinal bir katkı yapamayacaklarını fark etmeleri oldu. Bazıları mesleğini temelli bıraktı, devam edenlerse dikkatlerini orijinal araştırmalardan tefsir bilimine kaydırdı. Yani metainsanlarm bilimsel çalışmalarını tercüme etmeye...

Her ne kadar zor anlaşılsalar da, hâlihazırda çevirileri muhtemelen tamamen hatalı olmayan terabaytlarca metainsan yayını olduğundan yazılı tercümeler başlangıçta oldukça popüler hâle geldi. Bu yazıları deşifre etmek geleneksel paleografların yaptığı işe pek benzemiyor olsa da çalışmalar devam ediyor; yapılan son deneyler

Humphries'in doku uyuşumu genetiği hakkındaki onlarca yıllık makalelerde kullandığı şifre çözümünün doğruluğunu kanıtladı.

Metainsan bilimine dayanan cihazları kullanabilmek, icat yorumlama bilimini de yükselişe geçirdi. Bilim adamları bu eserlere 'tersine mühendislik' uygulamaya başladı; hedefleri onlarla rekabet edebilecek ürünler geliştirmek değil, sadece işleyişlerinin altında yatan fiziksel prensipleri anlamak. En yaygın teknik, nano-teknoloji ürünü aletlere kristalografik çözümleme uygulamak, ki bu da bize çoğu zaman mekanosentez konusunda yeni bilgiler sağlıyor.

En yeni ve şimdiye kadarki en spekülatif soruşturma yöntemi metainsan araştırma tesislerini uzaktan hissetmek üzerine kurulu. En son soruşturmanın hedefi geçenlerde Gobi Çölü'nün altına kurulan ExaCollider, ki kendisinin kafa karıştırıcı nötrino izi büyük bir münakaşa konusu olmuştu. (Taşınabilir nötrino dedektörü, çalışma prensibi anlaşılamayan bir başka metainsan icadı elbette.)

Asıl soru tüm bunların bilim insanlarına layık bir iş olup olmadığı. Bazıları bunları vakit kaybı olarak değerlendiriyor ve Avrupalı üreticiler hâlihazırda çelik aletlere sahipken Amerikan yerlilerinin bronzu eritme çabalarına benzetiyor. Eğer insanlar metainsanlarla bir yarış içerisinde olsalardı bu benzetme daha münasip kaçabilirdi, ama günümüzün bolluk ekonomisinde böyle bir yarışın varlığına dair bir delil yok. Hatta insanların –kendisininkinden daha üstün teknolojiye sahip bir kültürle karşılaşan çoğu düşük teknolojili toplumun aksine– herhangi bir asimilasyon veya yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olmadığını bilmek önemli.

Bir insan beynini bir metainsan beynine yükseltmenin bir yolu hâlâ bulunabilmiş değil; beynin DST'yle uyumlu olabilmesi için Sugimoto gen tedavisinin embriyo hücre doğumuna başlamadan önce yapılması gerekiyor. Bu asimilasyon mekanizması eksikliği, metainsan bir çocuğa sahip insan anne babaları çok zor bir durumla yüzleşmek zorunda bırakıyor: Çocuklarının DST aracılığıyla metainsan kültürüyle etkileşime girmesine izin vermek ve gözlerinin önünde anlaşılmaz biri hâline gelmesini izlemek ya da büyüme çağı boyunca DST'ye erişimini kısıtlamak, ki bu da bir metainsan için Kaspar Hauser'ınki kadar acı verici bir yoksunluk demektir.[23]

23 Kaspar Hauser: Karanlık bir hücrede, dış dünyadan tamamen tecrit edilmiş bir şekilde büyüdüğü iddia edilen Alman genç. 1828 yılında bir anda ortaya çıkmıştır ve adından başka hiçbir şey söyleyememiştir. Birkaç yıl sonra da bıçaklanarak öldürülür. Gizemi asla çözülemedi (ç.n).

O yüzden çocuklarını Sugimoto gen tedavisine sokmayı tercih eden ebeveynlerin sayısının geçtiğimiz yıllarda neredeyse yüzde sıfıra düşmesi hiç de şaşırtıcı değil.

Sonuç olarak insanlık kültürü büyük ihtimalle gelecek yıllarda ayakta kalacak. Bilimsel gelenekler de o kültürün hayati bir parçası. Tefsir, meşru bir bilimsel araştırma metodu ve beşerî ilimlerin toplamını en az normal araştırmalar kadar artırıyor. Dahası, metainsanlar üstünlükleri nedeniyle bizi ilgilendiren sorunlardan bihaber olduklarından insan araştırmacılar onların gözden kaçırdığı uygulamaları fark edebilirler. Örneğin farklı bir zekâ-geliştirme terapisi vadeden, kişilere zihinlerini kademeli olarak metainsanlarınkine denk bir seviyeye 'yükseltme' imkânı veren bir araştırma düşünün. Türümüzün tarihindeki en büyük kültürel farkı kapatmak için bir köprü vazifesi görebilecek olmasına rağmen metainsanlar böyle bir terapiyi araştırmayı hiçbir zaman akıl edemeyebilirler; sadece bu olasılık bile insanların araştırmalarına devam etmesini haklı göstermek için yeterli.

Metainsan biliminin başarıları bizi yıldırmamalı. Metainsanlığı mümkün kılan teknolojinin aslında insanlar tarafından icat edildiğini ve bunu başaran kimselerin bizden daha zeki olmadıklarını her zaman hatırlamalıyız.

SON

CEHENNEM, TANRI'NIN YOKLUĞUDUR

Yaklaşık 11.000 kelime
İlk kez *Starlight 3*'te yayımlanmıştır (Tor, 2001)

Bu, Neil Fisk adlı bir adamın ve Tanrı'yı sevmeyi nasıl öğrendiğinin öyküsüdür. Neil'ın hayatındaki en önemli olay hem korkunç hem de sıradandı: Karısı Sarah'nın ölümü. Eşi vefat ettikten sonra Neil büyük bir kedere gömülmüştü. Sadece asıl sebebi yüzünden değil, önceki acılarını yenilemesi ve vurgulamasından dolayı da büyük acı veren bir kedere... Sarah'nın ölümü adamı Tanrı'yla olan ilişkisini yeniden gözden geçirmeye itmiş, böylece kendisini sonsuza dek değiştirecek bir yolculuğa başlamıştı.

Neil sol bacağının dışarıya dönük durmasına ve sağ taraftakine kıyasla birkaç santim kısa kalmasına sebep olan, doğuştan bir özre sahipti; tıp dilinde buna proksimal femur yetmezliği deniyordu. Tanıştığı çoğu kişi bu durumun sorumlusunun Tanrı olduğunu varsayıyordu, ama annesi ona hamileyken herhangi bir ilahi ziyarete tanık olmamıştı; sakatlığı sadece gebeliğin altıncı haftasında meydana gelen, kusurlu bir uzuv büyümesinin sonucuydu, hepsi bu. Hatta annesine kalsa tüm suç, yerinde yeller esen babasındaydı, adamın maaşı bir düzeltme ameliyatına olanak sağlayabilirdi, ama kadın hiçbir zaman bunu yüksek sesle dile getirmemişti.

Neil çocukken, Tanrı tarafından cezalandırılıp cezalandırılmadığını ara sıra merak etmişse de çoğu zaman mutsuzluğundan ötürü sınıf arkadaşlarını suçlamıştı. Soğukkanlı zalimlikleri, kurbanlarının duygusal zırhındaki zayıf noktayı içgüdüsel olarak bulma yetenekleri, kendi aralarındaki arkadaşlık bağının sadistlikleriyle kuvvetlenmesi... Neil bunların ilahi değil, insani davranış biçimleri olduğunu biliyordu. Her ne kadar ona sataşırken sıklıkla Tanrı'nın adını kullansalar da sınıf arkadaşlarının eylemleri için O'nu suçlamaması gerektiğinin farkındaydı.

Lakin Tanrı'yı suçlama çukuruna düşmekten sürekli kaçınmasına rağmen O'nu sevmek için gereken sıçramayı da hiçbir zaman gerçekleştirememişti; ne yetiştirilme tarzında ne de kişiliğinde onu metanet ya da huzur dilemek için Tanrı'ya dua etmeye yönlendiren

bir şey vardı. Büyürken yüzleştiği muhtelif sınavlar ya kazara gerçekleşiyordu ya da insan kökenliydi ve onları aşmak için yalnızca insani kaynaklara bel bağlamıştı. Pek çok kişi gibi o da Tanrı'nın eylemlerini kuramsal olarak gören bir yetişkin hâline gelmişti; ta ki kendi hayatını etkileyene dek... Melekler tarafından bahşedilen ziyaretler başkalarının başına gelen, kendisine sadece gece haberleriyle ulaşan olaylardı. Son derece olağan bir hayatı vardı; lüks bir apartmanda yönetici olarak çalışıyor, kiraları toplayıp tamiratları yaptırıyordu ve onu ilgilendirdiği kadarıyla tüm olaylar ister mutlu ister mutsuz bir şekilde, yukarıdan herhangi bir yardım almadan, kendi kendine çözülüyordu.

Karısının ölümüne dek bu böyle devam etti.

Bazılarının başına lütuf bazılarınaysa felaket getiren, çoğu kimse için o kadar da önemli olmayan ama eşsiz ve beklenmedik bir ziyaretti.

Bu sefer gelen melek Nathanael'di ve şehrin alışveriş merkezinde ortaya çıkmıştı. Dört mucizevi tedavi gerçekleşmişti: İki kadının göğüs kanseri geçmiş, belden aşağısı felçli bir hastanın omuriliği iyileşmiş ve kısa süre önce kör olan biri görme yetisini geri kazanmıştı. Bunların yanı sıra tedaviyle alakası olmayan iki mucize daha vuku bulmuştu: Meleğin görüntüsü karşısında baygınlık geçiren bir minibüs şoförü yayalarla dolu bir kaldırıma çıkmaktan son anda kurtulmuştu; bir başka adamsa melek gittiği sırada Cennet'ten inen bir ışık hüzmesinin ortasında kalmış, gözleri silinmiş ama takvası katlanmıştı.

Neil'ın eşi Sarah Fisk ölen sekiz kişiden biriydi. Bir kafede yemek yediği sırada, meleğin dalgalanan alev perdesi tarafından kırılan vitrin camının parçalarından birine hedef olmuştu. Dakikalar içinde kan kaybından ölmüş, kafedeki diğer müşteriler (hiçbiri azıcık bile yaralanmamıştı) onun acı ve korku dolu çığlıklarını dinlemekten, en nihayetinde de ruhunun Cennet'e yükselişini izlemekten başka bir şey yapamamıştı.

Nathanael belirli bir mesaj getirmemişti; meleğin tüm meydanda yankılanan veda sözleri tipik bir, "*Tanrı'nın kudretine tanık olun*"dan öteye gitmemişti. O gün ölen sekiz kişiden üçü Cennet'e kabul edilmiş, beşiyse edilmemişti. Tüm ölüm sebepleriyle kıyaslandığında ortalamaya daha yakın bir orandı bu. Altmış iki kişi

küçük sarsıntılardan tutun da patlayan kulak zarlarına ve deri nakli icap ettiren yanmalara dek çeşitli yaralanmalardan ötürü tıbbi müdahale görmüştü. Toplam mal zararı yaklaşık 8.1 milyon dolardı ve özel sigorta şirketleri hepsini kapsam dışı göstererek ödeme yapmaktan kaçınmıştı. Meleğin ziyaretinin ardından onlarca insan, kimi şükran duygusuyla kimiyse dehşete kapılarak kendini dine adamıştı.

Ne yazık ki Neil Fisk her iki gruba da ait değildi.

***

İlahi bir ziyaretin ardından tüm tanıkların toplanması ve yaşadıkları ortak tecrübenin hayatlarını nasıl etkilediğini tartışması olağandı. Nathanael'in son ziyaretine şahit olanlar da böyle bir grup toplantısı ayarlamıştı ve aile üyelerini kaybedenlere kapıları açıktı. Böylece Neil da onlara katılmaya başladı. Toplantılar ayda bir kez, şehir merkezindeki büyük bir kilisenin bodrumunda gerçekleştiriliyordu; içerisi sıra sıra katlanan sandalyeyle doluydu, odanın arka tarafındaysa üzerinde kahve ve çörek bulunan bir masa vardı. Herkes yakasına keçeli kalemlerle yazılmış bir isim etiketi yapıştırıyordu.

Toplantıların başlamasını beklerken etrafta dikilir, kahve içer ve gelişigüzel konulardan bahsederlerdi. Neil'la konuşan çoğu kişi bacağındaki sakatlığa ziyaretin sebep olduğunu sanıyor, o da olaya tanıklık etmediğini ve ölenlerden birinin eşi olduğunu açıklamak zorunda kalıyordu. Bu durumun kendisini bilhassa rahatsız ettiği söylenemezdi; bacağının durumunu açıklamaya alışkındı. Onu rahatsız eden asıl şey toplantıların genel havası, katılımcıların ziyarete verdikleri tepkilerden bahsediş şekliydi. Aralarından çoğu yeniden takva sahibi olduğunu söylüyor ve yakınlarını kaybedenleri de kendileri gibi düşünmeye ikna etmeye çalışıyordu.

Neil'ın bu ikna çabalarına verdiği tepki, karşısındaki kişiye göre değişiyordu. Sıradan bir tanıksa onu sadece sinir bozucu buluyordu. Tanrı'yı sevmesi için mucizevi bir tedavi bahşedilenlerden biriyse de o kişiyi boğmamak için kendini zor tutuyordu. Ama aralarında en rahatsız edici olanı, aynı şeyi Tony Crane adlı adamdan duymaktı. Onun karısı da ziyaret esnasında ölmüştü ve

adamın her hareketinde bir kendine acıma havası mevcuttu. Tanrı'nın bir kulu olarak rolünü nasıl kabullendiğini fısıltılı ve ağlamaklı bir tonla açıklıyor, Neil'a da aynısını yapmasını öğütlüyordu.

Neil toplantılara katılmayı bırakmadı (onlarla bağlantıyı kesmemeyi her nasılsa Sarah'ya borçlu olduğunu hissediyordu) ama katılacak başka bir grup daha buldu. Bir ziyaret sırasında yakınlarını kaybeden ve bunun için Tanrı'ya kızgın olan insanlara adanmış, kendi hislerine daha uygun bir destek grubu. İki haftada bir yerel toplum merkezinde buluşuyor, içlerinde kaynayan keder ve öfkeden bahsediyorlardı.

Tanrı'ya bakış açılarındaki çeşitli farklılıklara rağmen katılımcıların tamamı çoğunlukla birbirlerine sempati gösteriyordu. Yakınları vefat etmeden önce dindar olanlardan bazıları öyle kalmakta zorluk çekerken bazılarıysa inançlarını gözlerini kırpmadan terk etmişti. Hiçbir zaman dindar olmayanlardan bazıları haklı çıktıklarını düşünüyor, geri kalanlarsa bundan böyle dindar olabilmeyi neredeyse imkânsız buluyordu.

Neil şaşkınlık içerisinde kendisini bu son kategoride buluyordu. Dindar olmayan herkes gibi, öldüğünde ruhunun nereye gideceğini düşünmeye hiçbir zaman çok fazla enerji harcamamıştı; varacağı yerin Cehennem olacağını farz etmiş ve bunu böyle kabullenmişti. Sonuçta bu işler böyle yürürdü ve Cehennem'in fani dünyadan daha kötü bir yer olduğu söylenemezdi.

Oraya gitmek Tanrı tarafından sonsuza dek sürgün edilmek anlamına geliyordu, ne eksik ne de fazla; bu gerçek, Cehennem'in kendini gösterdiği o anlara tanık olan herkes için apaçık ortadaydı. Bu olay sık sık yaşanırdı; yer şeffaflaşmış gibi gelir ve Cehennem'i zemindeki bir delikten aşağı bakıyormuşçasına görürdünüz. Kayıp ruhlar yaşayanlardan pek de farklı gözükmez, ölümsüz bedenleri fanilerinkini andırırdı. Onlarla iletişime geçemezdiniz, çünkü Tanrı tarafından sürgün edilenler O'nun eylemlerinin hâlâ hissedilebildiği fani dünyayı kavramaktan acizdi; fakat Cehennem'in tezahürü sürdüğü sürece tıpkı yaşarken yaptıkları gibi konuştuklarını, güldüklerini veya ağladıklarını duyabilirdiniz.

İnsanların bu tezahürlere verdiği tepkiler çeşitliydi. Çoğu dindar kimse daha da şevkleniyordu; ama bunu korkutucu bulduklarından değil, Cennet'in dışındaki bir sonsuzluğun varlığını

hatırladıkları için yapıyorlardı. Neil ise tam aksine hiç etkilenmeyenlerdendi; görebildiği kadarıyla kayıp ruhlar ne kendisinden daha mutsuzdu ne de varoluşları bu fani dünyadakinden daha kötü. Hatta bazı açılardan daha bile iyiydi; öteki tarafa göçtüğünde sonsuz bedeni doğuştan özrünün engellerinden kurtulacaktı.

Cennet'in kıyaslanamayacak kadar üstün bir yer olduğunu herkes bilirdi elbette, ama orası Neil'ın gözüne daima sağlık, şöhret ya da cazibelilik kadar erişilmez görünmüştü. Onun gibi insanlar öldüklerinde Cehennem'e giderdi ve bundan kaçınma umuduyla hayatını yeni baştan inşa etmeyi anlamsız buluyordu. Ayrıca Tanrı daha önce hayatında bir rol oynamadığına göre O'nun tarafından sürgün edilmeyi de umursamıyordu. Herhangi bir ilahi müdahalenin olmadığı, talihin ve şanssızlıkların önceden yazılmadığı bir yerde yaşamak onu korkutmuyordu.

Ama Sarah artık Cennet'te olduğu için durum değişmişti. Neil karısına kavuşmayı her şeyden çok arzuluyordu ve bunu yapmanın tek yolu Tanrı'yı tüm kalbiyle sevmekten geçiyordu.

***

Bu Neil'ın hikâyesi, ancak onu düzgün bir şekilde anlatabilmek için yolu onunkiyle kesişen iki kişinin daha öyküsünü anlatmak gerekiyor. Bunlardan ilki Janice Reilly.

İnsanların Neil'ın başına geldiğini düşündükleri şeyi yaşayan kişi aslında Janice'ti. Annesi ona sekiz aylık hamileyken aniden bir dolu yağmuru bastırmış ve yumruk büyüklüğündeki buz taneleri masmavi gökyüzünden düşüp tüm yolu devasa bilyeler misali kapladığında sürdüğü arabanın kontrolünü kaybederek bir telefon direğine çarpmıştı. Kadın sarsılmış ama yaralanmamış bir vaziyette arabasında otururken gökyüzünde süzülen gümüşi bir alev demeti görmüştü. Daha sonra bunun Bardiel adlı melek olduğu anlaşılmıştı. Annesi görüntü karşısında taş kesilmişti, ama rahminde meydana gelen alışılmadık çökme hissini fark edemeyecek kadar değil... Daha sonra yapılan bir ultrason henüz doğmamış olan Janice Reilly'nin her iki bacağını da kaybettiğini ortaya çıkarmıştı; birer palete benzeyen ayakları tam kalçasından çıkıyordu.

Ultrasondan iki gün sonra yaşananlar olmasaydı Janice'in hayatı da Neil'inki gibi gidebilirdi. Ebeveynleri mutfak masasında oturup ağlaşır, bunu hak edecek ne yaptıklarını sorgularken bir görüye maruz kalmışlar, kurtuluşa eren dört müteveffa akrabaları önlerinde belirerek tüm odayı altın sarısı bir ışığa boğmuştu. Tek kelime etmemelerine rağmen kutsayan tebessümleri onları görenlerde bir sükûnet hissi uyandırıyordu. Reilly ailesi o andan itibaren kızlarının durumunun bir ceza olmadığından emin olmuştu.

Sonuç olarak Janice bacaklarının durumunu bir lütuf olarak düşünerek büyütüldü; ailesi Tanrı'nın ona özel bir görev verdiğini, çünkü bunun üstesinden geleceğine inandığını söylemişti. Janice de O'nu hayal kırıklığına uğratmayacağına dair yemin etmişti. Gurur ya da öfke duymaksızın, durumunun bir zayıflığa değil, aksine güce işaret ettiğini başkalarına göstermeyi kendine görev bildi.

Çocukluğu boyunca tüm arkadaşları tarafından kabul gördü; onun kadar sevimli, özgüven dolu ve karizmatik olduğunuzda çocuklar bir tekerlekli sandalyede oturduğunuzun farkına bile varmazdı. Gençliğe adım attığında ikna edilmeye en çok ihtiyaç duyan kişilerin sağlıklı bedenlere sahip okul arkadaşları olmadığını fark etti. Tanrı'yla temas kurmuş olsunlar ya da olmasınlar, nerede yaşarlarsa yaşasınlar, diğer özürlülere örnek teşkil etmesi çok daha önemliydi. Böylece topluluklar önünde konuşmaya, engellilere Tanrı'nın onlardan talep ettiği güce sahip olduklarını anlatmaya başladı.

Zamanla şöhret edindi... ve bir maiyet. Geçimini makaleler yazıp konuşmalar yaparak sağladı ve mesajını iletmek için kâr amacı gütmeyen bir kuruluş kurdu. İnsanlar ona hayatlarını değiştirdiği için teşekkür eden mektuplar yolladı ve onları okumak genç kadına Neil'in hiçbir zaman tecrübe etmediği bir tamamlanmışlık hissi yaşattı.

Janice'in hayatı melek Rashiel tarafından ziyaret edilene dek böyle geçti. Deprem başladığı sırada evine girmekteydi; jeolojik olarak aktif bir bölgede yaşamamasına rağmen ilk önce doğal kaynaklı olduğunu düşündü ve eşikte durarak dinmesini bekledi. Birkaç saniye sonra gözünün ucuna gökyüzündeki gümüşi bir şey takıldı ve bunun bir melek olduğunu anladı. Hemen ardından bilincini kaybetti.

Uyandığında hayatının en büyük sürprizini yaşadı: İki adet uzun, kaslı ve tamamen işlevsel yeni bacağı vardı.

Ömründe ilk kez ayağa kalktığında şaşırdı; düşündüğünden daha uzun boyluydu. Böylesine bir uzunluğu kollarıyla destek almaksızın dengelemek cesaret kırıcıydı. Yerin dokusunu eşzamanlı olarak ayak tabanlarında hissetmek de bu duyguyu iyice tuhaf kılıyordu. Kurtarma görevlileri onu sokakta sersemlemiş bir hâlde dolaşırken bulduğunda hâlen şok geçiriyor olmasına rağmen (adamlarla göz hizasında olmak hayret vericiydi) yaşananları onlara da anlattı.

Ziyaretle ilgili istatistikler toplanırken Janice'in bacaklarının geri verilmesi kayıtlara bir kutsama olarak geçmiş, o da iyi talihini alçakgönüllülükle kabullenmişti. Suçluluk duygusu hissetmeye başlaması ise, ilk grup toplantısına katıldıktan sonra gerçekleşti. Orada, Rashiel'in ziyaretine tanıklık eden iki kanser hastasıyla tanıştı. Tedavileri tıbben mümkün olsa da meleğin kendilerini görmezden gelmesi karşısında her ikisi de büyük bir hayal kırıklığına uğramıştı. Janice, kendisi kutsanırken bu ikilinin neden buna mazhar olamadığını merak eder oldu.

Ailesi ve arkadaşları Janice'in bacaklarının geri verilmesini Tanrı'nın ona verdiği görevi kusursuz bir şekilde yerine getirmesinin ödülü olarak görüyordu, ama bu durum genç kadın için başka bir soru doğurmuştu: Tanrı onun durmasını mı istiyordu? Öyle olmadığı kesindi; O'nun dinini yaymak hayatının başlıca uğraşı olmuştu ve mesajını duymaya ihtiyacı olanların sonu yoktu. Vaaz vermeye devam etmesi hem kendisi hem de başkaları için en iyisi olacaktı.

Ziyaretin ardından gerçekleştirdiği ilk konuşması sırasında, yakın zamanda felç geçirip tekerlekli sandalyeye mahkûm olan insanların önündeyken çekinceleri arttı. Her zamanki ilham verici sözcüklerini dile getirmiş, karşısındaki kişileri kendilerini bekleyen zorluklarla baş edebilecek güce sahip oldukları konusunda temin etmişti. Ama soru-cevap kısmına geçtiklerinde içlerinden birisi bacaklarının geri verilmesinin sınavı geçtiği anlamına mı geldiğini sordu. Janice ne cevap vereceğini bilemedi; günün birinde kendilerinin de iyileşeceği sözünü bile zar zor verdi. Aslına bakılırsa Tanrı tarafından mükafatlandırıldığına dair en ufak bir imanın

bile özürlü olanlar tarafından bir eleştiri olarak algılanabileceğini fark etmişti ve bunu istemiyordu. Tek yapabildiği onlara neden iyileştiğini bilmediğini söylemekten ibaretti, ancak bu cevabı tatmin edici bulmadıkları barizdi.

Janice huzursuz bir şekilde eve döndü. Mesajına hâlâ inanıyordu, ama dinleyicilerinin gözünde güvenilirliğinin en büyük kaynağını yitirmişti. Onların durumunu paylaşmadığı takdirde Tanrı'yla temas kurmuş kişileri özürlerinin aslında bir güç nişanı olduğu konusunda nasıl ikna edebilirdi ki?

Bunun bir tür meydan okuma, O'nun kelamını yayma kabiliyetini sınayan bir sınav olup olmadığını düşündü. Vazifesinin Tanrı tarafından eskisine nazaran daha zor kılındığı açıktı; bacaklarının geri verilmesi aşması gereken bir engeldi belki de... Tıpkı onları kaybettiği zaman olduğu gibi.

Bir sonraki konuşması sırasında bu yorumunun da yanlış olduğunu anladı. Dinleyiciler Nathanael'in ziyaretine tanıklık eden kimselerden oluşuyordu; mağdurların ondan cesaret alabileceği umuduyla Janice sık sık bu tür gruplarla konuşmaya davet edilirdi. Genç kadın konuya dolaylı yoldan yaklaşmaktansa kısa süre önce kendisinin mazhar olduğu ziyaretten bahsetmeye başladı. Her ne kadar bundan yarar sağlamış gibi görünse de tam aksine yeni güçlüklerle yüzleşmek zorunda kaldığını açıkladı; kendisi de tıpkı onlar gibi daha önce hiç kullanmadığı kaynaklara başvurmaya mecbur kalıyordu.

Yanlış bir şey söylediğini çok geç fark etti. Biçimsiz bir bacağa sahip bir adam ayağa kalkıp ona meydan okudu. Bacaklarının geri verilmesini adamın karısının kaybıyla mı karşılaştırıyordu cidden? Kendi dertlerini onunkilere denk mi görüyordu?

Janice derhâl durumun bundan ibaret olmadığına, adamın çektiği acıyı hayal bile edemeyeceğine dair onu temin etti. Ama, dedi, Tanrı'nın amacı herkesi eşit zorluklarla yüzleştirmek değildir, herkes kendi sınavını vermek zorundadır, bu her ne olursa olsun. Sınavların zorluğu öznel bir şeydi ve iki bireyin deneyimlerini kıyaslamanın hiçbir yolu yoktu. Ve nasıl ki çektikleri acılar adamınkine nazaran daha büyük görünenler ona şefkat gösteriyorsa, adam da acıları kendisininkine kıyasla daha küçük görünenlere aynı şekilde şefkat göstermeliydi.

Adam bunu kabul etmedi. Janice'e diğer herkesin inanılmaz bir lütuf olarak göreceği bir şey bahşedilmişti, ama o bundan şikayet ediyordu. Genç kadın hâlâ kendini açıklamaya çalışırken adam toplantıyı hışımla terk etti.

O adam Neil Fisk'ti elbette. Janice Reilly'nin adını hayatı boyunca pek çok kereler duymuştu, çoğunlukla da topal bacağını Tanrı'nın bir işareti olarak gören kimselerden. İnsanlar ona kadını örnek alması gerektiğini, fiziksel bir özre verilebilecek en uygun cevabın Janice'in davranışları olduğunu söylüyorlardı. Neil hiç bacağınızın olmamasının çarpık bir kalça kemiğine oranla çok daha kötü olduğunu inkâr edemezdi. Maalesef kadının tavırlarını o kadar yadırgamıştı ki en iyi durumda bile ondan bir şey öğrenmesi mümkün değildi. Şimdiyse, kederine iyice gömülmüş ve kadına ihtiyaç bile duymadığı bir lütufta bulunulmasından ötürü şaşkına dönmüşken Janice'in sözlerini itici buluyordu.

Bu olayı takip eden günler boyunca Janice'in şüpheleri gitgide arttı ve bacaklarının geri verilmesini neye yorması gerektiğini bilemedi. Kendisine bahşedilen ihsana nankörlük mü ediyordu? Bu hem bir lütuf hem de imtihan mıydı? Belki de bir ceza, vazifesini yeterince iyi bir şekilde yerine getiremediğine dair bir işaretti. Pek çok olasılık vardı, ama genç kadın hangisine inanması gerektiğini bilemiyordu.

***

Her ne kadar Neil'ın yolculuğu neredeyse sona erene dek hiç karşılaşmamış olsalar da, bu hikâyede önemli bir rol oynayan biri daha var. O kişinin adı Ethan Mead.

Ethan inançlı bir ailede büyümüştü, ama dinlerine çok da bağlı değillerdi. Annesiyle babası ortalamanın üzerindeki sağlıkları ve ekonomik durumlarındaki rahatlık için Tanrı'ya şükrederdi. Bununla birlikte kendilerine ne bir ziyaret bahşedilmişti ne de bir görü; iyi talihlerinin sorumlusunun dolaylı ya da dolaysız olarak Tanrı olduğuna güveniyorlardı, hepsi bu. İnançları hiçbir zaman ciddi bir teste tabi tutulmamıştı, eğer öyle bir şey olsaydı ayakta da kalamazdı zaten; çünkü Tanrı'ya olan sevgileri, mevcut durumlarından duydukları memnuniyetle doğru orantılıydı.

Lakin Ethan onlar gibi değildi. Çocukluğundan beri Tanrı'nın kendisine özel bir rol biçtiğini hissetmiş ve bunun ne olduğunu anlamasını sağlayacak bir işaret beklemişti. Vaiz olmak hoşuna giderdi, fakat insanların ikna edici bulacağı, etkileyici bir ilahi tecrübesi olduğunu sanmıyordu; belli belirsiz beklentileri yeterli değildi. Kendisine yol gösterilmesi için kutsal varlıklardan biriyle karşılaşmayı çok istiyordu.

Kutsal mekânlara, bilinmeyen bir sebepten dolayı melekler tarafından düzenli olarak ziyaret edilen o yerlerden birine gidebilirdi elbette; ama böyle bir hareketin küstahlık olarak algılanabileceğini düşünüyordu. Kutsal mekânlar genellikle çaresiz durumdaki kimselerin, ya bedenlerini iyileştirecek mucizevi bir tedavi arayan ya da ruhlarını onarması için Cennet'in ışığını şöyle bir görmeyi arzulayan insanların son çaresi olurdu. Yolunun önceden belirlendiğine ve bunun sebebinin zamanla ortaya çıkacağına karar verdi. O günün gelmesini beklerken hayatını elinden gelen en iyi şekilde sürdürdü; bir kütüphaneci olarak işe girdi, Claire adında bir kadınla evlendi, iki çocuk sahibi oldu ve tüm süre zarfında daha büyük bir yazgının işaretleri için gözünü açık tuttu.

Rashiel'in ziyaretine, yani kilometrelerce ötede Janice Reilly'ye bacaklarını geri veren hadiseye tanık olduğunda zamanının geldiğinden emindi. Olay gerçekleştiği sırada Ethan yalnızdı; yer sarsıntısı başladığında park yerinin ortasındaki arabasına doğru yürüyordu. Bunun bir ziyaret olduğunu içgüdüsel olarak anladı ve hemen diz çöktü. Korkmuyor, bu hayattaki gerçek görevini öğrenme beklentisiyle neşe ve huşuyla doluyordu.

Yer sarsıntısı bir dakika sonra sona erdi. Ethan kafasını sağa sola çevirip etrafına bakındıysa da vücudunun başka bir kısmını hareket ettirmedi. Ancak birkaç dakika daha bekledikten sonra ayağa kalktı. Asfaltta tam önünde başlayan ve sokak boyunca kıvrımlı bir yol izleyen, geniş bir çatlak vardı. Sanki ona özel bir yeri işaret ediyormuş gibi görünüyordu, böylece Ethan çatlağı takip ederek birkaç blok boyunca koştu. Ta ki diğer depremzedelerle, tam altlarında açılan alçak bir çatlaktan çıkmakta olan bir adam ile kadınla karşılaşıncaya dek... Kurtarma ekipleri gelip onları bir sığınağa götürene kadar ikiliyle birlikte bekledi.

Ethan bunun ardından destek grubu toplantılarına katıldı

ve Rashiel'in ziyaretine tanık olan diğer insanlarla tanıştı. Birkaç toplantı boyunca tanıkların arasında belirli bir örüntü olduğunu saptadı. Yaralananlar ve mucizevi bir şekilde iyileşenler vardı elbette. Ama hayatları başka şekillerde değişen insanlar da vardı: İlk karşılaştığı adam ile kadın birbirlerine âşık olmuş, çok geçmeden de nişanlanmışlardı; yıkık bir duvarın altında kalan bir başka kadınsa kurtarıldıktan sonra acil müdahale ekiplerine katılmıştı. İş sahibi olan bir kadın kendisini iflas etmekten kurtaran bir ortaklık kurmuş, işi yıkılan başka bir adamsa bunu hayatına yeniden yön vermesi gerektiğine dair bir mesaj olarak algılamıştı. Ethan hariç herkes başına ne geldiğini anlamanın bir yolunu bulmuştu sanki.

Ethan ne herhangi bir şekilde lanetlenmiş ne de kutsanmıştı ve ne gibi bir mesaj alması gerektiği hakkında hiçbir fikri yoktu. Eşi Claire bu ziyareti sahip olduğu şeylere şükretmesi için bir hatırlatma olarak algılamasını tavsiye etmişti. Ama Ethan bu öneriyi hoşnutsuzlukla karşılamış, gerekçe olarak nerede gerçekleşirse gerçekleşsin *her* ziyaretin zaten bu amaca hizmet ettiğini göstermiş ve onlardan birine ilk elden tanık olmasının daha büyük bir önemi olması gerektiğini savunmuştu. Bir fırsatı kaçırdığı fikri içini yiyip bitiriyor, ziyarete tanıklık eden başka biriyle tanışması gerekiyormuş da bunu başaramamış gibi hissediyordu. Ziyaret bunca yıldır beklediği işaret olmak zorundaydı, bunu görmezden gelemezdi. Ama ne yapması gerektiğini bilmiyordu.

Sonunda bir eleme yöntemi kullanmaya karar verdi; tüm tanıkların listesini çıkaracak, tecrübe ettikleri şeyi açıkça anlayanların üstünü çizecek ve geriye kalanlardan birinin kaderi bir şekilde kendisininkiyle kesişen kişi olduğunu anlayacaktı. Ziyaretin anlamı konusunda kafası karışık veya tereddütlü olanlardan biri, karşılaşmaya yazgılı olduğu kişi olmalıydı.

Listesindeki isimlerin üstünü çizmeyi bitirdiğinde geriye sadece bir kişi kaldı: JANICE REILLY.

***

Neil insan içindeyken acısını bir yetişkinden beklenildiği şekilde saklayabiliyordu, ama dairesinin mahremiyetine kavuştuğunda duygularına set çeken kapaklar patlak veriyordu. Sarah'nın yokluğu onu boğuyor, yere yığılıp ağlamasına neden oluyordu. Yattığı

yerde dertop oluyor, hıçkırıkları tüm vücudunu sarsıyor, gözyaşları ve sümükleri yüzünden aşağı akıyor ve ızdırabı dayanılmaz hâle gelene dek, hayal bile edemeyeceği bir yoğunluğa ulaşıncaya kadar dalga dalga artıyordu. Dakikalar ya da saatler sonra acısı diniyor ve tükenmiş bir hâlde uykuya dalıyordu. Ertesi sabah uyandığındaysa Sarah'sız bir başka günle yüzleşiyordu.

Apartmanındaki yaşlı bir kadın acının zamanla azalacağını, karısını hiçbir zaman unutamayacak olsa da en azından hayatına devam edebileceğini söyleyerek onu rahatlatmaya çalışmıştı. Sonra günün birinde yeni biriyle tanışacak, mutluluğu yeniden bulacak, böylece Tanrı'yı sevmeyi öğrenecek ve zamanı geldiğinde Cennet'e yükselecekti.

Kadının niyeti iyiydi belki de, fakat Neil onun sözleriyle avunacak bir pozisyonda değildi. Sarah'nın yokluğunu açık bir yara gibi hissediyordu ve günün birinde onun yokluğunu hissetmeyecek olması gözüne sadece uzak görünmekle kalmıyor, fiziksel olarak da imkânsız geliyordu. Eğer intihar etmek acılarını dindirecek olsaydı bunu hiç tereddüt etmeden yapardı; fakat bu sadece sonsuza dek Sarah'dan ayrılmasına sebep olurdu.

İntiharın bahsi grup toplantılarında sık sık açılıyor ve kaçınılmaz olarak birilerinin sözü Robin Pearson'a, yani Neil'dan birkaç ay önce buluşmalara katılan bir kadına getirmesine yol açıyordu. Robin'in kocası, melek Makatiel'in ziyareti sırasında mide kanseriymiş. Kadın günlerce, durup dinlenmeksizin eşinin hastane odasında kalmış, fakat çamaşır yıkamak için eve gittiği gün adam beklenmedik bir şekilde ölmüş. Görevli hemşire, Robin'e eşinin ruhunun göğe yükseldiğini söylemiş, kadın da bunun ardından grup toplantılarına katılmaya başlamış.

Aylar sonra Robin buluşmaya öfkeden tir tir titrer bir hâlde gelmiş. Evinin yakınlarında bir Cehennem tezahürü gerçekleşmiş ve kayıp ruhların arasında kocasını görmüş. Hemşireyle yüzleştiğinde kadın yalan söylediğini itiraf etmiş ve Robin'in Tanrı'yı sevmeyi öğreneceğini, kocası başaramamış olsa bile en azından onun kurtuluşa ereceğini umduğunu söylemiş. Robin bir sonraki toplantıya gelmemiş, onun ardından gerçekleşen buluşmada ise kocasına kavuşmak için intihar ettiğini öğrenmişler.

Hiçbiri Robin ile eşinin öte dünyadaki ilişki durumunu bilmiyordu, ama daha önce bu konuda başarılı olanlar olmuştu; bazı

çiftler intihar etmelerine rağmen sahiden de mutlu bir şekilde kavuşmuştu. Destek grubunun üyeleri arasında eşleri Cehennem'e gidenler de vardı ve yaşamaya devam etmek ile eşlerine katılmak arasında kaldıklarından bahsederlerdi. Neil onlardan biri değildi, lakin anlattıklarını dinlediğinde verdiği ilk tepki kıskançlık olmuştu. Eğer Sarah cehenneme gitmiş olsaydı intihar tüm sorunlarını çözerdi.

Bu da kendisiyle ilgili utanç verici bir şey öğrenmesine neden olmuştu. Eğer Sarah'nın Cennet'e, kendisinin Cehennem'e gitmesi ile her ikisinin de Cehennem'e gitmesi arasında bir seçim yapmak zorunda kalsaydı ikinciyi tercih edeceğini fark etmişti. Karısından ayrı kalmaktansa onun da sürgün edilmesini yeğlerdi. Bunun bencilce olduğunu biliyor, ama fikrini değiştiremiyordu; Sarah'nın her iki yerde de, ama kendisinin sadece karısıyla mutlu olabileceğine inanıyordu.

Neil'ın kadınlarla olan daha önceki tecrübelerinden hiçbiri iyi geçmemişti. Ne zaman bir barda oturup biriyle flörtleşmeye başlasa, ayağa kalkıp da çarpık bacağını gözler önüne serdiğinde kadınlar ansızın başka bir yerde randevuları olduğunu hatırlayıverirdi. Bir keresinde de birkaç haftadır görüştüğü bir kadın ilişkilerine son vermiş, kendisinin adamın bacağına sakat gözüyle bakmadığını ama toplum içinde birlikte görüldüklerinde insanların onun da bir sorunu olması gerektiğini düşündüğünü söylemişti. Bunun kadın için ne büyük bir haksızlık olduğunu elbette ki anlardı, değil mi?

Sarah, Neil'ın bacağını ilk kez gördüğünde tavırlarını bir parçacık bile değiştirmeyen, yüzünde acıma, korku ya da şaşkınlık ifadesi belirmeyen ilk kadındı. Sadece bu bile adamın ona abayı yakacağını tahmin etmek için yeterliydi; kişiliğinin tüm yanlarını gördükten sonraysa ona tamamen âşık olmuştu. Ve kadının yanındayken en iyi niteliklerini sergilediğinden Sarah da ona tutulmuştu.

Sarah ona dindar biri olduğunu söylediğinde adam buna çok şaşırmıştı, zira bu duruma işaret eden çok fazla emare görmemişti; kadın kiliseye gitmez, gidenlere karşı da Neil ile aynı hoşnutsuzluğu gösterirdi. Ama kendi sessiz yoluyla hayatı için Tanrı'ya şükrederdi. Hiçbir zaman Neil'ı doğru yola sevk etmeye kalkışmamış,

imanın insanın kendi içinden gelen bir şey olduğunu söylemişti. Tanrı'dan bahsetmelerini gerektirecek çok fazla sebepleri olmamıştı ve Neil için kadının görüşlerinin kendisininkiyle uyumlu olduğunu hayal etmek çoğu zaman kolaydı.

Yine de kadının dindarlığının Neil'ın üzerinde herhangi bir etkisi yok değildi. Tam aksine, Sarah açık ara farkla o güne dek Tanrı'yı sevmesi için karşısına çıkan en iyi argümandı. Eğer Tanrı sevgisi kadının o gün olduğu kişi hâline gelmesine katkıda bulunduysa, o zaman akla uygun bir şey olsa gerekti. Evlilikleri süresince adamın hayata bakış açısı gelişti ve eğer birlikte yaşlanma fırsatı bulabilselerdi muhtemelen Tanrı'ya şükredeceği bir noktaya gelecekti.

Sarah'nın ölümü bu ihtimali ortadan kaldırmıştı, ama kapıyı tamamen kapatması şart değildi. Neil bu duruma kimsenin onlarca yıl yaşayacağının bir garantisi olmadığına dair bir hatırlatma olarak bakabilirdi. Eğer Sarah'yla beraber ölmüş olsaydı ruhunun yiteceğini ve karısından sonsuza dek ayrılacağını fark ederek duygulanabilirdi. Sarah'nın ölümünü, çok geç olmadan Tanrı'yı sevmeye başlaması gerektiğini söyleyen bir uyarı olarak görebilirdi.

Ama Neil bunun yerine Tanrı'dan hepten nefret etmişti. Sarah hayatı boyunca karşısına çıkan en güzel şeydi ve Tanrı onu kendisinden almıştı. Şimdi de bunun için O'nu sevmesini mi bekliyordu? Bu Neil için karısını kaçıran ve karşılığında fidye olarak sevgi talep eden birinden farksızdı. İtaatkâr davranmayı becerebilirdi belki ama samimi, yürekten gelen bir sevgi göstermek? Bu ödeyemeyeceği bir fidyeydi.

Destek grubunda bu paradoksla yüzleşen birkaç kişi daha vardı. Katılımcılardan biri, Phil Soames adlı bir adam, bu duruma uyulması gereken bir şart olarak bakmanın başarısızlığı garantileyeceğini belirtmişti haklı olarak. Tanrı'yı sonuca ulaşmak için bir araç olarak değil, kendisi için sevmeliydiniz. Eğer O'nu sevmekteki nihai amacınız eşinizle tekrar kavuşmaksa gerçek bir takva göstermiyorsunuz demekti.

Destek grubundaki Valerie Tommasino adlı bir kadın ise bunu denemeye bile kalkışmamaları gerektiğini söylemişti. Hümanist akımı tarafından yayımlanan bir kitabı okumuştu; böylesine bir acıya sebep olan bir Tanrı'yı sevmenin yanlış olduğunu düşünüyor, çubuğun ucundaki bir havuç vasıtasıyla yönlendirilmektense

insanların kendi ahlaki kurallarına göre hareket etmesi gerektiğini savunuyorlardı. Öldüklerinde Tanrı'yı reddettikleri için Cehennem'e gururla giden insanlar da vardı.

Hümanistler tarafından yazılan el ilanlarından birini Neil da okumuştu; aklında en çok kalan yanı düşmüş meleklerle ilgili kısımlarıydı. Düşmüş melekler tarafından gerçekleştirilen ziyaretler çok nadirdi ve ne iyi ne de kötü talih getirirlerdi; Tanrı'nın emriyle hareket etmiyor ve hayal bile edilemeyecek işlerinin peşinde koşarken fani dünyadan geçiyorlardı hepsi bu. Ortaya çıktıklarında insanlar onlara sorular sorabiliyordu: Tanrı'nın amacını biliyorlar mıydı? Neden isyan etmişlerdi? Düşmüş meleklerin cevabıysa hep aynı oluyordu: *Kendiniz karar verin. Bunu biz seçtik. Size de aynısını yapmanızı tavsiye ederiz.*

Hümanistler kararlarını vermişti ve Sarah olmasaydı Neil da benzer bir seçimde bulunabilirdi. Ama karısını geri istiyordu ve bunu başarabilmenin tek yolu Tanrı'yı sevmek için bir neden bulmaktan geçiyordu.

Destek grubunun bazı katılımcıları, inançlarını üzerlerine inşa edebilecekleri bir dayanak bulmak adına, ruhları Tanrı tarafından alındığı sırada sevdiklerinin acı çekmediği ve anında can verdikleri gerçeğiyle avunuyordu. Neil böyle bir teselliye bile sahip değildi; Sarah vücuduna batan cam parçaları tarafından korkunç bir şekilde yaralanmıştı. Daha kötüsü de olabilirdi elbette. Gruptaki çiftlerden birinin ergenlik çağındaki oğlu, bir meleğin ziyareti sırasında meydana gelen bir yangının ortasında kısılı kalmış ve kurtarma ekipleri gelene dek vücudunun yüzde sekseni yanmıştı. Ölüm onun için bir lütuf olmuştu. Sarah o gençle karşılaştırıldığında şanslı kalıyordu, fakat Neil'ın Tanrı'yı sevmesini sağlayacak kadar da değil...

Neil, Tanrı'ya şükretmesini sağlayabilecek tek bir şey düşünebiliyordu, o da Sarah'nın O'nun izniyle kendisine görünmesiydi. Kadının gülümsediğine bir kerecik daha şahit olmak onu tahmin edilemeyecek ölçüde rahatlatırdı; daha önce hiç kurtarılmış bir ruh tarafından ziyaret edilmemiş, bir görüye hayatı boyunca hiç bu kadar değer vermemişti.

Lakin görüler sadece böyle bir şeye ihtiyacınız olduğu için meydana gelmezdi ve Neil'ı ziyaret eden de olmadı. Tanrı'ya giden yolu kendisinin bulması gerekecekti.

Nathanael'in ziyaretine tanıklık edenlerin grubuna bir kez daha katıldığında Benny Vasquez'i, yani gözleri Cennet'in ışığı karşısında silinen adamı aradı. Benny başka toplantılara konuşmacı olarak davet edildiğinden bu gruba eskisi kadar katılmıyordu; Cennet'in ışığı fani dünyaya sadece kısa süreliğine, bir meleğin geldiği ya da gittiği anlarda düştüğünden bir ziyaret sonrasında gözsüz kalanların sayısı oldukça azdı. Bu yüzden küçük çaplı birer ünlü konumundaydılar ve sık sık kilise gruplarında konuşma yapmaya çağrılıyorlardı.

Benny artık bir toprak solucanı kadar kördü; zira sadece gözleri ve yuvaları kaybolmakla kalmamış, elmacık kemikleri de alnıyla birleşerek kafatasındaki boşluğu ortadan kaldırmıştı. Ruhunu fani dünyada mümkün olabilecek en kusursuz seviyeye getiren ışık, aynı zamanda vücudunu da deformasyona uğratmıştı; bu durumun Cennet'te fiziksel bir bedene ihtiyaç duyulmadığının bir kanıtı olduğu yaygın bir inanıştı. Benny yüzünün sınırlı ifade kapasitesine rağmen daima neşe dolu, esrimiş bir tebessüm takınırdı.

Neil, adamın ona Tanrı'yı sevmesine yardımcı olabilecek bir şeyler söyleyebileceğini umuyordu. Benny Cennet'in ışığını sonsuz bir güzellik, tüm şüpheleri ortadan kaldıran, ikna edici bir haşmet olarak tarif etmişti. Tanrı'yı sevmeniz gerektiğinin inkâr edilemez bir kanıtını sunuyor, 1+1=2 kadar bariz bir açıklama getiriyordu. Ne yazık ki Cennet'in ışığının etkisini tarif etmek için pek çok benzetme kullanabilse de, Benny o etkinin bir benzerini kendi sözleriyle yaratamıyordu. Hâlihazırda dindar olanlar adamın sözlerini heyecan verici buluyordu, ama Neil'a göre hepsi de sinir bozucu derecede muğlaktı. Böylece başka bir nasihat aramaya başladı.

Gizemi kabullen, dedi yerel kilisenin papazı. Soruların cevaplanmadığı hâlde Tanrı'yı sevmeyi başarabilirsen bu işte çok daha iyi olursun.

O'na ihtiyacınız olduğunu itiraf edin, dedi satın aldığı popüler kişisel gelişim kitabı. Kendi kendinize yeterliliğinizin sadece bir hayalden ibaret olduğunu fark ettiğinizde hazır olacaksınız.

Kendinizi tamamen ve sonuna dek O'na adayın, dedi televizyondaki vaiz. Izdırabınızı kabullenmek, sevginizi kanıtlamanın bir yoludur. Kabullenmek size bu dünyada refah sağlamayabilir, ama direnmek yalnızca alacağınız cezayı daha da kötüleştirir.

Tüm bu stratejilerin farklı bireyler için başarıya ulaştığı kanıtlanmıştı; içlerinden her biri, bir kez içselleştirildikten sonra bir insanı takva sahibi kılabiliyordu. Ama onlara uyum sağlamak her zaman için kolay değildi ve Neil bunu imkânsız bulanlardan biriydi.

Sonunda Sarah'nın ailesiyle konuşmaya karar verdi, ki bu durum ne kadar çaresiz olduğuna işaret ediyordu, çünkü ikiliyle olan ilişkileri daima gergin olagelmişti. Eşinin ailesi kızlarını sevmelerine rağmen dindarlığını yeteri kadar sergilemediği için kadını sık sık azarlarlardı, inançlı olmayan bir adamla evlendiğini duyduklarındaysa şok geçirmişlerdi. Sarah kendi adına onların çok eleştirel olduğunu düşünürdü ve Neil'ı tasvip etmemeleri sadece bu görüşünü pekiştirmeye yaramıştı. Ama Neil onlarla ortak bir noktası olduğunu hissediyordu artık, ne de olsa kadınla adam da Sarah'nın kaybı için yas tutuyordu. Böylece çektiği acıya yardımcı olabileceklerini umarak şehrin dışında kalan, kolonyal tarzda inşa edilmiş evlerinde onları ziyarete gitti.

Ne kadar da yanılmıştı. Sarah'nın ailesi ona sempati göstermek yerine kızlarının ölümü için Neil'ı suçladı. Bu sonuca cenazeden sonraki birkaç hafta içerisinde varmışlardı; Tanrı'nın kızlarının ruhunu Neil'a bir mesaj yollamak için aldığını ve sırf o dindar biri olmadığı için Sarah'nın kaybına katlanmak zorunda bırakıldıklarını düşünüyorlardı. Adamın önceki açıklamalarına karşın artık engelli bacağının sahiden de Tanrı'nın işi olduğuna ve eğer bu özrünün kendisini yola getirmesine izin verseydi Sarah'nın hâlâ hayatta olabileceğine kendi kendilerini ikna etmişlerdi.

Tepkileri şaşırtıcı gelmemeliydi; bacağındaki bozukluğun Tanrı'yla hiçbir alakası olmamasına rağmen, insanlar hayatı boyunca ona manevi bir anlam yüklemişti. Şimdiyse Tanrı'nın bariz bir şekilde sorumlu olduğu bir talihsizlikten muzdaripken birilerinin kalkıp da bunu hak ettiğini söylemesi kaçınılmazdı. Neil'ın bunu en savunmasız olduğu anda duyması ve olabilecek en derin şekilde etkilenmesi tamamen şanstı.

Neil kayınvalidesiyle kayınbabasının haklı olduğunu düşünmüyordu, yine de dedikleri gibi yapsaydı şu anda daha iyi bir durumda olup olmayacağını merak etmeden de duramıyordu. Belki de, diye düşündü, adalet diye bir şeyin kesinlikle var olmadığı bir hayat sürmek yerine dürüst kişilerin ödüllendirildiği, günahkârlarınsa

cezalandırıldığı bir masalda yaşamak çok daha iyi olurdu. Gerçi kimin kim olduğunu hiçbir zaman anlayamazdı. Öyle bir hayat sürmek, kendisi için günahkâr rolüne bürünmek anlamına gelirdi, yani pek de teselli edici bir yalan sayılmazdı. Ama kendi ahlaki değerlerinin sunamayacağı bir ödül vadediyordu bu: Sarah'ya tekrar kavuşacağına inanmak.

Bazen kötü bir tavsiye bile bir insanı doğru yöne sevk edebilir. Kayınvalidesi ile kayınbabasının suçlamalarının Neil'ı Tanrı'ya biraz daha yakınlaştırmasının sebebi de buydu.

***

İnsanları Hristiyanlığa davet ettiği sıralarda, Janice'e pek çok kereler bacaklarının olmasını isteyip istemediği sorulmuştu. O da her zaman, dürüstçe, hayır diye yanıt vermişti, istemezdim. O, hâlinden memnundu. Bazen soruyu soran kişi hiçbir zaman sahip olmadığı bir şeyi özleyemeyeceğine ve normal şekilde doğup bacaklarını sonradan kaybetseydi daha farklı hissedeceğine dikkat çekerdi. Janice bunu asla inkâr etmezdi. Ama kendisini hiçbir şekilde eksik hissetmediğini, bacakları olan insanları kıskanmadığını söylerdi dürüstçe; bacaksız olmak kişiliğinin bir parçasıydı. Protezlere hiçbir zaman ilgi duymamıştı ve bacaklarını yeniden çıkaracak cerrahi bir yöntem keşfedilseydi bile bunu reddederdi. Tanrı'nın bacaklarını geri vereceği ihtimalini hiçbir zaman aklından geçirmemişti.

Bacaklara sahip olmanın beklenmedik yan etkilerinden biri de erkeklerin ona olan ilgilerinin artmasıydı. Geçmişte sadece kesik uzuv fetişisti ya da azizlik kompleksi olan kişileri cezbederdi, şimdiyse her türden adamı çekiyor gibi görünüyordu. Bu yüzden Ethan Mead'in kendisine ilgi duyduğunu fark ettiğinde bunun romantik tabiatlı olduğunu sandı; adam evli olduğundan bu ihtimal bilhassa rahatsızlık vericiydi.

Ethan önce destek grubunda onunla konuşmaya, daha sonraysa halka açık konuşmalarına katılmaya başladı. Birlikte bir öğle yemeği yemeyi teklif ettiğinde Janice adama niyetini sordu, o da kadına teorisini açıkladı. Kaderlerinin *nasıl* kesiştiğini bilmiyordu, ama öyle olduğundan emindi. Janice bu teoriye kuşkuyla yaklaşsa

da hemen reddetmedi. Ethan kadının sorularının cevaplarını bilmediğini itiraf etmişti, ama bulması için gereken her şeyi yapmaya hazırdı. Böylece Janice anlam arayışında ona yardım etmeyi temkinle kabul etti, adam da ona yük olmayacağına dair söz verdi. Ardından düzenli olarak buluşmaya ve ziyaretlerin önemi hakkında konuşmaya başladılar.

Ethan'ın eşi Claire bu süre zarfında giderek endişelenir oldu. Kocası onu aralarında romantik bir ilişki bulunmadığına dair temin etse de kadının kaygıları dinmedi. Olağanüstü durumların kişilerin arasındaki bağları güçlendirebileceğini biliyor, Ethan'ın Janice'le olan ilişkisinin, romantik olsun ya da olmasın, evliliklerini tehdit edebileceğinden korkuyordu.

Ethan, Janice'e yardım etmek için kütüphaneci kimliğini kullanarak bir takım araştırmalar yapmayı önerdi. Tanrı'nın bir ziyaret esnasında birini işaretleyip, bir sonrakindeyse o işareti kaldırdığını daha önce ikisi de duymamıştı. Ethan kadının durumuna ışık tutabilmek umuduyla önceki emsalleri incelemeye koyuldu. Hayatları boyunca birkaç kez mucizevi bir şekilde tedavi edilen kimseler vardı, lakin hastalıkları ya da kusurları daima doğal kaynaklı, bir ziyaretin neden olmadığı şeylerdi. Günahları yüzünden kör olan, davranışlarını değiştiren, akabinde görüşünü geri kazanan bir adama dair anekdotsal bir rapor da vardı ancak bir şehir efsanesi olarak sınıflandırılmıştı.

Bu son olayda bir gerçeklik payı varsa bile Janice'in durumu için işe yarar bir emsal teşkil etmiyordu; çünkü bacaklarını doğumundan önce yitirmişti, o nedenle yaptığı bir şey yüzünden cezalandırılmış olması mümkün değildi. Peki buna sebep olan şey annesinin veya babasının işlediği bir günah olabilir miydi? Bacaklarını geri kazanması, ailesinin nihayet sağlıklı bir kıza sahip olmayı hak ettiği anlamına gelebilir miydi? Sanmıyordu.

Eğer müteveffa akrabaları ona da görünseydi bacaklarının geri verilmesi konusunda rahatlayabilirdi. Kendisini ziyaret etmemeleri bir şeylerin yolunda olmadığı hissine kapılmasına neden olsa da bunun bir tür ceza olduğuna inanmıyordu. Belki de bu bir hataydı ve başkasına niyet edilen bir mucizeye maruz kalmıştı. Ya da bu kadar çok şeye sahip olduğunda nasıl tepki vereceğini görmek için yapılan bir testti belki de bu. Her hâlükârda görünüşe göre

yapılabilecek sadece tek bir şey vardı: Kendisine ihsan edileni azami bir minnet ve tevazu duygusuyla iade etmek. Bunu yapmak için de hacca gitmesi gerekiyordu.

Hacılar, kutsal mekânları ziyaret etmek için uzak mesafeler kateder ve mucizevi bir tedaviye kavuşabilme umuduyla bir ziyaret beklerlerdi. Dünyanın herhangi bir köşesindeki bir insan bir ziyarete tanıklık edebilmek için ömür boyu bekleyebilir ama dileğine asla kavuşamayabilirken kutsal bir mekândaki biri sadece birkaç ay, hatta belki de birkaç hafta beklerdi. Hacılar buna rağmen iyileşme ihtimallerinin çok düşük olduğunu bilirdi; bir ziyarete tanıklık edebilecek kadar uzun süre kalanların büyük bir çoğunluğu hastalıklarına deva bulamazdı. Ama sadece bir melek görmüş olmaktan bile mutluluk duyar ve kendilerini bekleyen şey ister eli kulağında bir ölüm olsun ister felç edici bir sakatlık, onlarla daha iyi yüzleşecek şekilde dönerlerdi evlerine. Yalnızca bir ziyareti sağ atlatmak bile pek çok kişinin hâline şükretmesi için yeterliydi elbette; çünkü her seferinde az sayıda hacı kaçınılmaz olarak ölürdü.

Janice karşılaşacağı her tür sonucu kabullenmeye razıydı. Eğer Tanrı canını almayı uygun görürse buna hazırdı. Bacaklarını geri alırsa her zamanki işine geri dönebilirdi. Onları yerinde bıraktığı takdirdeyse kendisine ihsan edilen armağandan samimiyetle bahsedebilmek için gereksinim duyduğu tezahür anını yaşayabileceğini umuyordu.

Bununla birlikte kendisine bahşedilen armağanın geri alınmasını ve gerçekten ihtiyacı olan birine verilmesini ümit ediyordu. Bunun küstahça bir hareket olarak algılanabileceğini hissettiğinden, hiç kimseye iade edeceği mucizeyi alabilmek için onunla birlikte gelmesini teklif etmedi; fakat hac yolculuğunu ihtiyaç sahibi kişiler için yapacağı bir niyaz olarak gördü içten içe.

Ailesi ve arkadaşları onun bu kararı karşısında şaşkına döndü ve bunu Tanrı'yı sorgulamak olarak algıladı. Havadis yayıldıkça, böyle bir fedakârlıkta bulunma kararlılığından ötürü takipçilerinden korku, şaşkınlık ve hayranlık ifade eden pek çok mektup aldı.

Ethan ise Janice'in kararını sonuna kadar destekliyor ve kendi adına heyecan duyuyordu. Çünkü Rashiel'in ziyaretinin kendisi için ne ifade ettiğini artık anlıyordu: Harekete geçme vaktinin geldiğine işaret ediyordu. Eşi Claire, ne kadar bir süre boyunca uzakta

kalacağına dair hiçbir fikri olmadığına, kendisinin ve çocuklarının da ona ihtiyaç duyduğuna dikkat çekerek adamın gitmesine hararetle karşı çıktı. Karısının desteğini almadan yola çıkmak içini kederle doldursa da Ethan'ın başka seçeneği yoktu. Hacca gidecek ve bir sonraki ziyaret esnasında Tanrı'nın kendisi için ne planladığını öğrenecekti.

***

Sarah'nın ailesine yaptığı ziyaret, Neil'ın Benny Vasquez'le olan sohbetini daha da derinlemesine irdelemesine yol açtı. Söylediklerinin büyük bir kısmını anlamasa da adamın adanmışlığının mutlaklığı karşısında etkilenmeden duramamıştı. Gelecekte başına ne tür bir talihsizlik gelirse gelsin Benny'nin Tanrı'ya duyduğu sevgi hiçbir şekilde sarsılmayacak ve öldüğünde Cennet'e yükselecekti. Bu gerçek, Neil'a çok zayıf bir fırsat sundu; o kadar itici bir fikirdi ki daha önce üzerinde hiç durmamıştı. Ama şimdi, çaresizliğinin giderek arttığı şu günlerde gözüne münasip görünmeye başlamıştı.

Kutsal mekânların her birinde mucizevi bir tedaviden ziyade Cennet'in ışığını kasıtlı olarak arayan hacılar bulunurdu. Işığı görenler, gerekçeleri ne kadar bencilce olursa olsun öldüklerinde daima Cennet'e kabul edilirlerdi; ikilemlerinin ortadan kalkacağını ve sevdikleriyle kavuşacaklarını umut edenler de vardı, günahkâr bir hayat sürüp akıbetlerinden kaçmak isteyenler de.

Geçmişte Cennet'in ışığının kişinin affedilmesi için gereken *tüm* ruhsal engelleri kaldırıp kaldırmadığına dair bazı şüpheler bulunmaktaydı. Tartışma, bir tecavüzcü ve seri katil olan Barry Larsen'in son kurbanının cesedini ortadan kaldırırken bir meleğin ziyaretine tanık olması ve Cennet'in ışığını görmesiyle sona erdi. İdam töreninde Larsen'in ruhunun Cennet'e yükseldiği görüldü ve bu durum kurbanların ailelerinin öfkeden deliye dönmesine sebep oldu. Rahipler onları avutmaya, ortada herhangi bir delil olmamasına rağmen Cennet'in ışığının o kısacık anda adama birden fazla ömre değer bir kefaret bahşetmiş olabileceği konusunda temin etmeye çalıştıysa da sözleri çok az teselli sağlamıştı.

Neil için bu durum kurallardaki bir boşluk, Phil Soames'ın itirazına bir cevap teşkil ediyordu; Sarah'yı Tanrı'dan daha fazla

sevip yine de karısına kavuşabilmenin tek yolu buydu. Hâlâ bencil davranıp buna rağmen Cennet'e girebilmenin yolu. Başkaları bunu başarmıştı, belki o da yapabilirdi. Adil olmayabilirdi belki ama en azından öngörülebilirdi.

Benliğinin bir yanı içgüdüsel olarak bu fikirden rahatsızlık duyuyordu; depresyondan kurtulmak için beyninizi yıkatmaya benziyordu çünkü. Kişiliğinin dramatik bir şekilde değişeceğini ve kendisi olmayı bırakacağını düşünmeden edemiyordu. Derken Cennet'e giden herkesin benzer bir değişimden geçtiğini hatırladı; kurtarılmış ruhlar, artık birer bedene sahip olmamaları dışında gözleri silinen kişilerden farksızdı. Böylece ilerlediği yolu daha net bir biçimde görür oldu: İster Cennet'in ışığını görerek, isterse de bir ömür boyu çalışarak dindar biri hâline gelsin, Sarah'yla olan nihai kavuşması fani dünyada paylaştıkları hayatı yeniden yaratmayacaktı. Cennet'teyken her ikisi de farklı biri olacak ve birbirlerine duydukları aşk, kurtarılmış ruhların her şeye duyduğu sevgiye karışacaktı.

Bu farkındalık Sarah'ya kavuşma arzusunu azaltmadı. Hatta daha da arttırdı, çünkü hangi yöntemi kullanırsa kullansın ödülünün aynı olacağı anlamına geliyordu; kestirmeden gitse bile geleneksel yolla ulaşacağı noktanın ta kendisine çıkacaktı.

Öte yandan, Cennet'in ışığını aramak normal hacılıktan çok daha zor ve tehlikeliydi, çünkü sadece bir melek fani dünyaya girdiği ya da çıktığı zaman görülürdü. Bunun nerede gerçekleşeceği tahmin edilemediğinden ışık-arayıcıları meleğin varışının ardından sonra onun etrafında toplanır, bu dünyayı terk edene dek peşine takılır, Cennet'in ışığının o daracık hüzmesinin altına girebilme şanslarını artırmak için de ziyareti boyunca onu mümkün olabildiğince yakından takip ederlerdi. Bu da hangi meleğin geldiğine bağlı olarak bir kasırganın hortumunun yanında, bir sel baskının dalga cephesinde veya araziyi ikiye bölen derin bir yarığın genişleyen ucunda durmak anlamına gelebilirdi. Ölen ışık-arayıcılarının sayısı amacına ulaşanlara nazaran çok daha fazlaydı.

Bu tür seferlere tanıklık edenlerin sayısı oldukça az olduğundan başarısızlığa uğrayan ışık-arayıcılarıyla alakalı istatistikleri derlemek zordu, ama şu ana kadar elde edilen rakamlar hiç de cesaret verici değildi. Aradıkları devaya ulaşamadan ölen sıradan

hacılarla karşılaştırıldıklarında (yaklaşık olarak yarısı Cennet'e yükselirdi) başarısızlığa uğrayan her bir ışık-arayıcısı keskin bir tezatla Cehennem'e giderdi. Belki de bunun sebebi Cennet'in ışığını aramaya kalkışanların ruhlarını çoktan kaybetmiş olmalarıydı. Ya da bu şartlar altında gerçekleşen ölümler intihardan sayılıyor olabilirdi. Her hâlükârda, böyle bir işe kalkıştığı takdirde Neil'ın başına geleceklere katlanmaya hazır olması gerektiği açıktı.

Fikir baştan aşağı ya hep ya hiç özelliği taşıyordu ve bu durum Neil'ı hem korkutuyor hem de heyecanlandırıyordu. Hayatına devam etme, Tanrı'yı sevmeye çalışma olasılığını giderek daha da çıldırtıcı buluyordu. Onlarca yıl boyunca çabalayabilir, ama yine de başarısız olabilirdi. O kadar ömrünün kalmamış olması bile mümkündü; son zamanlarda kendisine sık sık hatırlatıldığı üzere ziyaretler insanın ruhunu hazırlaması için bir uyarı vazifesi görüyordu, çünkü ölüm her an gelebilirdi. Yarın bile ölebilirdi ve yakın gelecekte geleneksel yollarla imana gelmesi pek mümkün görünmüyordu.

Janice Reilly'yi takip etmediği hâlde kadının görevinden ayrıldığını fark etmesi belki de ironikti. Gazetede kadının hac planlarından bahseden bir makaleye denk geldiğinde kahvaltı ediyordu ve verdiği ilk tepki öfke oldu. Bu kadını memnun etmek için daha kaç kutsama gerekiyordu? Bu konuyu biraz daha düşündükten sonra, Janice gibi biri kutsandığı hâlde bunu kabullenmek için Tanrı'nın yardımını aramayı münasip görebiliyorsa, kendisi gibi korkunç bir talihsizliğe uğrayan birinin aynısını yapmamak için hiçbir sebebi olmadığına karar verdi. Bu da Neil'ı kenardan aşağı itmeye yetti.

***

Kutsal mekânlar daima yaşanması zor yerlerde bulunuyordu; biri okyanusun ortasındaki bir mercan adada, bir diğeriyse 6.000 metre yüksekliğindeki dağlardaydı. Neil'ın gittiği yerse bir çöl, dört bir yana kilometrelerce uzanan ve çamur çatlaklarıyla dolu, geniş bir alandı. Issız olmasına rağmen ulaşımı nispeten kolaydı, dolayısıyla da hacılar arasında oldukça popülerdi. Kutsal mekânın görünümü, ilahi ve dünyevi âlemler birbirine temas ettiği takdirde ne olur sorusunun cevabı niteliğindeydi; arazi çeşitli lav akıntılarıyla,

derin çatlaklarla ve çarpma kraterleriyle aşınmıştı. Toprak, sel suları veya hortumlar tarafından bir bırakılıp bir taşındığından bitkiler ancak bu iki olay arasındaki zaman zarfında büyüyor ve kısacık bir ömür sürüyordu.

Çadırlarıyla ve karavanlarıyla geçici köyler kuran hacılar mekânın dört bir yanına yerleşmişti; hangi bölgenin meleğinin görme şanslarını artırıp, ölme veya yaralanma ihtimallerini düşüreceğine dair hepsinin kendince bir tahmini vardı. Geçmiş yıllardan kalan ve ihtiyaç duyuldukça yeniden inşa edilen, kavisli kum torbası duvarları bir nebze de olsa koruma sağlıyordu. Bölgeye özel bir sağlık ve itfaiye ekibi, kurtarma araçlarının gereksinim duyulan yerlere zamanında gidebilmesini garanti altına almak için yolları temiz tutuyordu. Hacılar ya yiyecek içeceklerini kendileri getiriyor ya da fahiş fiyatlar talep eden satıcılardan alıyorlardı; çöplerin kaldırılması için gereken bedeli karşılamak adına herkes belirli bir ücret ödüyordu.

Işık-arayıcılar, meleği takip etme vakti gelip çattığında engebeli araziyi daha kolay geçebilmek için daima arazi araçları kullanırdı. Maddi gücü yetenler araçlarını tek başlarına sürerken, yetmeyenlerse ikili, üçlü veya dörtlü gruplar oluştururdu. Neil ne başkalarına bel bağlayan bir yolcu olmayı arzuluyordu ne de birilerine şoförlük yapmayı. Bu, dünyada yapacağı son şey olabilirdi ve yalnız olması gerektiğini hissediyordu. Sarah'nın cenaze masrafları tüm birikimlerini tükettiğinden uygun bir araç satın alabilmek için neyi var neyi yoksa sattı ve kocaman tırtıklı lastikleri olan, ağır yük amortisörlerine sahip bir kamyonet edindi.

Kutsal mekâna varır varmaz diğer ışık-arayıcılar ne yapıyorsa onu yapmaya, yani araziyi aracıyla çaprazlamasına gezip topografyaya alışmaya çalıştı. Ethan'la karşılaşması mekânın sınırlarının civarında gerçekleştirdiği bu gezintilerden biri sırasında oldu. Alana en yakın marketten, yani yüz otuz kilometre öteden dönmekte olan adamın arabası bozulmuş, yanından geçen Neil'ı el kol sallayarak durdurmuştu. Neil aracını yeniden çalıştırması için ona yardım etti, sonra da Ethan'ın ısrarı üzerine akşam yemeğini birlikte yemek üzere onu kamp alanına kadar izledi. Vardıklarında Janice orada değildi, hacılardan bazılarını ziyaret etmek için birkaç çadır öteye gitmişti. Ethan bir yandan küçük bir tüpün yardımıyla hazır yemekleri ısıtıp diğer yandan da kendisini bu kutsal mekâna

getiren olayları anlatırken Neil onu kibarca dinledi. Adam, Janice Reilly'nin adını zikrettiğindeyse şaşkınlığını gizleyemedi.

Kadınla yeniden konuşmak istemediğinden, gitmek için müsaade istedi. Kafası karışan adama başka biriyle randevusu olduğunu açıklamaya koyulduğu sırada Janice içeri girdi.

Kadın Neil'ı orada gördüğüne şaşırsa da kalmasını rica etti. Ethan adamı neden akşam yemeğine davet ettiğini izah etti, Janice de ona Neil'la nasıl tanıştıklarını anlattı. Sonra da Neil'a onu kutsal mekâna neyin getirdiğini sordu. Adam onlara bir ışık-arayıcısı olduğunu söylediğindeyse her ikisi de planlarını yeniden gözden geçirmesi için derhâl onu ikna etmeye çalıştı. Bu intihar etmekten farksız, dedi Ethan, ve intihardan daha iyi bir seçenek daima vardır. Cennet'in ışığını görmek bir çözüm değildir, dedi Janice, Tanrı'nın bizlerden bunu istemiyor. Neil her ikisine de ilgileri için soğukça teşekkür etti ve oradan ayrıldı.

Bekleyişle geçen haftalar zarfında, Neil günlerini kutsal mekânın çevresinde araç sürerek geçirdi; bölgenin bir haritası mevcuttu ve her ziyaretin ardından güncelleniyordu ama araziyi bizzat keşfetmenin yerini tutmuyordu. Arada sırada arazi sürüşü konusunda tecrübeli olduğu anlaşılan bir ışık-arayıcısına denk geliyor ve adamlara (arayıcıların çoğunluğu erkekti) belirli türdeki toprak parçalarıyla nasıl başa çıkılacağı hakkında sorular soruyordu. Bazıları birkaç ziyarettir buradaydı ve önceki denemelerinde ne başarılı ne de başarısız olabilmişlerdi. Bir meleğin nasıl takip edileceği konusunda seve seve ipucu verseler de kendileri hakkında hiçbir kişisel bilgi paylaşmıyorlardı. Neil adamların sohbet tarzını tuhaf, aynı anda hem umutlu hem de umutsuz buldu ve kendisinin de benzer bir izlenim bırakıp bırakmadığını merak etti.

Ethan ile Janice ise zamanlarını diğer hacıları daha yakından tanımaya harcadı. Kadının durumuna verdikleri tepki karışıktı; kimileri onun nankör olduğunu düşünüyor, geri kalanlarsa cömert buluyordu. Mucizevi bir tedavi aramayan ender hacılardan olduğundan, Ethan'ın hikâyesi çoğu kişiye oldukça ilginç geliyordu. Uzun bekleyişleri boyunca genellikle aralarında bir tür yoldaşlık havası mevcuttu.

Güneydoğuda kara bulutlar toplanmaya başladığı sırada Neil kamyonetini sürmekteydi. Derken sivil telsiz kanalından bir ziyaretin

başladığını belirten bir anons duyuldu. Kulak tıkaçlarını takıp miğferini kuşanmak için aracı durdurdu; işini bitirdiği esnada havada çakan şimşeklerin ışıkları görülür oldu ve meleğin yakınındaki ışık-arayıcıları gelenin Barakiel olduğunu, kuzey yönüne ilerliyormuş gibi göründüğünü bildirdi. Neil beklentiyle kamyonetini doğuya çevirdi ve gazı sonuna kadar kökledi.

Ortada ne bir yağmur ne de rüzgâr vardı, sadece şimşekler çakan karanlık bulutlar... Diğer ışık-arayıcıları telsiz vasıtasıyla meleğin tahminî yönünü ve hızını bildiriyordu. Neil onun önüne geçebilmek için kuzeydoğuya sürdü. Başlangıçta gök gürültüsünün gecikme hızını sayarak fırtınadan ne kadar uzakta olduğunu anlayabiliyordu, lakin çok geçmeden şimşekler o kadar sık aralıklarla çakmaya başladı ki seslerini birbirinden ayırt edemez oldu.

İki ışık-arayıcısı aracının yaklaşmakta olduğunu gördü. Arabalarını yan yana sürerek kuzeye doğru, zeminin bilhassa kraterlerle kaplı olduğu bir bölgeye doğru ilerlemeye başladılar; küçük kraterlerin üzerinden geçerken sarsılıyor, büyüklerin etrafından dolaşıyorlardı. Arazinin dört bir yanına yıldırımlar düşüyor, Neil'ın konumunun güneyindeki bir noktadan geliyormuş gibi görünüyordu. Melek tam arkasındaydı ve giderek yaklaşıyordu.

Kulaklarındaki tıkaçlara rağmen gürültü sağır ediciydi. Etrafı elektrik akımıyla yüklenirken tüylerinin dikeldiğini hissedebiliyordu. Durmadan dikiz aynasına bakıp meleğin yerini saptamaya çalıştı, bir yandan da ona ne kadar yaklaşması gerektiğini merak ediyordu. Görüş açısı ardıl görüntülerle öyle bir doldu ki gerçek yıldırımları ayırt edemez oldu. Aynasından yansıyan ışığa gözlerini kısarak baktığında gördüğü şeyin aslında devamlı surette çakan bir yıldırım, bir kaynaşma, kıvrılan bir alev kütlesi, gölgeli bulutların önündeki gümüşi bir ışık olduğunu fark etti: Melek Barakiel.

İşte tam o sırada, Neil gördükleri karşısında büyülenmiş ve donakalmış bir hâldeyken kamyoneti yerden çıkıntı yapan sivri uçlu bir kaya parçasının üstünden geçip uçuşa geçti, ardından kocaman bir taş bloğuna sertçe çarptı. Darbenin tüm gücü kamyonetin sol ön kısmında toplandı ve bir folyo kâğıdı gibi ezilmesine neden oldu. Sürücü kompartımanını istila eden metal parçaları iki bacağını birden delmiş, sol uyluk atardamarını kesmişti. Neil yavaş ama kesin bir şekilde ölmeye başladı.

Hareket etmeye çalışmadı; henüz fiziksel bir acı hissetmiyordu, ama en ufak bir kıpırtının bile işkenceden farksız bir acıya neden olacağını her nasılsa biliyordu. Kamyonetin içine kısılıp kaldığı barizdi, zaten öyle olmasa bile artık Barakiel'i takip etmesinin bir yolu yoktu. Işık fırtınasının gitgide daha fazla uzaklaşmasını çaresizlikle seyretti.

İzlerken ağlamaya başladı. Pişmanlık ve kendini küçümseme karışımı bir duyguyla dolmuştu. Böyle bir planın işe yarayacağını düşündüğü için kendisine küfretti. Her şeye baştan başlamasını sağlayacak bir fırsat elde etmek için yalvarabilir, yaşadığı takdirde günlerinin geri kalanını Tanrı'yı sevmeyi öğrenerek geçireceğine söz verebilirdi, ama herhangi bir pazarlığın mümkün olmadığını ve suçlanması gereken tek kişinin kendisi olduğunu biliyordu. Onunla yeniden kavuşma şansını değerlendiremediği, güvenli yolu seçmektense hayatıyla kumar oynadığı için Sarah'dan özür diledi. Ona duyduğu aşkla hareket ettiğini anlaması ve kendisini affetmesi için dua etti.

Gözyaşlarının arasında kendisine doğru koşan bir kadın gördü ve gelenin Janice Reilly olduğunu anladı. Kamyonetini Ethan'ın kamp yerinden birkaç kilometre ötede çarptığını fark etti. Gerçi kadının yapabileceği bir şey yoktu; kan kaybettiğini hissedebiliyor, bir kurtarma aracı gelene kadar hayatta kalamayacağını biliyordu. Janice kendisine sesleniyormuş gibi geldi, fakat kulakları o kadar kötü çınlıyordu ki hiçbir şey duyamıyordu. Ethan Mead'in kadının hemen arkasında olduğunu, onun da arabaya doğru koşmaya başladığını görebiliyordu.

Derken bir ışık patlaması yaşandı ve Janice sanki bir balyoz darbesi yemişçesine devrildi. Neil ilk başta kadına yıldırım çarptığını sandı, ama sonra ışığın çoktan dindiğini fark etti. Ancak kadın tekrar ayağa kalktıktan sonra yüzünü, artık ifadesiz olan teninden yükselen buharları görebildi ve Janice'e Cennet'in ışığının isabet ettiğini anladı.

Neil başını yukarı kaldırsa da tüm görebildiği bulutlar oldu; ışık hüzmesi gitmişti. Sanki Tanrı onunla alay ediyor, elde etmeye çalışırken hayatına mal olan ödülü sadece ona göstermekle kalmayıp, bunu hem erişim mesafesinin ötesinde yapıyor hem de ona hiç ihtiyacı olmayan ya da istemeyen birine veriyordu. Zaten bir

mucizesini Janice'in üzerinde boşu boşuna harcamıştı, şimdi de aynı şeyi tekrar yapıyordu.

Tam o sırada bir başka Cennet ışığı hüzmesi bulutları deldi ve aracının içine sıkışıp kalmış olan Neil'a isabet etti. Işık adamın gözlerini silerek onu sadece eskiden görebilen bir canlıya çevirmekle kalmadı, aynı zamanda görme yetisine sahip olması hiçbir zaman tasarlanmamış bir varlığa dönüştürdü. Ve bu sayede Neil'a Tanrı'yı sevmesi için gereken tüm nedenleri gösterdi.

O'nu bir insanın başka bir insana hissedebileceğinden çok daha büyük bir sevgiyle sevdi. Bunu koşulsuz olarak nitelendirmek yeterli değildi, çünkü "koşulsuz" kelimesi bile bir koşul kavramı gerektiriyordu, ama böyle şeyler Neil için artık anlamsızdı. Evrendeki her fenomen O'nu sevmek için açık bir sebepten daha azı değildi. Karşılaştığınız durumlar birer engel veya can sıkıntısı değil, sadece O'na minnettar olmak ve yaratıcınızı daha fazla sevmek için bir başka sebepti. Neil kendisini intihar etme düşüncesizliğine sürükleyen kederi, ölmeden önce Sarah'nın tecrübe ettiği acıyı ve korkuyu düşündü. Ve Tanrı'yı yine de sevdi. Çektikleri acılara rağmen değil, acıları yüzünden...

Önceki öfkesini, kararsızlığını ve cevap bulma arzusunu geride bıraktı. Katlandığı tüm acılar için minnet duyuyor, onların birer armağan olduğunu daha evvelden anlamadığı için pişmanlık hissediyor ve artık gerçek amacını görebildiği için mutluluktan havalara uçuyordu. Hayatın nasıl da hak etmedikleri kadar değerli bir hazine olduğunu, en erdemli kişinin bile fani dünyanın görkemlerine layık olmadığını anlıyordu.

Gizem onun adına artık çözülmüştü, çünkü hayattaki her şeyin, hatta acının bile sevgi olduğunu görebiliyordu. Özellikle de acının...

Bu yüzden, dakikalar sonra kan kaybından can verdiğinde kurtuluşu gerçekten de hak ediyordu.

Ama Tanrı onu yine de Cehennem'e yolladı.

***

Ethan tüm bu olanları gördü. Neil ile Janice'in Cennet'in ışığıyla baştan yaratılışını, gözsüz yüzlerindeki dini bütün sevgiyi gördü.

Gökyüzünün açıldığını ve gün ışığının döndüğünü gördü. Neil'ın elini tutup sağlık ekiplerini beklerken adamın öldüğünü, ruhunun Cennet'e doğru yükseldiğini, sonra da gerisin geri Cehennem'e gittiğini gördü.

Janice bunu görmedi, çünkü gözleri o an gelmeden evvel tamamen silinmişti. Olayın tek şahidi Ethan'dı ve Tanrı'nın kendisine biçtiği rolün ne olduğunu anladı: Janice Reilly'yi bu noktaya kadar takip et ve yapamadığı şeyi gör.

Barakiel'in ziyaretiyle ilgili istatistikler toplandığında, toplam on kişinin öldüğü, bunlardan altısının ışık-arayıcısı, dördününse sıradan hacı olduğu anlaşıldı. Dokuz hacı mucizevi bir şekilde iyileşmişti; Cennet'in ışığını sadece Neil ve Janice görmüştü. Ziyaretin ardından kaç kişinin hayatında bir değişiklik hissettiğine dair bir istatistik olmasa da Ethan kendini onların arasında sayıyordu.

Eve dönmelerinin ardından Janice insanları Hristiyanlığa davet etmeye devam etti, ama mesajlarının içeriği değişti. Artık fiziksel özürlülerin, sınırlarını aşmak için gereken güce sahip olduğundan bahsetmiyor ve bunun yerine tıpkı diğer gözsüzler gibi Tanrı'nın eserinin dayanılmaz güzelliğini anlatıyordu. Önceleri ondan ilham alanların pek çoğu manevi bir lideri kaybettikleri düşüncesiyle hayal kırıklığına uğradı. Özürlü biri olduğu zamanlarda gücünden bahsederken ender bir mesaj iletirdi, şimdiyse gözsüz hâlinin dudaklarından dökülenler bilindik laflardı. Lakin takipçilerinin sayısındaki azalma Janice'i endişelendirmiyordu, çünkü söylediklerine inancı tamdı.

Ethan tecrübelerini başkalarına aktarabilmek için işinden ayrılıp bir vaiz oldu. Eşi Claire onun bu misyonunu kabullenemedi ve en nihayetinde çocuklarını da yanına alıp onu terk etti. Ama Ethan da yoluna yalnız devam etmek istiyordu zaten. Neil Fisk'in başından geçenleri anlatarak hatırı sayılır bir takipçi grubu edindi. İnsanlara ahirette fani dünyadakinden daha fazla adalet beklememeleri gerektiğini anlatıyor, fakat bunu Tanrı'ya ibadet etmekten vazgeçmeleri için değil, tam aksine onları cesaretlendirmek için yapıyordu. Tanrı'yı bir yanlış anlama sonucu sevmemeleri, O'nu sevmeyi diliyorlarsa bunu yaratıcılarının niyetinin ne olduğuna bakmaksızın yapmaya hazır olmaları gerektiği konusunda ısrar ediyordu. Tanrı adil, nazik ya da şefkatli değildi ve gerçek bir takva duyabilmek için bunu anlamak çok önemliydi.

Neil'a gelince, her ne kadar Ethan'ın vaazlarından bihaber olsa da adamın vermek istediği mesajı kusursuz bir biçimde anlardı. Çünkü kendi kayıp ruhu o öğretilerin vücut bulmuş hâliydi.

Sakinlerinin çoğu için Cehennem Dünya'dan o kadar da farklı değildi; çektiğiniz asıl ceza, hayattayken Tanrı'yı yeterince sevememiş olmaktan ötürü duyduğunuz pişmanlıktı ve pek çok kişi buna kolaylıkla katlanabiliyordu. Bununla birlikte Neil için Cehennem'in fani dünyayla herhangi bir benzerliği yoktu. Ebedi bedeni iki adet kusursuz bacağa sahip olsa da bunun pek farkında değildi; gözleri geri gelmişti, ama onları açmaya dayanamıyordu. Nasıl ki Cennet'in ışığı ona fani dünyadaki her şeyin içinde Tanrı'dan bir parça olduğunu gösterdiyse, Cehennem'deyken de ne yana bakarsa baksın O'nun yokluğunu görüyordu. Gördüğü, dokunduğu ve işittiği her şey onu kedere sürüklüyordu. Fani dünyadakinin aksine, bu acı Tanrı sevgisinin bir biçimi değil, O'nun yokluğunun bir sonucuydu. Neil hayattayken tecrübe edebileceğinden çok daha fazla ızdırap çekiyordu, lakin buna verdiği tek karşılık Tanrı'yı sevmekti.

Sarah'yı hâlâ seviyor, onu en az eskisi kadar çok özlüyordu ve ona kavuşmaya ne kadar yaklaştığını bilmek işleri daha da kötü kılıyordu. Cehennem'e, yaptığı bir şey yüzünden gönderilmediğini, bunun için bir sebep olmadığını, daha ulvi bir amacın yerine getirilmediğini biliyordu. Eğer Cennet'e kabul edilmesinin ve ızdırabının sona ermesinin bir yolu olsaydı bile böyle bir umut beslemezdi; artık bu tür arzulardan yoksundu.

Hatta artık Tanrı tarafından umursanmadığından O'nun sevgisine mazhar olmadığını da biliyordu. Bu durum da hislerini etkilemiyordu; çünkü koşulsuz sevgi karşılık olarak hiçbir şey beklemezdi, sevgi bile.

Ve her ne kadar yıllardır Cehennem'de olsa da, Tanrı kendisini umursamasa da, O'nu hâlâ seviyordu. Gerçek takvanın doğası buydu.

SON

GÖRDÜĞÜNÜZÜ BEĞENMEK: BİR BELGESEL

Yaklaşık 12.800 kelime

"Mutluluk, güzellik vaat eder." –Stendhal

Tamera Lyons, Pembleton Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi:

Buna inanamıyorum. Kampüsü geçen yıl ziyaret etmiştim ama bununla ilgili tek kelime bile duymamıştım. Şimdiyse buradayım ve görünüşe göre insanlar kaliyi bir zorunluluk hâline getirmek istiyor. Üniversiteyle ilgili beklentilerimden biri de bu şeyden kurtulmaktı, anlıyorsunuz ya, böylece ben de diğer herkes gibi olabilirdim. Eğer kalimi kullanmaya devam edeceğimi bilseydim muhtemelen başka bir okulu tercih ederdim. Kendimi dolandırılmış gibi hissediyorum.

Önümüzdeki hafta on sekizime basacağım ve o gün kalimi kapattıracağım. Eğer bunu bir zorunluluk hâline getirmeyi oylamaya koyarlarsa ne yapacağımı bilmiyorum; belki de başka bir yere transfer olurum, bilmiyorum. Şu anda insanlara gidip, "Hayır oyu atın," diyesim geliyor. Muhtemelen çalışabileceğim bir seçim kampanyası falan olacaktır.

***

Maria de Souza, 3. sınıf öğrencisi, Her Yerde Eşitlik (HYE) Öğrencileri Başkanı:

Amacımız oldukça basit. Pembleton Üniversitesi'nde bizzat öğrenciler tarafından yaratılan ve kayıt yaptıran herkesin uymayı kabul ettiği bazı etik prensipler var. Desteklediğimiz girişim, bu prensiplere bir koşul daha ekleyecek ve öğrencilerden okula kayıtlı oldukları süre boyunca kaliagnozi edinmelerini talep edecek.

Bizi bunu yapmaya teşvik eden şey Sima'nın bir speks versiyonunun yayımlanması. Speksinizi gözünüze takıp karşınızdaki kişiye baktığınızda estetik ameliyatı geçirmiş gibi görünmelerini

sağlayan bir yazılım bu. Daha önceleri bazı kesimler tarafından bir tür eğlence metodu olarak kullanılmıştı ve pek çok üniversite öğrencisi bunu rencide edici bulmuştu. İnsanlar bunun daha derin bir toplumsal sorunun semptomu olduğundan bahsetmeye başladığında bu girişimi desteklememiz için doğru zamanın geldiğini anladık.

Söz konusu derin toplumsal sorunun adı görünüşçülük. İnsanlar yıllardır ırkçılıktan ve cinsiyet ayrımcılığından bahseder durur, ama iş görünüşçülüğe geldiğinde hâlâ çekingen davranıyorlar. Yine de güzel bir görünüme sahip olmayan kişilere duyulan bu ön yargı son derece yaygın. İnsanlar bunu birinden öğrenmeden yapıyorlar, ki bu yeterince kötü, fakat modern toplum bu eğilimle savaşmak yerine onu destekliyor.

Eğitimli kişiler bu konu hakkındaki hassasiyetlerini artırıyor ve bu önemli, ama asla yeterli değil. Teknoloji de burada devreye giriyor. Kaliagnoziyi bir tür destekli yetişkinlik gibi düşünün. Yapmanız gerektiğini bildiğiniz şeyi yapmanızı sağlıyor, yani dış görünüşü görmezden gelip daha derine bakmanızı.

Kaliyi yaygınlaştırma vaktinin geldiğini düşünüyoruz. Kali hareketinin üniversite kampüslerindeki mevcudiyeti şimdiye dek hep önemsiz, sadece özel olarak ilgi gösterilen alanlardan biriydi. Ama Pembleton diğer üniversitelerden farklı bir yer ve buradaki öğrencilerin kaliye hazır olduğunu düşünüyorum. Eğer girişimimiz başarılı olursa diğer üniversitelere, en nihayetinde de tüm topluma örnek olacağımıza inanıyorum.

***

Joseph Weingartner, Nörolog:

Biz bu duruma öz algısal agnoziden ziyade ilişkilendirme agnozisi deriz. Yani kişinin görsel algısına değil, sadece gördüğü şeyi tanıma yetisine müdahale ediliyor. Kaliagnozik biri yüzleri kusursuz bir biçimde algılayabilir; sivri veya çökük bir çene, düz veya kancalı bir burun, pürüzsüz veya lekeli bir ten arasındaki farkı söyleyebilir. Ama bu farklar karşısında herhangi bir estetik tepki göstermez.

Kaliagnozi, beyindeki bazı sinir yolları sayesinde mümkün olmaktadır. Tüm hayvanlar gelecekteki muhtemel çiftlerinin üreme

potansiyelini değerlendiren kriterlere sahiptir ve o kriterleri fark edebilmek için evrimleşerek sinirsel 'devre parçaları' oluştururlar. İnsanların sosyal etkileşimi yüzlerimizin etrafında şekillenir, o nedenle bizim devrelerimiz en çok karşımızdaki kişinin üreme potansiyelinin yüzüne nasıl vurduğuna odaklıdır. Devrenin işleyişini o kişiyi güzel, çirkin ya da ortalama bularak hissedersiniz. Bu özellikleri değerlendiren sinir yollarını bloke ettiğimizdeyse kaliagnozi elde ederiz.

Modanın ne kadar hızlı değiştiği göz önüne alındığında, bazı insanlar yüz güzelliğine dair kesin kriterler olduğuna inanmakta zorluk çeker. Ama farklı kültürlerden gelen kişilerden bazı fotoğrafları çekicilik sırasına göre dizmelerini istediğinizde tüm toplulukları kapsayan, oldukça net örüntüler ortaya çıkıyor. Küçücük çocuklar bile belirli yüzlere karşı aynı tercihleri gösteriyor. Bu da bize herkesin kafasındaki güzellik fikrine dair ortak özellikleri belirleme imkânı sunuyor.

Muhtemelen aralarında en bariz olanı pürüzsüz bir ten. Bir kuşun renkli tüyleriyle ya da bir memelinin parlak kürküyle denk bir etkiye sahip. Güzel bir ten gençliğe ve sağlığa işaret eden en iyi göstergedir ve her kültürde değer görür. Sivilceler gerçekte ciddi bir şey olmayabilir, fakat *görünüş olarak* daha ciddi hastalıkları andırır ve bu yüzden onları kabul edilemez buluruz.

Bir diğer özellik simetri. Birinin sağ tarafı ile sol tarafı arasındaki milimetrik farkları bilinçli olarak fark etmiyor olabiliriz, fakat ölçümlerin ortaya çıkardığı sonuçlara bakılırsa en çekici görülenler aynı zamanda en simetrik olan kimseler. Her ne kadar genlerimizin hedeflediği şey daima simetri olsa da gelişimsel açıdan bunu başarmak oldukça zordur; herhangi bir çevresel stres etmeninin –örneğin yetersiz beslenme, hastalık, parazitler– büyüme sırasında asimetriye yol açması olasıdır. Simetri bu tür etmenlere karşı dayanıklılığa işaret eder.

Diğer özelliklerse yüzsel orantılarla alakalıdır. Nüfus ortalamasına yakın yüzsel orantıları çekici bulmaya meyilliyizdir. Doğal olarak bu hangi nüfusa dâhil olduğunuza göre değişir, ama ortalamanın yakınında olmak genellikle genetik açıdan sağlıklı olduğunuzu gösterir. İnsanların sürekli çekici bulduğu ortalamada görülen yegâne sapmalar seks hormonlarından kaynaklanır, ki bu da iyi bir üreme potansiyeline işaret eder

Kaliagnozi temel olarak bu özelliklere tepki verme eksikliğidir, hepsi bu. Kaliagnozikler modaya veya kültürel güzellik sanatlarına karşı kör *değildir*. Eğer son moda siyah rujsa kaliagnozi size bunu unutturmaz, lakin o ruju sürenlerin güzel yüzlü mü yoksa sıradan biri mi olduğunu anlayamayabilirsiniz. Etrafınızdaki herkes büyük burunlularla alay ediyorsa bunu fark edersiniz.

Kısacası kaliagnozi dış görünüşe dayalı ayrımcılığı tek başına yok edemez. Yaptığı şey bir bakıma şansları eşitlemektir; doğal eğilimi, yani böyle bir ayrımcılığa neden olan yatkınlığı ortadan kaldırır. Böylelikle insanlara dış görünüme aldırmamayı öğretmeye çalıştığınızda bin bir zahmete katlanmanız gerekmez. İşe herkesin kaliagnozi edindiği bir çevrede başlar ve onlara dış görünüme değer vermemeleri gerektiğini anlatırsınız.

***

Tamera Lyons:

Buradaki insanlar bana Saybrook Okulu'na gitmenin ve bir kaliyle büyümenin nasıl bir şey olduğunu sorup duruyor. Dürüst olmak gerekirse gençken bunu o kadar da takmıyorsunuz; bilirsiniz işte, birlikte büyüdüğünüz şey size garip görünmez derler ya. Diğerlerinin görüp de bizim göremediğimiz bir şeyler olduğunu biliyorduk, ama sadece merak ettiğimiz bir şeyden ibaretti bu.

Örneğin arkadaşlarımla birlikte film izler ve kimlerin gerçekte çekici görünüp kimlerin görünmediğini tahmin etmeye çalışırdık. Anlayabildiğimizi söylerdik, fakat aslında yapamazdık, yüzlerine bakarak değil. Sadece ana karakterin kim, dostunun kim olduğuna bakarak karar verirdik; başrol oyuncusunun diğerlerinden daha iyi görünümlü olacağını daima bilirsiniz. Her zaman yüzde yüz haklı çıkmazsınız, ama ana karakterin iyi görünümlü olmasını gerektirmeyen bir şey izlediğinizde bunu genellikle anlarsınız.

Rahatsızlık duymaya büyüdüğünüzde başlıyorsunuz. Başka okullardan birileriyle takıldığınızda kendinizi garip hissediyorsunuz, çünkü sizde kali varken onlarda olmuyor. Bunu dert ediyor falan değiller, fakat göremediğiniz bir şeyler olduğunu hatırlıyorsunuz. Derken gerçek dünyayı görmenize engel oldukları için ailenizle kavga etmeye başlıyorsunuz. Ama hiçbir yere varamıyorsunuz.

***

Richard Hamill, Saybrook Okulu'nun kurucusu:

Saybrook, konut kooperatifimizin gelişmesiyle ortaya çıkmıştı. O zamanlar hepsi de ortak değerlere dayalı bir topluluk kurmaya çalışan, yaklaşık iki düzine kadar ailemiz vardı. Çocuklarımız için alternatif bir okul kurmakla ilgili bir toplantı düzenliyorduk ve ebeveynlerden biri medyanın evlatlarımızın üstündeki kötü etkisinden bahsetti. Ergenliğe adım atanların hepsi mankenlere benzeyebilmek için estetik ameliyatı olmak istiyordu. Anne babalar ellerinden gelenin en iyisini yapıyordu, lakin çocuklarınızı dış dünyadan soyutlayamazsınız, çünkü imaj takıntısı olan bir kültürde yaşıyorlar.

Aşağı yukarı kaliagnoziyle ilgili son yasal mücadelelerin çözüme ulaştığı zamanlardı, biz de bu konu hakkında konuştuk. Kaliyi bir fırsat olarak gördük. Ya insanların birbirlerini dış görünüşlerine göre yargılamadığı bir ortamda yaşayabilseydik? Ya çocuklarımızı böyle bir çevrede büyütebilseydik?

Okulu başlangıçta sadece kooperatifteki ailelerin çocukları için kurmuştuk, fakat daha sonra başka kaliagnozi okullarının haberlerini almaya başladık ve çok geçmeden insanlar kooperatife katılmadan da çocuklarını kayıt ettirip ettiremeyeceğini sorar oldu. Sonunda Saybrook'u kooperatiften ayrı bir özel okul hâline getirdik ve istediğimiz şartlardan biri de çocukları bizde okuduğu müddetçe ailelerinin de kaliagnozi yaptırmasıydı. Bugün orada bir kaliagnozi topluluğu yaşıyor ve bunun tek sebebi okul.

***

Rachel Lyons:

Kızımızı o okula kaydettirmeden önce Tamera'nın babası ve ben bu konuyu uzunca bir müddet düşündük. Topluluktaki insanlarla konuştuk ve eğitime yaklaşım biçimlerinden hoşlandığımızı fark ettik, fakat beni ikna eden asıl şey okula yaptığımız bir ziyaretti.

Saybook'ta kemik kanseri, yanık ve doğum lekesi gibi yüz bozukluklarına sahip öğrencilerin sayısı normalin çok daha üstünde.

Aileleri onların diğer çocuklar tarafından dışlanmasına engel olmak amacıyla buraya taşınmış ve işe yarıyor. Okulu ilk ziyaret edişimde altıncı sınıfa giden öğrencilerin bir sınıf başkanı seçmek için oylama yaptığına ve yüzünün bir yarısı yanıklarla kaplı bir kızı seçtiklerine şahit olmuştum. Kız kendisiyle son derece barışıktı ve başka okulda olsalar muhtemelen onu dışlayacak diğer çocukların arasında oldukça popülerdi. İşte o an kızımı böyle bir ortamda büyütmek istediğimi düşündüm.

Kızlara her zaman ne kadar değer göreceklerinin dış görünüşlerine bağlı olduğu söylenir; eğer güzellerse başarıları büyütülür, değillerse de küçültülür. Daha da kötüsü bazı kızların bu mesajı hayatın üstesinden sadece güzelliklerine güvenerek gelebilecekleri şeklinde algılamaları ve zekâlarını hiç geliştirmemeleridir. Tamera'yı böyle bir etkiden uzak tutmak istedim.

Güzel olmak özünde pasif bir niteliktir; onu geliştirmeye çalıştığınızda aslında pasif olmaya çalışıyorsunuz demektir. Tamera'nın kendisine hem bedeniyle hem de zihniyle *yapabileceği* şeylerle değer biçmesini istedim, ne kadar süslü olduğuyla değil. Pasif biri olmasını istemedim ve mutlulukla belirtiyorum ki öyle olmadı.

***

Martin Lyons:

Eğer Tamera bir yetişkin olduğunda kalisinden kurtulmaya karar verirse bu benim için sorun olmaz. Bunu hiçbir zaman seçim yapma özgürlüğünü elinden almak için yapmadık. Ama sadece ergenlik çağından geçmek bile gereğinden fazla stresli; akran baskısı sizi bir kâğıt bardakmışsınız gibi ezebilir. Nasıl göründüğünüzle ilgili kaygılanıp durmaksa ezilmenin yalnızca bir başka yoludur ve bana kalırsa o baskıyı azaltabilecek her şey iyi bir şeydir.

Yaşınız ilerlediğinde kişisel görünüş meselesiyle başa çıkma konusunda daha donanımlı oluyorsunuz. Postunuzun içinde kendinizi daha rahat, daha öz güvenli ve daha emin hissediyorsunuz. İster 'iyi' olsun ister kötü, dış görünüşünüzden memnuniyet duymaya daha yatkın oluyorsunuz. Herkes bu yetişkinlik seviyesine aynı yaşta ulaşmıyor elbette. Bazıları bunu on altı yaşında başarırken bazılarıysa otuz, hatta belki de daha büyük bir yaşa erişince-

ye kadar yapamıyor. Ama yasal olarak reşit olduğunuz, herkesin kendi kararlarını alabilmeye hak kazandığı yaş on sekiz. O gün geldiğinde yapabileceğiniz tek şey çocuğunuza güvenmek ve en iyisini umut etmek.

***

Tamera Lyons:

Benim için oldukça tuhaf bir gün oldu. Güzel, ama tuhaf. Bu sabah kalimi kapattırdım.

Kolaydı. Hemşire üzerime birkaç sensör yapıştırdı, kafama bir başlık taktı ve bana birkaç fotoğraf gösterdi. Sonra da bir dakika kadar klavyesiyle bir şeyler yazdı ve birdenbire, "Kalini kapattım," deyiverdi. Bunu yaptırdığınızda bir şeyler hissedeceğinizi düşünürdüm, ama hissetmiyorsunuz. Ardından fotoğrafları yeniden gösterdi ve kalinin kapandığından emin oldu.

Yüzlere tekrar baktığımda aralarından bazıları gözüme... farklı göründü. Sanki parlıyorlarmış ya da daha canlılarmış gibi falan. Tarif etmesi zor. Hemşire bunun ardından bana test sonuçlarımı gösterdi. Göz bebeklerimin nasıl büyüdüğüne, tenimin elektriği ne kadar iyi aktardığına ve bunun gibi şeylere dair bir sürü değer vardı. Gözüme farklı görünen yüzlerde hepsi birden yukarı fırlıyordu.

Hemşire bana onların güzel yüzler olduğunu söyledi. Başkalarının suratlarının nasıl göründüğünü hemen fark edeceğimi, fakat kendi görüntüme tepki vermem için biraz zaman geçmesi gerekeceğini de ekledi. Kendi yüzünüze aradaki farkı anlayamayacak kadar alışkın oluyormuşsunuz.

Ve evet, aynaya ilk baktığımda tamamen aynı göründüğümü düşündüm. Doktordan döndüğümden beri kampüste karşılaştığım insanlar sahiden de farklı görünüyorlar, ama kendi görünüşümde hâlâ bir değişikliğe rastlamadım. Bütün gün aynalara baktım. Bir müddet çirkin biri olduğumdan ve ortaya bir tür kızarıklığın ya da onun gibi bir şeyin çıkabileceğinden korktum. Aynaya öylece baktım, bekledim, fakat hiçbir şey olmadı. Ben de muhtemelen çirkin olmadığıma veya bunu fark etmediğime karar verdim; ama bu çok güzel olmadığım anlamına da geliyordu, çünkü öyle bir şey de fark etmemiştim. Sanırım bu da son derece sade olduğum

anlamına geliyor, anlarsınız ya? Tam anlamıyla ortalama. Sanırım bu iyi bir şey.

***

Joseph Weingartner:

Bir agnozi başlatmak, özel bir beyin lezyonunu simüle etmek anlamına gelir. Bunu nörostat denen, programlanabilir bir farmasötikle yaparız. Bunu hem aktifleştirilmesi hem de hedeflendirilmesi dinamik olarak kontrol edilebilen, oldukça seçici bir anestetik olarak düşünebilirsiniz. Nörostatı, hastanın taktığı bir başlığa gönderdiğimiz sinyaller aracılığıyla aktifleştirir veya etkisiz hâle getiririz. Başlık aynı zamanda nörostat moleküllerinin kendi konumlarını belirleyebilmesi için somatik pozisyon bilgisi de temin eder. Bu da bize beyin dokusunun sadece spesifik bir bölgesindeki nörostatı aktifleştirme ve oradaki sinirsel sinyalleri belirli bir eşiğin altında tutma imkânı tanır.

Nörostat aslen sara hastalarının nöbetlerini kontrol etmek ve kronik ağrıların acısını azaltmak için geliştirilmiştir; bu tür sağlık sorunlarında ciddi vakaların bile ilaçların tüm sinir sistemini etkileyen yan etkileri olmaksızın tedavi edilebilmesini sağlar. Sonraları obsesif-kompulsif bozuklukları, madde bağımlılığını ve buna benzer çeşitli rahatsızlıkları iyileştirebilmek için farklı nörostat protokolleri geliştirildi. Bunun yanı sıra, beyin fizyolojisini araştırmak için de son derece önemli bir araç hâline geldi.

Nörologların beyin fonksiyonlarının özelliklerini araştırmada kullandığı geleneksel yöntemlerden biri de çeşitli lezyonların neden olduğu defisitleri[24] gözlemlemektir. Bir yaralanmanın ya da hastalığın sebep olduğu lezyonlar çoğunlukla birden fazla fonksiyonel alana etki ettiğinden bu teknik oldukça sınırlıdır elbette. Nörostat ise, tam tersine, beynin en küçük bölgesinde bile aktifleştirilebilir ve o kısımda doğal yollardan hiçbir zaman oluşmayacak bir lezyonu taklit edebilir. Bu nörostatı etkisiz hâle getirdiğiniz anda 'lezyon' da yok olur ve beyin fonksiyonları normale döner.

24 Defisit: Tıpta eksiklik, noksanlık, bozukluk (ç.n).

Nörologlar bu yöntem sayesinde çok çeşitli agnoziler başlatabilmiştir. Konumuzla en alakalı olanıysa prosopagnozi, yani gördüğünüz kişileri yüzlerinden tanıyamama. Prosopagnozi hastası olan biri, arkadaşları ya da aile üyeleri bir şey söylemediği takdirde onları tanıyamaz; bir fotoğrafa bakarken kendi yüzünü diğerlerinden ayırt edemez. Bu zihinsel ya da algısal bir sorun değildir; prosopagnozi hastaları insanları saç stillerinden, kıyafetlerinden, parfümlerinden, hatta yürüyüş biçimlerinden bile tanıyabilir. Defisit sadece yüzlerle sınırlıdır.

Prosopagnozi her zaman için beyinlerimizin yüzleri görsel olarak işleyen, özel bir 'devre kartına' sahip olduğunun en dramatik emaresi olagelmiştir; suratlara diğer her şeye baktığımızdan farklı bir şekilde bakarız. Birini simasından tanımak, yüz-işleme görevlerimizden sadece biridir; surat ifadelerini, hatta başka birinin bakış açısındaki değişimi bile fark etmemizi sağlayan benzer devreler mevcuttur.

Prosopagnozi hastalarıyla ilgili ilginç noktalardan biri de yüzleri tanıyamamalarına rağmen karşılarındaki kişiyi çekici bulup bulmadıklarına dair görüş sahibi olmalarıdır. Vesikalık fotoğrafları çekicilik sırasına göre dizmeleri istendiğinde hemen hemen diğer herkesle aynı şeyi yaparlar. Nörostat kullanan deneyler, yüz güzelliğini algılamakla yükümlü devrelerin araştırmacılar tarafından tarafından tespit edilmesine, dolayısıyla da kaliagnoziyi keşfetmelerine imkân sağlamıştır.

***

Maria de Souza:

Öğrenci Sağlık Ofisi'nde HYE'ye tahsis edilmiş fazladan nörostat programlama başlıkları bulunuyor ve isteyen herkese kaliagnozi sunacak şekilde ayarlandılar. Randevu almanıza bile gerek yok, içeri girmeniz yeterli. Tüm öğrencileri bir günlüğüne bile olsa bunu denemeye ve nasıl bir şey olduğunu görmeye teşvik ediyoruz. İlk başlarda kimseyi güzel ya da çirkin olarak algılamamak biraz garip geliyor, ama zamanla başkalarıyla olan iletişiminize ne kadar pozitif bir katkı sağladığını fark ediyorsunuz.

Pek çok kişi kalinin kendilerini aseksüel falan yapacağından endişeleniyor, fakat fiziksel güzellik bir insanı çekici kılan şeylerin

yalnızca çok küçük bir parçasıdır. Dış görünüşü nasıl olursa olsun, nasıl davrandığı çok daha önemlidir; ne dediği, nasıl söylediği, davranışları, vücut dili... ve size karşı nasıl tepki verdiği. Kendi adıma, bir erkeği çekici bulmamı sağlayan şeylerden biri *bana* ilgi gösterip göstermediğidir. Bu bir tür geri bildirim döngüsü gibidir; onun size baktığını fark edersiniz, o da sizin ona baktığınızı görür ve gerisi çığ gibi gelir. Kali bunu değiştirmiyor. Tabii bir de feromon kimyası var, kali onu da etkilemiyor.

İnsanların bu konuyla ilgili endişelerinden biri de kali yüzünden herkesin yüzünü aynı görecek olmaları, fakat bu da doğru değil. Yüzünüz kişiliğinizi yansıtır ve kalinin bir etkisi varsa bile o da bunu daha belirgin kılmaktır. Şu deyişi bilir misiniz, hani yaşınız ilerledikçe yüzünüzden sizin sorumlu olacağınızla ilgili olanı? Kaliyle bunun ne kadar doğru olduğunu daha iyi anlıyorsunuz. Bazı yüzler gerçekten de ifadesiz görünüyor, özellikle de genç ve geleneksel anlamda sevimli olanlar. Fiziksel güzellikleri olmadan yalnızca sıkıcı birer simadan ibaretler. Ama bir kişiliğe sahip olanlar her zamanki kadar, hatta daha bile iyi görünüyor. Sanki onlarda daha önemli bir şey görüyormuş gibi hissediyorsunuz.

Bazı insanlar da yaptırım uygulayıp uygulamayacağımızı soruyor. Öyle bir niyetimiz yok. Doğru, göz-bakış örüntülerini analiz ederek bir insanın kali kullanıp kullanmadığını çok isabetli bir şekilde tahmin eden bir yazılım var. Ama çok fazla veriye ihtiyaç duyuyor ve kampüsteki güvenlik kameraları yeterince yakına zum yapamıyor. Öyle bir şeyin mümkün olabilmesi için herkesin şahsi kameralar kullanması ve verilerini paylaşması gerekir. Mümkünatı var, fakat peşinde olduğumuz şey bu değil. İnsanların bir kez denedikten sonra kalinin faydalarını kendi gözleriyle göreceğine düşünüyoruz.

***

Tamera Lyons:

Bana bakın, ben güzelim!

Ne gün ama. Bu sabah uyanır uyanmaz yaptığım ilk şey aynaya bakmak oldu; sanki yılbaşındaki bir çocuk ya da onun gibi bir şeydim. Ama hâlâ bir değişiklik yoktu, yüzüm hâlâ sade görünü-

yordu. Hatta daha sonra aynaya gizlice yaklaşıp (*gülüyor*) kendimi hazırlıksız yakalamaya bile çalıştım, fakat bu da işe yaramadı. O nedenle bir parça hayal kırıklığına uğramış vaziyetteydim ve kendimi, bilirsiniz ya, kaderine boyun eğmiş gibi falan hissediyordum.

Ama bu öğleden sonra oda arkadaşım Ina'yla ve yurttan birkaç kızla beraber dışarıya çıktım. Kalimi kapattırdığımı kimseye söylememiştim, çünkü önce buna alışmak istiyordum. Birlikte kampüsün öteki ucundaki küçük bir lokantaya gittik; orada ilk defa bulunuyordum. Bir masaya oturup konuşmaya başladık, ben de bu sırada etrafa göz gezdirip insanların kali olmadan nasıl gözüktüğüne bakıyordum. Derken bana bakan bir kız gördüm ve, "Ne kadar da güzel bir kız," diye düşündüm. Sonra, (*kahkaha atıyor*), bu kulağa çok aptalca gelecek, sonra karşımdakinin bir duvar aynası olduğunu ve aslında kendime baktığımı fark ettim!

Yaşadığım şeyin nasıl bir his olduğunu tarif edemiyorum, inanılmaz bir *rahatlama* duydum. Sırıtmama engel olamıyordum! Ina beni bu kadar mutlu eden şeyin ne olduğunu sordu, bense sadece başımı iki yana sallamakla yetindim. Sonra da aynada kendime biraz daha bakabilmek için tuvalete gittim.

Yani güzel bir gün geçirdim. Dış görünüşümü *gerçekten* beğendim. Güzel bir gündü.

***

Pembleton'da düzenlenen bir öğrenci toplantısından:
Jeff Winthrop, 3. sınıf öğrencisi:

İnsanları dış görünüşlerine göre yargılamak tabii ki yanlış, ama bunun çözümü 'körlük' değil. Eğitim.

Kalinin iyi yanları kadar kötü yanları da var. Devreye sadece ortada bir ayrımcılık ihtimali olduğunda girmiyor, güzelliği görmenizi büsbütün engelliyor. Çekici bir yüze bakmanın kimseye bir zararının dokunmadığı pek çok an var. Kali bunları fark etmenizi sağlamaz, ama eğitim sağlar.

Birilerinin, "Teknoloji daha da geliştiğinde ne olacak peki?" diye soracağını biliyorum. Belki günün birinde beyninize "Bu, güzelliği idrak etmek için münasip bir zaman mı? Eğer öyleyse keyfini çıkar, değilse görmezden gel," diyebilen, uzman bir sistem eklemenin

yolunu bulurlar. Bu daha mı iyi olur? İnsanların durmadan lafını ettiğini duyduğunuz 'destekli yetişkinlik' bu olabilir mi?

Hayır, olamaz. Bu yetişkinlik değil, uzman bir sistemin sizin yerinize karar vermesine müsaade etmek olur. Yetişkinlik ise farkları görmek, ama önemli olmadıklarını fark etmek demektir. Teknolojik bir kestirme yok.

***

Adesh Singh, 3. sınıf öğrencisi:

Kimse uzman bir sistemin sizin yerinize karar vermesinden bahsetmiyor. Kaliyi ideal kılan şey kesinlikle çok az değişikliğe sebep olması. Kali sizin yerinize karar vermez, bir şey yapmanıza engel olmaz. Yetişkinliğe gelirsek, kaliyi seçerek yetişkinlik göstermiş oluyorsunuz zaten.

Fiziksel güzelliğin erdemlilikle alakası olmadığını herkes bilir; erdemli biri olmanızı sağlayan şey eğitimdir. Ama insanlar ne kadar *iyi niyetli davranmaya çalışırlarsa çalışsınlar görünüşçülükten* de vazgeçmiyorlar. Tarafsız olmaya, karşımızdaki kişinin dış görünüşünden etkilenmemeye çalışmamıza rağmen otonom tepkilerimizi bastıramıyoruz. Bunu yapabildiğini iddia edenlerse sadece iyimserlik ediyor demektir. Kendinize bir sorun... çekici bir insanla karşılaştığınızda başka, albenisiz biriyle karşılaştığınızdaysa başka türlü davranıyor musunuz?

Bu konu hakkında yapılan tüm çalışmalar aynı sonucu verdi: Dış görünüş insanların ilerleme kaydetmesine yardım eder. İyi görünümlü insanların başkalarına nazaran daha yetkin, daha dürüst, daha değerli olduğunu düşünmeden edemiyoruz. Bunların hiçbiri doğru değil, fakat dış görünümleri bize bu şekilde etki ediyor.

Kali sizi hiçbir şeye karşı körleştirmez; insanları asıl körleştiren şey güzelliktir. Kali görmenizi sağlar.

***

Tamera Lyons:

Şey, kampüsteki yakışıklı erkeklere bakıyordum. Eğlenceliydi, tuhaf ama eğlenceli. Mesela geçen gün kafeteryadayken benden

birkaç masa ötede oturan bir çocuk gördüm, adını bilmiyordum, ama dönüp dönüp ona bakıyordum. Yüzüyle ilgili spesifik bir şey tarif edemem, ama diğer insanlarınkine kıyasla çok daha fark edilir görünüyordu. Sanki suratı bir mıknatıs, gözlerimse birer pusula iğnesiymiş gibi bakışlarım sürekli ondan tarafa çekiliyordu.

Ve ona bir süre boyunca baktıktan sonra iyi biri olduğunu düşünmenin çok kolay olduğunu fark ettim! Hakkında hiçbir şey bilmiyor, hatta neden bahsettiğini bile duyamıyordum, fakat onunla tanışmak istiyordum. Bu biraz tuhaf bir hisli, ama kesinlikle kötü anlamda değil.

***

Amerikan Kolej Ağı'nda yayınlanan ÜniHaber adlı bir internet programından:

Pembleton Üniversitesi'ndeki kaliagnozi girişiminden son gelişmeler. ÜniHaber, Wyatt/Hayes'in halkla ilişkiler bölümünün dört Pembleton öğrencisine sınıf arkadaşlarını oylamadan caydırmaları için kayıt dışı yollardan para ödediğine dair bazı kanıtlar ele geçirdi. Kanıtların arasında Wyatt/Hayes'ten gelen ve 'saygınlık düzeyi yüksek, iyi görünümlü gençlere' yönelinmesi gerektiğini tavsiye eden bir iç yazışma ile Pembleton öğrencilerine ödeme yapan ajansın muhasebe kayıtları bulunuyor.

Dosyalar SemiyoTek Savaşçıları adlı, pek çok medya vandallığından sorumlu kültür-bozguncusu bir grup tarafından yollandı.

Konuyla ilgili görüşlerini almak için iletişime geçtiğimiz Wyatt/Hayes yetkilileri, dâhili bilgisayar sistemlerinin ihlal edildiğine dair bir kınama beyanında bulundu.

***

Jeff Winthrop:

Evet doğru, Wyatt/Hayes'ten para aldım, ama bu bir sponsorluk anlaşması değildi. Bana hiçbir zaman *ne demem* gerektiğini söylemediler. Sadece kendimi anti-kali kampanyasına daha fazla adamamı mümkün kıldılar hepsi bu, ki eğer eğitime devam edebilmek için para kazanmak zorunda olmasaydım yapacağım şey

zaten bu olurdu. Tek yaptığım fikirlerimi dürüstçe ifade etmek. Kalinin kötü bir fikir olduğunu düşünüyorum.

Anti-kali kampanyasındaki birkaç kişi bundan böyle toplum içinde bu konu hakkında konuşmamamı istedi, zira davaya zarar verdiğim kanaatindeler. Bu şekilde düşündükleri için üzgünüm, çünkü bu sadece bir karalama saldırısı. Eğer fikirlerim daha evvel size mantıklı geldiyse bu durum hiçbir şeyi değiştirmemeli. Ama bazı insanların aradaki farkı anlayamayacağını biliyorum, o yüzden dava için elimden gelenin en iyisini yapacağım.

***

Maria de Souza:

O öğrencilerin bağlantılarını kayıt ettirmeleri gerekirdi; yürüyen bir sponsorluk anlaşması olan insanları hepimiz tanıyoruz. Ama artık ne zaman biri girişimimizi eleştirmeye kalkışsa insanlar ona para yiyip yemediğini soruyor. Bu ters tepki, anti-kali kampanyasına kesinlikle zarar veriyor.

Birilerinin girişimimizle bir halkla ilişkiler firması tutacak kadar ilgilenmesini bir iltifat olarak görüyorum. Başından beri çalışmamızın diğer okullardaki insanlara da ilham vereceğini ummuştuk ve bu yaşananlar şirketlerin de aynı şekilde düşündüğü anlamına geliyor.

Ulusal Kaliagnozi Derneği başkanını bir konuşma yapması için kampüsümüze davet ettik. Önceleri ulusal bir grubu işin içine karıştırmak istediğimizden emin değildik, çünkü onların öncelikleri bizimkinden farklı; onlar güzelliğin medya tarafından kullanılış şekline odaklıyken, HYE'deki bizlerse sosyal eşitlik konusuyla daha çok ilgiliyiz. Ancak öğrencilerin Wyatt/Hayes'in yaptıklarına verdiği tepkilerin şekline bakıldığında, medyanın nüfuz edici etkisinin varmak istediğimiz yere ulaşmamızı sağlayacak güce sahip olduğu açıkça görülüyor. Girişimimizin onaylanmasını sağlamak için en iyi şansımız insanların reklamcılara duyduğu öfkeden faydalanmak. Daha sonra da bunu sosyal eşitlik takip edecek.

***

Ulusal Kaliagnozi Derneği Başkanı Walter Lambert'ın Pembleton'da yaptığı konuşmadan bir alıntı:

Kokaini düşünün. Doğal formunda, yani bir koka yaprağıyken kendince bir cazibesi vardır, fakat bir sorun teşkil edecek kadar değil. Lakin onu öğütüp arıtırsanız zevk reseptörlerinizi alışılmadık bir yoğunlukta etkileyen bir bileşim elde ederseniz. İşte o zaman bağımlılık yapıcı olur.

Reklamlar sağ olsun, güzellik de benzer bir süreçten geçti. Evrim bize güzelliğe tepki veren bir devre kazandırdı –ona görsel korteksimizin zevk reseptörü deyin– ve doğal ortamımızdayken buna sahip olmak iyi bir şeydi. Ama milyonda birlik bir ten ve kemik yapısına sahip birini alıp, ona profesyonel bir makyaj ve rötuş eklediğinizde karşınızdaki şey artık doğal güzellik değildir. Farmakolojik boyutta bir güzellik, iyi görünme kokaini elde etmiş olursunuz.

Biyoloji uzmanları bunu 'normalüstü uyarıcı' olarak adlandırır; bir anne kuşa plastikten yapılma, kocaman bir yumurta gösterirseniz gerçek yumurtalarının yerine bunun üstünde kuluçkaya yatar. Madison Caddesi çevremizi bu türden bir uyarıcıyla, bu görsel uyuşturucuyla doygunlaştırır. Güzellik reseptörlerimiz başa çıkabileceklerinden daha fazla uyarıcıya maruz kalıyor; tek bir gün içerisinde atalarımızın bir ömür boyunca gördüğünden daha fazla güzelliğe şahit oluyoruz. Ve bunun sonucunda da o güzellik yavaş yavaş hayatlarımızı mahvediyor.

Peki nasıl? Her uyuşturucu nasıl bir sorun hâline geliyorsa öyle, yani diğer insanlarla olan ilişkilerimize karışarak. Süper modellerle karşılaştırılamadıkları için sıradan insanların görüntüsü karşısında memnuniyetsizliğe kapılıyoruz. İki boyutlu görseller zaten yeterince kötü, ama speksler aracılığıyla reklamlar artık bir süper modeli tam karşınıza getirip onunla göz teması kurabilmenizi sağlıyor. Yazılım şirketleri size randevularınızı hatırlatacak tanrıçalar sunuyor. Sanal bir sevgiliyi gerçek bir kız arkadaşa yeğleyen erkekleri hepimiz duymuşuzdur, fakat bundan etkilenenler sadece onlar değil. Etrafımızdaki görkemli dijital görüntülerle ne kadar çok vakit geçirirsek gerçek insanlarla olan ilişkilerimiz de o kadar zarar görüyor.

Hem bu imgelerden kaçıp hem de modern dünyada yaşamanın mümkünatı yok. Yani bu alışkanlığımızdan kaçamayız; çünkü

güzellik, gözlerinizi tam anlamıyla sürekli kapalı tutmadığınız takdirde uzak duramayacağınız bir uyuşturucudur.

Ya da daha doğrusu şimdiye kadar öyleydi. Artık kendinize bu uyuşturucuyu engelleyen, ama görmeye devam etmenize izin veren ikinci bir göz kapağı çifti edinebilirsiniz. Yani kaliagnozi. Bazı insanlar bunu bir aşırılık olarak tanımlıyor, bense tam da olması gereken şey diyorum. Teknoloji bugüne dek hep duygusal tepkilerimiz aracılığıyla bizleri manipüle etmek için kullanıldı; o yüzden artık onu kendimizi korumak için kullanmaya başlamamız gayet adil.

Tam şu anda elinizde muazzam bir etki yaratma fırsatı var. Pembleton öğrencileri daima her türden ilerici hareketin öncüsü olmuştur; burada vereceğiniz bir karar ülke genelindeki tüm öğrencileri etkileyecek. Bu girişimin onaylanmasını sağlayarak, kaliagnozi yaptırarak reklamcılara genç insanların artık manipüle edilmek istemediği mesajını göndereceksiniz.

***

ÜniHaber'in bir internet yayınından:

UKD başkanı Walter Lambert'm konuşmasının ardından yapılan anketlerde Pembleton Üniversitesi öğrencilerinin %54'ünün kaliagnozi girişimini desteklediği görüldü. Ülke çapında yapılan anketlerdeyse öğrencilerin yaklaşık %28'inin benzer bir girişimi destekleyeceği sonucu çıktı, ki bu da geçen aya göre %8'lik bir artış demek.

***

Tamera Lyons:

Kokain benzetmesini yaptığında aşırıya kaçtığını düşündüm. Reklam bağımlılığını gidermek için hırsızlık yapıp çaldıklarını satan birini tanıyor musunuz?

Ama reklamlardaki iyi görünümlü kimselerle gerçek hayattakileri karşılaştırırken doğru bir noktaya değindi sanırım. Gerçek hayattaki insanlara kıyasla daha iyi göründükleri falan yok, ama farklı bir açıdan iyi gözüküyorlar.

Örneğin geçen gün kampüs mağazasındaydım, e-postalarımı kontrol etmem gerekiyordu ve speksimi taktığımda bir reklam oynatmakta olan bir poster gördüm. Bir şampuan tanıtımıydı, galiba Jouissance. Onu daha önce de görmüştüm, ama kalim olmadığından bu sefer gözüme farklı gözüktü. Reklamdaki manken çok... gözlerimi ondan alamıyordum. Kafeteryadaki o yakışıklı çocuğu gördüğüm andaki gibi değil; kadınla tanışmak istediğim falan yoktu. Bu daha çok... bir gün batımını izlemek gibiydi, ya da bir havai fişek gösterisini.

Orada öylece durup sadece kadına daha fazla bakabilmek için reklamı beş kez falan seyrettim. Bir insanın bu kadar, bilirsiniz işte, çarpıcı görünebileceğini hiç düşünmemiştim.

Ama sırf speksimle durmadan reklam izleyebilmek için insanlarla konuşmayı bırakacak falan da değilim. Onları izlemek oldukça yoğun bir tecrübe yaşatsa da gerçek bir insana bakmaktan tamamen farklı bir şey bu. Ayrıca hemen gidip sattıkları her şeyi satın almak gibi bir dürtüye de kapılmadım. İzlemenin harika olduğunu düşündüm, hepsi bu.

***

Maria de Souza:

Eğer Tamera'yla daha önce tanışsaydım kalisini kapattırmaması için onu ikna etmeye çalışabilirdim. Başaracağımdan şüpheliyim, kararına sıkı sıkıya bağlı görünüyor. Yine de Tamera kalinin faydalarının harika bir örneği. Onunla konuşurken bunun farkına varmadan edemiyorsunuz. Mesela bir keresinde ona ne kadar şanslı olduğunu söyledim ve o da bana, "Güzel olduğum için mi?" diye cevap verdi. Üstelik son derece samimiydi! Sanki boyundan bahsediyormuş gibiydi. Kalisi olmayan bir kadının böyle bir şey söyleyebildiğini düşünebiliyor musunuz?

Tamera dış görünüşünden hiçbir şekilde utanmıyor; kibirli ya da güvensiz biri değil ve kendini hiç utanmadan sıkılmadan güzel olarak tarif edebiliyor. Oldukça hoş biri olduğunu düşünüyorum. Onun gibi görünen pek çok kadının davranışlarında bir şey, bir gösterişsizlik olur. Ama Tamera'da bu yok. Ya da sahte bir mütevazılık gösterirler, ki bunu tespit etmek de kolaydır; fakat Tamera'da

bu da yok, çünkü kendisi *gerçekten* mütevazı. Bir kaliyle büyümemiş olsaydı böyle biri olmasına imkân yoktu. Umarım öyle kalır.

***

Annika Lindstrom, 2. sınıf öğrencisi:

Bence bu kali denen şey korkunç bir fikir. Erkeklerin beni fark etmesi hoşuma gidiyor ve bunu yapmayı bırakmaları beni ciddi anlamda hayal kırıklığına uğratır.

Bence tüm bu olanlar gerçekte güzel görünmeyen insanların kendilerini daha iyi hissetme ve kılma çabasından başka bir şey değil. Bunu yapabilmelerinin tek yolu sahip olmadıkları şeye sahip olanları cezalandırmak. Ve bu haksızlık.

Güzel olmayı kim istemez ki? İstediğiniz herkese sorun, bu girişimin arkasındakilerle konuşun. Hepsinin evet diyeceğine bahse girerim. Tamam, doğru, güzel olmak arada sırada birkaç hödük tarafından canınızın sıkılması anlamına geliyor. Böyle pislikler her zaman olur, ama bu da hayatın bir parçası. Eğer bilim insanları erkeklerin beynindeki hödüklük devresini kapatmanın bir yolunu bulursa bunu sonuna kadar desteklerim.

***

Jolene Carter, 3. sınıf öğrencisi:

Ben girişimin onaylanması yönünde oy kullanacağım, çünkü herkesin kaliye sahip olmasının işleri rahatlatacağını düşünüyorum.

İnsanlar görünüşüm nedeniyle bana her zaman iyi davranırlar ve bir yanım bundan hoşlanıyor, ama bir yanım da kendini suçlu hissediyor çünkü bunu hak edecek hiçbir şey yapmadım. Evet, erkeklerin bana ilgi göstermesi güzel, fakat birileriyle gerçek bir temas kurmak bazen zor olabiliyor. Ne zaman birinden hoşlansam ilgisinin ne kadarının bana ne kadarının dış görünümümüme yönelik olduğunu merak edip duruyorum. Bunu anlamak güç olabiliyor, çünkü başlangıçta tüm ilişkiler harikadır, bilirsiniz ya? Birbirinizin yanında rahat edip etmediğinizi ancak çok sonra anlayabiliyorsunuz. Son erkek arkadaşımla da böyle olmuştu. Çok süslenmediğim

zamanlarda yanımda olmaktan mutluluk duymuyordu, o nedenle kendimi hiçbir zaman rahat hissetmiyordum. Ama bunu fark ettiğimde ona çoktan bağlanmıştım ve beni olduğum gibi görmediğini anlamak gerçekten de acı vericiydi.

Bir de diğer kadınların yanındayken kendinizi nasıl hissettiğiniz mevzusu var tabii. Çoğu kadının bundan hoşlandığını sanmıyorum, ama kendinizi daima diğerlerinin görünüşüyle kıyaslıyorsunuz. Bazen kendimi bir yarışmadaymış gibi hissediyorum ve bunu istemiyorum.

Bir keresinde kali yaptırmayı düşünmüştüm, ama herkes yaptırmadığı sürece bir faydası olacakmış gibi görünmüyordu; sadece benim yaptırmam diğerlerinin bana olan davranışlarını değiştirmez. Ama kampüsteki herkesin kalisi olursa bunu ben de memnuniyetle yaptırırım.

***

Tamera Lyons:

Oda arkadaşım Ina'ya lise albümümü gösteriyordum ve eski erkek arkadaşım Garrett'la çektirdiğim fotoğraflara geldik. Ina onunla ilgili her şeyi öğrenmek istedi, ben de anlattım. Son sınıf boyunca birlikte olduğumuzu, onu ne kadar çok sevdiğimi, yanında kalmak istediğimi ama Garrett'ın üniversiteye başladığında bağımsız olmak istediğini... "Yani *o* mu *senden* ayrıldı demek istiyorsun?" diye sordu Ina, lafımı bitirdiğimde.

Ağzından laf alabilmek için bir süre uğraşmam gerekti; bana sinirlenmeyeceğime dair iki kere söz verdirdi. En nihayetinde de Garrett'ın o kadar yakışıklı biri olmadığını söyledi. Ben ortalama biri olduğunu düşünüyordum, çünkü kalimi kapattırdıktan sonra gözüme o kadar da farklı görünmemişti. Ama Ina ortalamanın kesinlikle altında kaldığını söyledi.

Ona benzediğini düşündüğü birkaç çocuğun fotoğrafını buldu, onlara bakarken yakışıklı olmadıklarını açıkça görebiliyordum. Yüzleri çok eblehçeydi. Sonra Garrett'ın başka bir fotoğrafına baktım ve aynı özelliklerin onda da olduğunu gördüm. Yine de onu sevimli gösteriyorlardı. En azından bana.

Sanırım söyledikleri doğru, aşk az çok kali gibidir. Birini sevdiğiniz zaman gerçekte nasıl göründüğünü fark etmiyorsunuz. Garrett'ı

başkalarının onu gördüğü gibi görmüyorum, çünkü hâlâ ona karşı bir şeyler hissediyorum.

Ina onun gibi görünen birinin benim gibi görünen birinden ayrıldığına inanamadığını, kali olmayan bir okulda benim gibi biriyle çıkmasının imkânsız olduğunu söyledi. Aynı seviyede değilmişiz.

Bu tuhaf bir düşünce. Ne zaman Garrett'la birlikte dışarı çıksak birbirimiz için yaratıldığımızı düşünürdüm. Kadere inandığımı falan söylemiyorum, ama ikimizle ilgili bir şeylerin gayet yerinde olduğuna inanırdım. O yüzden aynı okula gitsek bile kalimiz olmadan birlikte olamayacağımız düşüncesi tuhaf geliyordu. Ina'nın bunu kesinkes bilemeyeceğinin farkındayım. Ama hatalı olduğundan da emin olamıyorum.

Belki de bunun anlamı lisedeyken kalim olduğu için minnettar olmam gerektiğidir, çünkü Garrett ile beni bir araya getirdi. Bilemiyorum.

***

ÜniHaber'in bir internet yayınından:

Bugün gerçekleştirilen koordine bir hizmet-engelleme-saldırısıyla ülke genelinde kaliagnoziyi destekleyen öğrenci organizasyonlarına ait onlarca internet sitesi çökertildi. Henüz saldırıyı üstlenen olmasa da sorumluların geçen ay Amerikan Plastik Cerrahi Derneği'nin sitesini bir kaliagnozi sayfasıyla değiştiren kişilere misilleme yapmış olabileceği öne sürülüyor.

İlgili bir başka haberde, SemiyoTek Savaşçıları 'Dermatoloji' adlı yeni bir bilgisayar virüsü yayımladıklarını duyurdu. Söz konusu virüs dünya çapındaki sunuculara hızla bulaşıp videolardaki yüzlerde ve vücutlarda sivilceler, varisli damarlar ve bunun gibi şeyler görünmesine neden oldu.

***

Warren Davidson, 1. sınıf öğrencisi:

Kali yaptırmayı daha önce de düşünmüştüm, lisedeyken. Ama bu konuyu aileme nasıl açacağımı bilememiştim. O yüzden burada

bir fırsat sunduklarında şansımı denemeye karar verdim. (*Omuz silkiyor*). Bence iyi bir şey.

Hatta iyiden de öte. (*Duraksıyor*) Dış görünüşümden her zaman nefret etmişimdir. Lisedeyken bir dönem kendimi aynada görmeye bile dayanamıyordum. Ama kalim varken bunu o kadar önemsemiyorum. İnsanlara hâlâ aynı göründüğümü biliyorum fakat eskisi kadar mühim gelmiyor. Bazı insanların diğerlerine oranla çok daha iyi göründüğünü hatırlamamak kendimi iyi hissetmeme neden oluyor. Mesela geçen gün kütüphanedeki bir kıza matematik ödevinde yardım ettim, aradan bir süre geçtikten sonra da onun daha önce oldukça güzel bulduğum biri olduğunu fark ettim. Normalde kızın yanındayken oldukça gergin olmam gerekirdi, fakat kali sayesinde onunla konuşmak hiç zor olmamıştı.

Kız benim bir ucube gibi göründüğümü düşünüyordur belki, bilmiyorum, ama önemli olan *benim* kendimi bir ucube olarak görmememdi. Kali yaptırmadan evvel çok içime kapanık biriydim sanırım ve bu sadece işleri daha da kötüleştiriyordu. Şimdiyse daha rahatım.

Kendimi birdenbire harika birine dönüşmüş gibi gördüğüm falan yok ve kalinin bazı insanlara hiçbir faydasının dokunmayacağının da farkındayım, ama şahsen kendimi eskisi kadar kötü hissetmememi sağlıyor. Ve buna değer.

***

Alex Bibescu, Pembleton Üniversitesi İlahiyat Profesörü:

Bazı insanlar tüm bu kaliagnozi meselesini gereksiz bir konu, sadece makyajla ve kimlerin birileriyle çıkabilecek yaşta olup olmadığıyla ilgili bir tartışma olarak görmekte aceleci davrandılar. Lakin bu konuyu ciddi bir şekilde göz önüne aldığınızda bundan çok daha derin olduğunu görebilirsiniz. Antik çağlardan beri batı uygarlıklarının bir parçası olan, insan vücuduyla ilgili oldukça kadim bir kararsızlığı yansıtıyor.

Bildiğiniz gibi kültürümüzün temelleri fiziksel ve bedensel güzelliğin yüceltildiği Antik Yunanistan'a dayanır. Bununla birlikte ruhu bedenden üstün tutan tek tanrılı dinimizin gelenekleri de kültürümüzün içine bütünüyle işlemiştir. Bu iki eski çekişmeli güç bir kez daha, bu kez kaliagnozi tartışması biçiminde tekrar şahlanıyor.

Kali taraftarlarının çoğunun kendilerini modern, laik liberaller olarak gördüğünü ve tek tanrılı dinlerden etkilendiklerini hiçbir şekilde kabul etmeyeceklerini düşünüyorum. Ama kaliagnoziyi savunan diğer insanlara da bir bakın: muhafazakâr dinci gruplar. Tek tanrılı üç büyük inancın –Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık– tamamında da kaliyi genç üyelerini yabancıların cazibesinden korumak için kullanmaya başlayan topluluklar var. Bu müştereklik bir rastlantı değil. Liberal kali taraftarları 'tenin cazibesine karşı koymak' gibi bir dil kullanmayabilirler belki ama onlar da kendi açılarından fiziksel zevklere karşı koymakla ilgili aynı geleneği takip ediyorlar.

Gerçekten de, tek tanrılı dinlerden etkilenmediklerini hakkıyla iddia edebilecek kali destekçisi tek grup NeoZihin Budistleridir. Bu tarikatın üyeleri kaliagnoziyi aydınlanmış zihne giden bir adım olarak görür, çünkü bu yöntem insanın aldatıcı farkları algılamasını engeller. NeoZihin tarikatı, nörostatın bir meditasyon destekleyicisi olarak serbestçe kullanılmasına açıktır, ki bu da tamamen farklı türde bir radikal duruştur. Modern liberallerin ya da muhafazakâr dindarların arasında buna sempati duyan çok fazla kişi bulabileceğinizden şüpheliyim!

Gördüğünüz gibi bu çekişme sadece reklamlarla ve kozmetikle değil, zihin ile beden arasındaki ilişkide nelerin münasip olduğuna karar vermekle de alakalı. Doğamızın fiziksel yanını minimize ettiğimizde farkındalığımız daha da mı artıyor? Bunun derin bir mevzu olduğunu kabul etmeniz gerek.

***

Joseph Weingartner:

Kaliagnozi keşfedildikten sonra araştırmacılardan bazıları, denekleri ırksal ya da etnik farklılıklara kör kılmayı sağlayacak benzer bir durum yaratmanın mümkün olup olmadığını merak etmeye başladı. Çeşitli denemelerde bulunsalar da –yüz tanımayla ortaklaşa çalışan çeşitli kategorilendirme seviyelerini zayıflatmak ve bunun gibi şeyler– elde edilen defisitler tatmin edici olmaktan uzaktı. Çoğu zaman denekler sadece benzer simalı bireyleri ayırt etmekte güçlük çekiyordu. Hatta testlerden biri Fregoli Sendromu'nun

iyi huylu bir çeşidini üretmiş; deneğin karşılaştığı herkesi akrabası sanmasına neden olmuştu. Herkese kardeşiniz gibi muamele etmek pek de arzu edilen bir durum değildi maalesef.

Nörostat tedavileri kompulsif davranış gibi problemler için yaygın olarak kullanılmaya başlandığında pek çok kişi 'zihin programlamanın' nihayet gerçek olduğunu düşündü. İnsanlar doktorlarına eşleriyle aynı cinsel hazları alıp alamayacağını sormaya başladı. Medyadaki uzmanlar insanların bir hükümete, kuruluşa, fikre veya dine sadakat gösterecek şekilde programlanabilmesi ihtimali karşısındaki endişelerini dile getirdiler.

Doğrusu şu ki hiç kimsenin düşüncelerinin içeriğine erişimimiz yok. Kişiliğinizi genel yönleriyle şekillendirebilir, beyninizin doğal özelliklerinde kalıcı değişiklikler yapabiliriz, ama bunlar ziyadesiyle kaba ayarlamalar. Göçmenlerden, Marksist doktrinden ya da ayak fetişizminden bilhassa nefret etmenizi sağlayacak bir sinir yolu yok. Eğer zihin programlaması yapabilecek seviyeye gerçekten de ulaşırsak işte o zaman 'ırk körlüğü' yaratabiliriz, ama o güne dek en iyi umudumuz eğitim.

***

Tamera Lyons:

Bugün sınıfta ilginç bir olay yaşadım. Fikirler Tarihi dersine bir asistan öğretmen geliyor, adı Anton. Ve bize çekici birini tanımlamakta kullandığımız pek çok kelimenin eskiden büyü için kullanıldığından bahsediyordu. Örneğin 'cezbetmek' kelimesi aslında bir büyüye tekabül ediyormuş, 'çekicilik' de öyle. 'Büyüleyici' kelimesindeyse bu durum oldukça bariz. Anton bundan bahsettiğinde, "Evet," diye düşündüm, "aynen öyle." İyi görünümlü birini görmek gerçekten de bir büyüye maruz kalmak gibi.

Anton daha sonra büyünün, birinin içinde aşk ve arzu uyandırmak için nasıl kullanıldığını anlattı. Ve 'cezbetmek' ve 'çekicilik' kelimelerini düşündüğümde bu da çok mantıklı geldi. Çünkü güzel birini görmek âşık olmuş gibi hissetmenize neden oluyor. Sadece bakarak bile güzel birilerine vurulduğunuzu düşünüyorsunuz.

Bunun üzerine Garrett'la tekrar bir araya gelebilmemin bir yolu olabileceğini düşündüm. Çünkü eğer kalisi olmasaydı belki de

bana tekrar âşık olabilirdi. Bizi bir araya getiren şeyin kali olabileceğini söylediğim zamanı hatırlıyor musunuz? Eh, belki de şu anda bizi birbirimizden ayıran şey de yine kalidir. Garrett gerçekte nasıl göründüğüme şahit olduğunda beni yeniden isterdi belki.

Garrett bu yaz on sekizine bastı, ama kalisini kapattırmadı, çünkü bunun önemli olmadığını düşünüyor. Artık Northrop Üniversitesi'ne gidiyor. Ona telefon ettim, sadece bir arkadaş olarak. Ve havadan sudan konuşurken laf arasında Pembleton'daki kali girişimi hakkında ne düşündüğünü sordum. Niçin bu kadar yaygara koparıldığını anlamadığından bahsetti; ben de ona artık bir kalim olmamasından ne kadar memnun olduğumu, bunu onun da denemesi gerektiğini, böylece iki tarafı da anlayabileceğini söyledim. Bunu mantıklı buldu. Gerçi çok da üzerinde durmadı ama yine de heyecanlanmama yetti.

***

Daniel Taglia, Pembleton Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Profesörü:

Öğrencilerin girişimi fakülteyi alakadar etmez, ama oylamayı geçerse kaliagnozi yaptırmamız için üzerimizde bir baskı oluşacağı açık. O yüzden buna kati surette karşı çıktığımı söylemek için erken olduğunu düşünmüyorum.

Bu, sadece son zamanlarda ipini koparan politik doğruculuğun en son örneği. Kaliyi destekleyen kişiler iyi niyetli olsalar da yaptıkları asıl şey bizi çocuk yerine koymak. Güzelliği kendimizi korumamız gereken bir şey olarak göstermeleri bile bir hakaret. Sonra bir bakmışsınız bir öğrenci organizasyonu yetenekli bir şarkıcıyı veya müzisyeni dinlediğimizde kendimizi kötü hissetmeyelim diye hepimizin müzik agnozisi yapması için ısrar ediyor.

Olimpiyatlardaki atletleri izlerken kendinize olan saygınızı mı yitiriyorsunuz? Tabii ki hayır. Tam tersine, şaşırıyor ve hayranlık duyuyorsunuz; böylesine mükemmel insanların var olması size ilham veriyor. Peki neden güzellik için de aynı şeyi hissedemeyelim ki? Feminizm böyle bir tepki verdiğimizde bizi özür dilemeye mecbur kılar. Estetiği politikayla değiştirmek ister ve ne kadar başarılı olursa bizi de o kadar kısıtlar.

Bir dünya güzelinin huzurunda olmak, dünya çapında ünlü bir sopranonun huzurunda olmak kadar heyecan vericidir. Yetenekli bireyler o yeteneklerden faydalanan yegâne kişiler değildir; onlardan *hepimiz* faydalanırız. Yoksa *faydalanabiliriz* mi demeliyim? Kendimizi bu fırsattan mahrum bırakmak bir suçtur.

***

Etik Nanotıp Topluluğu tarafından yayımlanan bir reklam:
Ses kaydı:

Arkadaşlarınız size kalinin ne kadar havalı, ne kadar akıllıca bir şey olduğunu mu söylüyor? O zaman belki de kaliyle büyümüş kimselerle konuşmalısınız.

"Kalimi kapattırdıktan sonra alımsız biriyle ilk karşılaşmamda irkildim. Aptalca olduğunu biliyorum ama kendime hâkim olamadım işte. Kali bir yetişkin olmama yardım etmedi, beni yetişkin olmakta *alıkoydu.* İnsanlarla nasıl iletişim kuracağımı baştan öğrenmem gerekti."

"Bir grafik sanatçısı olabilmek için okula gittim. Gece gündüz demeden çalıştım, fakat bir yere varamadım. Öğretmenim bana gerekli bakış açısına sahip olmadığımı, kalinin beni estetiksel açıdan engellediğini söyledi. Kaybettiğim şeyi geri kazanmamın hiçbir yolu yok."

"Kaliye sahip olmak, ebeveynlerimi kafamın içinde taşıyormuşum da düşüncelerimi sansürlüyorlarmış gibi. Artık onu kapattırdığım için ne tür bir işkenceyle büyüdüğümün farkındayım."

Ses kaydı:

Kaliagnoziyle büyüyen kişilerin bunu tavsiye etmemesinin sizin için bir anlamı olması gerekmez mi?

Onların bir seçme şansı yoktu, ama sizin var. Arkadaşlarınız ne derse desin beyin hasarı iyi bir şey değildir.

***

Maria de Souza:

Etik Nanotıp Topluluğu'nu daha önce hiç duymamıştık, bu yüzden haklarında biraz araştırma yaptık. Biraz uğraşmamız gerekti ama sonuç olarak bir taban organizasyonu değil, paravan bir

halkla ilişkiler şirketi oldukları ortaya çıktı. Kısa bir süre önce birkaç kozmetik firmasının bir araya gelmesiyle kurulmuş. Reklamda oynayan kişilere ulaşamadık, bu yüzden söylediklerinin ne kadarının doğru olduğunu bilemiyoruz. Tabii eğer hepsi yalan değilse... Anlattıkları doğru olsa bile herkes için geçerli olmadığı kesin; kalisini kapattıran pek çok kişi kendini iyi hissediyor. Ve kaliyle büyüyen grafik sanatçıları olduğu da bir gerçek.

Bu bana kali hareketi yeni yeni başladığı sıralarda bir mankenlik ajansı tarafından yayınlanan eski bir reklamı hatırlatıyor. Yalnızca bir süper modelin yüzünden ibaretti ve altında şöyle yazıyordu: "Onun güzelliğini göremediğiniz zaman bu kimin zararına olacak? Onun mu, sizin mi?" Bu yeni kampanya da temel olarak "Üzüleceksiniz," diyerek aynı mesajı iletiyor, fakat ukalaca bir üslup takınmak yerine daha kaygılı ve uyarıcı bir tonu var. İşte bu klasik halkla ilişkiler; kulağa güzel gelen bir ismin arkasına saklan ve üçüncü bir tarafın müşterinin çıkarlarıyla ilgilendiği izlenimini yarat.

***

Tamera Lyons:

O reklamın son derece aptalca olduğunu düşünüyorum. Girişimi desteklediğim falan yok, insanların kaliye evet oyu vermesini istemiyorum, ama bunu yanlış nedenlerden dolayı da reddetmemeliler. Kaliyle büyümek sizi sakatlamaz. Kimsenin benim için üzülmesine gerek yok. Durumla gayet iyi başa çıkıyorum. Hatta tam da bu yüzden insanların girişime karşı oy kullanması gerektiğini düşünüyorum, çünkü güzelliği görmek iyi bir şey.

Her neyse, Garrett'la tekrar konuştum. Bana kalisini kapattırdığını, şimdiye kadar her şeyin yolunda olduğunu, fakat biraz tuhaf hissettiğini söyledi. Ben de ona ilk başta benim de öyle hissettiğimi anlattım. Kalimi kapattıralı sadece birkaç hafta olmasına rağmen bir profesyonel gibi davranmam biraz komikti bence.

***

Joseph Weingartner:

Araştırmacıların kaliagnoziyle ilgili sorduğu ilk soru bir 'dağılma etkisi,' yani karşınızdaki kişinin yüzü dışındaki güzelliklerini görmenizi etkileyen bir yanı olup olmadığıydı. Cevap çoğunlukla 'hayır'dı. Kaliagnozikler diğer insanlarla aynı şeylere bakmaktan hoşlanıyormuş gibi görünüyordu. Yine de olası yan etkileri görmezden gelemezdik.

Mesela prosopagnozi hastalarında gözlemlenen dağılma etkilerini göz önüne alalım. Mandıra çiftçiliği yapan bir prosopagnozi hastası, ineklerini artık birbirinden ayırt edemediğini fark etmişti. Bir başkasıysa aynı şeyi araba modelleri için söylemişti, tabii eğer böyle bir şeye *inanabilirseniz*. Bu olaylar yüz tanıma modülümüzü bazen farklı işler için de kullandığımızı açığa çıkardı. Örneğin, bir arabanın yüz gibi göründüğünü düşünmesek de nörolojik seviyede ona öyleymiş gibi muamele ederiz.

Kaliagnoziklerde de benzer dağılma etkileri olabilir, fakat prosopagnoziye kıyasla daha güç algılandığı için herhangi bir dağılmayı ölçmek daha zor. Söz gelimi, modanın arabaların görünümünde oynadığı rol, yüzlerdeki rolüne kıyasla çok daha büyüktür ve en güzel aracın hangisi olduğuna dair çok az fikir birliği oluşur. Bazı modelleri diğer kaliagnozikler kadar beğenmeyen birileri varsa bile henüz bundan şikâyetçi olmak için öne çıkmadı.

Bir de güzellik-tanıma modülümüzün simetriye karşı gösterdiğimiz estetik reaksiyonda oynadığı rol var tabii. Simetriye pek çok farklı alanda –tablolar, heykeller, grafik tasarımları– değer vermemize rağmen asimetriyi de takdir ederiz. Sanata verdiğimiz tepkilere katkıda bulunan bir sürü faktör var ve içlerinden biri bilhassa başarılı olduğunda çok fazla fikir birliğine varamıyoruz.

Kaliagnozi topluluklarının daha az sayıda yetenekli sanatçı çıkardığını görmek ilginç olabilirdi, ama öyle bireylerin genel nüfusta bile ne kadar nadir görüldüğünü göz önüne alırsak istatistiksel açıdan anlamlı bir araştırma gerçekleştirmek zor olur. Emin olduğumuz tek şey kaliagnoziklerin bazı portreler karşısında daha suskun kaldıkları, lakin bu tek başına bir yan etki değil; portreler, yarattıkları etkinin en azından bir kısmını süjenin yüz ifadesinden elde eder.

Bazı insanlar için tüm etkiler çok fazladır elbette. Ailelerin çocuklarına kaliagnozi yaptırmak istememesinin sebeplerinden biri de

budur; evlatlarının Mona Lisa'yı takdir edebilmesini, mümkünse onun varisini yaratmalarını isterler.

***

Marc Esposito, Waterston Koleji 4. sınıf öğrencisi:

Şu Pembleton şeysi kulağa çok çılgınca geliyor. Bir kandırmaca aracı olarak kullanıldığını görebiliyorum. Bilirsiniz ya, şey gibi, bir arkadaşınıza ona bir kız ayarladığınızı ve fıstık gibi biri olduğunu söylersiniz, ama aslında gudubetin tekidir ve eleman aradaki farkı anlayamadığı için size inanır. Bu komik olurdu aslında.

Fakat şu kali denen şeyi kendime yaptırmayacağıma adım gibi eminim. Ben güzel kızlarla çıkmak istiyorum. Neden standartlarımı düşürecek bir şey yapmak isteyeyim ki? Tamam, doğru, bazı geceler tüm fıstıklar başkaları tarafından kapılmış olur ve arta kalanlarla yetinmen gerekir. Ama bira da zaten bunun için var, değil mi? Durmadan bira gözlüğü takmak gibi bir niyetim yok.

***

Tamera Lyons:

Dün gece yine Garrett'ı aradım ve birbirimizi görebilmek için görüntülü konuşmaya geçmek ister mi diye sordum. O da tamam dedi.

Her şey çok normalmiş gibi davranmaya çalışsam da aslında bu ana çok hazırlanmıştım. Ina bana makyaj yapmayı öğretse de henüz bu konuda çok iyi değilim, o yüzden makyajlıymış gibi görünmenizi sağlayan şu telefon uygulamalarından birini satın aldım. Ayarını sadece azıcık açtım ve bence görünüşümü gerçekten de değiştirdi. Belki de fazla kaçırdım, Garrett'ın ne kadarını fark ettiğini bilmiyorum, ama olabildiğince güzel görünmek istiyordum.

Görüntülü konuşmaya geçtiğimiz anda tepki verdiğini fark ettim. Sanki gözleri falan büyüdü. "Harika görünüyorsun," filan dedi, ben de teşekkür falan ettim. Sonra utandı ve kendi görünüşüyle ilgili bazı şakalar yapmaya başladı. Ben de ona görünüşünden hoşlandığımı söyledim.

Bir müddet boyunca konuştuk ve tüm o süre zarfında bana baktığının son derece farkındaydım. Güzel bir hisli. Benimle

tekrar çıkmayı düşündüğünü sanıyorum, fakat sadece hayal kuruyorumdur belki de.

Bir dahaki sefere bir hafta sonu beni ziyarete gelmesini önerebilirim, ya da ben Northrop'a giderim. Bu gerçekten de süper olurdu. Gerçi ondan önce kendi kendime makyaj yapabildiğimden emin olmam gerek.

Benimle tekrar çıkmak isteyeceğinin bir garantisi olmadığını biliyorum. Kalimi kapatmak ona olan sevgimi azaltmadı, o yüzden Garrett'ın da bana olan sevgisi artmayabilir pekâlâ. Yine de umuyorum.

***

Cathy Minami, 3. sınıf öğrencisi:

Kalinin kadınlar için iyi bir şey olduğunu söyleyen herkes baskıcı kesimlerin propagandasını yayıyor, boyun eğmenin aslında himaye altına alınmak olduğunu iddia ediyor demektir. Kaliyi destekleyenler güzel kadınları öcü gibi göstermek istiyor. Güzellik ona sahip olan kadar onu görene de memnuniyet verir, fakat kali hareketi güzelliklerinden memnuniyet duydukları için kadınların kendilerini suçlu hissetmesine sebep oluyor. Bu sadece seksapelliği bastırmak için kullanılan bir başka patriarşik hareket ve pek çok kadın bir kez daha bunu yuttu.

Evet, güzellik bir zulüm aracı olarak kullanıldı elbette ama bunun çözümü onu ortadan kaldırmak değil; insanları tecrübelerinin kapsamını kısıtlayarak özgürleştiremezsiniz. Bu tam bir Orwellcilik olur. İhtiyacımız olan şey kadınların büyük bir kısmına kendilerini kötü hissettirmektense hepsinin kendisiyle barışık olmasını sağlayan, kadın merkezli bir güzellik konsepti.

***

Lawrence Sutton, 4. sınıf öğrencisi:

Walter Lambert'ın neden bahsettiğini çok iyi biliyorum. Ben olsam aynı şekilde dile getirmezdim ama bir süredir ben de aynı şekilde düşünüyorum. Birkaç yıl önce, bu girişim ortaya çıkmadan önce kendime kali yaptırdım; çünkü daha önemli şeylere konsantre olmak istiyordum.

Ödevden başka bir şey düşünmediğimi kastetmiyorum; bir kız arkadaşım var ve ilişkimiz iyi gidiyor. Bu değişmedi. Değişen şey reklamlara verdiğim tepkiler. Önceleri bir dergi standının yanından geçtiğim veya bir reklam gördüğüm zaman ilgimin hafifçe o tarafa çekildiğini hissedebiliyordum. Sanki beni zorla uyarmaya çalışıyorlarmış gibiydi. Cinsel anlamda uyarılmaktan bahsetmiyorum, daha çok içgüdüsel seviyede cezbetmeye çalışıyorlardı beni. Ve otomatikman karşı koyar, o sırada ne yapıyorsam ona devam ederdim. Ama yine de dikkatim dağılır, normalde başka yerlerde kullanabileceğim enerjimi tüketirdi.

Ama kali yaptırdığımdan beri o çekimi hissetmiyorum. Kali beni o dikkat dağınıklığından kurtardı ve enerjimi bana geri verdi. O yüzden tamamen arkasmdayım.

***

Lori Harber, Maxwell Koleji 3. sınıf öğrencisi:

Kali tırsaklara göre. Ben karşı koymaktan yanayım. Kökten çirkinleşmekten. Güzel insanların görmesi gereken şey bu.

Geçen sene bu zamanlarda burnumu kaldırttım. Göründüğünden daha zor, tıbbi bir işlem; sağlıklı kalmanız için kıllardan bazılarının içeri itilmesi gerekiyor ki tozları yakalayabilsinler. Ve şu gördüğünüz kemik (tırnağıyla burnuna dokunur) gerçek değil, seramikten yapılma. Gerçek kemiğinizi böyle bir işleme maruz bırakmak mikrop kapma riskine girmek anlamına geliyor.

İnsanların benden korkması hoşuma gidiyor, hatta bazen yemek yiyenlerin iştahını bile kaçırıyorum. Ama asıl mesele insanları korkutmak *değil*, çirkin birinin güzel birini kendi oyununda yenmesi. Sokakta yürürken güzel bir kadından daha fazla bakış topluyorum. Beni bir mankenin yanındayken görseydiniz hangimiz ilginizi daha çok çekerdi? Tabii ki ben. Bakmak istemezsiniz, ama bunu yine de yaparsınız.

***

Tamera Lyons:

Dün gece Garrett'la yine konuştuk ve konu başka biriyle çıkıp çıkmadığımıza geldi. İlgisiz görünmeye çalıştım, birkaç kişiyle takıldığımı ama hiçbirinin ciddi olmadığını söyledim.

Ben de aynısını ona sordum. Başlarda biraz utandıysa da sonunda üniversitedeki kızlarla ciddi anlamda yakınlaşmayı zor bulduğunu, beklediğinden daha çetin bir iş çıktığını söyledi. Şimdiyse buna sebep olan şeyin dış görünüşü olduğunu düşünüyor.

"Hiç alakası yok," dedim, fakat başka ne söylemem gerektiği hakkında hiçbir fikrim yoktu. Bir yanım Garrett başka biriyle çıkmadığı için memnundu, diğer yanım ona üzülüyordu, başka bir yanımsa sadece şaşırmıştı. Yani o zeki, komik ve harika bir çocuk. Bunları sırf onunla çıktığım için söylemiyorum. Lisedeyken çok popülerdi.

Ama sonra Ina'nın söylediklerini hatırladım. Sanırım zeki ve komik olmak başkalarıyla aynı seviyede olmanız için yeterli değil, aynı zamanda eşit derecede iyi de görünmek zorundasınız. Eğer Garrett güzel kızlarla konuşuyorsa onun kendileriyle aynı seviyede olduğunu düşünmüyor olabilirler.

Sohbetimiz sırasında konunun üzerine çok gitmedim, bundan bahsetmek istemediğini düşündüm çünkü. Ama daha sonra eğer birbirimizi ziyaret edeceksek onun buraya gelmesindense benim Northrop'a gitmemin kesinlikle daha iyi olacağına karar verdim. Aramızda bir şeyler olmasını umduğum ortada, fakat aynı zamanda eğer okulundaki insanlar bizi beraber görürlerse daha iyi hissedebileceğini de düşündüm. Çünkü bunun bazen işe yaradığını biliyorum; eğer havalı biriyle takılırsanız hem siz kendinizi havalı hissedersiniz hem de diğer insanlar sizi öyle görür. Ben de süper havalı sayılmam ama sanırım insanlar dış görünüşümden hoşlanıyor, o yüzden bunun işe yarayabileceğini düşündüm.

***

Ellen Hutchinson, Pembleton Üniversitesi sosyoloji profesörü:

Bu girişimi başlatan öğrencilere hayranlık duyuyorum. İdealizmleri bana cesaret veriyor, lakin amaçları konusunda karışık hisler içerisindeyim.

Benim yaşımdaki diğer herkes gibi ben de zamanın dış görünümüme yaptığı etkileri kabullendim. Alışmak kolay değildi, yine de görünümümden memnun olacağım bir noktaya ulaştım. Bununla birlikte herkesin kali kullandığı bir topluluğun neye benzeyeceğini

merak ettiğimi inkâr edemem; belki de bundan böyle genç bir kadın odaya girdiğinde orada bulunan benim yaşlarımdaki başka bir kadın birdenbire görünmez olmaz.

Peki gençken kali yaptırmak ister miydim? Bilmiyorum. Yaşlanırken hissettiğim bazı sıkıntılardan beni kurtaracağına eminim. Ama gençken dış görünüşümden *hoşlanıyordum*. Ondan vazgeçmeyi istemezdim. Yaşlandıkça getirilerinin götürülerine ağır basmasının bir anlamı olacağından emin değilim.

Ve bu öğrenciler gençliklerinin güzelliğini hiçbir zaman kaybetmeyebilirler. Gen terapilerinin gelişmesiyle birlikte muhtemelen onlarca yıl, hatta belki de tüm ömürleri boyunca genç gözükecekler. Benim yaptığım ayarlamaları hiçbir zaman yapmak zorunda kalmayabilirler, ki bu durumda kali yaptırmak onları sonraki acılardan bile kurtaramayabilir. O nedenle gençliğin verdiği zevklerden birinden gönüllü olarak vazgeçebilecekleri fikri neredeyse gurur kırıcı. Bazen onları silkeleyip, "Hayır!" demek istiyorum, "Sahip olduğunuz şeyin farkında değil misiniz?"

Gençlerin inandıkları şeyler için savaşmalarını her zaman sevmişimdir. Gençken hayatımızı boşa harcadığımız klişesine inanmamanın sebebi de bu zaten. Fakat bu girişim o klişeyi gerçeğe yaklaştırabilir ve bunun olmasından nefret ederim.

***

Joseph Weingartner:

Kaliagnoziyi bir günlüğüne denedim, sınırlı bir süreliğine çeşitli agnozileri de öyle. Bunu pek çok nörolog yapar, böylece hastalarımızı daha iyi anlar ve onlarla empati kurabiliriz. Ama hastalara bakmıyor olsaydım bile kaliagnoziyi uzun süre kullanamazdım.

Kaliagnozi ile bir insanın sağlığını gözle ölçme yeteneği arasında hafif bir ilişki vardır. Sizi karşınızdaki kişinin ten rengi gibi şeylere karşı kör etmiyor elbette; kaliagnozikler bir hastalığın belirtilerini diğer herkes kadar iyi teşhis edebilir, bu genel idrakin kusursuz bir şekilde halledebildiği bir şeydir. Ama bir hastayı tetkik etmekte olan bir doktorun en küçük emarelere karşı bile uyanık olması gerekir; bazen teşhis koyarken içgüdülerinizi kullanırsınız ve kaliagnozi böyle durumlarda bir handikap oluşturabilir.

Beni kaliagnoziyi devamlı surette kullanmaktan alıkoyan tek şeyin profesyonel gereklilikler olduğunu iddia edersem ikiyüzlülük etmiş olurum elbette. Sorulması gereken asıl soru, sadece laboratuvar araştırmaları yapsaydım ve hastalarla hiçbir şekilde muhatap olmasaydım kaliyi seçip seçmeyeceğim. Ve buna cevabım hayır olurdu. Pek çok diğer insan gibi ben de güzel bir yüze bakmaktan keyif alıyorum, fakat kendimi, bunun değer yargılarımı etkilemeyeceği kadar yetişkin hissediyorum.

***

Tamera Lyons:

Buna inanamıyorum, Garrett kalisini yine açtırdı.

Dün gece yine telefonla konuşuyorduk, sıradan şeylerden. Ona görüntülü konuşmaya geçmek ister mi diye sordum. "Tamam," falan dedi ve öyle yaptık. Derken bana geçen seferki gibi bakmadığını fark ettim. Bunun üzerine ona her şeyin yolunda olup olmadığını sordum, o da bana kalisini tekrar açtırdığını söyledi.

Bunu yaptığını, çünkü dış görünüşünden hoşlanmadığını dile getirdi. Ona birinin görünüşüyle ilgili bir şey söyleyip söylemediğini sordum ve eğer öyleyse görmezden gelmesi gerektiğini öğütledim, fakat alakası olmadığını söyledi. Aynada kendisine baktığında gördüğünden hoşlanmıyormuş. "Neden bahsediyorsun sen böyle? Bence çok tatlı görünüyorsun," falan dedim. Bir şans daha vermesini, karar vermeden önce kalisi kapalıyken daha fazla vakit geçirmesi gerektiğini falan filan söyledim. Düşüneceğim dediyse de ne yapacağı hakkında herhangi bir fikrim yok.

Her neyse, daha sonra ona dediklerim hakkında uzun uzadıya düşündüm. Bu lafları kaliden hoşlanmadığım için mi etmiştim, yoksa beni gerçekte olduğum gibi görmesini arzuladığımdan mı? Demek istediğim, tabii ki bana nasıl baktığından hoşlanıyor, bunun bizi bir yerlere getireceğini umuyorum ama kendimle de çelişmiyorum, değil mi? Eğer kaliyi her daim destekleyen biri olsaydım, fakat iş Garrett'a geldiğinde bir istisna yapsaydım o zaman farklı olurdu. Ama ben kaliye karşıyım, o yüzden bu öyle bir şey değil.

Ah, kimi kandırıyorum? Garrett'ın kalisini kapatmasını kendi çıkarım için istiyorum, kali karşıtı olduğum için değil. Hatta ona o

kadar karşı bile değilim, bunu sadece gereklilikten ötürü yapıyorum. Kimsenin kalinin doğru bir şey olduğuna benim adıma karar vermesini istemiyorum, ne ailemin ne de bir öğrenci organizasyonunun. Ama başkaları kendileri için kali yaptırmaya karar verirse de bununla bir sorunum yok. O yüzden kendi kararını kendisinin vermesi için Garrett'a müsaade etmeliyim, bunu biliyorum.

Sadece hüsrana uğradım. Demek istediğim, her şeyi planlamıştım; Garrett beni karşı konulmaz bulacak ve bir hata yaptığını fark edecekti. O yüzden hayal kırıklığına uğradım, hepsi bu.

***

Maria de Souza'nın seçimden bir gün önce yaptığı konuşmadan bir bölüm:

Zihinlerimizi dilediğimiz gibi ayarlayabildiğimiz bir noktaya ulaştık. Asıl mesele bunu yapmamızın ne zaman münasip olacağı. Doğal olanın daha iyi olduğunu veya doğamızı geliştirebileceğimizi otomatikman kabul etmemeliyiz. Hangi niteliklere değer verdiğimize ve onları elde etmenin en iyi yolunun hangisi olduğuna karar vermek bize düşüyor.

Ben artık fiziksel güzelliğe ihtiyacımızın olmadığını düşünüyorum.

Kali bundan böyle hiç kimseyi güzel görmeyeceğiniz anlamına gelmiyor. Gerçek bir tebessüme şahit olduğunuzda güzelliği göreceksiniz. Cesurca veya cömertçe bir harekete şahit olduğunuzda güzelliği göreceksiniz. En önemlisi de ne zaman sevdiğiniz birine baksanız güzelliği göreceksiniz. Kalinin yaptığı tek şey yüzeydekilerin aklınızı karıştırmasına engel olmak. Gerçek güzellik kalp gözünüzle gördüğünüz şeydir ve bunu hiçbir şey gölgeleyemez.

***

Etik 4 Topluluğu basın sözcüsü Rebecca Boyer'in seçimden bir gün önce internette yaptığı konuşmadan bir bölüm:

Yapay bir ortamda katışıksız bir kali topluluğu yaratabilirsiniz belki, ama gerçek dünyada asla yüzde yüz riayet elde edemezsiniz. Kalinin zayıf yönü de bu. Kali ona sahip olan herkeste iyi çalışıyor,

fakat sadece bir kişide bile yoksa o şahıs diğerlerini kendi çıkarları için kullanabilir.

Kali yaptırmayan insanlar daima olacaktır, bunu biliyorsunuz. Onların neler yapabileceğini bir düşünün. Bir yönetici güzel işçilerini terfi ettirip çirkin olanların mevkisini düşürse bile bunu fark edemezsiniz. Bir öğretmen çekici öğrencilerini kayırıp çirkin olanları cezalandırsa bile bunu da anlayamazsınız. Nefret ettiğiniz tüm o ayrımcılıklar siz farkına bile varamadan gerçekleşebilir.

Bunların hiçbir zaman gerçeklememesi de mümkün elbette. Ama insanların her zaman doğru olanı yapacağına güvenebilseydik kaliyi asla bir çözüm olarak önermemize lüzum kalmazdı zaten. Hatta bu tür davranışlarda bulunmaya yatkın olanlar hiç yakalanma şanslarının olmadığını bildiklerinde daha da azıtırlar.

Madem görünüşçülük karşısında öfkeden deliye dönüyorsunuz o zaman kaliyi nasıl göze alabiliyorsunuz? Sizler tam da böyle bir davranış sergilendiğinde düdüğü çalması gereken kişilersiniz, lakin kali yaptırırsanız bunların farkına bile varamazsınız.

Ayrımcılıkla mücadele etmek istiyorsanız gözlerinizi açık tutun.

***

ÜniHaber'in bir internet yayınından:

Pembleton Üniversitesi öğrencilerinin desteklediği kali girişimi, yüzde altmış dörde yüzde otuz altılık bir oranla reddedildi.

Anketler seçim gününün öncesine dek çoğunluğun kaliyi desteklediğini gösteriyordu. Pek çok öğrenci daha önce evet oyu vermeyi düşündüklerini, ancak Etik Nanotıp Topluluğu'ndan Rebecca Boyer'in konuşmasını dinledikten sonra kararlarını yeniden gözden geçirdiklerini belirtti. Hem de ENT'nin kaliagnozi karşıtı kozmetik firmaları tarafından kurulduğunun daha önceden ortaya çıkmasına rağmen.

***

Maria de Souza:

Tabii ki hayal kırıklığına uğradım, fakat girişimimizin gerçekleşmesinin çok uzak bir ihtimal olduğunu zaten biliyorduk. Çoğunluğun bizi desteklemesi sürpriz olmuştu, o nedenle insanlar

fikirlerini değiştirdikleri için çok fazla hayal kırıklığına uğrayamam. Önemli olan herkesin dış görünüşün değerinden bahsetmesi ve kaliyi ciddiye alanların sayısının artması.

Ama faaliyetlerimizi durdurmayacağız, hatta önümüzdeki birkaç yıl bizim için oldukça heyecanlı geçecek. Bir speks üreticisi, her şeyi değiştirebilecek, yepyeni bir teknoloji sergiledi. Somatik pozisyon işaretçilerini spekslere yerleştirmenin ve kişiye göre ayarlamanın bir yolunu bulmuşlar. Bunun anlamı nerostatınızın yeniden programlanması için başlık takmaya veya muayenehaneleri ziyaret etmeye artık gerek kalmadığı; sadece speksinizi takabilir ve bunu kendi başınıza yapabilirsiniz. Yani kalinizi *canınız ne zaman isterse* kapatıp açabileceksiniz.

Bunun anlamı insanların kendilerini güzellikten topyekûn vazgeçmek zorunda hissetmelerinin artık bir sorun olmayacağı. Aksine, güzelliğin hangi durumlarda münasip olup olmadığı fikrini tanıtabileceğiz. Örneğin insanlar çalışırken kalilerini açık tutabilir, arkadaşlarının arasındayken de kapatabilirler. Kalinin faydalarının anlaşılacağını ve hiç değilse bile yarı-zamanlı olarak kullanılacağını düşünüyorum.

Bence kalinin nihai amacı, görgülü bir toplumda nasıl davranılacağını öğretmek olarak görülmeli. İnsanlar özel anlarda kalilerini her zaman kapatabilecek, ama toplumsal iletişim görünüşçülükten arınmış olacak. Güzelliği takdir etmek karşılıklı rızayla yapılan bir etkileşim, sadece her iki taraf da, bakan ve bakılan, kabul ettiğinde yapılan bir şey hâline gelecek.

***

ÜniHaber'in bir internet yayınından:

ÜniHaber olarak Pembleton kaliagnozi girişimiyle ilgili edindiğimiz son bilgilere göre, ENT basın sözcüsü Rebecca Boyer'in konuşması sırasında yeni bir dijital manipülasyon tekniğinin kullanıldığı ortaya çıktı. SemiyoTek Savaşçıları tarafından ÜniHaber'e gönderilen dosyalarda konuşmanın iki farklı versiyonu bulunuyor: Wyatt/Hayes'in bilgisayarlarından edinilen orijinal hâli ve internet yayınından alınan hâli. Dosyaların arasında bu iki versiyonun SemiyoTek tarafından yapılan karşılaştırmalı analizleri de yer alıyor.

Yapılan başlıca değişiklikler Bayan Boyer'in ses tonlamasında, mimiklerinde ve vücut dilinde geliştirmelere yol açıyor. Orijinal kaydı izleyenler Bayan Boyer'in performansını iyi olarak değerlendirirken değiştirilmiş versiyonunu izleyenlerse kusursuz olarak nitelendiriyor, kendisini fevkalade dinamik ve ikna edici bulduklarını belirtiyorlar. SemiyoTek Savaşçıları yaptıkları analizlerden yola çıkarak Wyatt/Hayes'in izleyicilerin duygusal tepkilerini azami seviyeye çıkarmak adına dil ötesi işlevlere ince ayar çeken yeni bir yazılım geliştirdiğine inanıyorlar. Bu da kayıtlı sunumların etkinliğini dramatik olarak artırıyor, bilhassa da speks vasıtasıyla izlendiğinde, ve kaliagnozi girişimini destekleyen pek çok kişinin oylarını değiştirmesine neden olan şey de muhtemelen bu.

***

Walter Lambert, Ulusal Kaliagnozi Derneği Başkanı:

Tüm kariyerim boyunca Bayan Boyer'e o konuşmada sağlanan karizmaya sahip sadece bir iki kişiyle karşılaştım. O tür insanlar sizi hemen hemen her şeye ikna edebilmelerini sağlayan bir tür gerçeklik-çarpıtma alanı yayar. Onların huzurundayken kendinizi mütehassis hisseder, cüzdanınızı açmaya ya da ne isterlerse yapmaya istekli olursunuz. Daha önce sahip olduğunuz tüm çekinceleri çok sonra hatırlarsınız, ama çoğunlukla artık çok geçtir. Şirketlerin yazılımlar aracılığıyla böylesine bir etki yaratabilmesi olasılığını çok korkutucu buluyorum.

Karşımızdaki bu şey başka türden bir normalüstü uyarıcı. Tıpkı kusursuz güzellik gibi ama daha tehlikeli. Güzelliğe karşı bir savunma mekanizmamız vardı, lakin Wyatt/Hayes işleri bir sonraki seviyeye taşıdı. Ve kendimizi bu tip bir iknadan korumak her zamankinden çok daha zor olacak.

Tonal agnozinin veya diğer adıyla aprosodinin ses tonlamasını duyamamanıza neden olan bir türü vardır; sadece kelimeleri duyarsınız, söyleniş şekillerini değil. Bir de mimikleri okumanıza engel olan bir agnozi türü var. Bu ikisini aynı anda yaptırmak sizi bu tür bir manipülasyondan korur, çünkü dinlediğiniz bir konuşmayı yalnızca içeriğine göre değerlendirmek zorunda kalırsınız; ne

şekilde ifade edildiği sizin için anlamsızdır. Ama her ikisini de tavsiye edemem. Alınan sonucun kaliyle alakası yok. Sesteki tonlamaları işitemediğiniz veya birinin mimiklerini okuyamadığınız takdirde başkalarıyla olan iletişiminiz sakatlanır. Yüksek-işlevli otizm gibi bir şey olur. UKD'nin bazı üyeleri protesto amaçlı olarak her iki agnoziyi de *yaptırıyor*, lakin kimse çok sayıda kişinin onları örnek almasını beklemiyor.

Yani bunun anlamı şu; yazılım geniş kitleler tarafından kullanılmaya başladığında dört bir yandan alışılmadık biçimde ikna edici şeylere maruz kalacağımız: reklamlar, basın bildirileri, vaazlar. Bir politikacı ya da general tarafından onlarca yıldır yapılmış en coşkulu konuşmaları dinleyeceğiz. Aktivistler ve kültür bozguncuları bile düzene ayak uydurabilmek için bu teknolojiyi kullanacaklar. Yazılım yeterince yaygınlaştığındaysa sinema filmleri bile bu yönteme başvuracak; herkesin performansı olağanüstü olacağından aktörlerin kabiliyetlerinin hiçbir önemi kalmayacak.

Güzelliğin başına gelen şey yinelenecek; etrafımız normalüstü uyarıcılarla doygunlaşacak ve bu da gerçek insanlarla olan iletişimimizi etkileyecek. İnternetten yayın yapan herkes Winston Churchill'in veya Martin Luther King'in mevcudiyetine sahip olduğunda, sıradan insanları ve onların dil ötesi işlevleri vasat kullanımlarını sıkıcı, ikna edicilikten uzak bulmaya başlayacağız. Gerçek hayatta etkileşime girdiğimiz kişiler bizi tatmin edemeyecek, çünkü spekslerimiz vasıtasıyla gördüğümüz projeksiyonlar kadar çekici olmayacaklar.

Nörostatı yeniden programlamaya yarayan şu spekslerin bir an önce satışa çıkmasını umuyorum. Böylece insanları video izlerken daha güçlü agnoziler yaptırmaları için cesaretlendirebiliriz belki. Özgün insan etkileşimini korumamızın tek yolu bu olabilir, yani duygusal tepkilerimizi gerçek hayata saklamak.

***

Tamera Lyons:

Bunun kulağa nasıl geleceğini biliyorum ama... şey, kalimi tekrar açtırmayı düşünüyorum.

Sebeplerinden biri bir bakıma şu ENT videosu. Bunu uydurma şirketler insanların kali kullanmasını istemediği ya da onlara öfkeli olduğum için yaptığımı falan kastetmiyorum. Mesele o değil. Ama açıklaması zor.

Onlara *kızgınım*, çünkü insanları manipüle edebilmek için hile yaptılar, adil oynamadılar. Fakat benim de Garrett'a aynı şeyi yaptığımı fark etmemi sağlayan da bu oldu. Ya da yapmak istediğimi. Onu geri kazanmak için dış görünüşümü kullanıyordum. Ve bir bakıma ben de adil oynamamış oldum.

Benim de en az reklamlar kadar kötü olduğumu kastetmiyorum! Ben Garrett'ı seviyorum, onlarsa sadece para kazanmak istiyor. Ama güzelliğin bir tür büyü olduğunu söylediğim zamanı hatırlıyor musunuz? Size bir avantaj sağlıyor ve böyle bir şeyi suistimal etmenin çok kolay olduğunu düşünüyorum. Kali ise bir insana bu tür büyülere karşı bağışıklık kazandırıyor. O nedenle Garrett'ın bağışıklığının olup olmamasını umursamamam gerektiğini düşündüm, çünkü benim de daha en başından avantaj elde etmeye çalışmamam lazımdı. Eğer onu geri alacaksam bunu adil oynayarak yapmak, beni ben olduğum için sevmesini sağlamak istiyorum.

Biliyorum, Garrett'ın kalisini tekrar açtırması benim de aynı şeyi yapmam gerektiği anlamına gelmiyor. Yüzlerin nasıl göründüğünü görmek gerçekten de hoşuma gidiyor. Ama eğer Garrett'ın bağışıklığı olacaksa benim de olmalıymış gibi hissediyorum. O zaman eşit oluruz, anlıyorsunuz ya? Ve eğer tekrar çıkmaya başlarsak belki de bahsettikleri şu yeni spekslerden de alırız. O zaman yalnız olduğumuz anlarda, baş başayken kalilerimizi kapatabiliriz.

Ayrıca kalinin başka nedenlerden ötürü de mantıklı geldiğini düşünüyorum. Şu makyaj şirketleri ve geriye kalan herkes, adil oldukları takdirde hissetmeyeceğin gereksinimler yaratmaya çalışıyor ve bundan hoşlanmıyorum. Eğer bir reklam izlerken kendimden geçeceksem bu ben istediğim için olmalı, onlar üstüme boca ettiği için değil. Gerçi şu tonal olan gibi agnozileri de yaptırmayacağım, en azından şimdilik. Belki o speksler çıktıktan sonra.

Bu durum ailemin beni kaliyle büyütmesini onayladığım anlamına gelmiyor. Hâlâ hatalı olduklarını düşünüyorum; güzellikten kurtulmanın bir ütopya yaratacağını düşünüyorlardı ve ben buna

inanmıyorum. Sorun güzellik değil, bazı insanların onu kötüye kullanması. Kali de bu işe yarıyor işte; böyle şeylerden korunmanızı sağlıyor. Bilmiyorum, annemle babamın zamanında böyle bir sorun yoktu belki de. Ama bugünlerde başa çıkmamız gereken bir şey bu.

SON

HİKÂYE NOTLARI

"Babil Kulesi"

Bu hikâye bir arkadaşımla sohbet ederken, Babil Kulesi efsanesinin İbranice okulunda kendisine öğretilen versiyonundan bahsettiğinde ortaya çıktı. O zamanlar sadece Eski Ahit'teki hâlini biliyordum ve beni çok fazla etkilemiyordu. Ama daha zarif versiyonunda kule o kadar uzundu ki yukarı çıkmak bir yıl alıyor, bir adam düşüp öldüğünde kimse yas tutmuyor, ama bir tuğla düşerse yerine yenisinin getirilmesi bir yıl süreceğinden tüm tuğla örücüler ağlıyordu.

Orijinal efsane Tanrı'ya meydan okumanın sonuçları üzerinedir. Ancak arkadaşımın öyküsü zihnimde gökyüzünde yer alan, Magritte'in *Pireneler'deki Şato* tablosundakine benzer fantastik bir şehir uyandırdı. Böyle bir şeyi hayal etmenin cesareti karşısında büyülenmiştim ve öyle bir yerde yaşamanın nasıl bir şey olacağını merak etmeye başladım.

Tom Disch bu hikâyeyi "Babilli bilim kurgu" olarak adlandırdı. Yazarken aklımda böyle bir fikir yoktu –Babilliler bu hikâyeyi gerçek dışı bulacak kadar astronomi ve fizik biliyorlardı– ama ne demek istediğini anlıyorum. Karakterler dindar kimseler olsalar da dua etmek yerine mühendisliğe güveniyorlar. Hikâyede hiçbir Tanrı boy göstermiyor; gerçekleşen tüm olaylar mekaniksel çerçevede açıklanabiliyor. Bu açıdan bakıldığında, kozmolojideki bariz farka rağmen, hikâyedeki evren bizimkini andırıyor.

"Anlamak"

Bu ciltte yer alan en eski öyküm bu ve Clarion Üniversitesi'ndeki eğitmenlerimden Spider Robinson olmasaydı hiçbir zaman yayımlanmayabilirdi. Basılması için dergilere yolladığım ilk zamanlarda pek çok ret kâğıdı almıştı, fakat eğitimime devam etmek adına Clarion'a döndüğümde Spider onu yeniden yollamam için beni cesaretlendirdi. Üzerinde biraz değişiklik yapıp tekrar gönderdim ve bu kez çok daha iyi tepkiler aldı.

Bu hikâyenin ilk tohumunu atan şey kolejdeki oda arkadaşlarımdan birinin rastgele yaptığı bir yorumdu; Sartre'nin *Bulantı*

adlı kitabını okuyordu ve kitabın başkarakteri, gördüğü her şeyi anlamsız buluyordu. Peki ya gördüğün her şeyde anlam ve düzen görürsen ne olur, diye merak etmişti oda arkadaşım. Benim için bunun anlamı artırılmış bir algı, onun anlamı da süper zekâydı. Kantitatif geliştirmelerin –daha iyi hafıza, örüntüleri daha hızlı tanımlama– kalitatif bir farka, temel olarak farklı bir bilişsellik moduna dönüştüğü nokta hakkında düşünmeye başladım.

Merak ettiğim bir diğer şey de zihnimizin nasıl işlediğini gerçek anlamda anlamanın mümkün olup olmadığıydı. Bazı insanlar zihinlerimizi anlamanın imkânsız olduğuna kesin gözüyle bakıyor, "Kendi yüzünü kendi gözlerinle göremezsin," gibi analojiler öne sürüyorlar. Bunu hiçbir zaman ikna edici bulmadım. İleride zihinlerimizi gerçekten de anlayamadığımız ("anlamanın" ve "zihnin" belirli değerleri açısından) ortaya çıkabilir, lakin beni ikna edebilmeleri için bundan çok daha inandırıcı bir sava ihtiyaçları var.

"Sıfıra Bölünme"

Şöyle görünen ünlü bir denklem vardır:

$$e^{\pi i} + 1 = 0$$

Bu denklemin türevini ilk gördüğümde ağzım hayretten bir karış açık kalmıştı. Müsaade edin, sebebini açıklamaya çalışayım.

Kurgu edebiyatında en çok hayranlık duyduğumuz şeylerden biri sonunun şaşırtıcı ama kaçınılmaz olmasıdır. Bu, tasarıma zarafet katan şeydir aynı zamanda: zekice olduğu hâlde tamamen doğal görünen bir icat. *Gerçekten de* kaçınılmaz olmadıklarını biliriz elbette; kısa bir süreliğine de olsa böyle görünmelerini sağlayan şey insanoğlunun becerisidir.

Şimdi yukarıdaki denklemi tekrar düşünün. Kesinlikle şaşırtıcı; e, π ve i sayılarını böylesine özel bir şekilde kesiştiklerinden haberiniz bile olmadan, düzinelerce farklı konuda yıllarca kullanabilirsiniz. Yine de türevi bir kez gördükten sonra bu denklemin gerçekten de kaçınılmaz olduğunu, tek yolunun bu olduğunu düşünürsünüz. Sanki mutlak bir gerçekle karşılaşmışçasına bir huşuya kapılırsınız.

Matematiğin tutarsız ve tüm o harikulade güzelliğinin sadece bir illüzyondan ibaret olduğunu öğrenmek bana öğrenebileceğiniz en kötü şey gibi göründü.

"Hayatının Hikâyesi"

Bu hikâye fiziğin çeşitli prensiplerine duyduğum ilgiden doğdu. Bu prensipleri, varlıklarını öğrendiğim günden beri ilginç bulurum, ama Paul Linke'nin eşinin göğüs kanserine karşı verdiği mücadeleyi anlattığı, *Hayattayken Zaman Uçup Gider* adlı tek kişilik gösterisini izleyene kadar onları bir hikâyede nasıl kullanabileceğimi bilmiyordum. İşte o zaman bu çeşitli prensipleri kullanarak bir insanın kaçınılmaz olana verdiği tepkiyi konu alan bir hikâye yazabileceğimi anladım. Bu fikir birkaç yıl sonra bir arkadaşımın yeni doğan bebeği hakkında yaptığı bir yorumla birleşerek hikâyenin çekirdeğini oluşturdu.

Fizikle ilgilenenler için şunu belirtmeliyim ki hikâyede yer alan Fermat'ın Asgari Zaman İlkesi'yle ilgili tartışmalar, onun kuantum mekaniksel destekleyici unsurlarının tamamını es geçiyor. KM formülasyon kendi açısından oldukça ilginç, fakat ben klasik versiyonunun metaforik ihtimallerini tercih ediyorum.

Hikâyenin ana konusuna gelirsek, muhtemelen şimdiye dek gördüğüm en kısa özeti Kurt Vonnegut'un *Mezbaha No 5*'in 25. yıl baskısı için yazdığı ön sözde görünüyor: "Stephen Hawking... geleceği görememezi kışkırtıcı bulur. Ama geleceği görmek benim için artık çocuk oyuncağı. Benim çaresiz, güven dolu bebeklerimin başına neler geleceğini biliyorum, çünkü artık hepsi birer yetişkin. En yakın arkadaşlarımın sonunun nasıl olacağını biliyorum, çünkü aralarından pek çoğu ya emekli oldu ya da öldü... Stephen Hawking'e ve benden daha genç olan herkese sözüm şu: 'Sabırlı olun. Geleceğiniz size ulaşacak ve kim olduğunuza bakmaksızın sizi seven ve tanıyan bir köpek gibi ayaklarınızın dibine uzanacak.'"

"Yetmiş İki Harf"

Bu hikâye daha önce birbirleriyle alakasız olduğunu düşündüğüm iki fikrin arasındaki bağlantıyı fark etmemle ortaya çıktı. İlki golemlerdi.

Golemlerle ilgili muhtemelen en çok bilinen hikâyede Praglı Haham Loew, Yahudileri savunması ve onları zulme karşı koruması için kilden yapılma bir heykele hayat verir. Sonraları bu hikâyenin aslında modern bir anlatı olduğu ve 1909'a dayandığı ortaya çıktı. Golemlerin gündelik işleri görmesi için –başarı dereceleri çeşitlilik gösteren– birer hizmetkâr olarak kullanıldığı hikâyelerin kökenleri 1500'lü yıllara dayanır ama bunlar da en eski referanslar olmaktan uzaktır. İkinci yüzyıla dayanan öykülerde hahamlar sadece pratik şeyleri yapabilen değil, ama daha ziyade harflerin sırasını değiştirebilme sanatını ustalıkla sergileyebilen golemlere can verir; yaratma eylemi aracılığıyla Tanrı'yı daha iyi anlayabilmeye çalışırlar.

Dilin yaratıcı gücü teması başka yerlerde, benden daha zeki insanlar tarafından enine boyuna tartışıldı. Golemlerle ilgili bilhassa ilginç bulduğum şey geleneksel olarak konuşma yetisinden yoksun olmalarıydı. Bir lisan aracılığıyla yaratıldıklarından bu sınır aynı zamanda yeniden üretimin de sınırı. Eğer bir golemin lisan kullanma yetisi olsaydı bir Von Neumann makinesi misali kendi kendini üretebilirdi.

Aklımdaki diğer fikir preformasyon, yani organizmaların ebeveynlerinin üreme hücrelerinde tamamen oluşmuş hâlde bulunduğu teorisiydi. İnsanların artık bunun bir saçmalık olduğunu düşünmesi kolay, fakat o dönemlerde preformasyon oldukça mantıklı geliyordu. Yaşayan organizmaların kendi kendilerini nasıl kopyaladığı problemini çözmek için ortaya atılan bir çabaydı bu, ki daha sonra Von Neumann makinelerine ilham veren de aynı problemdir. Bunu fark ettiğimde sanki bu iki fikirle aynı sebepten ötürü ilgileniyormuşum gibi geldi ve onlarla ilgili bir hikâye yazmam gerektiğini anladım.

"İnsan Biliminin Evrimi"

Bu küçürek öykü, İngiliz bilim dergisi *Nature* için yazıldı. Dergi 2000 yılından beri "Makaleler" adlı bir köşe yayımlıyor ve her hafta farklı bir yazar önümüzdeki milenyum gerçekleşecek bilimsel bir gelişmeyle alakalı kısa bir hikâye yazıyor.

Hikâye bilimsel bir dergide boy göstereceği için onu bilimsel bir dergi *şeklinde* yazmak, gözüme yapılabilecek en normal şey gibi

gözüktü. Süper insan zekâsının keşfinden sonra öyle bir derginin nasıl görüneceğini hayal ettim. William Gibson bir keresinde şöyle demiş: "Gelecek şimdiden burada, sadece dengesiz bir şekilde dağıtılmış hepsi bu." Bugünlerde dünyada bilgisayar devriminden haberleri varsa bile bunu sadece başka bir yerdeki başka insanlara olan bir şey olarak tanıyan kişiler var. Bizi bekleyen teknolojik devrimler ne olursa olsun bunun asla değişmeyeceğini düşünüyorum.

(Başlık hakkında bir not: bu küçürek öykü aslen *Nature* editörleri tarafından seçilen bir isimle yayımlanmıştı; orijinal adını bu baskı için değiştirmeyi seçtim.)

"Cehennem, Tanrı'nın Yokluğudur"

Meleklerle ilgili bir hikâye yazmayı ilk kez Gregory Widen'ın yazıp yönettiği doğaüstü bir gerilim filmi olan *Kehanet*'i izledikten sonra istedim. Uzun bir süre boyunca meleklerin birer karakter olarak boy gösterdiği bir hikâye düşünsem de hoşuma giden bir senaryo bulamadım; ancak onları, ziyaretleri doğal afetleri andıran korkunç bir gücün fenomenleri olarak düşünmeye başladığım zaman ilerleme kaydedebildim (Belki de bilinçaltımda Annie Dillard'ı düşünüyordum. Daha sonra Dillard'ın bir keresinde eğer insanlar daha inançlı olsaydı kiliseye giderken kask takar ve sıralarda otururken kendilerini kamçılarlardı diye yazdığını hatırladım.)

Doğal afetler hakkında düşünmek beni acı çeken masumları düşünmeye itti. Acı çeken o kişilere dinî bir perspektiften sonsuz sayıda tavsiye verildi ve tek bir cevabın herkesi tatmin edemeyeceği gayet açık; birinin rahatlatıcı bulduğu bir şeyi başka biri kaçınılmaz olarak zalimce görüyor. Örneğin Eyüp Kitabı'nı[25] ele alın.

Benim için Eyüp Kitabı'nın tatmin edici olmayan kısmı Tanrı'nın en nihayetinde Eyüp'ü ödüllendirmesidir. Yeni çocuklarının eskilerinin kaybını telafi edip edemeyeceği sorusunu bir kenara bırakın. Tanrı neden Eyüp'ün servetini geri veriyor ki? Hikâye neden mutlu sonla bitiyor? Kitabın temel mesajlarından biri erdemliliğin her zaman ödüllendirilmediğidir; iyi insanların başına kötü şeylerin gelebileceği. Eyüp en nihayetinde bunu kabullenir, erdem gösterir ve akabinde ödüllendirilir. Bu durum mesajı baltalamıyor mu?

25 Tanah'ta, yani Tevrat ve Zebur'u kapsayan kutsal kitapta yer alan bölümlerden biri (ç.n).

Bana kalırsa Eyüp Kitabı görüşlerini savunma cesaretinden yoksun; eğer yazar kendini erdemliliğin her zaman ödüllendirilmediği fikrine gerçekten adasaydı kitabın sonunda Eyüp'ün her şeyden mahrum kalması gerekmez miydi?

"Gördüğünüzü Beğenmek: Bir Belgesel"

Psikologlar bir keresinde sahte bir üniversite başvuru belgesini sanki bir yolcu tarafından unutulmuş gibi havaalanına bıraktıkları bir deney yaptılar. Belgenin üzerindeki cevaplar hep aynı olsa da hayalî öğrencinin fotoğrafını her seferinde değiştirdiler. Başvuran kişi çekici biri olduğu takdirde insanların başvuruyu postalama ihtimallerinin daha fazla olduğu ortaya çıktı. Bu şaşırtıcı olmayabilir, fakat insanların dış görünümünden ne kadar etkilendiğimizi açıkça ortaya koyuyor; onlarla hiçbir zaman tanışmasak bile çekici insanlara iltimas geçiyoruz.

Yine de güzelliğin avantajlarıyla alakalı her tartışmaya genellikle güzelliğin yükleri de eşlik eder. Güzelliğin de dezavantajları olduğunu kabul ediyorum, ama aynısı her şey için geçerli. Neden insanlar külfetli bir güzellik fikrine külfetli bir servetten daha sempatik yaklaşıyor? Çünkü güzellik yine büyüsünü konuşturuyor: Dezavantajlarından bahsedilirken bile kendisine sahip olan kişiye avantaj sağlıyor.

Gözlerimiz ve bedenlerimiz olduğu sürece fiziksel güzelliğin de varlığını sürdüreceğine inanıyorum. Ama eğer kaliagnozi günün birinde gerçekleşirse onu deneyenlerden biri de ben olacağım.

TEŞEKKÜRLER

Michelle'e kız kardeşim olduğu için teşekkürler. Ve annemle babama, Fu-Pen ve Charlotte'a fedakârlıkları için teşekkürler.

Clarion, Acme Rhetoric ve Sycamore Hill katılımcılarına onlarla çalışmama izin verdikleri için teşekkürler. Tom Disch'e ziyareti, Spider Robinson'a telefon görüşmesi, Damon Knight ve Kate Wilhelm'e rehberlikleri, Karen Fowler'a anekdotları ve John Crowley'e gözlerimi tekrar açtığı için teşekkürler. Larret Galasyn-Wright'a ihtiyacım olduğunda beni cesaretlendirdiği, Danny Krashin'e zihnini bana ödünç verdiği için teşekkürler. Alan Kaplan'a da tüm sohbetlerimiz için teşekkür ederim.

Juliet Albertson'a sevgisi için teşekkürler. Marcia Glover'a da öyle...